

A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS

(1870)

ÉS A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET

(1879)

ALAPÍTÁSA

•

FOUNDATION OF THE HUNGARIAN

JURISTS' CONVENTION

(1870)

AND THE HUNGARIAN

JURISTS' ASSOCIATION

(1879)

BUDAPEST

(2010)

X 139345

A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS

(1870)

ÉS A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET

(1879)

ALAPÍTÁSA

•
FOUNDATION OF THE HUNGARIAN
JURISTS' CONVENTION

(1870)

AND THE HUNGARIAN
JURISTS' ASSOCIATION

(1879)

BUDAPEST

2010

The publishing of this volume was made possible
by the generosity of Kódexpress Kiadó Kft.

A kötet Első része

Dr. Richter Richard

A Magyar Jogászegylet alapítása c. munkája,
amely a szerző engedélyével

– terjedelmi korlátozások okán –
átdolgozásra került

Átdolgozta és a kötetet szerkesztette:

Prof. Dr. Máthé Gábor

Part I of this publication is the adapted version of
Dr. Richter Richard's work

entitled "The Foundation of the Hungarian Jurists' Association".

Adaptation was made with the author's consent
due to restrictions as to length.

Adapted and edited by
Prof. Dr. Máthé Gábor

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000911846

X 139375

Kódexpress Kiadó, 2010

ELŐSZÓ

Európában különös jelentősége van a XIX. század második felében létrejött Jogászgűlések intézményének. Szerepük kettős volt. Egyfelől az európai jogi kultúra értékeit közvetítették, másrészt pedig ezen a szellemi bázison is segítették az egységes nemzetállamok létrejöttét. Így a Vormärz, reformkor utáni évtizedek a nemzeti szuverenitáson alapuló jogállamok kialakulásának nagy korszakai voltak.

Az intézménynek a német nyelvterületen, illetve a német jogfejlődéssel rokon vonásokat mutató államokban volt kiemelkedő szerepe.

Az 1. Német Jogászgűlést Berlinbe, 1860. augusztus 28-ra hívták össze. Ezt a történelmi dátumot, a másfél évszázados jubileumot ünnepli 2010-ben a 68. Deutscher Juristentag. A Jogászgűlést alapító Franz von Holtzendorff ötletének eredményességét fényesen bizonyítják az azóta rendszeres és sikeres Tagungok.

A Német Jogászgűléssel (Deutscher Juristentag) párhuzamosan jött létre hazánkban is a Magyar Jogászgűlés intézménye. A kiegyezést követő első kormány igazságügy-minisztere felismerve a „magyar birodalom jogászai” együttes üléseinek, vitaforumának, a hazai és az európai jog kölcsönhatásaiból kialakított jogintézményeknek a jelentőségét, s maga buzdított a Jogászgűlés összehívására. Igen meggyőző a miniszter leveléből kiemelt citátum is: „Óhajtom, hogy ezen nagy horderejű és a közügyre nézve üdvös eredményt kilátásba helyező vállalkozásban a honi jogászok minél nagyobb számmal vegyenek részt, s ez okból határoztam magamat arra, hogy ezen ügyet közvetítésemmel támogassam.”

Emlékkötetünkben közzétettük az ezt igazoló levéltári dokumentumot, az 1. Magyar Jogászgűlés – 1870. szeptember 25. – szabályzatával, s az ezt követő Jogászgűlési meghívóval.

E jubileumi kötettel kíván a Magyar Jogász Egylet megemlékezni a hazai alapításról, s egyben a 140 éves Magyar Jogászgűlés tiszteleg is a 150 éves Német Jogászgűlés előtt.

A kötetünk első része a jogász fórumok alapításával foglalkozik. A Magyar Jogászgűlés mellett az 1879-ben alakult Magyar Jogászegyletet, a két intézmény viszonyát és az első negyed század működésének főbb eredményeit mutatja be.

A második rész az intézmények jelenkori tevékenységéről ad áttekintést, mégpedig a szakmai továbbképzési funkciót megtestesítő rendszeres jogászvándorgűlések tematikájának rögzítésével, s a kétévenként rendezendő Jogászgűlések témáinak és ajánlásainak exponálásával.

Hazánkban mind a Jogászgűlés, mind a Jogászegylet a 20. sz. közepéig volt tevékeny részese a jogéletnek. 1948-ban ugyanis a Magyar Jogászegylet helyére a Magyar Jogász Szövetséget szervezték meg, mint a jogász hivatásrendek (bíró, ügyész, ügyvéd, jogtanácsos, közjegyző, közigazgatási jogász) továbbá jogász oktatók, kutatók egyetlen szakmai és érdekvédelmi fórumát.

A rendszerváltozással – 1989-ben – pedig a Szövetség helyébe újfent a Magyar Jogászegylet léphetett, s ezzel a legújabb kori politikai változással a Jogászgűlés intézménye is újjászületett.

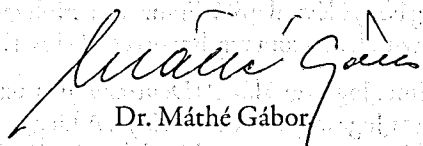
Az újkori Magyar Jogászegylet működésében meghatározó jelentőségű volt az 5. Európai Jogász Fórum megrendezése. A Fórum szervezőtestülete, a jelenkori Trójka Bizottság, melynek összetétele: a 2007. évi Juristentag szervezője, az Osztrák Jogászgűlés (Öjt); a 2009. évi budapesti fórum rendezője (Mje) és a 2011. évi 6. Európai Jogász Fórumnak ott-hont adó Luxembourg. A Trójka állandó tagjai a Djt (Deutscher Juristentag) képviselői.

Kiemelt jelentősége okán, az 5. Európai Jogász Fórum témáinak a kötetben való szerepeltetését szükségesnek tartottuk.

Végül tájékoztatásként említjük, hogy az idegen nyelvű szövegrész a történeti fejlődés főbb vonulatának megismerését és az 1989 utáni szakmai programok áttekintési lehetőségét szolgálja.

Lectori salutem

Budapest, 2010. július hó

Dr. Máthé Gábor

a Magyar Jogász Egylet elnöke

VORWORT

In Europa hat die Institution der Juristentage, die in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts begründet wurden, eine besondere Bedeutung. Deren Rolle war von zweifacher Art. Einerseits vermittelten sie die Werte der europäischen Rechtskultur, andererseits aber trugen sie auf dieser geistigen Basis auch zum Zustandekommen der homogenen Nationalstaaten bei. So bildeten die Jahrzehnte nach dem Vormärz, nach der Restaurationszeit die große Epoche der Herausbildung auf nationaler Souveränität beruhender Rechtsstaaten.

Eine herausragende Rolle spielte diese Institution auf deutschem Sprachgebiet bzw. in jenen Staaten, die der deutschen Rechtsentwicklung ähnliche Züge aufwiesen.

Der 1. Deutsche Juristentag wurde am 28. August 1860 in Berlin zusammenberufen. Mit dem 68. Deutschen Juristentag wird 2010 das 150-jährige Jubiläum dieses historischen Datums gefeiert. Die Erfolgsidee des Juristentag-Begründers Franz von Holtzendorff wird seitdem durch die regelmäßigen und erfolgreichen Tagungen glänzend bestätigt.

Parallel zum Deutschen Juristentag kam auch hierzulande die Institution des Ungarischen Juristentages zustande. Der Justizminister der ersten Regierung nach dem Ausgleich erkannte die Bedeutung der gemeinsamen Sitzungen und Diskussionsforen der „Juristen des ungarischen Reiches“ sowie der Rechtsinstitute, die sich aus der heimischen und europäischen Rechts-Wechselwirkung herausgebildet hatten, und regte selbst die Zusammenberufung eines Juristentages an. Wahrlich überzeugend ist auch das dem Schreiben des Ministers entnommene Zitat: „Ich wünsche mir, dass an dieser Unternehmung, die von großer Tragweite ist und im Hinblick auf öffentliche Angelegenheiten eine erfolgreiche Wirkung in Aussicht stellt, die heimischen Juristen in großer Zahl teilnehmen werden. Aus diesem Grund habe ich beschlossen, diese Sache mit meiner Vermittlung zu unterstützen.“

Wir haben das entsprechende Archivdokument in unseren Erinnerungsband aufgenommen, zusammen mit der Satzung zum 1. Ungarischen Juristentag am 25. September 1870 und der daran anschließenden Einladung zum Juristentag.

Mit diesem Jubiläumsband möchte der Ungarische Juristenverein an die Gründung hierzulande erinnern, und gleichzeitig der 140-jährige Ungarische Juristentag dem 150-jährigen Deutschen Juristentag die Ehrenbezeugung leisten.

Der erste Teil unseres Bandes beschäftigt sich mit der Gründung der Juristentage. Er stellt neben dem Ungarischen Juristentag den 1879 gegründeten Ungarischen Juristenverein, das Verhältnis dieser beiden Institutionen und die Hauptfolge des ersten Vierteljahrhunderts ihres Bestehens vor.

Der zweite Teil gibt einen Überblick über die gegenwärtige Tätigkeit der Institutionen, er verankert die Thematiken der regelmäßigen Juristenwandertagungen, die die Funktion einer beruflichen Weiterbildung verkörpern, und beleuchtet die Themen und Empfehlungen der alle zwei Jahre stattfindenden Juristentagungen.

Hierzulande waren sowohl der Juristentag als auch der Juristenverein bis Mitte des 20. Jhs. aktive Teilnehmer des Rechtslebens. 1948 wurde nämlich an der Stelle des

Ungarischen Juristenvereins der Ungarische Juristenverband als einziges Berufs- und Interessenvertretungsforum der Berufsgruppen (Richter, Staatsanwälte, Rechtsanwälte, Rechtsberater, Notare, Verwaltungsjuristen) sowie der juristischen Hochschullehrer und Forscher konstituiert.

Mit der Wende – 1989 – konnte aber anstelle des Verbandes erneut der Ungarische Juristenverein treten, und mit dieser politischen Veränderung aus jüngster Zeit wurde auch die Institution des Juristentages wieder geboren.

Im Rahmen der Tätigkeit des modernen Ungarischen Juristenvereins war die Organisation des 5. Europäischen Juristentages von entscheidender Bedeutung. Das Organisationsgremium des Juristentages ist die gegenwärtige Trójka Kommission, die sich aus den Organisatoren des Juristentages von 2007, dem Österreichischen Juristentag (Öjt), dem Organisator des Budapest Forums von 2009 (Mje) und Luxemburg, dem Gastgeberland für den 6. Europäischen Juristentag 2011, zusammensetzt. Ständige Mitglieder der Trójka sind die Vertreter des Djt (Deutschen Juristentages).

Aufgrund ihrer herausragenden Bedeutung, hielten wir es für wichtig, dass die Themen des 5. Europäischen Juristentages in diesem Band aufscheinen.

Schließlich möchten wir zur Information erwähnen, dass der fremdsprachige Textteil dazu dient, die Hauptzüge der historischen Entwicklung kennen zu lernen und einen Überblick über die beruflichen Programme nach 1989 zu ermöglichen.

Lectori salūtem

Budapest, Juli 2010

Dr. Gábor Máthé
Präsident des Ungarischen Juristenvereins

FOREWORD

The institution of jurists' convention that came into existence in the second half of the 19th century has a special importance in Europe. The conventions had a twofold role. On one hand, they conveyed the values of the European legal culture; on the other hand while relying on the intellectual base they helped the foundation of the unified nation-states. Therefore, the Vormärz, the decades following the Reform Era were the significant periods of the formation of the constitutional states that were based on national sovereignty.

This institution had an overriding importance in the German language region and in those states that had related features with the development of German law.

The 1st German Jurists' Convention was held in Berlin on 28 August 1860. In 2010 the 68th Deutscher Juristentag is celebrating this historical date, the 150-year-old anniversary. The effectiveness of the idea of Franz von Holtzendorff, the founder of the Jurists' Convention is proven by the frequent and successful Tagungen that take place ever since.

The institution of the Hungarian Jurists' Convention was founded in parallel with the German Jurists' Convention (Deutscher Juristentag). The Minister of Justice of the first government after the Austro-Hungarian Compromise realized the importance of the joint sittings and debate forums of the „jurists of the Hungarian empire” and the legal institution that developed from the interaction of the Hungarian and European law, and he himself urged to convene the Jurists' Convention. The quotation from the Minister's letter is also very convincing: “I wish that several national jurists took part in this attempt that holds out promises of great importance and advantageous results for the public and therefore I have decided to support this case with my mediation.”

In this special publication we have included the document from the National Archives that proves this, together with the Regulations of the 1st Hungarian Jurists' Convention –25 September 1870– and the invitation to the following Jurists' Convention.

The Hungarian Jurists' Association would like to commemorate the foundation of the Hungarian Convention with this anniversary volume and wishes to express its respect to the 150-years old German Jurists' Convention.

The first part of the volume talks about the foundation of the forums. In addition to the Hungarian Jurists' Convention the first part also introduces the Hungarian Jurists' Association that was founded in 1879, the relation of the two institutions and the main achievements of the first quarter century.

The second part gives an overview of the current activities of the institutions by listing the topics of the regular itinerant conferences of the jurists having a professional training function, and by presenting the topics and recommendations of the Jurists' Conventions taking place in every two years.

In Hungary both the Jurists' Convention and the Jurists' Association was active until the middle of the 20th century. In 1948 the Hungarian Jurists' League was founded instead of the Jurists' Association as the only professional and interest forum of the jurists

(judges, prosecutors, lawyers, legal advisers, notaries, public administration jurists), jurist lecturers and researchers.

With the regime change in 1989 the League was again replaced by the Hungarian Jurists' Association and with this newest political change the institution of the Jurists' Convention was revived.

The organization of the 5th European Jurists' Forum had a special importance in the operation of the modern Hungarian Jurists' Association. The Organizing Committee of the Forum, the modern Trojka Committee consists of the Austrian Jurists' Convention (ÖJT), the organizer of the Juristentag in 2007; the Hungarian Jurists' Association (MJE), the organizer of the Forum in Budapest in 2009 and Luxembourg hosting the 6th European Jurists' Forum in 2011. The permanent members of the Trojka are the representatives of the Deutscher Juristentag (DJT).

Considering its outstanding importance we believed it necessary to include the topics of the 5th European Jurists' Forum in this volume.

Finally, we would like to inform you that the aim of the foreign language text is to introduce the main historical developments and to give an overview of the professional programs after 1989.

Lectori salutem

Budapest, July 2010

Dr. Gábor Máthé
President of the Hungarian Jurists' Association

TARTALOM

Előszó	3
Vorwort	5
Foreword	7
Tartalom	9
Inhalt	12
Content	14

ELSŐ RÉSZ

A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS ÉS A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET ALAPÍTÁSA

BEVEZETÉS	19
A JOGÁSZEGYLET ÉS KORA	20
A HAZAI JOG VÉDELMEZŐI	21
AZ ALAPÍTÁS	22
Nyugat-európai példák	22
A testületiség	23
Dinamikus jogfejlődés	23
A jogászság egyesítése	23
A monografikus munka terjedése	24
A publikálás hazai nehézségei	24
A tájékozottság biztosítása	24
Az első cikkek	25
A JOGÁSZKÖR	26
A Jogászegylet alapszabályának elfogadása	27
A két jogi hetilap és az alapítás	29
Elnök, vagy álelnök?	30
A konfliktus valódi háttere	30

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET MŰKÖDÉSÉNEK ENGEDÉLYEZÉSE	32
<i>A Jogászegylet első évei</i>	34
<i>Az 1880. évi rendes közgyűlés</i>	35
<i>Az anyagi helyzet rendeződése</i>	36
A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS KEZDETEI	36
A JOGÁSZGYŰLÉS ÉS A JOGÁSZEGYLET PÁRHUZAMAI	37
A NÉMET JOGÁSZGYŰLÉS HATÁSA	39
MÉLTATÁS	41
KONKLÚZIÓ	44

MELLÉKLETEK

Horváth Boldizsár 1870. évi meghívó levele az első Magyar Jogászegyülésre és az Alapszabály	46
Szabó Miklós állandó bizottsági elnök levele és felhívás a IV. Jogászegyülés résztvevőihöz	50

PART I

FOUNDATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION AND THE HUNGARIAN JURISTS'S ASSOCIATION	53
---	----

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÚJALAPÍTÁSÚ MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉSEK TÉMÁI ÉS AJÁNLÁSAI I-X.	71
A MAGYAR JOGÁSZEGYLET JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉSEINEK TEMATIKÁI I-XXIX.	133
AZ 5. EURÓPAI JOGÁSZ FÓRUM SZEKCIÓINAK TÉMÁI (BUDAPEST, 2009. OKTÓBER 1-3.)	149

PART II

TOPICS OF THE NEWLY FOUNDED HUNGARIAN JURISTS' CONVENTIONS I-X 1992-2010	153
--	-----

THEMES OF THE JURISTS' ITINERANT CONVENTIONS I-XXIX 1991-2010	165
---	-----

THE SECTION TOPICS OF THE 5 TH EUROPEAN JURISTS' FORUM (BUDAPEST, 1-3 OCTOBER 2009)	181
--	-----

MELLÉKLET

A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET ALAPSZABÁLYA	185
---	-----

INHALT

Vorwort	5
ERSTER TEIL	
GRÜNDUNG DES UNGARISCHEN JURISTENTAGES UND DES UNGARISCHEN JURISTENVEREINS	
EINFÜHRUNG	19
DER JURISTENVEREIN UND SEINE ZEIT	20
SCHIRMHERREN DES HEIMISCHEN RECHTS	21
DIE GRÜNDUNG	22
<i>Westeuropäische Beispiele</i>	22
<i>Die Körperschaftlichkeit</i>	23
<i>Dynamische Rechtsentwicklung</i>	23
<i>Vereinigung des Juristenwesens</i>	23
<i>Ausbreitung der monografischen Arbeit</i>	24
<i>Veröffentlichungsschwierigkeiten hierzulande</i>	24
<i>Informationssicherung</i>	24
<i>Die ersten Artikel</i>	25
DER JURISTENKREIS	26
<i>Genehmigung der Satzung des Juristenvereins</i>	27
<i>Die beiden rechtlichen Wochenblätter und die Gründung</i>	29
<i>Präsident oder Vizepräsident?</i>	30
<i>Der wahre Hintergrund des Konflikts</i>	30
GENEHMIGUNG DER TÄTIGKEIT DES UNGARISCHEN JURISTENVEREINS	32
<i>Die ersten Jahre des Juristenvereins</i>	34
<i>Die ordentliche Generalversammlung des Jahres 1880</i>	35
<i>Die Regelung der finanziellen Situation</i>	36
DIE ANFÄNGE DES UNGARISCHEN JURISTENTAGES	36
PARALLELEN ZWISCHEN DEM JURISTENTAG UND DEM JURISTENVEREIN	37

WIRKUNG DES DEUTSCHEN JURISTENTAGES	38
WÜRDIGUNG	41
KONKLUSION	44

ANHÄNGE

Einladungsschreiben von Boldizsár Horváth des Jahres 1870 zum ersten Ungarischen Juristentag und die Satzung	46
Brief von Miklós Szabó, dem ständigen Präsidenten der Kommission, und Aufruf an die Teilnehmer des IV. Juristentages	50

ZWEITER TEIL

THEMEN UND EMPFEHLUNGEN DES NEUGEGRÜNDETEN UNGARISCHEN JURISTENTAGES I–X.	71
THEMATIKEN DER JURISTENWANDERTAGUNGEN DES UNGARISCHEN JURISTENVEREINS I–XXIX.	133
THEMEN DER SEKTIONEN DES 5. EUROPÄISCHEN JURISTENTAGES (BUDAPEST, 1–3. OKTOBER 2009)	149

ANHANG

SATZUNG DES UNGARISCHEN JURISTENVEREINS.	185
---	-----

CONTENT

Foreword.....	7
---------------	---

PART I

FOUNDATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION AND THE HUNGARIAN JURISTS' ASSOCIATION

INTRODUCTION	19
--------------------	----

THE JURISTS' ASSOCIATION AND ITS ERA	20
--	----

THE DEFENDERS OF NATIONAL LAW	21
-------------------------------------	----

THE FOUNDATION	22
----------------------	----

<i>Western European examples</i>	22
--	----

<i>Collegiality</i>	23
---------------------------	----

<i>Dynamic development of law</i>	23
---	----

<i>The unification of the jurists</i>	23
---	----

<i>Expansion of monographic work</i>	24
--	----

<i>National difficulties of publication</i>	24
---	----

<i>Ensuring knowledge</i>	24
---------------------------------	----

<i>The first articles</i>	25
---------------------------------	----

THE JURISTS' CLUB	26
-------------------------	----

<i>Adoption of the statutes of the Jurists' Association</i>	27
---	----

<i>The two legal weekly papers and the foundation</i>	29
---	----

<i>President or false president?</i>	30
--	----

<i>The real background of the conflict</i>	30
--	----

AUTHORISING THE OPERATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' ASSOCIATION.....	32
--	----

<i>First years of the Jurists' Association</i>	34
--	----

<i>The regular general meeting of 1880</i>	35
--	----

<i>Consolidation of the financial situation</i>	36
---	----

THE BEGINNINGS OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION	36
---	----

SIMILARITIES OF THE JURISTS' CONVENTION AND THE JURISTS' ASSOCIATION....	37
--	----

THE EFFECT OF THE GERMAN JURISTS' CONVENTION	39
--	----

APPRECIATION	41
--------------------	----

CONCLUSIONS	44
-------------------	----

ANNEXES

Boldizsár Horváth's letter of invitation of 1870 to the first Hungarian Jurists' Convention and the Statutes.....	46
--	----

Letter by Miklós Szabó, President of the Permanent Committee, and invitation to the participants of the 4 th Jurists' Convention	50
--	----

PART I english

FOUNDATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION AND THE HUNGARIAN JURISTS'S ASSOCIATION	53
--	----

AUTHORISING THE OPERATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' ASSOCIATION.....	55
--	----

<i>First years of the Jurists' Association</i>	56
--	----

<i>The regular general meeting of 1880</i>	57
--	----

<i>Consolidation of the financial situation</i>	58
---	----

THE BEGINNINGS OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION	58
---	----

SIMILARITIES OF THE JURISTS' CONVENTION AND THE JURISTS' ASSOCIATION....	60
--	----

THE EFFECT OF THE GERMAN JURISTS' CONVENTION	61
--	----

APPRECIATION	63
--------------------	----

CONCLUSIONS	67
-------------------	----

PART II

TOPICS AND RECOMMENDATIONS OF THE NEWLY FOUNDED HUNGARIAN JURISTS' CONVENTIONS I–X	71
---	----

THEMES OF THE JURISTS' ITINERANT CONVENTIONS I–XXIX.....	133
--	-----

THE SECTION TOPICS OF THE 5 TH EUROPEAN JURISTS' FORUM (BUDAPEST, 1–3 OCTOBER 2009)	149
---	-----

TOPICS OF THE NEWLY FOUNDED HUNGARIAN JURISTS' CONVENTIONS I–X 1992–2010	153
--	-----

THEMES OF THE JURISTS' ITINERANT CONVENTIONS I–XXIX 1991–2010	165
---	-----

THE SECTION TOPICS OF THE 5 TH EUROPEAN JURISTS' FORUM (BUDAPEST, 1–3 OCTOBER 2009)	181
--	-----

ANNEX

STATUTES OF THE HUNGARIAN JURISTS' ASSOCIATION.....	185
---	-----

**A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS ÉS
A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET
ALAPÍTÁSA**

*„Jog és Jogászság virágzása, hervadása együtt jár.
A jogászságot eszközzé, hatályos eszközzé kell tenni a jog felvirágoztatására...”¹*

DELL'ADAMI REZSŐ

BEVEZETÉS

„A Magyar Jogászegylet, mint a magyar alkalmazott jogtudomány központi szerve fennállásának 69. esztendejében – 1948-ban – szűnt meg.”² Egy olyan intézménnyel állunk szemben, amely nagyot alkotott a 19. század vége és a 20. század első felének jogi életében, sőt, ez a jogélet szorosan összefonódott a Magyar Jogászegylet tevékenységével és működésével. Az egylet közgyűléseinek jegyzőkönyvét olvasva, társadalmi megnyilvánulásait szemmel követve korszakok tárulnak elénk. Érthetővé, sőt közvetve „láthatóvá válik” az akkori társadalmi ideál, a politikai irányvonalak és általában a közgondolkodás. Valóban: a polgári kor az egyesületek, a közélet nagy időszaka. Nem felejtethjük el, hogy ennek speciális magyar okai is vannak. Igaz ugyan, hogy Európa-szerte gombamód szaporodtak az ilyen, illetve ehhez hasonló társaságok és egyesületek; és az is igaz, hogy kevés kivétellel megelőzték a hazai alapításokat, de mégsem törhetett volna fel ilyen elemi erővel az egyesületi láz, ha mindez csak egyfajta nyugat-imádat, nyugat-követés tünete lett volna. Magyarország a leverte 1848/49 évi szabadságharc emlékeiben szunyadván nemcsak Európa színpadáról tűnt el egy időre, hanem a saját közéletéből is. A deáki eszme, életstílus és iránymutatás azonban hamar elterjedt a magyar értelmiségi körökben. Sok érv hangzott már el pró és kontra ezen eszmék jó vagy rossz voltáról, mégis, az 1867. évi kiegyezés kérdéskörét jobban megérthetjük akkor, ha felfigyelünk arra a vágyra, amely a kiegyezést követően az egyesületek és a közszereplés iránt megmutatkozott. Ennek a váagnak a testet öltése kíméletlenül rávilágít a passzív rezisztencia embert próbáló zárt-ságára. Háttér, tapasztalat és anyagi források nélkül indult útjára a Jogászegylet, táplálkozva viszont ebből a lelkesedésből és optimizmusból, amely bizony olyannyira jellemzi a kiegyezés utáni időszakot. Amennyire a Jogászegylet korának gyermeke, olyannyira úttörőnek is mondható, hiszen meghatározta eme időszak társadalmi és jogi gondolkodását. Figyelemmel kísérte a külföldi jog változását, azt megvitatta és adott esetben a magyar viszonyokra alkalmazta. Nyilvánosságot és fórumot adott az éppen aktuális problémáknak, jogi szabályozatlanságoknak, végső soron a köz véleményének. Úgy maradt mindvégig a jogtudomány és az egyes jogágak ápolója, hogy közben a társadalmi élet egyik legfontosabb szerepét töltötte be. „Az Egylet érdeme, hogy egyesíteni volt képes a bírói – ügyvédi – ügyészi kart, s egyben nagyszerű jogásznevelő hivatását is betöltötte, mivel itt találkozott a jogász ifjúság az elmélet és a gyakorlat kiválóságaival.”³ Ezért nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy nemcsak a Jogászegylet nem ragadható ki abból a korból,

¹ Magyar Themis, 10. évf. 5. sz. Budapest, 1880. január 29. 38. old.

² Jogrendszerünk a 20. század végén Bp. 1990. (Szerk.: Máthé Gábor) Magyar Jogászegyleti Értekezések Új folyam., I. kötet

³ Magyar Jogászegyleti Értekezések u.o.

amelyben tevékenykedett, hanem az 1880-as évektől kezdődően sem képzelhetjük el a kort a Magyar Jogászegylet nélkül.

A JOGÁSZEGYLET ÉS KORA

A Magyar Jogászegylet létrejöttének, időszerűségének és magának a megalakulás fontosságának megértéséhez elengedhetetlen, hogy röviden – a teljesség igénye nélkül – áttekintsük azokat a korokat, amelyek 1848 áprilisának törvényeivel veszik kezdetüket, és a kiegyezés utáni magyar politikai, társadalmi és közigazgatási újjáéledéssel zárulnak.

1. Az 1848-as év nagy változásokat hozott magával. A leglátványosabb új törvényekre a „negatív törvényhozás”⁴ volt jellemző, tehát elsősorban a feudális kötöttségeket szüntették meg. Hatályos jogunk pozitív változtatására, operatív intézkedésekre már nem jutott idő. Így például az egy tollvonással eltörölt feudális jog helyébe egy modern polgári törvénykönyv léphetett volna, (1848:15.tc.). Deák Ferenc 1848. május 5-i körlevelében már közölte is: „Az igazságügy-miniszter készíti a büntető és polgári ítélszékeket, a törvényhozási eljárásnak s az ügyvédi karnak rendezését illető törvényjavaslatokat és a büntető, polgári és bányatörvények javaslatát.”⁵ A jogi reformok eme lelkes és lendületes kezdetét, amely kétség kívül a magyar jog olyan fejlődését hozhatta volna magával, amellyel hamarosan a nyugat-európai színvonalat érte volna el, és amelyet lényegében csak a századforduló tájékán mondhatott magáénak, a politikai viszonyok elodázták. A forradalom és szabadságharc leverésével azonban a magyar önállóság megszűnt, és vele a magyar közigazgatás, polgári parlamentarizmus is – átmenetileg – elvesztette „talaját.”

2. Mielőtt Magyarország a közjogi és politikai önállóságát visszanyerte volna, az 1860. évi Októberi Diploma kiállítását követően Ferenc József 1861. január 20-i „legfelsőbb uralkodói elhatározása” visszaállította a magyar bírósági szervezetet. Magyarország igazságügyi autonómiához jutott, ami rögtön megpróbáltatások elé állította a kor magyar jogásztársadalmát. Az országbíró elnöklete alatt az Országbírói Értekezlet (OBÉ) összehívására került sor, amely rövid idő alatt (1861. január 23-tól március 4-ig) rendkívül jelentős munkát végezve elkészítette az Ideiglenes Törvénykezési Szabályokat. Az OBÉ tagjai a Hétszemélyes Tábla bírái, ügyvédek, egyetemi tanárok, politikusok, kereskedelmi és bányászati szakemberek voltak, körülbelül hatvan személy. Az alkotmányos törvényhozás szünetelése miatt ez a „Szabályösszeállítás” egyelőre csak szokásjogi úton lett a magyar jog forrása. Minden hiányossága ellenére is óriási jelentősége volt a jogbiztonság, a jogfejlődés és a későbbi törvényhozás szempontjából. Egy olyan korban kellett a neoabszolutizmus által kibocsátott jogszabályokból a hasznosat, a fejlődés irányába mutatót, a gazdasági fejlődést segítő, azt szabályozó rendelkezéseket a régi magyar törvényekkel, szokásjoggal összhangba hozni, amikor még az ésszerű intézkedéseket is gyűlöletessé tette az önkényuralom.

3. A kiegyezést követően visszaállott ugyan az alkotmányos törvényhozás rendje, viszont a magyar jogászságnak továbbra is meg kellett birkóznia a korábban felvázolt történelmi múlttal. A feladat, amint az annyiszor megfogalmazást nyert, több irányú volt: 1, mindent visszahelyezni a törvényes alapokra; 2, megteremteni a jogbiztonságot; 3,

előkészíteni és elfogadtatni törvényeket, amelyek a meginduló gazdasági és társadalmi fejlődésnek és változásoknak megfelelnek; mindezt úgy, hogy a külföldi jog átvétele, a jog fejlesztése ne veszélyeztesse a magyar jog egyediségét, sajátos arculatát.

4. Mindenekelőtt hangsúlyozandó, hogy a kortársak az 1848-at megelőző magyar jogot példaértékűnek tartották annak történelmi jellege miatt. A Jogászegylet kora a nemzeti megújulás, nemzeti öntudat kora, ezért a jogásztársadalom kitüntetett figyelemmel fordul a „nemzeti joga” felé, amely az 1848-as forradalommal éri el tetőfokát és zárul le majd húsz évre.

Dr. Pap József udvari tanácsos, a Magyar Jogászegylet Elnöke a következőképpen fogalmaz: „A magyarok a vérszerződés megkötése óta indokoltan, méltán beszélhetnek 'magyar jogról', mert a mi sajátos politikai és közjogi elveink, a Szent Korona szimbólumának ereje, a vármegyei rendszer, a régi magyar birtok- és örökösödési jogrendszer, ezek mind olyan mélyen hatották át minden egyes magyar jogász lelkét és valóját, hogy állíthatom, hogy ez mind a magyar géniusz tulajdonává vált.”⁶ Bennünket magyarokat tehát nemcsak a nyelvnek, nemcsak a népi szokásoknak közössége tart össze, van még egy más kapocs is, amely épp oly erős, talán még erősebb is és ez az alkotmányjogi intézmények, a jogelvek köteléke.”⁷ Ez az idézet a korra különösen jellemző, hiszen szívesen hasonlították össze Magyarországot olyan nemzetekkel, akiknek ilyen saját joguk nem volt, s ezzel is szegényebbeknek mondták őket.

Az említett magyar jogász önérzet és a sajátos hazai történelmi jog iránti elkötelezettség jele, hogy a modern külföldi jog átvételét sok esetben nemcsak elhamarkodottnak, hanem feleslegesnek tartották. „1867 óta a Magyar Corpus Jurisban számtalan törvényt találunk. Ha ezeket a törvényeket analizáljuk, kiváltképp az újabb törvényeket, akkor meg kell állapítanunk azt, hogy ezen törvényekben is sokszor, talán túlságosan is igénybe vettük a külföldi mintákat, nevezetesen az osztrák és főleg a német jogot is, így a magyar jogtudomány fejlődési irányzata általában a német jogfejlődés hatása alá került.”⁸ Találhatóan fogalmaz Grosschmid Béni a következőképpen: „a magyar magánjog elemei sok fából vannak faragva.”⁹

A HAZAI JOG VÉDELMEZŐI

A jogtörténet e megítéléséből is következik az a feladatvállalás és törekvés, amely időben először a Magyar Jogászgűlést, majd a Jogászegyletet hívta életre. „Csakis egy országos összefogás, egy új szemléletmód képes határozottan fellépni a magyar jog eredetiségének, hagyományos értékeinek megőrzése érdekében,”¹⁰ hangzott el számtalanszor. Csak így volt lehetséges annak az új irányvonalnak a megvalósítása, amely a külföldi, elsősorban német jogot, annak előremutató jogszabályait a magyar viszonyokra akképpen alkalmazta, hogy az lényegében sajátunkká vált, annak jogi természetében is.

⁶ Jegyzőkönyv a Magyar Jogászegylet 1931. XI. 15. Ünnepi üléséről 6. old. (továbbiakban: Jegyzőkönyv) Bp. Stephaneum Ny. Rt.

⁷ Jegyzőkönyv 6. old.

⁸ Jegyzőkönyv 8. old.

⁹ Jegyzőkönyv 8. old.

¹⁰ Jegyzőkönyv 8. old.

⁴ Magyar Jogtörténet (Szerkesztő: Mezey Barna) Osiris Kiadó, Budapest 1996. 115. old.

⁵ Magyar Jogtörténet 117. o.

Grosschmid Béni, aki a kor jogásznemzedékének méltán egyik legnagyobb alakja volt, mély meggyőződéssel hirdette, hogy „a magyar jognak... valódi jövőjét máshonnan, mint saját igyekezetünkől és saját lelkünknek sugallatából nem meríthetjük.”¹¹

Nem áll távol ettől a felfogástól a már hivatkozott udvari tanácsos Pap József véleménye sem: „A külföldi jog nemzeti kincse csak akkor lesz, ha az arra magunk által fordított munkát biztosítani tudjuk...; ... mert csak a nemzeti jogtudomány mélyítése által fogunk odáig eljutni, hogy meg tudjuk az idegen jogban különböztetni a szükségeset a kevésbé szükségességtől..., ill. a nemzeti jognak önálló egyéniségét és nekünkvalóságát ki tudjuk mutatni és így nem csak törvényileg és írottan, hanem lelkünk által is kötelezővé tudjuk azt tenni magunkra.”¹²

Közismert, hogy a magyar értelmiséget nem csak elhallgattatták 1848-49 után, hanem önként is visszavonult a közügyek intézése, azok felvállalása elől. Ezután a 67-es „ébredésszor” elemi erővel tört a tenni akarás, a változtatás, a nemzeti törekvés, a bizonyítás és a társadalmi élet utáni vágy. A kiegyezés utáni magyar jogászság úgy maradt hű a magyar jog történelmi hagyományaihoz, hogy állandóan újított, változtatott rajta, sőt nem ritkán idegen elemekkel bővítette. Bátran mondhatjuk, hogy a magyar jog a századfordulón, illetve a 20. század első éveiben már európai színvonalon állt, behozva több évtizednyi lemaradását. Ebben bizonyíthatóan nem okvetlenül az egymást követő kormányok, ill. miniszterek – bár ez utóbbiak mindig meghatározó személyiségek voltak – rátermettségét és jó politikáját kell látnunk, mint inkább a kor jogásztársadalmának ártó erejű munkásságát, s közreműködését.

AZ ALAPÍTÁS

Az 1848-as évek válságai, majd az 1860-ban kelt Októberi Diplomának a jogfolytonosság visszaállítására vonatkozó sorsdöntő határozata új helyzetet teremtett, és egészen új feladatokat tűzött a magyar jogtudomány elé, amelyek a század végéig meghatározták a jogi közgondolkodást. Bár a Magyar Jogászegylet csak egy évtizeddel a kiegyezés után alakult meg, de az azt létrehozó cél még akkor sem volt más, mint „jogintézményeink tökéletesítése, a jogfogalmak és jogszabályok tisztultabb felfogása, a jogtudomány szeretének ápolása, a jogérzet erősítése, valamint a törvényhozás útjának egyengetése...”¹³ Az egylet létrehozásának gondolata több szálon követhető nyomon. Itt csak azokra térünk ki, amelyek leginkább ösztönözték az Országos Magyar Jogászegylet létrejöttét.

Nyugat-európai példák

Az alapítás kapcsán külön is hangsúlyozni kell, hogy milyen óriási hatást gyakorolt a nyugat-európai jogászegyletek, jogásztársaságok és jogászörök léte a Magyar Jogászegylet létrejöttére. Hazai jogtudósaink utazásai, valamint olvasmányaik alapján meglehetősen jól ismerték a jogászság ezen idegen országbeli szervezeteit. Látták azt, hogy az ilyesfajta tudományos műhelyek milyen intenzitással ontják magukból a tanulmányok tömegeit,

¹¹ Jegyzőkönyv 8. old.

¹² Jegyzőkönyv 8. old.

¹³ Közgyűlési megnyitóbeszéd a Magyar Jogászegylet 25 éves fennállásának évfordulója alkalmából. Tartotta: Vavrik Béla elnök Magyar Jogászegyleti Értekezések (Szerk.: Szladits Károly) 7. füzet 4.

milyen erős hatással vannak a törvényhozásra és a kodifikációra. Ugyan lényeges különbség, hogy az említett külföldi társaságok túlnyomó többségükben helyi szervezetek voltak és Magyarországon is léteztek már az országos Egylet megalakulása előtt helyi jogászegyletek, mégis az adott ország jogrendjére gyakorolt kiemelkedő hatásukon túl, jól strukturált, jól működő szervezeti felépítésükben is a hazai alapítás példaképeivé lehettek.

A testületiség

A kiegyezés utáni időszak az összefogás, a testületek, az egyletek létrejöttének, újjáéledésének ideje. Amíg jó néhány nyugat-európai országban a testületek, körök alapítása már nem csak az egyes szakmákhoz kötődik, és nem kimondottan a szakmai önkormányzás, önszabályozás eszközeivé váltak, hanem a kulturális, tudományos élet legkülönbözőbb területén kínáltak összefogást a 18. sz. végére, leginkább a 19. század elejére tehető, addig ez Magyarországon az ismert politikai, társadalmi okok miatt a reformkori próbálkozások ellenére csak a kiegyezés korában talált kellő táptalajra.

Másrésről pont e testületek hiánya miatt, a magyar kulturális, tudományos közélet szereplői individuálisan jelentek meg, mindennemű szervezeti támogatás, támogatottság nélkül. Erre az időszakra tehető tehát az a Magyar Jogászegylet alapszabályába is mint célkitűzésbe foglalt felismerés, hogy a testületiség kellő keretet nyújt a tudományos munka és a konstruktív vita olyan módon történő összeboronálásához, hogy e kettőnek állandó, együttes jelenlétében az egyének helyes következtetései, tudományos eredményei kitűnjenek. Az eredmények elfogadottságát, tehát sikerét pedig úgy óhajtotta az egylet növelni, hogy ahhoz testületi súlyát adja. Amint az később megfogalmazást nyert: „az erők tömörülése által hatékonyabb közreműködés volt várható a jogrendeknek a kor követelményeihez mért kialakításában”. Az a tény, hogy a testületiség biztos támasza egy szakágnak, tudományos irányzatnak vagy magának valamilyen tudománynak bizonyította, hogy a konstruktív vitának milyen óriási szerepe van a tudományos munkában.

Dinamikus jogfejlődés

A korábbiakhoz szorosan kapcsolódóan elmondható, hogy az alapítást a hazai kényszerű hiányosságokon túl az a lendületes, egyre gyorsuló jogtudományi fejlődés kényszerítette ki, amely ez időben azokra a nyugat-európai országokra volt jellemző, amelyekkel különösen is közeli kapcsolatban álltunk. (Németország, Ausztria és az új olasz nemzetállam.) Az új irányzatok, az új metodológiák a hazai erőket is megmozgatták és lépéstartásra ösztönözték. Ennek katalizátora, műhelye a külföldi példa alapján és az akkori hazai közfelfogás szerint is csak egy egységes jogászegylet lehetett.

A jogászság egyesítése

A következő lényeges indítást az összefogás utáni vágy adta. Ismert körülmény, hogyan volt megosztva a szakajtó a jogi hivatások szerint. Az egylettel kapcsolatban talán éppen ezért mindenhol megfogalmazást nyert, hogy célja a jogi szakterületek, foglalkozások egyesítése: az ország bírónak, ügyészeinek, ügyvédeknek, közjegyzőinek az összefogása. A tapasztalat azt mutatta, hogy csak egy folyamatosan működő, országos egylet képes összehangolni a jogászok egyéni tudományos munkáját, s ezért nélkülözhetetlen egy, az egész ország jogrendjére jótékony hatással bíró műhely létrehozni.

A monografikus munka terjedése

Bár az Egylet eszméje korán megfogalmazódott, 1860-hoz és a kiegyezéshez képest a tényleges alapításkor már más gondolatok is teret nyertek. Ilyen volt az az igény, amely olyan tudományos munkák iránt mutatkozott, melyek egy-egy szűkebb témát dolgoztak fel monografikus úton. Főleg a külföldi tudományos munkák, tanulmányok ismeretében, terjedt el egyre inkább az a nézet, miszerint ha egy tudományág a fejlődés egy bizonyos fokát már elérte, annak további fejlődése elsősorban monografikus munkásság útján haladt előre. „A részletekbe mélyedés által jutunk a dolgok lényegének alapos megismeréséhez, a rendszer ezekből épül fel.”¹⁴ A tudományok, mint azt Trendelenburg állítja, az által nőnek naggyá, hogy a „kutató erők” csak egyes részekkel foglalkoznak, nem pedig közvetlenül az egészszel. Másrészt amennyiben „korlátolt erő áll rendelkezésünkre, a tárgynak is korlátoznak kell lennie”.¹⁵ Az egylet alapításáig a monografikus munka hazánkban igen szűk határok között mozgott.

A publikálás hazai nehézségei

„Ahol olvasóközönség nincs, ott a tudományos munka is csak gyéren terem.”¹⁶ Ezért volt – sokak szerint is – oly fontos az egyleti működés kisebb terjedelmű értekezéseknek sokszorosítása és terjesztése által. Korábban – elég csak Széchenyire gondolnunk – a szerzők saját költségükön (illetve egy mecénás támogatásával) adatták ki írásukat. Abban az esetben, ha a mű nem a széles rétegek számára íródott, tehát például tudományos indíttatású volt, akkor nagy valószínűséggel nem térült meg a kiadás költsége. Az Egylet azonban biztos kiadói háttérrel nyújtott, sőt ennél többet, hiszen a tőkén túl az elismeréssel, értő hozzászólással képes volt fölébreszteni a szakmai, de akár a laikus érdeklődést is.

A tájékozottság biztosítása

Annál, hogy fórumot biztosítson az arra méltó műveknek, tehát még fontosabb is volt, hogy az Egylet társasági helységek és könyvtárak útján megkönnyítse a tudományos munkát és tájékozódást. Már 5-10 évvel az alapítást követően tekintélyes könyvtárat tudhatott magáénak az Egylet. Egyrészt hagyatékokból, másrészt igazságügyi minisztériumi támogatásból és a tagdíjakból vásárlás útján gazdagodott a gyűjtemény. Az egyleti kiadványok hosszú sora is biztos támaszául szolgálhatott a jogban elmélyedni vágyóknak.

Az egyleti élet előnye tehát az volt, hogy elevenebb mozgásba hozta a szellemi erőket, elősegítette az egészséges fejlődést, tág teret nyitott a vélemények kibontakozásának és ütköztetésének. „Mert a tudománynak is harc az eleme, csakhogy ezen a csataterén nincs teljesen elbukott, mert a legyőzött egyik tényezőjévé válik a győztes sikerének.”¹⁷

¹⁴ Közgyűlési megnyitóbeszéd a Magyar Jogászegylet 25 éves fennállásának évfordulója alkalmából. Tartotta többek között Dr. Vavrik Béla elnök 1904. november 6-án. Magyar Jogászegyleti Értekezések Szerk.: Szladits Károly, a Magyar Jogászegylet titkára 1905. március, 243. sz. XXX. Kötet 7. füzet 5. old.

¹⁵ Közgyűlési megnyitóbeszéd 5. old.

¹⁶ Közgyűlési megnyitóbeszéd 5. old.

¹⁷ Közgyűlési megnyitóbeszéd a Magyar Jogászegylet 25 éves fennállásának évfordulója alkalmából. Tartotta többek között Dr. Vavrik Béla elnök 1904. nov. 06-án. Magyar Jogászegyleti Értekezések Szerk.: Szladits Károly, a Magyar Jogászegylet titkára XXX. Kötet 7. füzet 5. old.

Így az Egylet megalakulását többek között annak a mozgalomnak köszönheti, amelyet „a haladás vágya, a tökéletesedés nemes ösztöne”¹⁸ indított útjára.

Az első cikkek...

A felsoroltak nyomán látható, hogy a Jogászegylet alapításához egyaránt vezettek belső és külső szükségszerűségek, szándékok. Ezek felismerése és a tényleges alapítás között hosszú évek teltek el. Mivel az alapítás előtti időszakra vonatkozólag szinte kizárólag a szaklapokból meríthetünk bárminemű információt, nem könnyű annak bizonyítása, hogy egy egységes folyamat eredményeként született meg a Magyar Jogászegylet. Ezek a lapok igen szűkszavúak, ritkán számolnak be olyan rendezvényekről, szervezetekről, amelyek valamilyen úton-módon nem állnak kapcsolatban a szerkesztőkkel, illetve azok köreivel. Az alapítást megelőzően létrejött néhány vidéki, helyi jogászegyletről is csak említés szintjén olvashatunk. Ezért ritka csemegének számít az a Themis is megjelenő indítvány, amely az 1870-es Jogászyűlés első napján hangzott el Nagy János „Nagykún kapitánynak” szájából. A Magyar Jogászyűlésről, mint a hazai jogászetlet hasonlóan igen kiemelkedő jelentőségű, azonban „eseti” szervezetéről a későbbiekben még lesz szó. Nagy János felszólalása elején kifejtette, hogy bár örvendetesnek tartja, hogy az ország több pontján ügyvéd egyleteket alapítanak, illetve, hogy a „jogtudók” évente egyszer eszmecserére összejönnek (ld. Jogászyűlés), azonban „tagadni nem lehet, hogy e megosztott erők, s e ritka találkozás az egyetemes feladatnak, mely szemben újra alkotandó jogrendszerünkkel, a hazai jogtudókra vár, éppen nem felelhetnek meg, már csak az eszközök hiánya miatt sem.”¹⁹

Ezért azt a célt fogalmazta meg, hogy „vagy a Buda-pesti ügyvéd egylet országosítassék, vagy a jogász gyűlés tagjaiból egy külön országos jogászegylet alkottassék.” Felismerve egy ilyen egylet a hazai jogéletre gyakorolt kiemelkedő fontosságát, külön indítványozta, „hogy az alkotandó jogászegylet kebelében a könyvkiadó egylet is benne legyen...”²⁰

A már ismertetett és az Egylet szabályzatában első között szereplő célok felsorolása után még három, az egylet jövőbeli működésével kapcsolatos elgondolásának adott hangot:

„... szükséges, hogy állandó intéző bizottmánya legyen...”²¹,

„... érdemes dolgozatok díjaztassanak...”²²,

„... de természetesen a tagok sem csupán áldoznának, hanem a kiadandó műveket s lapot ingyen vagy csekély díjért kapnák. S ekép minden tag egy becses könyvtárral lenne ellátva rövid időn, és szellemileg az európai jogtan magaslatán tartatnék folyvást...”²³ Magyarországon sok jogász nem volt abban a helyzetben, hogy a szakirodalmat – ez alatt itt elsősorban a külföldi értendő – megrendelhesse, megvásárolhassa. Ahhoz, hogy a magyar jog, különösen is a jogalkalmazás megfeleljen egy dinamikusan fejlődő és még

¹⁸ Jegyzőkönyv a Magyar Jogászegylet 1931. XI. 15. ünnepi üléséről Grosschmid Béninek Magyarország jogászai Bp. Stephaneum

¹⁹ Themis (A Magyar Jogászegylet Közlönye) Szerk.: Dr. Siegmund Vilmos

²⁰ Themis 2. évf. 435. old.

²¹ Themis 2. évf. 435. old.

²² Themis 2. évf. 435. old.

²³ Themis 2. évf. 435. old.

inkább fejlődni akaró modern állam elvárásainak, hogy lépést tarthasson a más országokban tapasztalt jogfejlődéssel, a hazai jogászság egészét kellett fölemelni. Mint már említettük, ehhez nem kellett más, csak időszerű tájékoztatás, széleskörű jogirodalom anyanyelven, elérhető áron és módon; a jogászság összetartozásának erősítése, a vélemények, érvek szabad ütköztetése egy mindenki számára nyitott fórumon és a jogász hivatás államformáló, jövőt építő felelősségének tudatosítása.

Nem meglepő tehát az a lábjegyzetben megjelenő gondolat, amellyel teljes támogatásáról biztosította a Themis szerkesztője, Dr. Siegmund Vilmos az idézett indítványt. „Mi részünkről úgy az országos jogászegylet mint az országos ügyvédgyűlés eszméjét teljes szívünkkel pártoljuk és felkérjük az illetékes köröket ezen egyletek eszméjének felkarolására és életbeléptetésére; e célból szívesen tért nyitunk az eszmecserének, mert az nézetünk szerint leghathatósabban elősegítheti a megpendített üdvös eszmék valószínűsítését.”²⁴

A JOGÁSZKÖR

Lényegében minden új szervezet megalakulását egy szűk mag kezdeményezi, amelynek tagjai voltaképpen bábáskodnak az új struktúra létrejöttén. Így történt ez a Magyar Jogászegylet létrehozásakor is. A fundamentumot a Jogáször alkotta, amely mindvégig hűen kiállt a Jogászegylet alapítása mellett. Ez a hűség korántsem szófordulat, hiszen amint az lenni szokott, az Egyletnek is meg volt a maga ellentábora, amely ugyan a kezdeményezést megállítani nem tudta, de feltartóztatni igen. Az Egylet ellenzői nem az intézmény szükségszerűségét, hanem az alapítás konkrét lépéseit, az alapítók személyét, elgondolásait és terveit kifogásolták. Ezért kívánt szilárd kitartást az Egylet támogatóitól a kezdeti időszak. Éppen ennek a többé-kevésbé összeforrott társaságnak, a Jogászörnek köszönhető az, hogy az Egylet kezdettől fogva bátran felvállalta az országos jelzőt, holott se a Jogászörnek, se a frissen megalakult Egyletnek – a szimpatizánsokat leszámítva – nem volt vidéki tagja. A szándék tehát egyértelműen az volt, hogy egy egységes, az ország jogászságát felölelő Magyar Jogászegylet jöjjön létre. A korábbiakban felsorolt okok, megoldást kívánó nehézségek, ill. a jogászságot érintő gondok már hamar elvezettek ahhoz a felismeréshez, hogy sem egy budapesti Jogáször, sem egy budapesti ügyvédi kamara nem képes hathatósan és tartósan felvállalni az egész országot érintő ügyeket. Ez még inkább igaz a vidéki kezdeményezésekkel kapcsolatban. Nehezítette az Egylet terjeszkedését és vidéki támogatottságát, hogy Magyarország területileg ebben az időben többszöröse volt a jelenleginek, a közlekedés, az információáramlás viszont akadozó és lassú. Így a budapesti kezdeményezés, ha lelkes hívekre is talált vidéken, azok pont a legnehezebb időben nem állhattak még az alapítók mellé.

Nem könnyű feladat annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy mi is volt ez a Jogáször tulajdonképpen, hiszen a korabeli napi sajtóban ezzel kapcsolatban csak utalásokat lehetett találni és olyan könyv, avagy dolgozat, amely ennek tevékenységével foglalkozna, még nem látott napvilágot. A Jogáször, egy a Vadáször étteremben rendszeresen megjelenő vacsoratársaság volt, amelynek kezdetben nemcsak, később azonban szinte kizárólag jogászok voltak a tagjai. A tagok tág köre ugyanazon személyeket foglalta magában, de az

éppen megjelentek száma egy-két állandó résztvevő kivételével véletlenszerűen, az egyes személyek elfoglaltsága függvényében változott, java részt más-más személyek jelentek meg. A vita tárgyát hol egy-egy spontán felvetett, hol pedig egy előre kitűzött téma adta. Ezért lényegében ugyanúgy tekinthetnénk egy értelmiségi asztaltársaságnak, mint egy olvasóegyletnek. Az ilyen nevű egyletek, társaságok tőlünk nyugatabbra igazi fénykorukat élték, de itt jegyezzük meg, hogy lényeges különbség mutatkozik ezek szervezeti keretei között. A szavak szó szerinti fordítása nem téveszthet meg bennünket, hiszen például a Bécsi Olvasótársaság, „Leseverein” mind szabályzata, szervezete és közszereplése tekintetében csak a mi későbbi Jogászegyletünkhöz hasonlítható.

A Jogáször rendezvényeinek gyakorisága, azok látogatottsága, közvetlenül az országos Magyar Jogászegylet megalapítása előtt éri el a csúcspontját. A Magyar Themis főszerkesztője, Dr. Fayer László előbb a Jogáször oszlopos tagja volt, utóbb a megalakult Jogászegyletben töltött be állandó tisztséget, ezért nem meglepő, hogy az általa szerkesztett újságból, ha csak rövid hírek erejéig is, de rendszeresen értesülünk a Jogáször tevékenységéről.

A Magyar Themis által rendszeresen hírül adott Jogászöri esték egyébként hetente, csütörtök este a már említett Vadáször étteremben kerültek megrendezésre. A Jogászörben a Magyar Jogászegylet elődjét láthatjuk. Ez még akkor is így van, ha a Jogászegylet alapítása körüli nehézségek miatt egy hosszabb kényszerű szünet után a végleges megszűnés előtt 1879. december 11-től újra rendszeresen összeült e fórum, és így már a Jogászegylettel párhuzamosan működött.

A Jogászörről szóló, a Magyar Themisben megjelenő cikkek rövidségét és tömörségét néhány citátum jól szemlélteti.

„A 'jogáször'-ben folyó hó 16-án társas összejövetel tartatik.”²⁵

„A 'jogáször'-ben folyó hó 23-án Dr. Beck Hugó tart előadást az életbiztosítási díjtartalékról.”²⁶

„A 'jogáször'-ben folyó hó 30-án társas összejövetel tartatik.”²⁷

„A 'jogáször'-ben folyó hó 6-án Dr. Dell'Adami Rezső bemutatja a jogtudományi oktatásra vonatkozó törvénytervezetét. – Január 30-án Dr. Győri Elek tartott előadást: a kiskorúak cselekvési képességéről s a gyámügyi törvény által erre gyakorolt befolyásról.”²⁸ Az ezt követő számok pedig le is közölték ezeket a tanulmányokat.

A Jogászegylet alapszabályának elfogadása

Az első olyan híradást, amely a Magyar Jogászegylettel kapcsolatos, a Magyar Themis 1879. február 27-i számában található: „A Jogászörben folyó hó 27-én Dr. Fayer László bemutatja az ötös bizottság által készített alapszabály tervezetét.”²⁹

²⁴ Themis (A Magyar Jogászegylet Közlönye) Szerk.: Dr. Siegmund Vilmos, 2. évf. heti kiadás 39. sz., napi kiadás 1. sz. Pest, 1871. szeptember 24. 435. old.

²⁵ Magyar Themis, 9. évf. 3. sz. Budapest, 1879. január 16. 19. old. Szerk.: Fayer László, kiadó: Atheneum Rt.

²⁶ Magyar Themis, 9. évf. 4. sz. Budapest, 1879. január 23. 26. old.

²⁷ Magyar Themis, 9. évf. 5. sz. Budapest, 1879. január 30. 31. old.

²⁸ Magyar Themis, 9. évf. 6. sz. Budapest, 1879. február 6. 39. old.

²⁹ Magyar Themis, 9. évf. 9. sz. Budapest, 1879. február 27. 63. old.

A Jogászegylet alapszabályának tervezetét hosszas vita után fogadják el, és a március 6-i számban erről be is számolnak: „A Jogáször befjezte a Magyar Jogászegylet alapszabályainak tárgyalását. A tisztségviselők és az igazgató-választmány megválasztása legközelebb történik.”³⁰

Sajnos, hiába kutattunk beszámolókat, cikkek, utalások vagy esetleges jegyzőkönyvek után, a tervezettel kapcsolatos viták valószínűleg örökre elvesztek az utókor számára. Végül a Magyar Themis 1879. április harmadiki számában jelenik meg az az alakuló ülésről szóló cikk a „Magyar Jogászegylet” cím alatt³¹, amely a Magyar Jogászegylet hivatalos bejegyzése előtt a megalakulás első, várva várt jele volt.

„Fővárosunk jogászköreiből régóta és általánosan éreztetett oly tudományos és társadalmi egyesülés szükségese, minő másutt számos jogásztársaságot és más téren nálunk is virágzó szakegyleteket létesített.”³² Egy új, különálló egylet alapításának szükségességét a sok, már felsorolt igényen túl az az elgondolás is vezette, hogy a jogászság meglévő fórumai nem feleltek meg az említett elvárásoknak. A *Budapesti Ügyvédegylet* ha szűk körben is, egy ideig ugyan kielégíthette az igényeket, ez azonban a későbbiekben a kamarai szervezetté alakulása folytán már lehetetlenné vált. A kezdetben évenként, majd egyre ritkábban összehívott *Jogászyűlés* laza kötelék volt, nem is szándékozott társasági formában működni, mert az lényegével, céljával nem lett volna összeegyeztethető. Harmadik lehetőségként a *Magyar Tudományos Akadémia* kínálkozott volna, ez azonban szűk taglétszáma, kialakult szilárd felépítése folytán nem felelhetett meg annak a kihívásnak, amelyet a kiegyezés utáni jogállapotaink teremtettek.³³ „Ennek következtében számos sok szakférfiú,”³⁴ a törvényhozás, jogszolgáltatás és irodalom terén kitűnt személyek „egy országos jogászegylet létesítését kezdeményezte, amely a jogtudomány művelésére és a hazai jogászelet fejlesztésére lesz hivatva.”³⁵

„Az alapszabályok megállapítása után e 'Magyar Jogászegylet' február 27-én a budapesti ügyvédi kamara termében alakuló közgyűlést megtartotta, amelyen az igazgató-választmányba a következő kiválóságokat választották meg.³⁶ Elnökké: Majláth György országbíró; alelnök: Csemegi Károly legfőbb ítélőszéki tanácselnök, Tóth Elek, a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék elnöke, Manólovits Emil és Szentgyörgyi Imre kúriai bírák, Dr. Vécsey Tamás egyetemi tanár, Dr. Herich Károly miniszteri osztálytanácsos, Hódossy Imre, Dr. Teleszky István, Dr. Győry Elek ügyvédek; titkárok: Dr. Dell'Adami Rezső és Dr. Fayer László ügyvédek; ügyész: Dr. Siegmund Vilmos ügyvéd; könyvtárnok: Dr. Nagy Ferencz egy. magántanár; pénztárnok: Dr. Szivák Imre ügyvéd.”³⁷

³⁰ Magyar Themis, 9. évf. 10. sz. Budapest, 1879. március 6. 71. old.

³¹ Magyar Themis, 9. évf. 14. sz. Budapest, 1879. április 3. 105. old. Magyar Igazságügy (Jogtudományi havi folyóirat) Szerk.: Dr. Löw Tóbiás 1879-ig, ezután Tauszig János Budapest, kiadta: Zilahy Sámuel 1880. 13. kötet 120–124. old.

³² Magyar Themis, 9. évf. 14. sz. Budapest, 1879. április 3. 105. old.

³³ Magyar Themis, 9. évf. 14. sz. Budapest, 1879. április 3. 105. old. Magyar Igazságügy, 121. old.

³⁴ Magyar Themis, 9. évf. 105. old. Magyar Igazságügy, 120–124. old.

³⁵ Magyar Themis, 9. évf. 105. old. Magyar Igazságügy, 120–124. old.

³⁶ Magyar Themis, 9. évf. 105. old. Magyar Igazságügy, 120–124. old.

³⁷ Magyar Themis, 9. évf. 106. old.

A két jogi hetilap és az alapítás

Az alapszabályzat és az alakuló ülés határozatának nyilvánosságra hozatala után jelent meg a Jogtudományi Közlönyben Dárday Sándor tollából az a válasz,³⁸ amely ezek után olyannyira elmélyítette a két újság között meglévő ellentéteket. A cikk az „Országos Jogász-egylet” címet viselte és a „Különfélék” hírei között szerepelt.

„A lapokban olvassuk, hogy a múlt hó végén országos jogász-egylet alakult, amely tisztviselőit is megválasztotta. Örömmel üdvözlünk minden szellemi mozgalmat a jog terén, és így annál inkább örömmel kellene fogadnunk az oly mozgalmat, amely a szellemi téren való működésnek országos jelleget kíván adni. Megvalljuk azonban, hogy az országos jogász-egylet megalakulása felőli hír bennünket meglepett, mert nem tudtuk elképzelni, hogy egy oly egylet megalakulása, mely mint országos mert megalakulni, hogy történhet oly csendben, hogy még előzőleg az egész dolog felől a lapok sem szólottak, sőt ama szaklap (a Magyar Themis) is, melynek – mint halljuk – szerkesztője bocsátotta ki az alakuló gyűlésre való felhívásokat is, jónak látta hallgatni a dologról.”³⁹ Amennyiben országos szándékkal alakult meg a Jogászegylet, valóban jogosnak tűnik Dárday azon sérelme, hogy ő nem hívatott meg. „Miután lapunk szerkesztője, ki pedig egy országos jogászegylet megalakulásához való meghívásra úgy szerkesztői, mint a Magyar Tudományos Akadémiának jogi munkálataiért megválasztott tagjai is talán igényt tarthatott volna, nem lehetett oly szerencsés ily meghívást nyerni.” Dárday több cikkén is érződik az a büszkeség, amellyel az akadémiai tagsága iránt viseltetett. Az újságírói vénáját meg nem cáfolva magánúton tudakozódott azután, hogy milyen úton történt a megalakulás, s kik voltak azok, akik arra, „hogy mint országos egylet megalakuljanak, magukat jogosítva érezték.”⁴⁰

A 'nyomozás' számai az előző pontban tárgyalt Jogászörhöz vezettek, melyről megjegyzi: „sem alapszabályai sem meghatározott tagjai nem lévén, azon óhaj vált általánossá, hogy a kör rendszeres megalakulást nyerjen, s ennek eszközlése végett egy bizottság küldetett ki, mely azonban a tevékenységi kört keveselve, az országos jogegylet tervével lépett fel.”⁴¹

Erre azonban meghívást csakis az nyerhetett – véli Dárday –, aki „legalább egyszer a csütörtöki vacsorán részt vett.”⁴²

„Az ily módon meghívottak közül megjelent 14-15 egyénnel alakult meg mint országos jogász-egylet” „...lehet ugyan ... bizonyos célok elérésére igen alkalmas, dehogyan néhány magánember összegyűlni, s mint országos jogászegylet megalakulni jogosítva lehetne, azt aligha hihetjük.”⁴³

„Így azonban mindezt országos egyletnek csak az tekintheti, ki előtt alakulásának története nem ismeretes; mert oly úton és módon, mint az országos jogászegylet alakulása történt a legkisebb járásbíróságok székhelyein is alakulhatnak országos jogászegyletek. Mert a gyűlésen részt nem vevő országos tekintélyű férfiakkal azok is megtölthetik tiszt-

³⁸ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 14. sz. Bp., 1879. ápr. 4. 112. old.

³⁹ U.o.

⁴⁰ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 112. old.

⁴¹ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 112. old.

⁴² Jogtudományi Közlöny 14. évf. 112. old.

⁴³ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 14. sz. 112. old.

viselőiknek névsorát. A Themis legutóbbi száma sem lép ki a burkolózás lepléből és nem is a választók, hanem csakis a megválasztottak fényével övezi körül az egyletet. Hogy mi volt a titkolódzó eljárás oka, nem kutatjuk, s azért tartózkodunk azokról a célra vonni következtetést, azt pedig, hogy mi lesz az eredmény, a jövő fogja megmutatni.⁴⁴

Elnök vagy álelnök?

A magánúton történt „információgyűjtés” során Dárday minden valószínűség szerint az akkori országbírónál, vagy annak barátainál, munkatársainál tudakozódott az Egylet felől. Majláth György, aki a magyar közéletben, így a jogászság körében is nagy tiszteletnek örvendett, a megalakulást hírül adó cikkben mint az Egylet elnöke szerepel. Majláth, amint az az utalásokból kivehető maga nem volt jelen. Két okból kérték fel erre a tisztre, egyrészt érdemei miatt, másrészt az alapítók annak a reményüknek adtak hangot, amikor őt az elnöki szék elfogadására felkérték, hogy a nevével fémjelzett szervezet hamar elfogadottá és elismertté lesz. Dárday ezt az alkalmat ragadja meg, amikor cinikusan megjegyzi, hogy így a legkisebb járásbíróságok székhelyein is alakulhatnának országos jogászegyletek.⁴⁵ Majláth György nem vállalta el az elnöki tisztelet, így bár névleg az első közgyűlésig elnökként tartják számon, valójában az akkori álelnök, későbbi elnök, Csemegi Károly töltötte be ezt a tisztséget. Csemegi az első közgyűlés alkalmával számol be arról a belső küzdeletről, amelynek Majláthnál tanúja volt.⁴⁶ Nagy elfoglaltságára és egészségi állapotára hivatkozva sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy e tisztséget nem tudja elvállalni, és egyben kérte hogy az alapító tagok közé felvétsen (mellékelve azt a 200 forintot is, amely az „alapító tag” címének feltétele volt).⁴⁷ A cikk szerint – nyilatkozta – amint lehetőségei engedik az Egylet mind erkölcsi, mind anyagi támogatásán lesz.⁴⁸

Az alapítókat nemes szándék vezérelte, amikor az országbíró személyét és nevét az Egylet érdekében felhasználták, ezért kár lenne általános, messzemenő következtetéseket az alapítással kapcsolatban levonnunk, mint azt Dárday szerkesztő tette.

A konfliktus valódi háttere

A két konkurens jogi hetilapot (Magyar Themis és a Jogtudományi Közlöny) párhuzamosan olvasva mindenk előtt az tűnik fel a laikusnak, hogy nagyon kevés helyen fedik egymást a híradások, beszámolók, mintha nem ugyanazon a héten ugyanabban az országban, illetve fővárosban jelennének meg. Így, mint azt említettük, a Közlöny soha nem közölt beszámolót se a Jogászok tevékenységéről, se arról az elhatározásról, hogy Jogászegyletet alapítsanak. Ennek egyenes folytatása, hogy az Egylet megalakulása után egészen a két újság összeolvadásáig⁴⁹, a Jogtudományi Közlöny csak igen ritkán számol be ennek tevékenységéről, kemény bírálatok kíséretében.

⁴⁴ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 112. old.

⁴⁵ Jogtudományi Közlöny 14. évf. 11. sz. Budapest, 1879. ápr. 4. 112. old.

⁴⁶ Magyar Themis, 10. évf. 20. sz. Budapest, 1880. május 13. 160. old.

⁴⁷ Magyar Igazságügy Budapest, 1880. 13. kötet 524–526. old.; Magyar Themis, 10. évf. 21. sz. Bp., 1880. május 21. 170. old.

⁴⁸ Magyar Themis, 10. évf. 23. sz. Budapest, 1880. június 3. 186. old.

⁴⁹ Jogtudományi Közlöny 15. évf. 40. sz. Budapest, 1880. október 1. 265. old.

A Magyar Themis, többször változtatott nevet, kialakulásának kezdeti időszakában. Eleinte csak Themis-ként szerepel, mint Egyetemes Jogi Közlöny, illetve mint a Magyar Jogászegyülés Közlönye. Ez utóbbinak jele, hogy a Magyar Jogászegyülés ideje alatt (4–7 nap) az egyébként hetilap naponként jelenik meg. Később egyszerűen a „Magyar Themis” címet és a Jogtudományi Hetilap alcímet viselte.

A hetilap első felelős szerkesztője az a Siegmund Vilmos, akinek nevével a Jogászegyülések és később az Egylet kapcsán, lépten-nyomon találkozunk. A Magyar Themist azonban az alapítástól a megszűnéséig Fayer László kísérte végig. Őt tekinthetjük e szaklap által képviselt szellemiség szülőatyjának is. A lap egy évtizedes működése azt az új jogi gondolkodást képviselte, amelyet Fayeren kívül Dell’Adami Rezső, Sík Sándor, Barna Ignác, Nagy Dezső neve fémjelzett. „A dohos maradiság és a német jogirodalom morzsáin élősködő, mechanikusan másoló front ellen egyforma éllel küzdöttek. A Magyar Themis retteget jogi újsággá vált, kíméletlenül szókimondó, amely „korbáccsal és dinamittal dolgozott”⁵⁰. Fayer következetesen ugyanazt az irányvonalat képviselte, amely a későbbiekben az Egylet sajátja lett. Szladits Károly a Magyar Jogászegylet 1946. évi közgyűlésének elnöki székfoglalójában erre a következő szavakkal emlékezett vissza: Fayer „mindig a pezsgő vitákra buzdított. 'El kell vetni a sulykot' – így tüzelt minket, akkori fiatalokat; persze nem azért, hogy az a sulyok elvetve maradjon, hanem, hogy a vélemények összecsapása a probléma helyes megoldására vezessen”.⁵¹ Közel negyedszázadon át működött a Magyar Jogászegylet ügyvezető titkáráként, mint az egyleti élet tényleges irányítója és az maradt azután is, „amikor nagy vonakodására az álelnöki tisztelet szinte rákényszerítették”.⁵² A kortársai által róla alkotott kép⁵³ meglehetősen ellentmondásos. A „másik pólus” képviselője a Jogtudományi Közlöny szerkesztője, illetve később felelős szerkesztője Dr. Dárday Sándor, aki emellett nemcsak a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt, hanem a jogi közélet állandóan aktív résztvevője, az országos Magyar Jogászegyülések rendszeres felszólalója. Az általuk megjelentetett cikkeket tanulmányozva, mind jobban láthatóvá vált számunkra az a szakmai szembenállás, amely már gyökereiben meghatározta a két jogtudós és így a két szaklap viszonyát. Fayer, amint azt róla írják: „Évtizedes harcot vívott az esküdtszékért, a feltételes elítélés intézményéért, a fiatalokéért speciális büntetőjogáért.”⁵⁴ Kitartóan küzdött például az ellen, hogy a törvény a kislópások elkövetését is börtönbüntetéssel torolta meg. „Nem lehet tétlenül nézni, hogy az anyagi ridegsége miatt számosan szenvednek a megérdemeltnél jóval nagyobb büntetést”, a törvény vonatkozó „néhány szavának módosítása elemi csapástól szabadítja fel az országot”.⁵⁵ A hazai jogalkalmazási gyakorlatot rendszeresen

⁵⁰ Jogászegyleti Szemle, 1947. 4. sz. 76. old. Móra Mihály: A büntető eljárásjog magyar humanistája a századfordulón, Fayer László halálának (1906. november 9.) ötvenéves évfordulójára. Gépirat Magyar Tudományos Akadémia Kézirattára Ms 4247/30 2. old.

⁵¹ U.o.

⁵² U.o.

⁵³ Fayer László 1842–1906., Gyűjtemény szerk.: Fayer Gyula-Balog Arnold, Budapest, 1907. Balogh Jenő: Fayer Jenő: Fayer László emlékezete, Magyar Jogászegyleti Értekezések, XXXV. köt. 1.f. 273. sz., Budapest, 1907. Balogh Jenő: Emlékbeszéd Fayer László levelező tag felett, a Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai felett tartott emlékbeszédek, XIII. köt. 6. sz. Budapest, 1907.

⁵⁴ Móra Mihály: A büntetőeljárásjog magyar humanistája a századfordulón, Fayer László halálának (1906. november 9.) ötvenéves évfordulójára. Gépirat Magyar Tudományos Akadémia Kézirattára Ms 4247/30 végjegyzetben; Jogászegyleti Szemle, 1947. 4. sz. 76. old.

⁵⁵ U.o.

támadva kerül szembe Dárdayval, aki a Közlöny „Hazai szaklapok” című rovatában a Magyar Themist élesen bírálva, a hazai bírói kart és bíróságokat védelmezi.⁵⁶ Dárday a szaklaphoz méltatlannak ítéli azt a hangot, amelyet a Themis munkatársai megütnek. A Dárday-Fayer pengeváltások sorában külön ki kell emelnünk Fayer azon érvét, hogy egy „tudományos szakegylet mindenütt a világon, nálunk is a dolog természeténél fogva kisebb kör és nem országos közgyűlés útján alakíttatik”.⁵⁷ A lábjegyzetben külön idézi a ’Magyar Jogászgyűlés’ megalakításának történetét, amely a Jogászgyűlés Évkönyvének I. kötetében szerepel: a budapesti ügyvédi egyesület igazgató választmánya először egy 11 tagú albizottságot küldött ki az előmunkálatok megtételére, majd az alapszabály-tervezet elkészítése után, egy szélesebb körű értekezletet hívott egybe, összesen 27 tagot. „Ezen értekezlet az id. állandó bizottságot, ez pedig a maga funkcionáriusait azonnal megválasztotta és az alapszabály-tervezetnek a minisztérium általi helybenhagyását kieszközölte. Ugyanígy alakult meg a német jogászgyűlés és az osztrák ügyvédgyűlés, és nemkülönben a ’Magyar Jogászegylet’ is. Ha az alapítók más utat követnek, soha egyesület létre nem jön.”⁵⁸

Meglepő mindenesetre az, amit majd 1880-hoz eljutva láthatunk, hogy Zlinszky Imre (a Jogtudományi Közlöny felelős szerkesztője) halálát követően igen rövid időn belül egyesül a két szaklap és a két szembenálló fél (Dárday és Fayer) úgy tud a továbbiakban együttműködni, mint felelős szerkesztő és főszerkesztő, hogy a korábbi szembenállásnak semmilyen nyomát sem a nyilatkozatokban, sem az újság szerkesztését tekintve nem fedezzük fel. Ez számunkra egy olyan fordulat, amely a megalakulás körüli, időnként a jó ízlés és emberi méltóság határait súroló egymást támadó nyilatkozatok drámaiságára visszatekintve, azok hevességét átértékeli. Példa erre az a személyes levél is, amelyet Dárday Balogh Jenőhöz december 14-én írt. „Köszönettel vettem boldogult Fayer felett tartott emlékbeszédet... Fogadjad kérlek a szíves megemlékezésért igaz köszönetem nyilvánítását azon reményem kifejezése mellett, hogy nagyra becsült közreműködésed pótolni fogja a részedről is olyanira méltányolt veszteséget a szakirodalomnak. Szívélyes üdvözléssel: Híved Dárday.”⁵⁹

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET MŰKÖDÉSÉNEK ENGEDÉLYEZÉSE

1879. október 14-én a belügyminisztérium 45.670 szám alatt kelt határozatával a Magyar Jogászegylet alapszabályzatát elfogadva, engedélyezte annak működését. A határozatról kiáltvány formájában tudósították a magyar jogászközvéleményt.⁶⁰

„Hazánk jogtudósainak nagy része már régebben érzi egy oly jogtudományi egyesület hiányát, mely a magyar jogászat hivatottjait állandóan egyesítve, ezek félbeszakítlan és tartós tevékenységének testületi központul szolgáljon, és amely, éppen a félbeszakítlan működés folytán, erejét a jogászati feladatok mindenik ágára a kellő időben kiterjeszthetvén: ez által fokozottabb mérvben legyen képesítve, munkásságának tudományos közvetett hatályán kívül, annak gyakorlati életben is közvetlen elismerést és érvényt szerezni.”⁶¹

⁵⁶ Ezt támasztja alá a Jogtudományi Közlöny 14. évf. 2. sz. Budapest, 1879. január 10. 13–14. old.

⁵⁷ Magyar Themis, 9. évf. 113. old.

⁵⁸ Magyar Themis, 9. évf. 15. sz. Budapest, 1879. április 10. 113. old.

⁵⁹ Dárday Sándor levele Balogh Jenőhöz MTA Kézirattára, lev. 2 r. 14. sz. (59)

⁶⁰ Magyar Themis, 9. évf. 54. sz. Bp., 1879. december 18. 413–414. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 52. sz. 1879. december 26. 413–415. old.

⁶¹ Magyar Themis 9. évf. 413. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 413. old. Magyar Igazságügy 13. kötet 524. old.

„E régen érzett szükségnek akar megfelelni a Magyar Jogászegylet, mely céljául tűzte ki: a jogtudomány rengeteg területén felmerült és általános érvényért küzdő elvek és tételeket a közel látkörbe hozni; azok beltartalmát egyrészt a jogosság, másrészt a magyar jogrendszerbe való beilleszthetőség – vagyis a gyakorlati kivihetőség és célszerűség mérlegén mérlegezni.”⁶²

Ami új ugyan, de jó és hasznos azt a köztudatba átültetni, ugyanakkor „a honossággal már felruházott igazságokat és az ezeken alapuló intézményeket, a nálunk még mindig oly könnyen elhatalmaskodó ellenáramlatnak rögtönzései ellen lehetőleg meg is oltalmazni”.⁶³

„A Magyar Jogászegylet célja eszerint: a tudományos munkásságot előmozdítani, a bűvárlatot serkenteni, a minden oldalról való megvitatást eszközölni, és mindkettőt szakadatlan folytonosságban tartani;

célja: az egyéni tevékenység helyes eredményei számára a szakavatottak testületi súlyát megszerezni, és ezáltal amannak sikerét növelni;

célja: tudományos hatás és visszhatás által az igaz, a helyes, az alapos, a szükséges, a hasznos, a gyakorlatilag kivihető jogi tanok és intézmények számára a hazánkban szerzett tért megtartani és tágítani;

célja: a törvények alkalmazását figyelme körébe bevonni; a közjog összefüggését a magánjoggal, a joggyakorlatnak szoros kapcsolatát a tételes törvényen kívül eső elmélettel kimutatni, különösen pedig, az újabb időben létrehozott törvénykönyvek a törvényhozás szellemében való alkalmazását, a felmerült vagy felmerülhetők kérdések megoldásának visszavezetésével a tudomány elveire behatóan folytonosan előremozdítani; ...

célja tehát: elfogulatlan részletes és – ha szükséges leendő – ismételt bírálata tárgyává tenni a bírósági, a királyi ügyészégi, az ügyvédi és közjegyzői intézményeket, úgy szervezetük alapfeltételeit, valamint a gyakorlati kivitelt és az elért eredményeket illetőleg.”⁶⁴

Ezután a kiáltvány több szempontot vet még fel, amelyek tükrében főleg a bírósági szervezetet kell a Jogászegyletnek szemügyre vennie. (Például: a bírói felelősség és a bírói garanciák.) Erősíteni óhajtotta ezen kívül az ügyvédi szervezetet, ⁶⁵ hathatossá kívánta tenni a közjegyzőséget.

„De a bűvárlattal, a kifejtéssel, a megállapítással nincs elég téve a reánk váró feladatnak.”⁶⁶ „Alkotmányos országban ugyanis csak azon elv, rendszer, intézmény vagy intézkedés számíthat a felvilágosodott törvényhozás buzgó és általános támogatására, mely helyességének meggyőző okai által tartós uralmat nyert a közérzületben; és csakis a nép közérzületében átment törvény és intézmény van biztosítva a gyakran igen veszélyes politikai időjárásnak meglepő változásai ellen.”⁶⁷ A cél tehát, az igazságos, jogi gondolkozás beültetése a köztudatba.

⁶² U.o.

⁶³ U.o.

⁶⁴ Magyar Themis 9. évf. 413. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 414. old. Magyar Igazságügy 13. kötet 524. old.

⁶⁵ Magyar Themis 9. évf. 414. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 414. old. Magyar Igazságügy 13. kötet 525. old.

⁶⁶ Magyar Themis 9. évf. 414. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 414. old. Magyar Igazságügy 525. old.

⁶⁷ U.o.

„A Magyar Jogászegylet e kitűzött céljai elérésére, nyilvános felolvasások és vitatkozások, pályakérdések kitűzése, jogtudományi szaklapok tartása, egy jogtudományi könyvtár alapítása, és évkönyveinek kiadása által akar közreműködni...”⁶⁸ „E munkában részt venni és e részességre valamennyi hivatottat buzdítani: ez célja a Magyar Jogászegyletnek, ez leendő folytonosságban tartott célja a Magyar Jogászegyletnek is.”⁶⁹

„Kelt Budapesten, A Magyar Jogászegylet választmányának 1879. november hó 8-ik napján tartott üléséből.

Dr. Csemegi K, legfőbb ítélőszéki tanácselnök, első elnök; Dr. Körneyi Ede ügyvéd, második elnök; Dr. Siegmund Vilmos, a budapesti ügyvédi kamara titkára, ügyész; Dr. Szivák Imre, ügyvédpénztárnok.

A választmányi tagok: Dr. Daruváry Alajos, a legfőbb ítélőszéki tanácselnök; Dr. Győry Elek, a budapesti ügyvédi kamara ügyésze, Dr. Herich Károly, miniszteri osztálytanácsos; Dr. Hódossy Imre, a budapesti ügyvédi kamara elnöke és országgyűlési képviselő; Dr. Manojlovits Emil, semmitőszéki bíró, Dr. Teleszky István, ügyvéd, országgyűlési képviselő; Dr. Tóth Elek, a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék elnöke; Dr. Vécsey Tamás, budapesti egyetemi tanár.”⁷⁰

A Jogászegylet első évei

Az 1880-as évek elejére is még áthúzódnak az alapítás körüli viták, de a hangnem már két okból is megváltozott. Egyrészt Zlinszky Imre jóvoltából, aki több önmérsékletet tanúsítva kommentálja az Egyletet érintő híreket. Másrészt a Jogászegylet megalakulása, létszámának kezdetben ugyan lassú, de mégis reményt keltő gyarapodása óvatossabb kijelentésekre készteti az ellentábort. Ez a mérsékeltebb szembenállás, amelyet ezután Zlinszky neve fémjelez, elsősorban abból táplálkozik, hogy a magyar jogászságot leginkább a Jogászugyülés által kívánták összefogni. Részben jogosan tarthattak attól, hogy egy ilyen országos egyleti működés kihúzná a talajt a Jogászugyülés alól, feleslegessé téve azt. Másrészt azáltal próbálták elvenni a Magyar Jogászegylet alapításának súlyát, hogy több vidéki kezdeményezésre hívták fel a közvélemény figyelmét. A Jogtudományi Közlöny március 19-i száma kiváló példa erre. A magát országosnak valló Jogászegylet első közugyülésének hírüladása kapcsán csupán két mondatra szorítkozik, annak ellenére, hogy ez mind az Egylet, mind általában a jogászság szempontjából kiemelkedő fontossággal bírt. Emellett a szerkesztő (Zlinszky Imre) két vidéki jogásztársulásról számol be, kiemelve, hogy véleménye szerint nagyobb horderejű (a Magyar Jogászegyletnél) a vidéki jogászok társulása, „melynek üdvös gyakorlati eredményei kiszámíthatatlanok.”⁷¹ (Két szervezetről, a Nagyváradi Jogászegyletről és a Brassói Jogászkлубról van szó.)⁷²

⁶⁸ U.o.

⁶⁹ U.o.

⁷⁰ Magyar Themis 9. évf. 414. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 415. old. Magyar Igazságügy 526. old.

⁷¹ Jogtudományi Közlöny 15. évf. 12. sz. Bp., 1880. március 19. 82. old. (Heti Szemle)

⁷² Jogtudományi Közlöny 15. évf. 82–83. old.

Az 1880. évi rendes közugyülés

Az országos Jogászegylet 1880. május 9-én a Budapesti Ügyvédi Kamara helységében tartotta első évi rendes közugyülését.⁷³ Az alakító közugyülés után ez volt az első nagyugyülésük, amelynek demonstratív szerepe is lett, hiszen most már úgy léphetett a magyar közvélemény elé, hogy bátran hangoztatta országos jellegét. Erre okot a tagok létszámának jelentős növekedése adott. „Fayer titkár jelenti, hogy a közugyülés óta a tagok száma jelentékenyen szaporodik; az utóbbi hét alatt új 22 tag jelentkezett.”⁷⁴ Ezen az első közugyülésen választották meg Csemegi Károlyt elnökké, miután e tisztséget Majláth György elfoglaltságára és egészségi állapotára hivatkozva nem vállalta el.⁷⁵

„A tagdíjat helybeliekre nézve 5 forintban és vidéki tagokra nézve 3 forintban állapítat meg.”⁷⁶

„A közugyülésen megválasztottak elnökké: Csemegi Károly, alelnökké: Manojlovits Emil semmitőszéki bíró és Dr. Körneyi Ede ügyvéd, választmányi tagokká: Czorda Bódog legfőbb ítélőszéki tanácselnök, Dr. Győry Elek ügyvéd, Dr. Herich Károly, miniszteri osztálytanácsos titkár, Hódossy Imre ügyvédi kamara elnöke, Szentgyörgyi Imre legfőbb ítélőszéki bíró, Teleszky István ügyvéd, Tóth Elek kereskedelmi és váltótörvényszéki elnök, Vécsey Károly egyetemi tanár, titkárrá: Dell'Adami Rezső és Fayer László ügyvéd, ügyész: Siegmund Vilmos budapesti ügyvédi kamara titkára, könyvtárnokká: Dr. Tauszig János ügyvéd, pénztárnokká: Dr. Szivák Imre ügyvéd.”⁷⁷

A sajtópolémia további tanulságaitól eltekintve – itt és most –, az egyleti munka érdemi értékelése célravezetőbbnek tűnik.

A kitűzött céloknak megfelelően az egyleti munka mindinkább konkrét törvénytervezetekben, tanulmányokban nyilvánult meg. Példának okáért „A Magyar Jogászegylet perrendtartási bizottságában a feldolgozandó anyag a tagok között elosztott. A tagok egyelőre az elvállalt részben foglalt elvi kérdéseket fogják szövegezni és indokolt véleményben a bizottság elé terjeszteni. A dolgozatokat a bizottság megvitatja és ennek megtörténte után fogják az egyes tagok a törvénytervezetet szövegezni. A véleményes jelentések határidejéül a bizottság f. é. nov. 20-t állapította meg.”⁷⁸ Fayer László indítványára az egylet elhatározta még az év folyamán, hogy bizottságot alapít külföldi törvények lefordítására. „Ezek a törvények füzetekben jelennének meg és tagilletményként megküldetnének a tagoknak, ezzel is segítve jogászaink nemzetközi kitekintését, tájékozódását.”⁷⁹

⁷³ „A Budapesti Ügyvédi Kamara helységében május 9-én de. 10 órakor szép számmal gyűltek egybe I. évi rendes közugyülésre az újonnan alakult 'Magyar Jogászegylet' tagjai.” Jogtudományi Közlöny 15. évf. 18. sz. Bp., 1880. április 30. 125. old. Magyar Themis, 10. évf. 21. sz. 169–170. old.

⁷⁴ Magyar Themis, 10. évf. 170. old.

⁷⁵ Magyar Themis, 10. évf. 20. sz. Budapest, 1880. május 13. 160. old.

⁷⁶ Magyar Themis, 10. évf. 163. old.

⁷⁷ Jogtudományi Közlöny 15. évf. 20. sz. Bp., 1880. március 14. 139. old. (Heti Szemle, Zlinszky Imre)

⁷⁸ Jogtudományi Közlöny 65. évf. 27. sz. Bp., 1881. július 1. 236. old.

⁷⁹ Jogtudományi Közlöny 16. évf. 46. sz. Bp., 1881. november 11. 388. old.

Az anyagi helyzet rendeződése

Az egyesület anyagi helyzetét értékelve megállapíthatjuk, hogyha lassan is de elérte azon célját, hogy kellő tőke felhalmozásával meg tudta jelentetni az évkönyveit, a Jogászegyleti Értekezéseket, amelyek körülbelül negyedévenként megjelenő füzetekből álltak. Ezen kívül már a kezdetektől fedezni tudta összejöveteleinek, rendezvényeinek költségeit, ami egyértelműen olyan lelkes híveknek és támogatóknak is köszönhető, akik bár maguk nem bábáskodtak a szó szoros értelmében az Egyesület alapításánál, mégis nagy anyagi áldozathozataluk révén alapító tagokká váltak. (Alapszabályzat 7. §.) A kezdeti meglehetősen magas tagdíjakat az első rendes éves közgyűlés alkalmával felére szállították le, amely Tauszig könyvtárnok jelentése szerint kiszámíthatatlanná tette ugyan az első évi beszerezéseket,⁸⁰ azonban valóban hozzájárult ahhoz, hogy több tagra, több támogatóra és nem utolsósorban az Értekezések nagyobb keresletére tegyenek szert. Tauszig jelenti továbbá, hogy „több tag olvasókört alakított, amely számos külföldi folyóiratot fog megrendelni, s használat után a folyóiratok átmennek az egyesület tulajdonába.”⁸¹

A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS KEZDETEI

A magyar jogászgűlés alakulásának történetét szinte csak a Magyar Jogászgűlés 1870-es első könyvéből ismerhetjük meg, ugyanis a későbbi évkönyvekben fellelhető visszatekintések sohasem a Gűlés történetét önmagában, hanem valamilyen más téma, például a szabályzat szempontjából nézik.

„A soproni ügyvédi egyesület 1868. november 18-án kereste meg a Budapesti Ügyvédi Egyesület Wukanich Viktor egyesületi elnök által előterjesztett és a Soproni Ügyvédegylet közgyűlése által határozottá emelt indítvány keresztülvitelére.”⁸² Az indítvány csak a különböző vidéki és budapesti ügyvédegyletek összefogását célozta annak érdekében, hogy már a következő évben (1869) országos ügyvédgyűlést tartsanak Budapesten; az ügyvédség mind szorosabb összefogása érdekében.

Az ország minden ügyvédi kamarájához eljuttatták ezt az indítványt, de a Budapesti Kamarához külön felkérés is intéztek, amelynek válasza: „A Budapesti Ügyvédi Egyesület igazgató választmánya 1868. évi december 4-én tárgyalva ez indítványt, azt elvileg azon módosítással pártolta, hogy ne pusztán ügyvédi, hanem általános magyar jogászgűlés hívassék egybe és e tekintetben előmunkálatok tételére és egy működési tervzetnek a választmány elé terjesztése végett albizottságot küldött ki, amelynek tagjai voltak: Horváth Károly elnök, Sárkány József alelnök, Matolay Elek titkár, Polgár Mihály pénztárnok, Dr. Apáthy István, Dr. Mátyus Aristid, Dr. Schnierer Gyula és Dr. Siegmund Vilmos szakosztályi jegyzők, Dr. Bróde Lipót, Soltész Albert és Dr. Szilágyi Dezső választmányi tagok.”⁸³

⁸⁰ „Tauszig könyvtárnok nincs azon helyzetben, hogy a beszerezendő könyvek iránt már most (ig.-választmány 1880. május 15-én tartott ülése) javaslatot tegyen, mivel a tagsági díj leszállítása folytán nem lehet tudni, hogy az egyesület mennyit költöthet e célra a folyó évben.” Magyar Themis, 10. évf. 21. sz. Budapest, 1880. május 21. 169. old.

⁸¹ Magyar Themis, 10. évf. 21. sz. Budapest, 1880. május 21. 169. old.

⁸² A Magyar Jogászgűlés Évkönyve 1870. évre (Szerk.: Dr. Siegmund Vilmos állandó biz. titkára) kiadja a „Magyar Jogászgűlés”, Pest 1871.

⁸³ U.o.

Miután a bizottság az alapszabály-tervezetet elkészítette, annak megvitatására 1869. december 21-22-re értekezletet hívott egybe. Eerre invitálták a m. kir. Igazságügy minisztérium, a fellebbviteli bíróságok néhány tagját, a budapesti törvényszékek elnökeit, vidéki társaságok elnökeit és választmányaik két-két tagját, valamint a pesti egyesület és a vidéki jogakadémiák néhány tanárát.

A vidéki Ügyvédi Kamarák közül Esztergom, Kassa, Sopron és Kecskemét szerepelt. „Jelen voltak: Melczér István, Kiss András, Szalay Ágoston, Daruváry Alajos, Wenczel Gusztáv, Lóssy Tivadar, Ruzinkó Zsigmond, Zahornaczky Bálint, Gáspár Lajos, Bognár Géza, Tomsich Bertalan, valamint a budapesti ügyvédi egyesület igazgató választmányának következő tagjai: Apáthy István, Aradi Antal, Busbach Péter, Dárday Sándor, Deszkás Gusztáv, Horváth Károly, Környei Ede, Králicz Kálmán, Bróde Lipót, Matolay Elek, Morlin Imre, Pósfay Károly, Schnierer Gyula, Siegmund Vilmos, Szilágyi Dezső, és Szontag Kálmán. Összesen 27 tag.”⁸⁴

Az alapítással kapcsolatos vélemények igen eltérőek voltak. Egyesek, mint például Tomsich Bertalan budapesti ügyvéd még idő előttinek tartották egy jogászgűlés egybehívását, mert még nem voltak törvényeink, ezért úgy vélték, hogy érdemi tárgya sem lehet egy ilyen gyűlésnek. Mások – pl. Szilágyi Dezső – szerint egy országos ügyvédegyletnek semmi haszna nem lenne, hiszen az ügyvédek tevékenységét leginkább a helyi ügyvédegyletek szolgálhatják. A jogászgűlés célja, értelme eltérő és ezért sem egy országos ügyvédegylet, sem egy országos ügyvédgyűlés annak feladatait és szerepét át nem vállalhatja, ilyenképpen tehát ez utóbbiak szükségtelenek.

A kételkedések ellenére az a többségi akarat győzedelmeskedett, hogy „a magyar jogászgűlés szervezése vetessék fogaratba.”⁸⁵ Így a Jogászgűlés megnyitását 1870. szeptember 25-re tűzték ki. Hamarosan az egész akkori Magyarországon végighullámozott a Jogászgűlés iránti lelkesedés és már jó előre közel 1700 tag jelentkezett.

Méltán mondhatjuk, hogy ez volt a kiegyezés utáni első olyan fórum, ahol minden magára valamit is adó jogász megjelent. Ők reprezentálták a magyar értelmiség jelentős részét, sőt ezen túlmutatva a kiegyezés utáni magyar államiságot, annak önálló jogrendszert és jogát.

A JOGÁSZGYŰLÉS ÉS A JOGÁSZEGYLET PÁRHUZAMAI

A Magyar Jogászegylet megalapításakor nem tört a felszínre azonnal a Jogászgűléshez fogható országos lelkesedés, mégis a két alapítás közeli hasonlóságot mutat hiszen céljaik, elhatározásaik – ha árnyaltabban is fogalmazták meg –, lényegében megegyeztek. A két alapítás között pontosan tíz év telt el. Ez idő alatt nagymértékben megváltozott a magyar jogászság helyzete. Egyre több próbálkozás mutatott rá arra a nyitottságra, vállalkozókészségre és lelkesedésre, amely a jogászságnak a magyar társadalmon belül különös helyet kölcsönzött. A jogászság meghatározó szerepet játszott a közélet szinte minden terén. Bár a különböző szaklapok, helyi egyesületek és olvasóköri alapításakor azok majdhogynem azonos célokat fogalmaztak meg, valójában az elvárások folyama-

⁸⁴ U.o.

⁸⁵ U.o.

tosan változtak. Így van ez a két, különös hangsúllyal bíró szervezetünk esetében is. A Jogászegylet összehívásakor óriási szerepet játszott az az igény, hogy a bekövetkezett politikai fordulat nyomán egyre nyitottabbá váló, egyre inkább fejlődni akaró ország, mintegy demonstrálva szellemi erejét és tartalékait a világ; mindenk előtt a Monarchia másik fele előtt egy olyan össz-jogász fórumot hívjon egybe, ahol a nemes célok és jelszavak mellett a jogászság öntudatának erősítése nem kis szerepet kapott. Abba a közéletbe csempészett egy kis színt, amelyben a passzív rezisztencia gyakorlatának hatásai még mindig érezhetőek voltak. Jelentőségét tekintve mindezek elé kívánczik a Jogászegylet jogtudományban betöltött szerepe. A legfontosabb törvények vártak ez idő tájt meghozatalra vagy módosításra, amelynél a jogászság „asszisztenciája” nélkülözhetetlen volt. Az új indítványok, tematikák megtárgyalása, érvek ütköztetése, mind-mind a jobb tájékozottságot, a hazai jogrend és jogtudomány fejlesztését segítették elő.

A Jogászegylet alapításakor az említett célok azzal a felismeréssel bővültek, hogy egy, jobb esetben évente egyszer ülésező gyűlés tartósan nem képes megfelelni a már említett elvárásoknak. A körülmények is megváltoztak. Ekkor már az 1870-es évek végén sokszínű szakajtó, társasági élet gazdagította azt a hazai jogtudományt, amely ebben a „bőségben” nehezen találta meg igazi, azaz szélesebb fórumát. Az igény most már szinte kizárólag egy folyamatosan működő, jól strukturált, anyagilag biztos lábakon álló, országos és össz-jogászai egylet iránt mutatkozott meg. „E tekintetben a Magyar Jogászegylet kiegészítője, folytatása leendő Jogászegyleteknek, ezektől főleg abban különbözve, hogy tevékenysége nem szoríttatván egymástól távol eső időközre, figyelmét minden időben, mindenik jogfejlődési mozzanatra irányozhatja...”⁸⁶ illetve máshol: az Egylet, „...a magyar jogászat hivatottjait állandóan egyesítve, ezek félbeszakítlan és tartós tevékenységének testületi központul szolgáljon...”⁸⁷ Ez a változás volt az oka annak, hogy a Jogászegylet egyre ritkábban hívták össze, mely még a századforduló előtt hosszabb időre kikopott a hazai jogélet színpadáról.

Érdemes még ismételten utalnunk a személyi párhuzamokra. Ahhoz, hogy a két intézmény különbségeit és hasonlóságait világosan láttassuk, elengedhetetlen annak a ténynek kihangsúlyozása, hogy az ezek működésében tevékenykedő személyek lényegében megegyeztek. Mivel mindkettő célja a magyar jogászság összefogása volt, ezért természetesen megtaláljuk az Egylet, mint egy zártabb intézmény tagjait a szélesebb fórumú Jogászegyleteken. Korántsem természetes azonban, hogy azok a személyek, akik az Egylet alapításában igen tevékenyen vettek részt, egyben a Jogászegylet állandó tagjai is voltak. Nem követtük nyomon a Jogászegylet megszűnéséig a személyi párhuzamokat, így a teljesség igénye nélkül álljon itt egy rövid felsorolása azon személyeknek, akik az alapítás évében a két intézmény vezetésében kiemelkedő szerepet töltöttek be: Majláth György, Csemegi Károly, Dr. Környei Ede, Daruváry Alajos, Manólovits Emil, Hódossy Imre, Teleszky István, Győri Elek, Dell'Adami Rezső, akik az 1879-es Magyar Jogászegyletén választották meg az állandó bizottság tagjainak, és egyúttal vezető tisztséget töltöttek be a Jogászegyletben. Herich Károly és Szivák Imre is állandó aktív résztvevői voltak a Gyűléseknek.

⁸⁶ Magyar Themis 9. évf. 54. sz. Bp. 1879. december 28. 414. old. Jogtudományi Közlöny 14. évf. 52. sz. Bp., 1879. december 26. 414. old. (Magyarország jogászaikhoz)

⁸⁷ U.o.

A NÉMET JOGÁSZGYŰLÉS HATÁSA

A Német Jogászegylet (Deutscher Juristentag) 1860-ban hívta életre a Berliini Jogászegylet. A szabályzat 1. §-ában a következőképpen fogalmazták meg a Jogászegylet célját: Célunk egy olyan Egyesület létrehozása, amelyben a vélemények szabadon ütközhetnek, a német jogászok személyes kapcsolatokat építhetnek ki egymás között, és legfőképpen egy egységes jogfejlődés megteremtése a magánjog, az eljárásjog és a büntetőjog terén.

Ebben a formulában felfedezhetjük azt a belső irányvonalat, amelynek következtében a Német Jogászegylet az idők folyamán annyiféleképpen nyert megfogalmazást, és oly sok szerepet tulajdonítottak neki. Így például 1866-ig egyenesen a Német Szövetség „előparlamentjének” tekintették, a jogegység megteremtése eszközének, a jogösszehasonlítás fórumának, vagy ahogy F. Klein fogalmaz „a tudomány központi parlamentjének” minősítették.

Tévedés lenne a Német Jogászegylet szerepét kizárólag az ott folyó vitákban, az elfogadott határozatokban keresni. Ezek a különálló országok hosszú idő és többszöri próbálkozás után végre reményt ébresztő módon ráléptek az egyesülés rögzített útjára. A Szövetség legkülönbözőbb részéről idesereglett jogászok közti személyes kapcsolatoknak, ismeret-segeknek, kulisszák mögötti megbeszéléseknek és munkáknak hosszabb távon óriási jogi és politikai eredményei voltak.

Minden bizonnyal ez az oka annak is, hogy a Magyar Jogászegylet a német példa hatása a történelmi viharok és politikai változások ellenére is (pl.: Német Szövetség felbomlása, osztrák–magyar kiegyezés, világháborúk) mindvégig fennmaradt.

Kutatásaink során egy olyan osztrák szemináriumi dolgozat⁸⁸ is előkerült, amely túlhangsúlyozva a Német Jogászegylet hazánkra gyakorolt hatását, azt többek között mint a Magyar Jogászegylet példaképét mutatja be. Nem tagadhatjuk a német példa ösztönző hatását, valamint azt, hogy a német gyűléseknek majd minden alkalommal magyar résztvevői is voltak. Mindezek mellett a magyar sajtó visszhangja is inkább azt sugallta, hogy a Német Jogászegylet érdemeit elismerve, a Magyar Jogászegyletben egy gyökereiben több évtizedes hazai kezdeményezés várva várt megvalósulását kell látnunk. Bár az sem tagadható, hogy a szakmai egység szervezeti formái iránti igény mindkét államban azonos volt.

A szaklapok csupán egy-egy alkalommal közöltek hosszabb cikket a Német Jogászegyletről, mint például a stuttgarti 9. Gyűlésről, Környei Ede személyes beszámolójának apropójára,⁸⁹ vagy a Jogászegylet határozatainak ismertetését tűzték célul.⁹⁰

A Magyar Jogászegylet megalapítása után az érdeklődés a Német Jogászegylet irányában csökkent, ám egyre több beszámolóval találkozunk a Berliini Jogászegylet vonatkozásában. Az újságcikkek azonban szűkszavúak; példaként „A berliini Jogászegylet (Juristische Gesellschaft zu Berlin), mint évi jelentéséből látjuk, az utóbbi évfolyam alatt öt előadás

⁸⁸ Sandra Hartbach: Ungarn am Deutschen Juristentag 1860–1912, (Magyarok a Német Jogászegyletén 1860–1912), Seminar aus Rechtsgeschichte bei Prof. Brauner, WS 1994/95

⁸⁹ Környei Ede: Themis (A Magyar Jogászegylet Közlönye) 2. évf. 36. sz. Pest, 1871. szeptember 5. 408–411. old. Felelős Szerk.: Dr. Siegmund Vilmos, kiadó tulajdonos Rudnyánszky A.; Themis 2. évf. 37. sz. Pest, 1871. szeptember 12. 418–419. old. Themis 2. évf. 38. sz. Pest, 1871. szeptember 19. 429–431. old.

⁹⁰ Jogtudományi Közlöny 17. évf. 39. sz. Bp., 1882. szeptember 29. mellékletének 287. old.

tartott ... az egyletnek 103 tagja van.”⁹¹ A Bécsi Jogászegylet vonatkozásában is csak az említés szintjén és elvétve találunk egy-egy cikket. Talán a legbővebb ilyen témájú beszámoló fontos lehet számunkra annyiban, hogy egy igen meglepő szerkesztői kommentárt tartalmaz. A „Bécsi Jogászegylet folyó hó 18-án tartotta 11. évi közgyűlését. A lefolyt egyleti évben tartatott hat előadás, melyek a Juristische Blätterben jelentek meg. A tagok száma 276. Elhatároztatott egy osztrák–magyar jogászyűlés szervezése a két állam közti jogegység előmozdítása céljából (Hiú törekvés (Sic!)).”⁹²

Összefoglalásképpen elmondhatjuk, hogy a Magyar Jogászyűlésnek az eszméje amelyben megfogant, német eredetű, ám más feladatot is be kellett töltenie, mint amelyet a Német Jogászyűlés vindikált magának. Ez utóbbi határozottan történelmi jelentőséggel bírt, mert fel akarta kelteni Németországban a jogegység eszméjét és vele a politikai egység öntudatát. Olyannyira, hogy még a német egység megszilárdulása és a birodalmi törvényhozás korszakváltó alkotásai után sem vesztette el történelmi jelentőségét. A Magyar Jogászyűlés politikai jelentőséggel nem bírt, mivel létrehozására majd fél évtizeddel a kiegyezés után került sor, egy közjogilag egységes ország területén. Az igazságügyi, tehát jogi centralizáció mellett még a jogegység fenntartása tekintetében sem lehetett komoly hivatása. Feladata tisztán társadalmi és tudományos volt, elő kellett mozdítania a jogálm intézményrendszerének adekvát kiépítését.

A Magyar Jogászyűléssel szemben, az Egylet kapcsán sehol sem találkozunk olyan kijelentéssel, amely arra utalna, hogy az Egylet valamilyen külföldi példát szem előtt tartva alakult volna meg. Tagadhatatlan azonban, hogy éles határvonalat kell húznunk a jogi élet, jogászság és a joganyag között. Az Egylet – amint az már említést nyert – mindvégig fontosnak tartotta a külföldi kitekintést, az idegen jog ismeretét, különösképpen, ha számunkra új jogintézményről volt szó. A külföldi jog kettős feladat elé állította az Egyletet. Ez egyrészt az idegen jog megismertetése, a hazai viszonyokra történő alkalmazása volt, másrészt ezzel az idegen joggal szemben a hazai védelme, illetve az alkalmazás során a hazai viszonyok jelentőségének kiemelése, annak szem előtt tartása volt a cél. Kétségtelen, hogy a hazai jogászság számára a jogfejlődés szempontjából elengedhetetlen volt a külföldi kitekintés. Az anyagi, szervezésbeli és egyéb nehézségek miatt már az Egylet megalakulása előtt, annak elképzelései között szerepelt az idegen jog megismerése. Bár a hazai szakajtó rendszeresen közli az egyes jogászok beszámolóit új külföldi jogszabályok kapcsán és szinte nem jelenik meg tanulmány külföldi összehasonlítás nélkül, mégis különös jelentősége volt Fayer László azon indítványának, hogy magyar nyelvre fordítva jelentessék meg a hazai jogalkotás és jogalkalmazás szempontjából különösen is jelentős külföldi törvényeket. „Az egylet választmánya Fayer László indítványára elhatározta, hogy bizottságot alakít külföldi törvények lefordítására. A törvények füzetekben fognak megjelenni, és tagilletményképpen megküldetnek a tagoknak. Az első füzet a nevezetesebb államok bírói szervezetét fogja tartalmazni.”⁹³

MÉLTATÁS

Az a lendületes fejlődés a jogtudomány terén, amely a múlt század végét meghatározta, és amelynek köszönhetően a jog minden terén a szabályozás eddig nem ismert mértéket öltött, arra indítja az emlékezőt, hogy ezt a korszakot egy egészként kezelje. Az áttekinteni kívánt időszak lezárására leginkább az Egylet működésének 25 éves évfordulója tűnik alkalmasnak. Az intézménynek a jogtudomány terén kifejtett hatásait tekintve azért is tűnik ésszerűnek az 1879–1904-es periódus, mert számos új törvény, amelynek előkészítésében az Egylet óriási részt vállalt, csak a századfordulón került kihirdetésre, lépett hatályba. A negyedszázados jubileumi önértékelést kölcsönözve valós képet kaphatunk erről az érdemi működésről.

1. A Magyar Jogászegylet fontos szerepet töltött be a hazai társadalmi életben, hiszen a Jogászyűlés nagy érdeklődést és visszhangot kiváltó rendezvényeihez hasonlóan, az Egylet közgyűlései is nagy népszerűségnek örvendtek. Az Egylet tagjai, mindenekelőtt tisztségviselői majd minden ünnepen, társadalmi megmozduláson részt vettek. Rendszeresen szerepeltek a szakajtó, de még az egyéb kiadványok hasábjain is. Sok helyi kezdeményezés az országos egyletről vett példát. A Jogászegylet beleillett abba a szinte minden téren megfigyelhető társasági, egyleti mozgalomba, amely a századvégnek különösen is sajátja volt, tovább erősítve azt.

2. A jogtudományok terén is óriási változás állt be. Dr. Kolosváry Bálint szavaival élve:⁹⁴ „Az 1848-as évek válságai, majd még tovább, az 1860-ban kelt októberi diplomának a jogfolytonosság visszaállítására vonatkozó sorsdöntő álláspontja megint új helyzetet teremtett, és egészen új feladatokat tűzött a magyar jogtudomány elébe. Itt vette kezdetét a jogfeldolgozásának, a jogtudomány művelése elmélyítésének... az az új feladata, amely úgy viszonylik a korábbihoz, mint a mélyfúrások rendszere a felszínes bányaművelés primitív eszközeihez.”⁹⁵

A Jogászegylet tevékenységének értékelésekor azt kell mondanunk, hogy az Egylet lényegében három úton fejlesztette a hazai jogéletet: törvény-előkészítéssel, törvény-magyarozattal és tisztán tudományos munkálkodással.⁹⁶

3. Amint azt már említettük az 1848. 15. t.c. az ősiség eltörlésével kapcsolatban feladatul tűzte ki egy polgári törvénykönyv kidolgozását. A törvény-előkészítés körében, a kiegyezés után is ezt tekintették a „legmagasabb jogi feladatnak”. A Jogászegylet első 25 éve alatt szám szerint is és fontosság szerint is első helyen állt ennek teljesítése.

A polgári jogból „nemzeti és szociális jelentősége miatt” az örökösödési jog került először az Egylet elé, amelynek tervezetét Teleszky István ismertette 1882-ben. Részletes vita bontakozott ki továbbá az ági öröklés és az örökség birtokbavétele körül. A magánjog többi részéből szintén szociális jelentősége miatt a házasságon kívül született gyermekek jogállásának rendezése emelkedett ki számszerűen is. Ezzel kapcsolatban különös

⁹⁴ Dr. Kolosváry Bálint a MTA tagja és a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem professzora.

⁹⁵ Jegyzőkönyv a Magyar Jogászegylet 1931. XI. 15. ünnepi üléséről Grosschmid Bélinek Magyarország jogászai Bp. 30. old.

⁹⁶ A felosztás Dr. Illés József, jogászegyleti titkártól származik: Közgyűlési megnyitóbeszéd a Magyar Jogászegylet 25 éves fennállásának évfordulója alkalmából. Tartotta: többek között Dr. Vavrik Béla elnök 1904. november 6-án. Magyar Jogászegyleti Értekezések 1905. március, 243. sz. XXX. Kötet 7. füzet 43. old. (Szerk.: Dr. Szladits Károly)

⁹¹ Jogtudományi Közlöny 16. évf. 46. sz. Bp., 1881. november 11. 388. old.

⁹² Magyar Themis 9. évf. 9. sz. Bp., 1879. február 27. 63. old.

⁹³ Jogtudományi Közlöny 16. évf. 46. sz. Bp., 1881. november 11. 388. old.

hangsúlyt kapott az összehasonlító jogtudomány a hazai jog szempontjából, amit számos külföldi kitekintés bizonyított.

A legtöbb felszólalással és tanulmánnyal a házassági törvény és a polgári törvénykönyv kodifikációja, a közszerzemény biztosítása, a zálogjog nyílt kérdései és a szavatossági kötelezettség kapcsán találkozunk.

Amikor 1900-ban a magyar Ptk. tervezete megjelent, ismételten újabb lendületet kapott a Magyar Jogászegylet tevékenysége. Kritikus szemmel tárgyalták a tervezett reformok minden területét az egyesületi jog, a személyiség védelem passzusait, a jogcímes dologi ügylet hatásait, a birtokkal – különösen a földbirtokjog reformja szempontjából – kapcsolatos kérdéseket, a szabad akaratot a szerződéskötésben, az „illetlen befolyás”, a harmadik személy javára kötött szerződéseket, a tartozások átvállalását, a törvényes köteleket, a kötbért, a közös végrendeleteket és az örökjogi szerződéseket kiemelve, hogy a magánjoggal kapcsolatos szakjogok köréből a családi hitbizományok és a telekkönyv reformja váltott ki éles vitákat.

A kereskedelmi törvényünk revíziójával kapcsolatos egyleti munka leginkább a külföldi törvényhozás szemeltartásában és annak ismertetésében mutatkozott meg. Ide tartozik az 1892-es német társasági törvény részletes bemutatása is. A kereskedelmi törvény revíziójának szükségessége elsősorban elvi vonatkozásaiban merült fel, így a kereskedelmi jog elhatárolásának kérdése, majd bizonyos részeiben is, mint a fuvarozási ügylet, a kereskedelmi üzletek átruházása.

Az Egylet a biztosítási ügy terén mutatott törvény-előkészítő munkásságát, a kormánytervezettel való szembenállás határozta meg. A jogászközvélemény élesen kritizálta a törvénytervezetet, amelynek hatására a kormány végül érdemi változásokat eszközölt. Ennek része a munkások baleset elleni biztosításáról kibontakozott egyleti vita is.

Jelentősége folytán külön kiemelő az a folytonos törvény-előkészítő munka, amelyet az Egylet a szabadalmi törvénnyel kapcsolatban végzett.

Tanulmányok, majd törvénytervezet készült – a csődjog körében – a fizetéseképtelen adós jogcselekményeinek csődön kívüli megtámadásáról. De figyelemmel követte az Egylet a csődtörvény további kiegészítését is.

Nagyobb tanulmány hívta fel az Egylet figyelmét az alapítványok jogi szabályozására a felügyeleti jogkör szempontjából.

Az Egylet a gyermekvédelem ügyét is felkarolta monografikus művek alkotásával, ezen belül külföldi, így nyugat-európai és oroszországi intézmények bemutatásával. Visszatérő jelleggel foglalkozott az Egylet az ügyvédség szervezetének kérdéseivel.

Előkészítette a közigazgatási bíróság szervezését, előbb a hatáskör kérdését, majd a közigazgatási bíróságról szóló törvényjavaslatot tette bírálathoz.

Napirenden volt a törvényhatósági tisztviselők, segéd és kezelőszemélyzet elleni fegyelmi eljárásról szóló törvényjavaslat megvitatása, külön tanulmány készült az ügyvédi díjakról.

A jogi szakoktatás reformja terén az Egylet elsősorban a jogi vizsgák reformjával foglalkozott.

A polgári peres eljárás reformját az Egylet a törvény-előkészítés első fokától az utolsóig végigkísérte. A nyolcvanas évek közepétől óriási harcot vívott a szóbeliség, a közvetlenség és a nyilvánosság vezérfogalmai körül. Az Egylet a külföldi törvényhozások bő ismertetését nyújtotta. Így vihették sikerre az 1893. évi XVIII. t.c.-t is, az új sommás eljárásról.

A magyar börtönügyi irodalom jórésben éppen a Magyar Jogászegylet kiadványaiban létezik. Nem csupán a hazai és a külföldi helyzet ismertetését, a börtönügynek és büntető intézményeinknek múltját, fejlődését tették feldolgozás tárgyává, hanem részletesen foglalkoztak a különböző büntetésnemek hatályosabbá tételének kérdésével. Ismertették a nálunk nem honos büntetések, például a relegatio külföldön elért eredményeit. Írások jelentek meg a fegyintézet élelmészéről, valamint a börtönügyi hivatalnokok szakszerű kiképzéséről is.

4. A **törvénymagyarázat** az egylet számára egyet jelentett az új törvények „gyakorlatba” történő átültetésével. A büntető törvénykönyv hatálybalépését követő néhány esztendő után az Egylet vizsgálat alá vette, vajon mennyiben sikerült annak a büntetési és börtönrendszerét a gyakorlatban meggyökereztetni. Tanulmányok készültek a szokásszerű és üzletszerű büncselekmény tanáról, a „véletlenség” és a kísérlet kérdéséről, a magánindítvány intézményéről, az otthon védelméről és a csalás delictumáról.

A jogtanári kar és a magisztratúra kiváló tagjai vállalkoztak továbbá arra, hogy a büntető perrendtartás egy-egy intézményét magyarázó fejtegetés tárgyává tegyék. Így sor került a bűnvádi eljárás előkészítő részének, a főtárgyalásnak, a járásbírók előtti eljárásnak, a perorvoslati rendszernek, különösen pedig a semmisségi panasznak, a koronaügyészség jogállásának, a perújrafelvételének és az ártatlanul elítéltek és a letartóztatottak kártalanításának kifejtésére.

Viták, hozzászólások és tanulmányok dolgozták fel az 1899. XV. tc. nyomán a képviselőválasztások érvényessége feletti bíráskodás kérdését, az 1896. XXVI. tc. a közigazgatási bíráskodást, az 1898. XXI. tc. alapján a gyermekvédelem helyzetét Magyarországon. Ugyanígy az 1898. II. tc. nyomán a hazai mezőgazdasági viszonyok, továbbá az 1722-23. I., II., III. Pragmatica Sanctio lényege és helyzete, illetve ezzel kapcsolatban az 1900. XXIV. tc. hiteles magyarázata kerültek bemutatásra. Több monografikus munka készült a kir. Kúria 63. sz. döntvénye kapcsán a holtkézi törvény tartalmáról.

5. A jogtudomány művelése szempontjából mindvégig a **monografikus munkák** voltak meghatározóak, amelyek részleteiben és teljes körűtekintéssel dolgozták fel a választott témájukat. Ilyen munkák készültek a magánjog terén a közszerzeményi jogról, az örökös felelősségről a hagyatéki terhekért, a hallgatóságos akaratnyilvánításról, a telekkönyvi rangnak vagy elsőbbségnek az átengedésről és a párbj kérdéséről.

Más jogterületeken a kereskedelmi ügynökök jogállásáról, az életbiztosítás lényegéről és jogi természetéről, a sztrájkokról, mint erőhatalomról, a bányaművelési jog önállóságáról a földtulajdonnal szemben és a bizonyítási teherről, hogy csak a fontosabbakat említsük.

6. Azonkívül, hogy az Egylet az említett módon megindította a **külföldi törvények** lefordításának egész sorát, egyes területekkel külön tanulmányok is foglalkoztak. Ilyen volt az osztrák csekk törvényjavaslat, a német biztosítási törvénytervezet, az ügyvédek elleni fegyelmi eljárás németországi bemutatása, a tisztességtelen verseny leküzdéséről

szóló német törvény és joggyakorlat, az új osztrák polgári perrend, valamint a porosz közigazgatási reform bemutatása.

Ausztriával való közjogi helyzetünk szükségessé tette, hogy bizonyos törvények magyar hatásait vizsgálja meg az Egylet. (Például: a magyar biztosító társaságok jogi helyzete az osztrák, akkori új szabályozással szemben.)

7. Attól kezdve, hogy Franz Liszt elismerte a **jövő büntetőjogának** általa kidolgozott rendszerét, a kriminológia és a kriminálpolitika körében önálló tanulmányok egész sora jelent meg. Így például „antropológiai büntetőjog”, „bűncselekmények osztályozása kriminológikus szempontból”, „büntetőjog és szociológia”, „a büntetés kimérése kriminálpolitikai szempontból”. Külön csoportot képeztek az orvos szakértői kérdésekkel foglalkozó tanulmányok. Többen bűnügyi múzeumok felállítását sürgették.

KONKLÚZIÓ

Dr. Illés József titkár értékeléséből kölcsönözve a következő citátumot: az Egylet „...minden rendelkezésre álló erejével iparkodott megvalósítani kitűzött célját: a jogtudomány művelését és a hazai jogélet fejlesztését. A jogélet összes körére kiterjesztette figyelmét a törvény-előkészítés, törvénytárgyalás és tisztán tudományos munka útján. Nyilvántartja az egyes kérdéseket évtizedeken át és nem hagyja elaludni a jogászközvéleményt, éber figyelemmel kíséri a külföld jogi életét, annak reformmozgalmait és az itt elért eredményeket igyekszik gyümölcsöztetni a hazai jogélet számára.”⁹⁷

Számszerűen kifejezve: „Tartott 55 magánjogi, 32 kereskedelmi, csőd, szabadalmi, 17 perjogi, 41 közjogi, közigazgatási jog és a politika körébe vágó, 90 büntetőjogi (büntetőjog, büntető-eljárásjog, büntetőügy), 4 jogtörténeti és jogbölcseleti előadást és vitaülést, mindig a kiadott füzetek számát tekintve.”⁹⁸

Mindez összesen 29 kötet, tehát 239 értekezés, mindez 700 ív terjedelemben.

Természetesen a rendelkezésre álló anyagok ennél sokkal bőségebbek, egy nagy történelmi korszak kiváló jogászaik sikeres munkái. Szilágyi Dezső igazságügy-miniszternek a jogi tevékenységre vonatkozó elismerése alapján „egy eget horzsoló jogi korszak maradandó lenyomatai.”

⁹⁷ Közgyűlési megnyitóbeszéd a Magyar Jogászegylet 25 éves fennállásának évfordulója alkalmából. Tartotta: többek között Dr. Vavrik Béla elnök 1904. november 6-án. Magyar Jogászegyleti Értekezések (Szerk.: Dr. Szladits Károly) 1905. március, 243. sz. XXX. kötet 7. füzet 54. old.

⁹⁸ Közgyűlési megnyitóbeszéd 54. old.

c) kik a tanácskozási szabályokra hivatkozni akarnak.
A szakosztályi elnökök a tanácskozás alatt bármikor szólhat.

10. §.

Nem lévén a szólásra többé senki feljegyzve, a szakosztályi elnök az indítványozónak adja a szót, kinek jogában áll indítványát kifejteni, s úgy az előadó, mint a szónokok netaláni észrevételeire és ellenvetéseire válaszolui.

11. §.

Az indítványozó visszavonhatja indítványát; ha azonban a szakosztály más tagja azt magáévé teszi, az indítvány tárgyalás alá csak úgy vétetik, ha a szakosztály annak tárgyalását elhatározza.

12. §.

Befejeztetvén a vitatkozás a szakosztályi elnök a kérdést szavazásra tűzi ki. A kérdés akként teendő fel, hogy arra igenuel, vagy nemmel lehessen szavazni.

13. §.

A szavazás rendszerint felállás által történik.

Ha az eredmény kétségesnek látszik, ellenpróba teendő; ha az sem vezetne eredményhez, a szakosztályi jegyzők az igennel és nemmel szavazókat összeszámolják.

Egyenlő szavazatok esetében, az indítvány elejtettnek tekintendő.

14. §.

Az elfogadott indítványt a szakosztály által választott előadó adja elő a teljes ülésen.

15. §.

Az ülési jegyzőkönyvek hitelesítése a szakosztályi elnök, az illető szakosztályi jegyző és két ülési tag által történik.

A tanácskozás gyorsírási feljegyzései azonnal folyó írásba foglalandók, s a szónokok által a tanácskozás után két óra múlva az elnöknek megtekinthetők. A tanácskozási jegyzőkönyv a jogász-gyűlés „Napi közlönyének” (26. §.) legközelebbi számában közzé teendő.

II. Teljes ülések.

16. §.

A korelnök és korjegyző működése mellett megnyitott első teljes ülés választja meg közfelkialtással vagy titkos szavazás útján, viszonylagos szótöbbséggel a jogász-gyűlés azon szakára a teljes ülés elnökét és alelnökét. Egyenlő szavazatok esetében a sors határoz.

A teljes ülés jegyzőit a teljes ülés elnöke választja.

A megválasztottak a választás el, vagy el nem fogadása iránt azonnal tartoznak nyilatkozni.

17. §.

Megtörténvén a teljes ülési elnök, alelnök és jegyzők választása, a jogász-gyűlési teljes ülés elnöke az ülést megnyitottak nyilváníti, s az állandó bizottság által megállapított előleges program szerint (25. §.) az elintézendő ügyeket az ülés elé terjeszti.

Az első teljes ülés teendői közé tartozik különösen a felett határozni, hogy az állandó bizottság által tárgyalásra alkalmasoknak talált indítványok melyik szakosztályhoz utasíttassanak. Ez ülésből kiadandó ki egy három tagú bizottság is a lefolyt évre szóló számadások megvizsgálására.

18. §.

A teljes ülés elnöke, kit akadályoztatása esetében az alelnök helyettesít, határozza meg a teljes ülések napjait s azok programjait.

A teljes ülés elnöke enged a tagoknak soron kívül (9. §.) szólást, megállapítja és felteszi a szavazás alá bocsájtandó kérdést és kimondja a határozatot.

Jogában áll egyes tanácskozási tárgyakat a tudományos tartalmu indítványok kivételével (1. alapszabályok 6. és 7. §§.), a nélkül, hogy azok eleve a szakosztályokhoz utasíttatnának, egyenesen a teljes ülés elé terjesztieni.

19. §.

A teljes ülési jegyzők vezetik a teljes ülés jegyzőkönyveit, melyekbe a tanácskozás alá került indítványok az indítványozók megnevezésével, a szavazásra bocsájtott kérdések szó szerinti szövege, a szavazás eredménye s a hozott határozatok vétetnek fel.

A teljes ülési jegyzők szerkesztik a hozott határozatok folytán szükségessé vált kiadványokat, a mennyiben ezek szerkesztése külön bizottsághoz nem utasíttatik; ők jegyzik és szövegezik fel a jelentkezés sorrendje szerint a szólni kívánókat.

20. §.

A szakosztályoktól a teljes üléshez áttett indítványok a teljes ülés elnöke által kijelölendő sorrendben (3. §.) akként tárgyalatnak, hogy az előadó a szakosztály véleményét indokoltan terjeszti elő, ezen előterjesztés után megnyitják az általános vita, s ennek befejeztévei az előadót illeti a végszó, a tárgyalás menetét és a határozatok kimondását a 6. 8. 9. 10. 11 és 12. §§. szabályozzák.

21. §.

A teljes ülésen a határozatok, a 16. §-ban kijelölt esetet kivéve, általános szótöbbséggel hozhatók.

22. §.

Minden önálló indítvány, mely anélkül, hogy a szakosztályokhoz utasítandó volna, a teljes ülés elé terjesztetik (18. §.), a napi rendre áttérést tárgyzó kivételével, az indítványozó s az azt támogatók által aláírva, rában a teljes ülés elnökének átadandó.

Az indítványozó indítványát röviden indokolhatja. A mely indítvány legalább tíz ag által nem támogatattik, tárgyalás alá nem kerülhet.

A sorrendet, melyben az ily indítványok szavazásra bocsájtatnak, a teljes ülés elnöke határozza meg; a napi rendre áttérést tárgyzó indítvány azonban mindenké elött bocsájtandó szavazás alá.

A szavazás a 13. §-ban megállapított módon történik.

23. §.

A jegyzőkönyvek hitelesítésére, a tanácskozás gyorsírási feljegyzésére és közlésére nézve a 15. §-ban foglalt intézkedések szolgálnak zsinórmértékül.

III. Állandó bizottság.

24. §.

Az állandó bizottság önkebeléből választott bizottsági elnök és titkár aláírása mellett levelez. Ugyancsak a bizottsági elnök és titkár írja alá az összes hivatalos kiadványozásokat.

25. §.

Az állandó bizottság állapítja meg a jogászgyűlés előleges programját; saját kebeléből, vagy a tagok közül választja meg a tárgyalásra alkalmasnak talált indítványok szakosztályi előadóit és ezeknek az indítványokat idejekorán kézbesített.

Egyes indítványok felett a hazai jogtudósoktól véleményeket kérhet, a beérkezett véleményeket az illető szakosztályi előadókkal közölve.

26. §.

Az állandó bizottság választja meg a szakosztályi ülések megnyitására az ideiglenes elnököket (2. §.) Az állandó bizottság gondoskodik a jogászgyűlés tartama alatt megjelenő „Napi közlöny” kiállításáról; kijelöli annak szerkesztőjét, és gondoskodik kellő számú gyorsírókról.

27. §.

Az állandó bizottság feladataihoz tartozik a jogászgyűlés megtartására alkalmas helyiségekről gondoskodni; a vendégek illő fogadására, utba igazítására és elszállásolására a szükséges intézkedéseket megtenni; összejöveteleket, ünnepélyeket rendezni s azoknál, valamint általában a jogászgyűlés tartama alatt a rend fenntartásáról gondoskodni.

A kiadások fedezésére szolgáló pénzt az állandó bizottság elnöke utalványozza.

Nagyméltóságú Elnök Úr!

A harmadik magyar jogászgyűlés határozatahoz képest mely szerint az állandó bizottság megkérgezte: összehívásról gondoskodni melyek által a jogászgyűlés hatályát fokozni lehetne, - az állandó bizottság a mellékelt felhívásban azon hasznos kérelemmel fordult a hazai bírósági karának tagjaihoz hogy a magyar jogászgyűlés magasabb színeinek valószínűleg tömeges és tetteles részvételük által határozottan előmozdítsák.

E felhívástól azonban biztos rihet csak úgy várnunk ha Nagyméltóságú úrunk leendő annak, képviselését magára vállalni és ez által a vereség alatt álló bírósági tagok, rá büntetve hatni.

Deppen szabad remellenünk hogy Nagyméltóságú úrunk munkájának megadva a csatolt felhívás feltételei mellett minden befolyását felhasználva arra mi perint felhívásunk az okajtott sikerre veressen.

-Kiváló tisztelettel

Pesten 1872. évi november havában

A magyar jogászgyűlés állandó bizottsága.

Habonmész
elnök

Dr. Siegmund Vilmos

Dr. Siegmund Vilmos
titkár

358. sz. írh. 872 december 6-án
40. H. mel.

II. A Magyar Jogászgyűlés állandó bizottsága elnökének tájékoztató levele a IV. Jogászgyűlés összehívásával kapcsolatban, továbbá a magyar jogászokhoz intézett részvételi mozgósítás.

Informative letter of the president of the Permanent Committee of the Hungarian Jurists' Convention regarding the summoning of the 4th Jurists' Convention, and a letter to Hungarian jurists to encourage participation.

A magyar birodalom jogászaikhoz!

A magyar jogászgyűlés hivatásának: iszerint határozatai a jogi közönség közleménye kifolyásának tekintessenek s mint ilyenek a törvényhozásra is kellő befolyást gyakoroljanak, csak úgy felelhet meg kellő mérvben, ha a hazai jogász-közönség azt nem csak az által, hogy azok tagjává lesz, hanem tényleges részvételével is gyámolítja.

A hordero s a befolyás ugyanis, met a jogászgyűlés paragon heverő jog-tézményeink reformja terén gyakorolni vatva van: a tanácskozásokban tetteleg szívevő tagok számától feltételeztetik; ert a tagok tekintélyes gyülekezete áll ki mondott határozat biztosíthatja csak, egy a jogászgyűlés ne egyesek pusztá zmezcerejének, hanem a magyar jogá- ok közvéleményének illetékes tolmá- ául tekintetvén, mint ilyen kiváló tekin- lyt nyerjen, mely tekintély fogja vi- ont csak biztosítani, hogy a törvényho- s a magyar jogászgyűlést fontosténye- ként elismervén, ennek határozatait álló tekintetbe vegye.

A magyar jog elodázhatlan reformja hát minden jogásznak a közreműkö- ist erkölcsi kötelességévé teszi, s e kö-

telesség megtagadása a szakértők befolyá- sát szorítaná le azon térről, melyen épen a szakértelem s csakis egyedül ez bizto- síthatja a nemzet életképességét s bizto- síthatja, hogy hazánk mint jogállam, Eu- ropa országai között méltó helyet foglal- land el.

E kötelesség teljesítését nem csak a tudomány érdeke, hanem első sorban a hazafiság követeli különösen azoktól, kik mint jogi tanárok, bírák és ügyvédek a jog elméleti művelését vagy annak gya- korlati alkalmazását tűzték ki céljukul, és ezen czélok minél sikeresebb valósítá- sára egyleteket is alakítottak, melyekben elméleti és gyakorlati ismereteiket - váll- vetve értékesítik.

E nemes kötelesség teljesítésére hiv- juk fel ismét a magyar birodalom összes jogászeit, bizton remélvén, hogy a ma- gyar jogászgyűlés magasabb színeit a lelkesedés egész hevével felkarolandják, és az 1873. évi június 2-án összeülőendő negyedik magyar jogászgyűlésben ismét tömegesen sietendnek jogi reformunk nagy művének előkészítésénél tetteleg közreműködni.

Kelt Pesten 1872. évi november havában.

Szabó Miklós, s. k.

magyar jogászgyűlés állandó bizottsá- gának elnöke.

Dr. Siegmund Vilmos s. k.

a magyar jogászgyűlés állandó bizottságának titkára.

FOUNDATION OF
THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION
AND
THE HUNGARIAN JURISTS'S ASSOCIATION

AUTHORISING THE OPERATION OF THE HUNGARIAN JURISTS' ASSOCIATION

On 14 October 1879 the Ministry of Internal Affairs authorised the operation of the Hungarian Jurists' Association by accepting its statutes under decree no. 45.670. The community of Hungarian jurists was informed of the decree in the form of a proclamation.⁶⁰

'A great part of Hungarian scholars of jurisprudence have been feeling the need for long for a jurisprudential association which unites Hungarian legal professionals permanently and serves as an institutional centre for their uninterrupted and permanent activities, and which – due to its continuous operation – can include each branch of the legal tasks in its scope in due time: therefore it is more qualified to ascertain the direct practical recognition and effect of its achievements besides their indirect scientific effect.'⁶¹

'The Hungarian Jurists' Association wishes to fulfil this long-felt need, its aim is to increase awareness of the principles and doctrines which emerged in many areas of jurisprudence and which fight for general effect; to consider their content from the viewpoint of rightfulness and of the possibility of their incorporation into the Hungarian legal system, i.e. their practical feasibility and expedience.'⁶²

To make the public aware of what is new but good and useful, and at the same time 'to safeguard, if possible, the already rooted truths and the institutions built thereon against the improvisations of the opposition, which still gains strength so easily in this country.'⁶³

'Therefore the aim of the Hungarian Jurists' Association is: to promote scientific work, to stimulate research, to facilitate all-round discussions and to keep these ongoing;

its aim is: to gain the institutional influence of the professionals for the correct results of individual activities and therefore to increase the success thereof;

its aim is: to maintain and to broaden the space gained in the country for true, correct, thorough, necessary, useful and practically feasible legal doctrines and institutions, through scientific action and reaction;

its aim is: to extend its attention to the application of acts; to demonstrate the connection of public and private law and the strong relationship between case law and the theories outside of written acts, and especially to continuously advance the application, in accordance with the principles of legislation, of the newly created legal codes, by tracing back the arising or possibly arising questions to the principles of science; ...

therefore its aim is: to subject the institutions of courts, king's prosecutors, lawyers and public notaries to unbiased and – if necessary – repeated detailed scrutiny as regards the basis of their organisations, the practical implementation and the achieved results.'⁶⁴

⁶⁰ Magyar Themis IX/54, Budapest, 18 December 1879, p. 413–414. Jogtudományi Közlöny XIV/52, 26 December 1879, p. 413–415.

⁶¹ Magyar Themis IX, p. 413. Jogtudományi Közlöny XIV, p. 413. Magyar Igazságügy vol. 13, p. 524.

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Magyar Themis IX, p. 413. Jogtudományi Közlöny XIV, p. 414. Magyar Igazságügy vol. 13, p. 524.

After this the proclamation goes on to raise other aspects that the Jurists' Association should consider when examining the organisations especially of the courts (e.g. responsibility of judges, judicial guarantees.) It also wished to reinforce the organisation of lawyers⁶⁵ and to make public notaries more effective.

'But research, explanations and statements do not complete the task ahead of us.'⁶⁶ 'In a constitutional country only that principle, system, institution or measure can expect to be eagerly and generally supported by the enlightened legislation which, through the convincing reasons of its correctness, has gained permanent dominance in the public opinion; and only those laws and institutions are secure against the surprising changes of the often quite dangerous political climate which are accepted by the public opinion.'⁶⁷ Thus the aim is to plant a fair, legal way of thinking into the public opinion.

'The Hungarian Jurists' Association wishes to contribute to achieving these aims by organising public readings and discussions, by inviting tenders for solving questions, by keeping legal journals, by founding a legal library and by publishing its annals...'⁶⁸ 'To take part in this work and to encourage all professionals to participate: this is the aim, and this will permanently be the aim of the Hungarian Jurists' Association.'⁶⁹

'Dated: the 8 November 1879 session of the Executive Committee of the Hungarian Jurists' Association, Budapest.

Dr. K. Csemegi, presiding judge of the Supreme Tribunal, first president; Dr. Ede Környei, lawyer, second president; Dr. Vilmos Siegmund, secretary of the Budapest Bar Association, prosecutor; Dr. Imre Szivák, treasurer.

Members of the Executive Committee: Dr. Alajos Daruváry, presiding judge of the Supreme Tribunal; Dr. Elek Győry, prosecutor of the Budapest Bar Association, Dr. Károly Herich, ministry official; Dr. Imre Hódossy, president of the Budapest Bar Association and member of the Parliament; Dr. Emil Manojlovits, judge of the Court of Cassation; Dr. István Teleszky, lawyer, member of the Parliament; Dr. Elek Tóth, president of the Budapest Commercial Tribunal; Dr. Tamás Vécsey, university professor, Budapest.'⁷⁰

First years of the Jurists' Association

The debates surrounding the founding of the Association were going on even at the beginning of the 1880s, but the tone had changed for two reasons. On the one hand due to Imre Zlinszky commenting the news about the Association in a more moderated way. On the other hand the founding of the Jurists' Association and the – at first slow, but still encouraging – growth of its membership made the opposing party more cautious about its statements. This milder opposition, hereafter hallmarked by Zlinszky's name, was based mainly on the intention to keep Hungarian jurists together via the Jurists'

⁶⁵ Magyar Themis IX, p. 414. Jogtudományi Közlöny XIV, p. 414. Magyar Igazságügy vol. 13, p. 525.

⁶⁶ Magyar Themis IX, p. 414. Jogtudományi Közlöny XIV, p. 414. Magyar Igazságügy p. 525.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Magyar Themis IX, p. 414. Jogtudományi Közlöny XIV, p. 415. Magyar Igazságügy p. 526.

Convention. They had a reason to fear that the operation of such a country-wide association would cut the ground from under the feet of the Jurists' Convention, rendering it unnecessary. On the other hand they tried to reduce the importance of the founding of the Jurists' Association's by calling the public's attention to more initiatives from outside Budapest. The 19 March edition of the *Journal of Jurisprudence* (in Hungarian: Jogtudományi Közlöny) is an excellent example of this. Its report about the first general meeting of the Jurists' Association, which declared itself to be country-wide, is limited to only two sentences, despite the fact that the meeting was of outstanding importance both for the Association and for the jurists in general. Besides this the editor (Imre Zlinszky) covers two out-of-Budapest jurists' associations, emphasizing that in his opinion the associations of out-of-Budapest jurists are more important (than the Hungarian Jurists' Association), because 'their beneficial practical results are unpredictable.'⁷¹ (The two organisations concerned are the Oradea Jurists' Association and the Braşov Jurists' Club.)⁷²

The regular general meeting of 1880

The country-wide Jurists' Association held its first regular annual general meeting on 9 May 1880 in the building of the Budapest Bar Association.⁷³ This was their first assembly after the founding general meeting, and it also had a demonstrative role, since by that time the Jurists' Association could appear before the Hungarian public openly declaring its country-wide nature. The reason for this was the significant growth in the number of members. 'Secretary Fayer reports that the number of members has been increasing since the general meeting, 22 new members applied in the last two weeks.'⁷⁴ It was at this first general meeting that Károly Csemegi was elected president, after György Majláth did not accept the position due to his other tasks and state of health.⁷⁵

'The membership fee shall be 5 forints for locals and 3 forints for members from outside Budapest.'⁷⁶

'The general meeting elected as president: Károly Csemegi, as vice presidents: Emil Manojlovits, judge of the Court of Cassation and Dr. Ede Környei, lawyer; as members of the Executive Committee: Bódog Czorda presiding judge of the Supreme Tribunal, Dr. Elek Győry, lawyer, Dr. Károly Herich, ministry official and secretary, Imre Hódossy, president of the Bar Association, Imre Szentgyörgyi, judge of the Supreme Tribunal, István Teleszky, lawyer, Elek Tóth, president of the Commercial Tribunal, Károly Vécsey, university professor; as secretaries: Rezső Dell'Adami and László Fayer, lawyers; as prosecutor: Vilmos Siegmund, secretary of the Budapest Bar Association; as librarian: Dr. János Tauszig, lawyer; as treasurer: Dr. Imre Szivák, lawyer.'⁷⁷

⁷¹ Jogtudományi Közlöny XV/12, Budapest, 19 March 1880, p. 82. (Heti Szemle – Weekly Review)

⁷² Jogtudományi Közlöny XV, p. 82–83.

⁷³ 'At 10am on 9 May numerous members of the newly founded Hungarian Jurists' Society gathered for their first annual general meeting in the building of the Budapest Bar Association' Jogtudományi Közlöny XV/18, Budapest, 30 April 1880, p. 125. Magyar Themis X/21, p. 169–170.

⁷⁴ Magyar Themis X, p. 170.

⁷⁵ Magyar Themis X/20, Budapest, 13 May 1880, p. 160.

⁷⁶ Magyar Themis X, p. 163.

⁷⁷ Jogtudományi Közlöny XV/20, Budapest, 14 March 1880, p. 139. (Heti Szemle, author: Imre Zlinszky)

Leaving out further lessons of the press debate, here and now the substantive evaluation of the association's work seems to be more appropriate.

In accordance with the set targets the association's work manifested itself more and more in specific draft laws and in studies. For example 'The material to be processed was distributed among the members of the Procedural Committee of the Hungarian Jurists' Association. The members will compose the texts on the theoretical questions posed in the part assigned to them, and will submit those to the Committee in a reasoned opinion. The papers will be discussed by the Committee and the members will draft the proposed law afterwards. The Committee set 20 November this year as the deadline for the reports with opinions.'⁷⁸ Upon the proposal of László Fayer the association decided during the year to set up a committee for translating foreign laws. 'These laws would be published in booklets and sent to the members free of charge, thus helping our jurists to be informed internationally.'⁷⁹

Consolidation of the financial situation

When assessing the association's financial situation we find that by accumulating the necessary capital it reached, although slowly, its aim to be able to publish its annals, the *Discourses of the Jurists' Association* (Jogászegyleti Értekezések), which were booklets, published approximately quarterly. Moreover, the association was able to cover the costs of its meetings and programmes from the beginning, obviously partly due to enthusiastic friends and supporters who became founding members through their great financial sacrifice, even though technically speaking they had not been present at the founding of the association. (Statutes, Article 7.) The membership fees, which were quite high at the beginning, were reduced by half at the first regular annual general meeting; though according to the report of Mr Tauszig, the librarian, this made the purchases of the first year unpredictable,⁸⁰ it contributed to the growth of the number of members and supporters and not lastly to the increase in the demand for the *Discourses*. Furthermore Mr Tauszig reports that 'some members have established a reading club which will order several foreign journals, and the used journals will become the property of the association.'⁸¹

THE BEGINNINGS OF THE HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION

The first book of the Hungarian Jurists' Convention, from 1870, is almost the only source of information regarding the history of the founding of the Convention, as the retrospections in later annals never look at the history of the Convention in itself, they deal with it from the viewpoint of other issues, e.g. its regulations.

'On 18 November 1868 the Sopron Lawyers' Association contacted the Budapest Lawyers' Association in order to bring to effect a motion by Viktor Wukanich, the president

⁷⁸ Jogtudományi Közlöny LV/27, Budapest, 1 July 1881, p. 236.

⁷⁹ Jogtudományi Közlöny XVI/46, Budapest, 11 November 1881, p. 388.

⁸⁰ 'Librarian Tauszig is not in a position yet (on the 15 May 1880 meeting of the Executive Committee) to make a recommendation on the books to be procured, as due to the cut in membership fees it is not known how much may the society spend on this in the current year.' Magyar Themis X/21, Budapest, 21 May 1880, p. 169.

⁸¹ Magyar Themis X/21, Budapest, 21 May 1880, p. 169.

of the Association, which motion was transformed into a resolution by the general meeting of the Sopron Lawyers' Association.'⁸² The aim of the motion was to gather the different Budapest and out-of-Budapest lawyers' societies only, so that a country-wide convention of lawyers could be held in Budapest already in the next year (1869) in order to bring the lawyers closer together.

This motion was sent to every bar association in the country, but the Budapest Bar Association received a separate request too, the answer to which was: 'The Executive Committee of the Budapest Lawyers' Association discussed this motion on 4 December 1868 and supported it with the modification that a convention of not only lawyers, but of Hungarian jurists in general should be called together, and in this respect the Committee created a sub-committee to make preparations and to submit a draft on the operation of the convention to the Committee; the members of the sub-committee were: Károly Horváth, president, József Sárkány, vice-president, Elek Matolay, secretary, Mihály Polgár, treasurer, Dr. István Apáthy, Dr. Aristid Mátyus, Dr. Gyula Schnierer and Dr. Vilmos Siegmund, notaries of the section, Dr. Lipót Bróde, Albert Soltész and Dr. Dezső Szilágyi, members of the Executive Committee.'⁸³

After the committee prepared the draft statutes, a meeting was organised on 21 and 22 December 1869 to discuss the draft. Some members of the Royal Ministry of Justice and of the courts of appeal were invited, along with the presidents of the Budapest tribunals, the presidents of the out-of-Budapest fellow societies and 2-2 members of their executive committees, and some teachers of the university of Pest and other legal academies.

From among the out-of-Budapest Bar Associations those of Esztergom, Kassa, Sopron and Kecskemét were present. 'The list of participants: István Melczer, András Kiss, Ágoston Szalay, Alajos Daruváry, Gusztáv Wenczel, Tivadar Lóssy, Zsigmond Ruzinkó, Bálint Zahornaczky, Lajos Gáspár, Géza Bognár, Bertalan Tomsich, and the following members of the Executive Committee of the Budapest Lawyers' Association: István Apáthy, Antal Aradi, Péter Busbach, Sándor Dárday, Gusztáv Deszkás, Károly Horváth, Ede Környei, Kálmán Králicz, Lipót Bróde, Elek Matolay, Imre Morlin, Károly Pósfay, Gyula Schnierer, Vilmos Siegmund, Dezső Szilágyi and Kálmán Szontag. Altogether 27 members.'⁸⁴

The opinions about the founding were quite diverse. Some, like Budapest lawyer Bertalan Tomsich thought it was too early to summon a convention of jurists, because as we had no acts, such a meeting would have no real topic. According to others, like Dezső Szilágyi, a country-wide lawyers' association would be of no use, as local lawyers' societies could serve the activities of the lawyers better. The aim and purpose of the jurists' convention is different, therefore its tasks and roles can not be taken over by a country-wide lawyers' association or lawyers' convention, thus the latter are not necessary.

Despite the doubts the will of the majority triumphed – 'The organising of the convention of Hungarian jurists shall begin.'⁸⁵ Thus the opening of the Jurists' Convention

⁸² A Magyar Jogászegylet Évkönyve 1870. évre – Yearbook of the Hungarian Jurists' Convention for the year 1870 (editor: Dr. Vilmos Siegmund, secretary of the permanent committee), published by 'Magyar Jogászegylet', Pest, 1871.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ A Magyar Jogászegylet Évkönyve – Yearbook of the Hungarian Jurists' Convention

⁸⁵ Ibid.

was set to 25 September 1870. The enthusiasm about the Jurists' Convention soon rippled through the then territory of Hungary, and close to 1700 members applied well in advance.

We can rightly say that this was the first forum after the Austro-Hungarian Compromise of 1867 where every jurist, who possessed professional self-esteem, was present. They represented a significant part of Hungarian intellectuals, and beyond that the post-Compromise Hungarian statehood and the country's autonomous legal system and law.

SIMILARITIES OF THE JURISTS' CONVENTION AND THE JURISTS' ASSOCIATION

At the founding of the Hungarian Jurists' Association there was no such outbreak of country-wide enthusiasm as in the case of the Jurists' Convention, but the two are still very similar, as the aim and determination of the organisations – though formulated in a more sophisticated way – are basically the same. Exactly ten years had passed between the founding of the two organisations. The situation of Hungarian jurists had changed a lot during that time. More and more attempts indicated the openness, enterprise and eagerness that gave jurists a special place within the Hungarian society. The jurists played a defining role in almost every area of public life. Though at their founding the different journals, local societies and reading clubs set almost identical aims, the expectations were actually changing constantly. The same applies to our two especially important organisations. One of the important factors in the summoning of the Jurists' Convention was that the country, which – due to the political turn – became more and more open and wanted development, wished to demonstrate its mental strength and resources to the world, and most importantly to the other part of the Monarchy by calling together a forum of all jurists, where – besides the noble intentions and slogans – strengthening the self-esteem of legal professionals played a significant role. It stole some colour into a public life where the effects of the practice of passive resistance against Austria were still felt. However, based on its significance, the role that the Jurists' Convention played in jurisprudence comes before all this. At that time the most important laws were about to be passed or amended, and the 'assistance' of the jurists was essential for these tasks. The discussion of the new motions, themes, the arguments all increased awareness and advanced the development of Hungarian legal order and jurisprudence.

At the founding of the Jurists' Association the abovementioned aims were completed by the revelation that a convention which – under optimal circumstances – has one meeting per year is not able to fulfil the mentioned expectations permanently. The circumstances had also changed. At that time, at the end of the 1870s Hungarian jurisprudence was enriched by a varied specialist press and social life, and found it hard to find its real, i.e. wider forum among this 'abundance'. Only a continuously working, well-structured, financially stable, country-wide association of all kinds of jurists was needed. 'In this regard the Hungarian Jurists' Association shall be a supplement, a sequel to the Jurists' Conventions, differing from the latter mainly in that its activity is not restricted to periods far apart, thus it can pay attention at all times to all aspects of the evolution of law ...'⁸⁶

⁸⁶ Magyar Themis IX/54, Budapest, 28 December 1879, p. 414. Jogtudományi Közlöny XIV/52, Budapest, 26 December 1879, p. 414. (*Magyarország jogászaihoz* – To the jurists of Hungary)

and somewhere else: the Association 'shall serve as an institutional centre for the uninterrupted and permanent activities of Hungarian legal professionals by constantly uniting them.'⁸⁷ This change was the reason why the Jurists' Convention was called together less often, and before the turn of the century it disappeared for a long time from the stage of Hungarian legal life.

It is worthwhile to mention the personal parallelisms again. In order to see the differences and similarities of the two institutions clearly it is essential to emphasise the fact that the persons taking part in the operations of the institutions were virtually the same. As the aim of both organisations was to hold Hungarian jurists together, we can of course find the members of the Association, a more exclusive institution, among the members of the Jurists' Conventions, which were wider in scope. However, it is far from evident that the persons who had played a very active part in the founding of the Association were also permanent members of the Jurists' Convention. We have not followed the personal connections right up to the termination of the Jurists' Convention, therefore we present here a non-exhaustive, short list of the persons who played a prominent role in the management of the two institutions: György Majláth, Károly Csemegi, Dr. Ede Környei, Alajos Daruváry, Emil Manojlovits, Imre Hódossy, István Teleszky, Elek Győri, Rezső Dell'Adami, who were elected to be the members of the permanent committee at the 1879 Hungarian Jurists' Convention, and who also had leading functions in the Jurists' Association. Károly Herich and Imre Szivák also were permanent and active participants of the Conventions.

THE EFFECT OF THE GERMAN JURISTS' CONVENTION

The German Jurists' Convention (Deutscher Juristentag) was created by the Berlin Jurists' Association in 1860. The aim of the Jurists' Convention was formulated in Article 1 of the regulations as follows: Our aim is to create an association where opinions may clash freely and German jurists can build personal relationships, and mainly to create uniform legal development in the fields of private law, procedural law and criminal law.

In this sentence we can discover the internal trend due to which the German Jurists' Convention was described in many ways and was attributed many roles throughout the years. For example until 1866 it was outright considered to be the 'pre-Parliament' of the German Confederation, to be the tool for creating legal unity, to be the forum of comparing law, or was labelled as F. Klein put it: 'the central Parliament of science'.

It would be a mistake to examine only the debates and the decisions when we look for the role of the German Jurists' Convention. After a long time and repeated attempts these separate countries at last started to walk the rough road of unity in a way that raised hope. The personal relationships and contacts between the jurists who assembled from various parts of the Confederation, and the discussions and works behind the scenes had enormous legal and political results in the long run.

This must also be the reason why the German Jurists' Association, in contrast to the Hungarian, survived through the storms of history and the political changes (e.g. the

⁸⁷ Ibid.

dissolution of the German Confederation, the Austro-Hungarian Compromise and the world wars).

During our research we came across an Austrian seminar paper⁸⁸ which – overemphasising the effect of the German Jurists' Convention on our country – introduces the German Jurists' Convention among other things as a role model for the Hungarian Jurists' Convention. We can not deny the inspiring effect of the German example and that the German convention almost always had Hungarian participants too. However, the Hungarian press reports also suggested rather that though the German Jurists' Convention had its merits, we must see the Hungarian Jurists' Convention as the long-awaited realisation of a decades old local initiative. It is undeniable though that the demand for organisational forms of the unity of the profession was the same in both countries.

Only on some occasions did the legal journals publish longer articles about the German Jurists' Convention, like about the 9th Convention in Stuttgart, on the occasion of Ede Környei's personal report⁸⁹, or they focused on reviewing the resolutions of the Jurists' Conventions.⁹⁰

After the founding of the Hungarian Jurists' Association the interest in the German Jurists' Convention decreased, but we can find more and more reports about the Berlin Jurists' Association. However, the articles are quite reticent; for example: 'As we can see from its annual report the Berlin Jurists' Association (Juristische Gesellschaft zu Berlin) gave five lectures in the last year ... the Association has 103 members'⁹¹ We can also find articles about the Vienna Jurists' Association sporadically only, and the articles merely mention this organisation. The most extensive of these reports might be of importance to us as it contains a very surprising comment from the editor. 'The Vienna Jurists' Association held its 11th annual general meeting on 18th this month. Six lectures were held in the past year of the Association, these were published in the *Juristische Blaetter*. The number of members is 276. A decision was made to organise an Austro-Hungarian jurists' convention in order to promote the unity of law between the two countries. (A futile endeavour. *sic*)'⁹²

In conclusion we can say that the idea of the Hungarian Jurists' Convention was of German origin, but this organisation had to fulfil other roles too than the ones the German Jurists' Convention vindicated to itself. The latter was definitely of historical importance because it wished to revive the idea of the unity of law in Germany, and along with it the consciousness of political unity. So much so that it hasn't lost its historical significance even after the consolidation of the united German state and the epoch-making creations of the imperial legislation. The Hungarian Jurists' Convention had no political significance, as it was created almost half a decade after the Austro-Hungarian

Compromise of 1867, on the territory of a country which was unified from the aspect of public law. Besides judicial, i.e. legal centralisation it could not have a serious function in the maintenance of legal unity either. Its task was purely societal and scientific; it had to advance the proper establishment of the institutional system of the constitutional state.

Contrary to the Hungarian Jurists' Convention, regarding the Jurists' Association we can't find any statement indicating that the Association had been founded with a foreign example in view. However, it is undeniable that we have to draw a clear line between legal life, jurists and the body of law. The Association, as we have already mentioned, always considered it important to be informed about foreign issues, to know foreign law, especially if a legal institution was new to us. Foreign law set a double task for the Association. On the one hand the Association had to share information about foreign law and apply it to the local circumstances, on the other hand its aim was to protect domestic law from the foreign one, and to underline the significance of and take into account local circumstances when applying foreign law. There is no doubt that being informed of foreign issues was essential for Hungarian jurists from the aspect of the development of law. Because of the financial problems, the hardships of organising and other issues, getting to know foreign law had been part of the plans even before the Association was founded. Though the Hungarian specialist press published the reports of individual jurists about new foreign laws regularly, and hardly any study was published without international comparison, the motion of László Fayer was still outstandingly important. He proposed that those foreign laws, which are especially important for Hungarian legislation and the application of law, should be published in Hungarian. 'Upon the motion of László Fayer the Executive Committee of the Association decided to create a committee that deals with the translation of foreign laws. The laws shall be published in booklets and sent to the members free of charge. The first booklet will cover the court system of the more remarkable states.'⁹³

APPRECIATION

The dynamic development of jurisprudence, which marked the end of the past century, and thanks to which regulation grew to unprecedented levels in every area of law, makes the reviewer think of the era as a whole. The 25th anniversary of the Association seems to be the most suitable event to close the period we wished to review. Regarding the effects of the institution on jurisprudence, the period from 1879 to 1904 also seems to be reasonable because many new laws, in the preparation of which the Association took a very active part, were only published or took effect at the turn of the century. By borrowing the 25th anniversary self-assessment we can obtain a true picture about the operation of the Association.

1. The Hungarian Jurists' Association played an important role in Hungarian social life, as similarly to the programmes of the Jurists' Convention which spurred intensive interest and reactions, the general meetings of the Jurists' Association were also very popular. The members and especially the officials of the Association participated in almost every celebration and social event. They regularly appeared in the specialist press and even in

⁸⁸ Sandra Hartbach: *Ungarn am Deutschen Juristentag 1860–1912, (Hungarians at the German Jurists' Convention 1861–1912)*, Seminar aus Rechtsgeschichte bei Prof. Brauner, WS 1994/95

⁸⁹ Ede Környei: *Themis (A Magyar Jogászgyűlés Közlönye – Journal of the Hungarian Jurists' Convention)* II/36, Pest, 5 September 1871, p. 408–411. Editor: Dr Vilmos Siegmund, Publisher: A. Rudnyánszky; *Themis* II/37, Pest, 12 September 1871, p. 418–419. *Themis* II/38, Pest, 19 September 1871, p. 429–431.

⁹⁰ *Jogtudományi Közlöny* XVII/39, Budapest, 29 September 1882, p. 287 of the Annex.

⁹¹ *Jogtudományi Közlöny* XVI/46, Budapest, 11 November 1881, p. 388.

⁹² *Magyar Themis* IX/9, Budapest, 27 February 1879, p. 63.

⁹³ *Jogtudományi Közlöny* XVI/46, Budapest, 11 November 1881, p. 388.

other publications. Many local initiatives were based on the example set by the Jurists' Association. The Association fit into and further strengthened the social and associational movement which was so typical of the end of the century, and which appeared in almost every area of life.

2. An enormous change happened in the field of jurisprudence too. Quoting Dr Bálint Kolosváry:⁹⁴ 'The crises of the revolution of 1848-49, and further on the decisive standpoint of the October Diploma of 1860 regarding the reinstatement of legal continuity created a new situation again and set brand new tasks for Hungarian jurisprudence. This is where the new task ... of processing law and deepening the practice of jurisprudence began, which task relates to the previous ones as the system of deep drilling relates to the primitive tools of surface mining.'⁹⁵

When assessing the activities of the Jurists' Association we must say that the Association had improved Hungarian legal life in three ways: via preparing laws, explaining laws and via purely scientific activities.⁹⁶

3. As was already mentioned, in connection with the abolition of the entailment of estates Act no. 15 of 1848 provisioned that a civil code shall be created. In the area of the preparation of laws this was considered to be the 'most prominent legal challenge' also after the Austro-Hungarian Compromise. The completion of this task was first in numbers and in importance during the first 25 years of the Jurists' Association.

Because of its 'national and social importance' it was the law of succession that the Association first dealt with in the area of civil law, the draft was presented by István Teleszky in 1882. There was a detailed debate regarding linear inheritance and the seizing of the inheritance. Settling the legal status of children born out of wedlock stood out from the other areas of private law due to its social importance, and also in numbers. Regarding this issue outstanding emphasis was given to comparative law from the aspect of Hungarian law, this was evidenced by numerous international comparisons.

We can find the most remarks and studies in connection with the law on marriage, the codification of the Civil Code, the securing of marital property, the open questions of lien and the warranty obligations.

The activity of the Hungarian Jurists' Association got a new impetus again after the publication of the draft Hungarian Civil Code in 1900. They discussed every area of the planned reforms with a critical eye: the sections on the law of associations and on the protection of personality rights, the effects of *in rem* transactions with a legal title, the questions in connection with possession – in particular from the aspect of the reform of the law of estates –, the freedom of contract, 'improper influence', third-party beneficiary contracts, assumption of debts, legal obligations, liquidated damages, joint wills

⁹⁴ Dr Bálint Kolosváry was a member of the Hungarian Academy of Sciences and the professor of the Pázmány Péter Royal Hungarian University.

⁹⁵ Minutes of the 15 November 1931 formal session of the Hungarian Jurists' Association, to Béni Grosschmid, *Magyarország jogászai (The Jurists of Hungary)*, Budapest, p. 30.

⁹⁶ The classification is from Dr József Illés, secretary of the Jurists' Association: Opening speech of the general meeting on the 25th anniversary of the Hungarian Jurists' Association. Held among others by Dr Béla Vavrik, president, on 6 November 1904. *Magyar Jogászegyleti Értekezések*, March 1905, issue 243, vol. XXX, booklet 7, p. 43. (Editor: Dr Károly Szladits)

and contracts of inheritance, we must highlight that from among the special legal areas linked to private law it was the reform of the *fidei-commisum familiae* and the property register which generated fierce debates.

In connection with the revision of the Act on Commerce the activities of the Association consisted mainly of monitoring foreign legislation and presenting it. This includes the detailed presentation of the 1892 German act on business associations. The necessity of the revision of the Act on Commerce emerged firstly in connection with its theoretical aspects, like regarding the issue of the demarcation of commercial law, and afterwards in connection with certain parts, like transportation and the transfer of commercial businesses.

In the area of insurance matters the Association's preparation work was characterised by opposition to the government's draft. In general the jurists criticised the draft strongly and as a result the government made significant changes to it. The debate within the Association about the accident insurance of workers was also a part of this.

Due to its significance we have to point out the Association's continuous preparation work in connection with the law on patents.

Studies, and then a draft law was prepared in the area of bankruptcy law, about contesting the insolvent debtor's legal actions outside the bankruptcy proceedings. The Association monitored further amendments to the bankruptcy law too.

A major study called the Association's attention to the legal regulation of foundations from the aspect of supervisory authority.

The Association also supported the issue of the protection of children, by creating monographies, including ones introducing foreign – Western European and Russian – institutions. The Association repeatedly dealt with the questions of the organisation of lawyers.

It made preparations for organising an administrative court, first it reviewed the issue of competence, and then the draft law on the administrative court.

The agenda included the discussion of the draft law on the disciplinary procedure against administrative officials and lower level administrative employees, and a separate study was prepared regarding lawyers' fees.

Concerning the reform of legal education the Association dealt with the reform of legal examinations in particular.

The Association followed the reform of the procedure of civil lawsuits from the first step of the preparation of the law to the last. From the middle of the '80s the Association fought a fierce battle regarding the main concepts of verbalism, directness and publicity. The Association provided ample information about foreign legislation. This is how the Act. no. 18 of 1893 about the summary procedure could be a success.

It is mostly in the publications of the Hungarian Jurists' Association that Hungarian prison-related literature exists. They dealt with not only the situation in Hungary and abroad, the history and development of prison issues and our penal institutions, but they also covered the issue of making various types of punishments more effective in

detail. They presented the results that the punishments, which are not used in Hungary (e.g. *relegatio*), achieved abroad. Articles were published about catering in penitentiary institutions and about the professional training of prison officials.

4. For the Association the **explanation of laws** meant putting the new laws into 'practice'. Some years after the entry into force of the Criminal Code the Association examined how successfully had its system of punishments and prisons been rooted in practice. Studies were prepared about the doctrines of habitual and businesslike crimes, about the questions of 'accidentality' and attempt, the institution of private motion, the protection of homes and about the crime of fraud.

The most excellent teachers of law and the prominent members of the magistrate undertook to write explanatory commentaries about various institutions of the criminal procedure. This is how the preparatory phase of the criminal procedure, the main hearing, the procedure in front of lower level local courts, the system of legal remedies and mainly the complaint of nullity, the legal status of the royal prosecutors, the reopening of a case and the compensation for wrongly convicted and arrested persons were explained in detail.

Debates, comments and studies processed the question of adjudication over the validity of elections, based on Act no. 15 of 1899, the question of administrative courts, based on Act no. 26 of 1896, and the situation of the protection of children in Hungary, based on Act no. 21 of 1898. In the same way the domestic agricultural relations were introduced based on Act no. 2 of 1898, and the essence and status of Acts no. 1, 2 and 3 of 1722-23 (*Pragmatica Sanctio*) and in connection with this the authentic explanation of Act no. 24 of 1900 were also presented. Some monographic works were prepared in connection with decision no. 63 of the royal Curia about the contents of the law restricting the churches' acquisition of property.

5. From the viewpoint of the practice of jurisprudence **monographic works** were the most important all along, these dealt with the chosen topic in detail and from every aspect. Such works were prepared in the field of civil law about the law of marital property, about the liability of the heir for estate debts, the implied intent, the assignment of a rank or priority in the estate register and about the issue of the 'párbér', an ecclesiastical tax to support the local clergyman.

In other fields of law monographies were written about the legal status of commercial agents, about the concept and legal nature of life insurance, about strike as *force majeure*, about the autonomy of mining rights as regards the land ownership and about the onus of proof, to mention just the most important ones.

6. Apart from that the Association – as already mentioned – started the translation of many **foreign laws**, some fields were also covered in separate studies. These included the introduction of the Austrian bill on cheques, of the German draft insurance law and of the German disciplinary procedure against lawyers, as well as the introduction of the German law and case law on fighting unfair competition, of the new Austrian civil procedure and of the Prussian administrative reform.

Due to Hungary's legal relation to Austria it was necessary for the Association to examine the Hungarian effects of certain laws. (For example: the situation of Hungarian insurance companies *vis-à-vis* the new Austrian regulation.)

7. After Franz Liszt came up with his system of the **criminal law of the future**, a whole set of separate studies were published in the field of criminology and criminal policy. Including for example: 'anthropological criminal law', 'the classification of criminal acts from the aspect of criminology', 'criminal law and sociology' and 'the imposition of punishment from the aspect of criminal policy'. The studies on the issues of forensic medicine formed a separate group. Some people called for the establishment of criminal museums.

CONCLUSIONS

Borrowing the following citation from the evaluation of the secretary, Dr József Illés: the Association 'did its best with all its strength to realise its aim: to exert jurisprudential activity and to develop Hungarian legal life. It paid attention to every field of legal life through preparation of laws, explanation of laws and purely scientific work. It keeps a record of each question for decades and does not let the jurists fall asleep, it vigilantly monitors legal life abroad and its reform movements, and endeavours to bring the results to fruition for Hungarian legal life.'⁹⁷

As expressed in numbers: 'It held 55 civil law, 32 commercial, bankruptcy, patent, 17 procedural, 41 public law, administrative law and political, 90 criminal law (criminal law, criminal procedure, prison issues), 4 legal history and legal theory lectures and debates, taking into account the number of booklets published.'⁹⁸

This is altogether 29 volumes, i.e. 239 discourses, in 700 sheets.

Of course much more material is available; these are the successful works of the excellent jurists of a great historical era. Based on the Minister of Justice, Dezső Szilágyi's acknowledgement of the legal activities, these are 'the permanent imprints of a legal era scraping the sky'.

⁹⁷ Opening speech of the general meeting on the 25th anniversary of the Hungarian Jurists' Association. Held among others by Dr Béla Vavrik, president, on 6 November 1904. Magyar Jogászegyleti Értekezések (Editor: Dr Károly Szladits), March 1905, issue 243, vol. XXX, booklet 7, p. 54.

⁹⁸ Opening speech of the general meeting, p. 54.

[MÁSODIK RÉSZ]

AZ ÚJALAPÍTÁSÚ MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉSEK

TÉMÁI ÉS AJÁNLÁSAI

I–X.

1992–2010

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET

JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉSEINEK TEMATIKÁI

I–XXIX.

1991–2010

AZ 5. EURÓPAI JOGÁSZ FÓRUM

SZEKCIÓINAK TÉMÁI

(BUDAPEST, 2009. OKTÓBER 1–3.)

AZ ÚJALAPÍTÁSÚ MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉSEK
TÉMÁI ÉS AJÁNLÁSAI

I-X.

1992-2010

ELSŐ MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, SIÓFOK, 1992. ÁPRILIS 24–26.

A Jogászggyűlés elnöke: Dr. Solt Pál, a Legfelsőbb Bíróság elnöke
titkára: Dr. Máthé Gábor, a Magyar Jogász Egylet főtitkára

Plenáris ülés

Európa és a magyar jogrendszer

Előadó: Dr. Mádl Ferenc, tárca nélküli miniszter

Fő témák

Az igazságügyi szervezetrendszer korszerűsítése

Alkotmányozás

Civilisztikánk tegnap és holnap között

Szekcióülések

A közigazgatás korszerűsítésének programja

Kriminalizáció – dekriminalizáció

Piac, piacsabályozás és versenyjog

Szövetkezeti jog és földjog a törvényalkotás tükrében

Az Európai Szociális Charta és a magyar jogfejlődés

Lakás- és helyiséggazdálkodás új jogi szabályozása

AZ ELSŐ MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

I. Alkotmány – államszervezet – közigazgatás

1. A Magyar Jogászggyűlés megállapítja, hogy az 1989-90-ben végrehajtott átfogó jellegű módosítások nyomán az ország alkotmányának tartalma szinte teljes egészében megváltozott. Az alkotmány hatályos szövege működőképes szabályozási rendszert foglal magában, amely egészében véve tükrözi a demokratikus jogállamra jellemző jogi értékeket. Az alkotmány megfelelő keretet nyújt az állami szervek működéséhez. Ugyanakkor az is kétségtelen – és ezt a preambulum kifejezésre is juttatja –, hogy az alkotmányt alkotói is ideiglenesnek szánták. Az alaptörvény rendelkezéseiben sajátos módon keverednek egymással a hosszabb távra szóló államelméleti koncepciók, illetőleg az egyetlen történelmi szituációra – a békés rendszerváltásra – kialakított jogi megoldások. Egyes fejezetek tartalmát a túlzott általánosság jellemzi, de több vonatkozásban a hevenyészettség jelei is kimutathatók. A Magyar Köztársaságban nincs alkotmányos válság és nincs alkotmányozási szükséghelyzet. Ám a kifejtettek miatt kívánatos lenne, ha az 1994-ben kezdődő parlamenti ciklusban – kellő alaposságú tudományos és szakmai előkészítésre alapozva – az Országgyűlés megalkotná az ország új alkotmányát. Ennek érdekében a Magyar Jogászggyűlés javasolja a kormánynak, hogy – egyik tagját – megfelelő anyagi eszközöket is rendelkezésre bocsátva – bízza meg az új alkotmány elméleti megalapozását szolgáló tudományos kutatómunka koordinálásával,

– a tudományos kutatás terjedjen ki a nemzetközi jogösszehasonlító elemzésekre, a rendszerváltás nyomán kialakult új jogintézmények és szervezeti formák kritikai elemzésére, továbbá részben az említett elemzésekre, részben a magyar közjog progresszív hagyományaira támaszkodó javaslatok kidolgozására,

– az 1994-ig terjedő időszakban az alkotmány-előkészítés alapvetően a tudományos és szakmai fórumokra tartozzék, függetlenedjen a napi politikától és ne váljon pártpolitikai csatározások színterévé. (Ez természetesen nem annyit jelent, hogy a pártok ne kapnák meg a tudományos kutatás valamennyi termékét és saját szakértőik ne dolgozhatnának különböző koncepciókon.)

2. A Magyar Jogászegylet megállapítja, hogy a korábbi rendszertől örökölt teljes joganyagot folyamatosan új, a demokratikus jogállam és a piacgazdaság követelményeit kielégítő jogszabályokkal kell felváltani. E nehéz és felelősségteljes munka jelentős terhet hárít mind a jogszabályok előkészítését végző, mind a jogalkotó szervekre. A folyamatos sürgetettség állapotában óhatatlan, hogy kisebb-nagyobb hibák csússzanak be az új jogszabályokba. E veszély csökkentése érdekében a Magyar Jogász Egylet

– újjáalakítja a kormányt, hogy – amennyiben erre a kormány igényt tart – a jogalkalmazás szempontjából kiemelkedő fontosságú törvények tervezetét tagjai (a bírák, az ügyészek, az ügyvédek, a közigazgatásban dolgozó jogászok, az egyetemi oktatók, a tudományos kutatók stb.) körében szakmai vitára bocsátja és az összegyűjtött javaslatokról, észrevételekről az illetékes tárcát tájékoztatja.

3. A Magyar Jogászegylet kiemelkedően fontosnak tartja a kormány által elfogadott átfogó feladattervet a közigazgatás korszerűsítésére és az annak alapján kidolgozandó korszerűsítési programot, mint a második világháború óta az első olyan széles körű reformtervet, amely a közigazgatást a maga komplexitásában, társadalmi-államszervezeti kapcsolatrendszerét is feltárva vonja elemzés alá és törekszik hatékonyabbá tenni. Mivel az állami szervek közül a közigazgatási szervek állnak a legszorosabb kapcsolatban a lakossággal, munkájuk minősége számottevően befolyásolja az emberek állampolgári közérzetét. Ezért a Magyar Jogász Egylet felajánlja a kormánynak azt a szakmai-tudományos segítséget, amelyet az Egylet testületi szervei és a legkülönbözőbb szakterületeken tevékenykedő jogászokat mozgósító fórumai nyújtani tudnak a korszerűsítési program megalapozásához.

A Magyar Jogászegylet javasolja a kormánynak, hogy

– támogassa azokat a tudományos kutatásokat, amelyek az eddigi állami szerepvállalás átfogó – és egy új államelméleti koncepcióba beilleszkedő – felülvizsgálatára irányulnak mind a közigazgatásban, mind az olyan határterületeken, mint a közigazgatás és az igazságszolgáltatás, vagy a közigazgatás és a népképviselői szervek munkamegosztása és kapcsolatrendszere;

– intézményesen gondoskodik arról, hogy a feladatterv keretében elvégzett elemzések és kidolgozott koncepciók – mintegy „másodlagos”, de nem másodrendű jelentőségű hasznosulásként – felhasználásra kerüljenek az új alkotmány előkészítésénél is.

II. Az igazságügyi szervezet reformja

A Magyar Jogászegylet megállapítja, hogy a büntető- és polgári eljárás, valamint az igazságszolgáltatás szervezetének átfogó reformjára van szükség. Ennek megvalósításában az eljárási jogi és szervezeti kérdéseket összefüggésükben, komplex módon kell megközelíteni. Megállapítja továbbá, hogy eme hosszabb távú feladat mellett az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB számú határozata – a törvényességi óvás megszüntetése folytán – a perorvoslati rendszernek legkésőbb 1992. december 31-ig megtörténő átalakítását teszi szükségessé. Ennek útja alapvetően az eljárási szabályok módosítása lehet. A kialakítandó megoldásoknak olyanoknak kell lenniük, amelyek a hosszabb távú reformok lehetőségeit nem korlátozzák.

A Magyar Jogászegylet mindezekre tekintettel ajánlja

1. az egyfokú fellebbezési rendszer fenntartását,

2. a megszűnő törvényességi óvás helyett alanyi jogon igénybe vehető rendkívüli perorvoslat, a dogmatikai és terminológiai tisztaság érdekében felülvizsgálati kérelemnek nevezett intézmény megteremtését. Az új rendkívüli perorvoslat – nem érintve a főként ténybeli alapon, illetőleg nívumra tekintettel igénybe vehető perújítás lehetőségét – anyagi, illetőleg eljárási jogi törvénysértésekre hivatkozással volna igénybe vehető a jogerős határozattal (ítélettel vagy ítélet hatályú határozattal) szemben. Igénybevételére a büntetőeljárásban a terhelt, a védő, valamint a vádló, a polgári eljárásban a felek, az önálló beavatkozó, az ügyész és mindkét eljárásban azok lennének jogosultak, akikre a határozat rendelkezést tartalmaz,

3. hogy a felülvizsgálati kérelem elbírálására – függetlenül attól, hogy a megtámadott határozatot mely bíróság hozta – mindig a Legfelsőbb Bíróság legyen jogosult,

4. a felülvizsgálati kérelmek által minden bizonnyal nagymértékben megnövekedő legfelsőbb bírósági munkateherre tekintettel a felülvizsgálati kérelem benyújtási feltételeinek szigorú törvényi meghatározását, valamint a hatásköri szabályok átalakítása útján a Legfelsőbb Bíróság másodfokú hatáskörének jelentős csökkentését,

5. a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati kérelem tárgyában a helyt adó határozat hatálya a terheltekre ne terjedjen ki,

6. a felülvizsgálati kérelmek szakszerűségének biztosítása érdekében ügyvédkényszer (kötelező védelem) előírását az ilyen eljárásokra.

A Magyar Jogászegylet a kriminalizáció-dekriminalizáció témájában javasolja továbbá, hogy

– ez csak komplexen, a büntető- és a szabálysértési anyagi- és eljárásjog, valamint a „tág értelemben vett” igazságszolgáltatás fórumrendszerének reformjával összefüggésben végezhető el.

– A szabálysértési jog továbbfejlesztése során figyelemmel kell lenni „Az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről” szóló európai Egyezmény követelményeire és a hazai sajátosságokra, különösen a bírósági munkateherre.

Végezetül a Magyar Jogászegylet szükségesnek tekinti a kialakítandó új perorvoslati rendszer gyakorlati tapasztalatára tekintettel annak a továbbiakban történő vizsgálatát, hogy a jelenlegi bírósági szervezet milyen átalakítása (pl. felsőbíróság létrehozása) válna

szükségessé annak érdekében, hogy a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmek elbírálása mellett minél hatékonyabban fejthesse ki alkotmányos elvi irányító tevékenységét.

III. Civilisztikai jogalkotás

1. A Magyar Jogászegyűlés a gazdasági jogalkotás elsődleges feladatát a modern szociális polgári piacgazdaság működéséhez szükséges törvények létrehozatalában látja. Megállapítja, hogy – az 1991. évi viszonylagos késedelem után – 1992-ben e téren öröndetes változás történt: így létrejött a szövetkezeti törvény, az új munka törvénykönyve, benyújtásra kerültek az állami vállalatokkal és a privatizációval kapcsolatos törvényjavaslatok.
2. A Magyar Jogászegyűlés szerint elsősorban az alábbi területeken van szükség a kodifikációs munka felgyorsítására:
 - az ingatlanjogi viszonyok egyértelmű rendezése, ide értve a földnyilvántartást, valamint a biztosítékok – a többi között – a jelzálogjog rendezését,
 - a Polgári Törvénykönyv átfogó felülvizsgálata.
3. A Magyar Jogászegyűlés – bár tudatában van az átmeneti korszak új típusú jogalkotásának rendkívüli nehézségeivel, és elismerve az eddig elért eredményeket – felhívja a figyelmet a gazdasági jogalkotás minőségi színvonalának emelésére. Ennek érdekében célszerűnek tartja, hogy a fejlett nyugati országok gyakorlatához hasonlóan minden nagyobb gazdasági jogalkotásnál kerüljön sor
 - a törvény közigazgatási hatásainak, társadalmi költségeinek matematikai módszerekkel való elemzésére,
 - az Európai Közösség jogával történő intézményes összehasonlításra, továbbá az esetleges eltérések parlament előtti tételes indokolására.

MÁSODIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, SIÓFOK, 1994. OKTÓBER 6–9.

A Jogászegyűlés elnöke: Dr. Horváth Jenő, az Országos Ügyvédi Kamara elnöke
titkára: Dr. Erdei Árpád, a Magyar Jogász Egylet főtítkára

Plenáris ülés

Alkotmányosság Magyarországon – értékek és tények
Előadó: Dr. Sólyom László, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

Igazságszolgáltatási témakör szekcióülései:

A magyar igazságszolgáltatás helyzete
A büntetőeljárás koncepciója
Az Európai Emberi Jogi Egyezmény és a magyar büntetőeljárás
A Polgári perrendtartás reformja

Alkotmányjogi témakör szekcióülései:

A központi államszervezet szabályozása az alkotmányban
Az alapjogok alkotmányos helyzete és az alapjogi törvényhozás
Az önkormányzati és az állami közigazgatás reformja
Jogvédő szervek alkotmányos helyzete a Magyar Köztársaságban

Gazdasági jogi témakör szekcióülései:

Társasági jogunk a privatizáció és a szövetkezetek átalakulása tükrében
A Ptk. reformja, különös tekintettel a szerződési jog fejlődésére, az ingatlanjogra és a fogyasztóvédelemre
Külföldiek befektetései és a külföldi vállalkozások jogállása Magyarországon
Az Európai Közösséghez való közeledés jogi feladatai Magyarországon 2000-ig

A MÁSODIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

I. Alkotmány – államszervezet – közigazgatás

Az alkotmányozás kiemelkedő szakmai és társadalmi jelentőségére már az Első Magyar Jogászegyűlés is rámutatott, és ezzel összefüggő ajánlásokat is megfogalmazott.

Most – amikor az alkotmányozási folyamat már elkezdődött – a Második Magyar Jogászegyűlés egyfelől maga is az alkotmány-előkészítés szempontjából különösen fontos alkotmányjogi kérdések megvitatásának szakmai fórumává vált, másfelől ajánlásaival szeretné kedvezően folyásolni az új alaptörvény kidolgozásának további menetét.

A Jogászegyűlés örömmel és egyetértéssel fogadja, hogy eddigi megnyilatkozásai szerint az alkotmányozást sem az Országgyűlés, sem a Kormány nem tekinti egy szűk politikusi és szakmai csoport belügyének, hanem igényt tart a legkülönbözőbb szervek, így nem utolsósorban a civil szerveződések aktív közreműködésére. A Jogászegyűlés ezzel kapcsolatosan a következőkre mutat rá:

- Az alaptörvény kidolgozásában különösen hasznos lehet a magyar jogásztársadalom véleményének, javaslatának figyelembevétele, hiszen helyzetüknél fogva a jogászok

széles körű tapasztalatokkal rendelkeznek az államszervezet működéséről, az emberi és állampolgári jogok érvényesüléséről. Ezt figyelembe véve a Magyar Jogász Egylet a soron következő időszak kiemelkedően fontos feladatának tekinti az alkotmányozáshoz kapcsolódó egyes tárgykörökben országos és helyi szakmai rendezvények szervezését, illetőleg a szabályozási koncepció szakmai vitára bocsátását.

- A jogászok szerepének és felelősségének hangsúlyozása nem szoríthatja háttérbe azt a felismerést, hogy az alaptörvény valamennyi magyar állampolgár számára készül, ezért társadalmi legitimitációja szempontjából egyáltalán nem közömbös: a lakosság milyen módon és milyen széles körben ismerkedik meg a tervezettel, s egyáltalán olyan helyzetbe kerül-e, hogy felelősséggel állást tud foglalni az abban foglaltakkal való azonosulás vagy azok elvetése tárgyában. Ezért a Jogászgyűlés javasolja a Kormánynak: az alkotmány-előkészítés időszaka váljék egyben a jogi ismeretterjesztés, az alkotmányos intézmények működésének a lakossággal való megismertetése, illetőleg a demokratikus jogállami értékrend bemutatása és tudatosítása időszakává is, mert az alkotmányozási folyamatot lezáró népszavazás csak ekként tudja betölteni tulajdonképpeni rendeltetését.
- Az alkotmányozás során egész sor alapvető jelentőségű elvi kérdésben kell majd állást foglalni. Mivel jó néhány tárgykörben mind a szakmai-tudományos közvélemény, mind a politikai közélet erősen megosztott, a Jogászgyűlés azt javasolja a Kormánynak: a lehető legalaposabb szakmai előkészítést, a felmerülő problémák kellő mélységű megvitatását és minél szélesebb körű konszenzusteremtést tekintse elsődleges céljának, ne pedig az előzetes ütemtervhez való merev és mindenáron való ragaszkodást. Amennyire helyeselhető ugyanis, hogy az alkotmányozási folyamatnak van ütemterve, annyira károsná válna, ha ez az ütemterv lenne az alkotmányozás vezérmotívuma. Az egyes munkafolyamatok reális időszükséglete előzetesen legfeljebb prognosztizálható, de pontosan csak az előkészítő munka során állapítható meg.

II. Igazságszolgáltatás

A Második Magyar Jogászgyűlés megerősíti és ajánlásként megfogalmazza az Első Jogászgyűlésen tett megállapítását: az igazságszolgáltatási szervezetnek a büntető- és polgári eljárással együttes, további reformjára van szükség.

Az igazságszolgáltatási reform előkészítése kormányzati feladat, s ezt – legalább koncepciójában – az új Alkotmány kidolgozásával egyidejűleg kell teljesíteni.

Az Alkotmányban az önálló és független bírói hatalomra vonatkozóan (csak) azokat az alapvető tételeket kell megfogalmazni, amelyek megfelelnek a hosszú időre szóló szabályozás igényének. Ilyenek a bíró jogállásának és a bíróságok önkormányzati típusú igazgatásának kérdései. Az igazságszolgáltatás anyagi-technikai működtetése azonban az Igazságügyi Minisztérium hatáskörében hagyandó. Négy szintű bírósági szervezetet kell létrehozni, amelyben a felső bíróság (ítélőtábla) kizárólag fellebbezési bíróság, a Legfelsőbb Bíróság pedig alapvetően felülvizsgálati fórum. Eldöntendő a közigazgatási bíráskodás struktúrája; kétfokú közigazgatási eljárás esetén csupán egyfokú bírósági eljárás indokolt. Ki kell alakítani a bírói képzés és továbbképzés alapvetően új rendszerét.

A Polgári perrendtartás reformja középtávon megoldandó feladat, amelyet az Alkotmány átfogó revíziójának kell megelőznie, s addig a perjog megújítása novelláris szinten tör-

ténhet. E téren a legsürgősebbnek a pertartam rövidítés gondjainak megoldása tartható. A figyelem homlokterébe a per általános (vagyoni jogi) modellje (ezen belül is az elsőfokú eljárás) állítandó, ahol is – egyebek mellett – a szabályozás főbb tárgyai a perelhárítás módozatainak kimunkálása (alternatívák révén); a tárgyalás előkészítésében a feleknek juttatandó döntő szerepkör; a fél perceselexményeinek a jelenlegihez képest történő „előbbre hozatala”, illetve időbeli korlátozása; a marasztaló határozat végrehajthatóságának indokolt siettetése az ideiglenes intézkedés és az előzetesen végrehajtható ítélet (bírói meghagyás) intézményeinek erősítése révén.

A büntetőeljárás kodifikációját is egy, az igazságszolgáltatásban közreműködő hatóságok alkotmányos helyzetét, szervezetét érintő szabályozást is magába foglaló rendszer egyik elemének kell tekinteni. Az új büntetőeljárás törvénynek az európai kontinentális rendszer hagyományait követő eljárást kell kialakítania, amelyben kellő súlyt kapnak a jogállamiság, valamint az emberi jogok, különösen a személyi szabadság védelmének biztosítékai. Mindennek azzal kell párosulnia, hogy a szabályozás alapján lehetővé váljék az eljárások lefolytatásának gyakorlati gyorsítása.

Az eljárás felépítésében az előkészítő szakasz és a tárgyalás alapvető feladatai közötti különbségnek kifejezésre kell jutnia. A szabályozásnak tekintettel kell lennie arra is, hogy az egyik fázis feladataiban bekövetkezett súlypontváltozás a másik fázisra ki kihat.

A büntetőjogi felelősség eldöntésének a funkciómegosztást következetesen megvalósító kontradiktórius tárgyalásnál alkalmasabb eszköze nincs. A bonyolult, és gyakran „gazdaságtalan” tárgyalást – amennyiben a tisztességes eljárás követelményeinek betartásával lehetséges – célszerű elkerülni. Ennek egyik módja a vádlottnak a bíróság előtt is elhangzó beismerésére alapított sommás eljárás lehet, amely a vádlott jogait legmesszebbmenően biztosított, a független bíróság előtt folyó eljárás garanciáit is megvalósítja.

Az eljárás igen érzékeny pontja a jogorvoslati rendszer. Az új büntetőeljárás törvényben meg kell teremteni a rendkívüli perorvoslatokkal kiegészített kétfokú rendes jogorvoslati eljárást. Ez a bírósági fórumrendszer átalakítását is megkívánhatja. A Legfelsőbb Bíróságnak az ítélezés elvi irányítására vonatkozó feladata gyakorlásához szükség van a jogegységi döntvény intézményének bevezetésére.

Az igazságszolgáltatási reform munkálataiba indokolt bevonni a gyakorló jogászokat, ehhez a Magyar Jogász Egylet felajánlja közreműködését.

III. Civilisztika és gazdasági jog

Indokolt a gazdasági törvényhozás belső összhangjának, tervszerűségének növelése. Ezzel párhuzamosan azonban a szükséges deregulációt is el kell végezni.

A gazdasági társaságokról és a külföldi befektetésekről szóló törvények alapvetően megfelelőek, a társasági törvényben strukturális változásokra nincs szükség. Célszerű lenne azonban 1995-ben a gyakorlati tapasztalatok nyomán a társasági törvény tételes szakmai felülvizsgálata. Különösen szükséges a cégeljárás felgyorsítása és a hitelezővédelem intézményének megerősítése.

A Jogászgyűlés sajnálattal állapítja meg, hogy – két évvel ezelőtti ajánlása ellenére – a Polgári Törvénykönyv előkészítő munkái indokolatlanul késnek. Mielőbb új szellemű, az európai jogfejlődéssel harmonizált, modern Ptk. létrehozására van szükség.

A tőkebefektetések jelentős akadálya ingatlanjogunk elmaradottsága, a vonatkozó jogszabályanyag szétesése, belső ellentmondásai. Ezt mielőbb fel kell számolni a telekkönyvi rendszer korszerűsítésével együtt.

Deviza- és vámjogunk tele van ellentmondásokkal. A vállalkozások kibontakozása megköveteli a deviza- és vámjog gyakori részmódosításai helyett új szellemű deviza- és vámkódex megalkotását.

HARMADIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 1996. MÁJUS 17–19.

A Jogászggyűlés elnöke: Dr. Györgyi Kálmán, legfőbb ügyész
titkára: Dr. Miks Antal, a Legfőbb Űgyészszég főosztályvezető helyettes ügyész

Plenáris űlés

Az igazságszolgáltatás az Alkotmánybírószág határozatainak tükrében
Előadó: Dr. Solt Pál, a Legfelsőbb Bírószág elnöke

Büntetőjogi témakör szekcióűlései:

A szervezett bűnözés elleni fellépés kriminológiai, kriminalisztikai és büntetőeljárás problémái
Szankciórendszer – büntetéskiszabás – büntetés-végrehajtás
Az új gazdasági bűncselekmények egyes kérdései

Civilisztikai témakör szekcióűlései:

Vállalkozói autonómia – feketegazdaság – jog
Tulajdonjogi rendszerünk fejlődése az új szabályok tükrében
A versenytörvény megújításának koncepciója

Igazságszolgáltatási témakör szekcióűlései:

A jogállami igazságszolgáltatás esélyei Magyarországon
Cégjog a kibontakozó piacgazdaságban
A jövő magyar büntető-eljárásjoga

A közjogi – közigazgatási jogi témakör szekcióűlései:

A területi közigazgatás reformja
A pénzütemzeti törvény átfogó módosításának koncepciója
Nyugdíjreform és kodifikáció

A HARMADIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

Büntetőjog

1. A szervezett bűnözés elleni fellépés hatékonyabbá válása érdekében a törvényalkotásra, a bűnüldözésre és a jogalkalmazásra minőségében és mennyiségében is új feladatok várnak.
Mindenekelőtt szükséges a „szervezett bűnözés” fogalmának pontos törvényi meghatározása, melyhez természetesen a büntetőjog tudományának eredményeire kell építeni. A fogalom meghatározása után szükséges dönteni arról, hogy külön törvényt kell hozni a szervezett bűnözés elleni eszközökről (mint erre több államban van példa), vagy a meglévő büntetőjogi szabályok keretén belül kell elvégezni a korrekciókat.
Így a büntetőeljárás szabályain belül:
a) „vádalku” meglévő jogintézményének továbbfejlesztése a szervezett bűnözés sajátosságaira figyelemmel,

- b) fokozott tanúvédelem,
- c) kizárólag a szervezett bűnözés fogalmkörébe tartozó büntetőeljárások során a nyomozati szakaszban a védői, gyanúsított jogosítványok szűkítése.

A büntető anyagi jog keretében:

- a) az előkészület szélesebb körben való pönalizálása,
- b) a jármű önkényes elvétele bűncselekményi kategória megszüntetése.

2. Szankciórendszer, büntetéskiszabás, büntetés-végrehajtás

A büntetésre nagyobb figyelmet kell fordítani, és indokolt a szankciórendszer mielőbbi átalakítása, különösen fontos a szabadságvesztés nélküli szankciók körének szélesítése. Továbbá a bírói gyakorlatnak törekednie kell a büntetéskiszabási gyakorlat egységesebbé tételére.

3. Az új gazdasági bűncselekmények egyes kérdései

- a) A gazdaság büntetőjogi eszközökkel való szabályozása terén kiegyensúlyozott jogalkotásra, a hatályos törvények megfontoltabb módosítására van szükség. A gyakori és nagyszámú változtatás ugyanis nehezíti a jogkövetést.
- b) E cselekmények megítélésénél a büntetőjogon túlmutató speciális gazdasági jogi, polgári jogi, pénzügyi jogi ismeretekre is szükség van, ezért a jogászképzés minden területén (egyetemi oktatás, szakvizsgára való felkészítés, továbbképzés) az eddigieknél komplexebb ismereteket kell oktatni.

Civilisztika

1. Az alkotmány-koncepcióban indokolt külön rögzíteni a gazdasági alapjogokat, hasonlóan a politikai alapjogokhoz.
2. A szervezetekkel szembeni gazdasági bírságrendszert a versenyjog hatókörén kívül is indokolt kiterjeszteni.
3. A tulajdonjogi rendszer ellentmondásainak feloldását célzó jogszabály-felülvizsgálatot el kell végezni, meg kell teremteni a belső harmonizációt, különös tekintettel a kincstári vagyont érintő szabályozás és a polgári jog közötti összhangra.
4. A tulajdonjogi korlátozások sürgős felülvizsgálata indokolt, mivel a jelenlegi helyzet a jogképeség korlátozásának is tekinthető.
5. Sürgősen meg kell teremteni a naprakész ingatlan-nyilvántartást és ennek érdekében a bírósági hatáskört vissza kell állítani.
6. Az elavult társasházi törvény helyett új, korszerű törvény megalkotása szükséges.
7. A versenytörvény javaslata úgy módosuljon, hogy az ügyfelet a jelenlegi hatályos jogszabálynak megfelelő ügyféljogok illessék meg, mind a versenyhivatali, mind pedig a bírósági eljárásban. A Versenyhivatal, illetve a Versenytanács megszüntető határozata is érdemi határozatnak minősül a megtámadás szempontjából.
8. A versenytörvény megalkotását követően soron kívül kell megalkotni a reklám- és a fogyasztóvédelmi törvényt is.

Igazságszolgáltatás

I. Általános feladatok

Az igazságszolgáltatás jelenlegi állapotában nem elégíti ki a magyar társadalom elvárásait és az Európai Unióhoz való csatlakozásunk által igényelt követelményeket sem. A bírói függetlenség garanciái szempontjából a jelenlegi jogi szabályozás kielégítő, az ítélezés hatékonysága azonban nem megfelelő. Ez a helyzet hosszú idő óta változatlan, annak ellenére, hogy a bírói teljesítményekben előrelépés történt. Mindez annak tudható be, hogy az előző társadalmi berendezkedésből örökölt feltételek az új igényeknek nem felelnek meg, és ezen a helyzeten csak egy átfogó igazságszolgáltatási reform képes gyökeresen változtatni.

Ezek a változások jelentős jogalkotást és anyagi ráfordításokat igényelnek a következő területeken:

1. A bírói hatalmat, mint önálló hatalmi ágat, világosan el kell határolni a végrehajtó hatalomtól és a különböző politikai tényezőktől.
2. A bíróságok külső igazgatásának jelenlegi felemás állapotát meg kell szüntetni. Az igazságügy-miniszter igazgatási jogkörét az Igazságszolgáltatási Tanács vegye át, amelyet a Legfelsőbb Bíróság elnöke vezet, s minősített többségű bírók alkotják. Az igazgatás operatív teendőit egy, a Tanácsnak alárendelt bírói hivatalnak kell ellátni.
3. A bírósági szervezet és jogorvoslati rendszer átalakítását a négy szintű bírászkodás megvalósításával és a hatáskörök ésszerű újraelosztásával kell megvalósítani.
4. Az eljárásjogok korszerűsítése a büntető- és a polgári eljárásjogi kódexek most már rövid időn belüli újraalkotásával elengedhetetlen.
5. A bíróságokról szóló törvény helyébe meg kell alkotni a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, valamint a bírák jogállásáról szóló törvényeket. Ennek keretében gyökeresen át kell alakítani a bíróvá válás és képzés jelenlegi rendszerét, a bírói létszám további növelése helyett biztosítani kell a megfelelő képzettségű kiegészítő személyzetet, és ki kell építeni országosan egységes információs szolgáltatásban egymáshoz kapcsolódó számítógépes rendszert.
6. A bíróságok belső igazgatását törvényi szabályozással oly módon kell kialakítani, hogy az a bírói függetlenség sérelme nélkül, a bírói felelősség és a bírói munka ellenőrzésének a jelenleginél hatékonyabb érvényesülését biztosítsa, lehetővé tegye a bírácsoportok feladataihoz igazodó kirendelését.
7. A Legfelsőbb Bíróságnak a jogegység megvalósításában betöltött szerepét és annak jogi eszköztárát újra kell szabályozni, beleértve a jelenlegi alkotmányi rendelkezéseket is.

II. A cégnyilvántartás korszerűsítése

A cégnyilvántartás – amely a cégbíróságok keretében valósul meg – nem képes kielégíteni a gazdasági élet követelményeit. A társaságok alapítása és azok törvényességi ellenőrzése, a közhiteles nyilvántartás és ezen keresztül a hitelezők védelme a jól működő piacgazdaság egyik elengedhetetlen eleme. Tárthatatlan az a helyzet, hogy a cégek bejegyzése néhány

megyében és a fővárosban egy-két évig várta magára, a cégnyilvántartás tartalmára jelenleg nem lehet bizalommal építeni. A kialakult helyzet megoldására a következő intézkedések megtételét ajánljuk:

1. A cégnyilvántartás jelenlegi személyi hatályát korlátozni kell: mellőzhető a nem jogi személyiségű gazdasági társaságok és a csekély vagyonnal rendelkező egyéni cégek bejegyzése. Megfontolandó, hogy ezen cégek bejegyzését és felügyeletét a szakmai kamarák lássák el.
2. A jelenlegi szabályozás – beleértve a gazdasági társaságokról szóló törvényt is – felülvizsgálatra szorul oly módon, hogy csak a gazdasági élet által ténylegesen indokolt adatszolgáltatásra szorítkozzék a cégnyilvántartás. Meg kell akadályozni a kizárás jogának visszaélészerű gyakorlását, erre a jelenlegi szabályok értelmezése nem ad módot.
3. A cégbíróságok munkaszervezetét racionalizálni kell: a bírói döntést nem igénylő teendőket erre kiképzett ügyintézőkre kell bízni, a bíró hatáskörének jó részét bírósági titkárok lássák el.
4. A nyilvántartás közhitelessége és a törvényességi ellenőrzés eredményessége – beleértve a feketegazdaság elleni hatékony fellépést is – megkövetelné a személyekre vonatkozó adatoknak az azonosítást biztosító kibővítését, a társadalombiztosítási és adóhatósági adatoknak a cégnyilvántartással való összekapcsolását.

III. A jövő magyar büntetőeljárásjoga

1. A büntetőeljárásban az egyszerűsített eljárások bevezetése, illetőleg fenntartása kívánatos az igazságszolgáltatási szervezetre háruló munkateher elviselése érdekében, ezért mielőbb gondoskodni kell a személyi és tárgyi feltételek jelentős javításáról.
2. A büntetőeljárás szabályozása és egyéb intézkedések útján biztosítani kell a személyi szabadság tiszteletben tartását és az előzetes letartóztatások visszaszorítását.
3. Az opportunitás elvének hatóköre bővítendő, s ezzel egyidejűleg a sértettek érdekeinek tiszteletben tartása biztosítandó.
4. Az eljárás időszerűségének olyan egyszerűsített eljárások útján történő biztosítása a kívánatos, amelyek megfelelő biztosítékkal védik az érintettek jogait.
5. Olyan kétfokú rendes perorvoslati rendszer megteremtése szükséges, amely ésszerű korlátozásokkal fejezi ki az ügyek súlybeli eltérését.

Közjog – közigazgatási jog

1. A Jogászgyűlés javasolja a Kormánynak, hogy a kormányzás és a közigazgatás reformjának programját kezelje több parlamenti ciklust átívelő feladattervként, amelyen belül indokolt egymástól elkülöníteni
 - az azonnali intézkedést igénylő tennivalókat;
 - azokat a feladatokat, amelyek végrehajtását késedelem nélkül el kell ugyan kezdeni, de a szükséges személyi és tárgyi feltételek megteremtése, vagy a részletes koncepció kialakítása hosszabb felkészülést igényel; s végül

– azokat a korszerűsítési munkákat, amelyek szakmai-tudományos megalapozást igényelnek, s ezért a soron következő munkaszakaszban döntően a tudományos kutatásra hárulnak elméleti alapozó feladatok.

2. A program sikere érdekében feltétlenül változtatni kell azon a sajnálatos helyzeten, hogy egyfelől a kormányzati szervek, másfelől a közigazgatás-tudomány művelői között szinte alig van kapcsolat, a kormányzat nem lép fel megrendelőként olyan tudományos kutatási termékek tekintetében, amelyek nélkülözhetetlenek a hosszabb távú stratégia kialakításához. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy a közigazgatás egész tevékenységi körére kiterjedően készüljön az állam szerepvállalását meghatározó olyan koncepció, amely pontosan feltünteti azokat a feladatokat és tevékenységi köröket, amelyeket illetően az állam közigazgatási szerepvállalását fel kell számolni, vagy radikálisan vissza kell szorítani. Ugyanígy ki kell jelölni azokat a feladatköröket, amelyek ellátása során az eddigiektől jelentős mértékben különböző eszközöket, módszereket és szervezeti formákat indokolt alkalmazni, s végül azokat a szakterületeket, ahol az állami szerepvállalás hatékonyságának számottevő növelésére van szükség, ideértve szükség esetén a közigazgatási szakemberállomány létszámának elkerülhetetlen növelését is. Eme elemzések elvégzésénél nem nélkülözhetők a közigazgatási szakemberek gyakorlati tapasztalatai sem, még ha ezek értékelésénél számot is kell vetni a megszokás és a beidegződések esetleges reformellenes hatásával.
3. A Jogászgyűlésen számos aggály fogalmazódott meg a pénzügyi területen működő, különböző profilú felügyeleti hatóságok tervezett szervezeti összevonása kapcsán. Ezért a Jogászgyűlés megfontolásra javasolja az e tárgyban hozandó végleges döntés kialakítása előtt nem pusztán a szervezeti összevonás megtakarítás-központú felülvizsgálatát, hanem annak elemzését, hogy a létrehozandó szervezet tevékenysége milyen előnyöket hoz a jelenlegi helyzethez képest, megszűnnek-e a hatékonyság, a gyors és megalapozott döntéshozatal és a színvonalas hatósági ellenőrzés garanciái.
4. Ugyanakkor figyelemkeltő érvek hangzottak el a jelenlegi – önkéntes alávétésen alapuló – választottbíróági rendszer továbbfejlesztésére: egy, a pénz- és tőkepiaci tevékenységgel kapcsolatos választottbíróág létrehozására.
5. A Jogászgyűlés résztvevői úgy ítélték meg, hogy a törvényalkotási eljárás jelenlegi rendje – annak ellenére, hogy a Házzsabály bizonyos mértékig törekszik az egyéni képviselői indítványok „megszűrésére” – számos hibaforrást rejt magában, ami nem csupán a jogalkalmazó szervek munkáját nehezíti meg, hanem a jogbiztonságot is veszélyezteti. Ezért megfontolandónak látszik a számos módosító javaslattal érintett törvényjavaslatról való végzavazás előtt egy olyan átfogó belső kontroll-mechanizmus beépítése, amelynek célja annak megállapítása, vajon a módosítások folytán nem bomlott-e meg a szabályozás logikai rendszere és koherenciája, nem kerültek-e a szövegbe egymásnak egészen vagy részben ellentmondó szabályok, illetőleg nem keletkeztek-e joghézagok.
6. A Jogászgyűlés javasolja az Országgyűlésnek, hogy a nyugdíjrendszer reformját – élve a Házzsabály által nyújtott lehetőséggel – tárgyalja kétfordulós tárgyalási rendben. Emellett – mivel a kialakítandó szabályozás közvetve vagy közvetlenül az egész lakosságot érinti – a szabályozási koncepció előkészítése során hasznos lehet mind az érintett szakterületen dolgozók javaslatainak összegyűjtése, mind a potenciálisan

érintettek véleményének megismerése az alapkérdésekben. Országgyűlési tárgyalásra csak szakmai, társadalompolitikai és kodifikációs szempontból egyaránt kielélt tervezetet indokolt bocsátani, még annak árán is, hogy esetleg egy-két – nem kellően átgondolt – döntési határidő módosul.

NEGYEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 1998. MÁJUS 14–16.

A Jogászggyűlés elnöke: **Dr. Sólyom László**, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke
titkára: **Dr. Hársfalvi Rezső**, az ELTE Jogi Továbbképző Intézet igazgatója

Plenáris ülés

A gazdaság joga, mint az Európai Unióhoz való csatlakozás hajtóereje

Előadó: **Dr. Sárközy Tamás**, a Magyar Jogász Egylet elnöke

Igazságszolgáltatási témakör szekcióülései:

Mérlegen az igazságszolgáltatás reformja

Polgári perjogunk a 20. század végén

Az új büntetőeljárásról

Civilisztikai témakör szekcióülései:

A szellemi alkotások joga, különös tekintettel a szerzői jogra

Munkajogunk és a szociális piacgazdaság

A Polgári törvénykönyvről

Közigazgatási témakör szekcióülései:

Gazdaságpolitika, pénzügypolitika, anti-inflációs politika

A közigazgatási eljárásjog és a szankciórendszer

A magyar közigazgatás és az európai integráció

A NEGYEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS TÉMAKÖR AJÁNLÁSAI

Az igazságszolgáltatás reformja

1. Az igazságszolgáltatás reformja nem fejeződött be a reform megvalósítását célzó törvények elfogadásával. A reform e törvények végrehajtásának folyamatában teljesedik ki, amelynek lényeges eleme a reform megvalósításához szükséges helyes szemlélet és a feltételek biztosítása. A reform eredményes megvalósítása a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz való csatlakozásának fontos előfeltétele.
2. Az igazságszolgáltatás reformjának fontos új eleme, hogy a bíróságok igazgatásának központi feladatait a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. LXVI. tv. (a továbbiakban Bszi.) által létrehozott új testület, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács látja el, amelynek működését a Hivatala segíti.
Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács és a Hivatala működésének még nem alakult ki az a rendszere, amely a bíróságok újszerű igazgatásának az eredményességét biztosítaná. Ajánlja ezért a Jogászggyűlés, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács tekintse át a saját és a Hivatala működésének tapasztalatait, alakítsa ki olyan munkamódszert és munkastílust, amely figyelembe veszi az Országos Igazságszolgáltatási Tanács működésének testületi jellegét, a Bszi., valamint az egyéb jogszabályokban foglaltakat.

3. Az igazságszolgáltatás reformját célzó törvényekben nem kellően kimunkált a bírósági fogalmazók, a titkárok és a bírák képzése, a bíró munkájának értékelése és segítése. Ajánlja ezért a Jogászyűlés, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács gondoskodik a bírósági fogalmazók, a titkárok és a bírók képzése új rendszerének, a bíró munkája értékelésének részletszabályai kialakításáról, azon bírósági munkakörök és betöltésük-höz szükséges képzettség meghatározásáról, amelyekben dolgozó tisztviselők a bírók munkáját segíthetik. Külön indokolt hangsúlyozni, hogy a bírók képzésében kiemelt szerepet szükséges biztosítani az Európai Unió jogrendszere megismerésének.
4. A Legfőbb Bíróság a bírósági jogalkalmazás egységének biztosításával kapcsolatos új feladatát akkor tudja teljesíteni, ha a jogegységi határozat meghozatalát szükségessé tevő vitás elvi kérdéseket megismerheti. Ajánlja ezért a Jogászyűlés, hogy a Legfelsőbb Bíróság a megyei bíróságok, majd működésük megkezdését követően az ítéletátlak kollégiumainak a bevonásával konzultáljon a jogegységi eljárásnak a Bszi.-ben meghatározott információs rendszeréről.
5. Jogállamban újszerűen alakul a bíróság és a sajtó kapcsolata. A sajtó tájékoztatja a társadalmat a bíróság munkájáról, véleményt nyilváníthat e tevékenységéről. Joggal igényelhető azonban, hogy a tájékoztatás hiteles és tárgyyszerű legyen. Ennek elősegítése érdekében javasoljuk az igazságügyi sajtótájékoztatás új rendszerének kialakítását, amelynek kimunkálásánál az Európa Tanács és az Európai Unió ajánlásait is indokolt figyelembe venni.

A polgári per jog

A Polgári perrendtartásnak gyakori, sokszor túlzott munkával történő módosítása rendszerében változtatta meg a Polgári perrendtartást. A hatályos Pp. már nem segíti kellően a polgári jogalkalmazást. Elhangzott az is, hogy a Pp. módosításáról szóló 1997. LXXII. tv. nem szolgálja megfelelően az igazságszolgáltatás reformjának alapvető célkitűzéseit. Ajánlja ezért a Jogászyűlés, hogy haladéktalanul kezdődjen meg az új Polgári perrendtartás előkészítése. Az előkészítés első szakaszában készüljön el az új Polgári perrendtartás koncepciója.

Az új büntetőeljárás törvényről

1. Az Országgyűlés elfogadta a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt, amely 2000. január 1-jén lép hatályba. A törvény elfogadása és a hatálybalépése közötti időszakban a jogalkalmazók legfontosabb feladata megismerni és elsajátítani az új törvényt. Az új törvény alkalmazására való felkészülésnek azonban előfeltétele, hogy rövid időn belül készüljenek el azok a jogszabályok, amelyek megalkotására a törvény felhatalmazta a Kormányt, illetve a Kormány tagjait.
2. Az új törvény hatálybalépésére vonatkozó szabályai nem adnak megoldást arra, hogy a törvény hatálybalépését követően a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban lévő felbbezési ügyekben a harmadfokú eljárás miként biztosítható. Ajánljuk ezért, hogy a jogalkotó a törvényben meghatározott esetekben, az új törvény hatályba lépését követően folyamatban lévő ügyekben is biztosítsa a kétfokú rendes jogorvoslat lehetőségét.

3. Az új törvény alapvetően megváltoztatja a védő szerepét a büntetőeljárásban, fokozza a velük szemben támasztott követelményeket. A kirendelt védők a jelenlegi feltételek mellett e követelményeknek nem tudnak megfelelni. A Jogászyűlés ezért szükségesnek tartja biztosítani azokat a feltételeket, amelyek alkalmassá teszik a kirendelt védői intézményt az új büntetőeljárás törvényben meghatározott védői feladatok ellátására.

CIVILISZTIKAI TÉMAKÖR AJÁNLÁSAI

Iparjogvédelem – szerzői jogvédelem

1. A jogérvényesítés eredményességét javítani kell az eljárások gyorsítása szakszerűségének fokozása, a végrehajtási eljárások hatékonyságának növelése által.
2. A szellemi alkotások jogharmonizációja során jelentkező fontos hazai érdekeket figyelembe kell venni az illeszkedési és átmeneti szabályok megalkotásánál.
3. A gyógyszertermékek kiegészítő oltalmával kapcsolatban törekedni kell a derogációs érvek érvényesítésére az EU-val történő tárgyalások során.
4. A szerzői jog küszöbönálló felülvizsgálata során tekintettel kell lenni arra, hogy a szerzői jog egyik célja a kulturális sokféleség megőrzése, a sajátos nemzeti kultúra és oktatás védelem. A szerző nyelve, kultúrája és hagyománya miatt mindig nemzeti, soha nem nemzetközi. Védelem a nemzeti kulturális ipar, a munkahelyek, a tőkebefektetés védelmének is jelenti. A szerzői jogok középpontjába ezért továbbra is magát a szerzőt kell állítani. A szerzői jognak emellett biztosítani kell, hogy a nagyközönség könnyen hozzáférjen a művekhez.
5. A szerzői jog önmagában nem képes betölteni az alkotó-ösztönzési, kultúrafejlesztési feladatát, ezért ki kell egészülnie a médiajog, sőt az adójog támogató szabályaival. Ennek keretében támogatni kell egyrészt a nemzeti és európai műveket létrehozó hazai ipart, másrészt a nemzeti és európai műterjesztőket.
6. A magyar kulturális piacot lehetőleg már az EU-csatlakozás előtt integrálni kell az európai kulturális piacokba.
7. Az OECD többoldalú nemzetközi beruházásvédelmi egyezmény tárgyalásai során a szellemi tulajdonnak a beruházás fogalmából való kizárása mellett kell állást foglalni, vagy ilyen értelmű fenntartást tenni.
8. A teljes körű kartelltilalomra tekintettel sürgető a technológiai transzfer, a szakosítási és kutatásfejlesztési megállapodásra vonatkozó csoportmentességi kormányrendelet kiadása.
9. Az ipari minta oltalmát szabályozni kell, ennek során az anyagi és az eljárási szabályok előkészítésében az iparjog és a szerzői jogvédelem szakembereit be kell vonni.

Munkajog

Az Mt. és a munkajogi törvények rendszerének kiépítését követően a továbbiak során a jog minőségi javítására kell törekedni a következők figyelembevételével.

- Az EK jog figyelembevételével helyre kell állítani a munkajog és a polgári jog kapcsolatát.

- Meg kell szüntetni a gyakorlatban tapasztalt hiányosságokat (pl. a munkaviszony jogellenes megszüntetése esetén egységes, nem pedig az eset körülményeihez mért kompenzáció kiiktatásával).
- A szabályozást a kialakult körülményekhez kell igazítani (pl. nemcsak az első számú vezető, hanem általában a vezetők eltérő helyzetének rendezésével).
- Fokozottan kell segíteni a jogi szabályozásnak a kollektív szerződések létrejöttét.
- A bővítés érdekében felül kell vizsgálni az üzemi tanácsok jogkörét.
- Vissza kell szorítani a munkajogi szabályozás és a gyakorlat közötti eltéréseket.
- Törekedni kell a jogszabály-előkészítés nyitottságára és ennek során a jogi szakszempontok megtartására.

A Ptk. újraalkotása

1. Az új Ptk. megalkotása feltételezi
 - a társadalmi viszonyok, ezen belül a gazdaság átalakulásának kiforrottságát és véglegességét,
 - a polgári jogi szabályozás alapvető területeinek viszonylag stabil megújítását,
 - elsősorban az európai integrációhoz kapcsolódó nemzetközi elvárások tisztázottságát,
 - széles körű politikai konszenzust az olyan koncepcionális kérdésekben, mint az állam gazdasági beavatkozásának mértéke és módja.

Ezen feltételek megléte szempontjából az újraszabályozás esélyei jobbak, mint korábban bármikor, de ezek elégséges voltát csak az előkészítő munkálatok előrehaladott szakaszában lehet csak megítélni. Ezért a Ptk. megalkotási folyamatának határidő ütemezését ma még megbízhatóan prognosztizálni nem lehet.

2. Az előkészítő munkálatok során meg kell oldani a szövegtervezetek megbízható alkotmányossági ellenőrzését.
3. Az újraalkotás csak akkor lehet sikeres, ha a meghatározó jogász testületek és szakemberek azt támogatják és az alapvető tartalmi kérdésekben egyetértésre jutnak.
4. A Ptk.-hoz kapcsolódó nagy terjedelmű bíró alkotta jogot teljes körűen felül kell vizsgálni.
5. Az új kódex kiadását megelőző változtatásokat a lehető legszűkebb körre kell korlátozni.
6. Az eddig felmérhető igények és rendelkezésre álló tapasztalatok alapján különösen az alábbi területeken indokolt a Ptk. megújítása
 - az egyes szerződéseket szabályozó különös rész (pl. a lízing, bankkölcsön és hitelezési viszonyok),
 - a szerződés érvénytelenségének szabályozása (pl. feltűnő értékaránytalanság érvényesülése, semmisségre való hivatkozás jelenlegi parttalansága),
 - személyiségvédelem.

A KÖZIGAZGATÁSI TÉMAKÖR AJÁNLÁSAI

1. A közigazgatás korszerűsítésének és továbbfejlesztésének, valamint stabilitása biztosításának egyik alapvető feltétele a gazdaságpolitikai, pénzügy-politikai környezet és intézményrendszer korszerűsítése, illetve stabilitásának biztosítása. Ebben a körben különösen jelentős a gazdasági alkotmányosság intézményrendszerének meghatározása, tekintettel a jegybank függetlenségét biztosító garanciák alkotmányos rögzítésére, valamint a gazdasági jogalkotás kiszámíthatóságát, stabilitását és érvényesítését célzó alkotmányos megfogalmazására.
2. Alapvető, hogy a jogalkotásban és ezen belül a közigazgatási jogalkotásban a jövőben a hangsúly a jogalkotás minőségi elemeire tevődik át. Ez közelebbről azt jelenti, hogy a jogszabályok számának növelése helyett a kódexszerű szabályozásra indokolt a hangsúlyt helyezni. Egyidejűleg szükség van a jogszabály-előkészítés rendszerének átfogó felülvizsgálatára, különös tekintettel a szabályozási igény felmérésére, a hazai jogfejlődés, valamint a külföldi jogi megoldások tapasztalatainak számbavételére, továbbá azoknak az intézményes formáknak a kiépítésére, amelyek a jogszabály-előkészítő tevékenységbe a jogalkalmazói szféra, az önkormányzatok, a szakmai szerveződések (köztestületek stb.), illetve a tudományos szféra képviselőinek a folyamatos bevonását biztosítaná. Egyidejűleg indokolt a jogszabály-előkészítés szakmai koordinációjának jelentős továbbfejlesztése is.
3. Az Európai Unióhoz való csatlakozás új kihívásokat fogalmaz meg a hazai közigazgatási rendszer és a hazai közigazgatási jog, illetve az egész magyar jogrendszer vonatkozásában.
 - a) Figyelemmel arra, hogy az Európai Unió szakapparátusa elsődlegesen koncepcióformáló és döntés-előkészítő apparátusként funkcionál és a közösségi döntések a nemzeti közigazgatási rendszerek révén kerülnek végrehajtásra, egyik első számú feladatunk az EU-országok nemzeti közigazgatási rendszereinek részletes megismerése, a velük való folyamatos kapcsolat és kontaktus kiépítése.
 - b) Igényként fogalmazódik meg az Európai Unióba való belépésünkhöz szükséges szakemberállomány képzése, illetve továbbképzése, ideértve a jogi, illetve a nyelvi felkészülést is. Erre vonatkozóan intézményes keretek kialakítása, valamint az egyetemi képzési programok megfelelő továbbfejlesztése válik szükségessé.
 - c) Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk szükségessé teszi a hazai közigazgatási rendszer, illetve közzszolgálati szféra átfogó reformját, különös tekintettel a központi államigazgatás, valamint az önkormányzati közigazgatás viszonyrendszerére. Egyidejűleg indokolt a közzszolgálat területén közzszolgálati vezető testület létrehozása is.
4. A hazai közigazgatási jogban különösen az alábbi jogterületek átfogó felülvizsgálata és reformja időszerű:
 - a) Az államigazgatási eljárási törvény átfogó felülvizsgálata és reformja e célra létrehozott elméleti és gyakorlati szakemberek részvételével működő kodifikációs bizottság kiküldése révén.

- b) Az államigazgatási szankciórendszer, nevezetesen a szabálysértési szankciórendszer, valamint az anyagi jogi, elsődlegesen bírság jellegű szankciórendszer átfogó felülvizsgálata és rendszerszemléletű kodifikálása.
 - c) A gazdasági szférával összefüggő közigazgatási jellegű joganyag körében különösen megalapozott a privatizációs törvény és a tartósan állami tulajdonban lévő vagyontárgyakra vonatkozó törvény újrakodifikálása, az államháztartásra, valamint a kincstári vagyona vonatkozó szabályozás újragondolása, az adóigazgatási rendszerre vonatkozó joganyag felülvizsgálata, egyszerűsítése és áttekinthetőbbé tétele.
5. A közigazgatás szervezeti intézményi rendszerében korszerűsítési irányként fogalmazódik meg a koordinációs mechanizmusok továbbfejlesztése, alternatív javaslatként merült fel közigazgatási minisztérium felállítása indokainak megvizsgálása, valamint az európai integrációhoz való csatlakozásunkat segítő munkálatok folyamatos koordinálását végző szerv létrehozásának az igénye.
 6. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk mellett általános jelleggel merült fel a közigazgatási szakemberképzés és továbbképzés intézményes rendszerének létrehozása és folyamatos működtetése azzal, hogy az állami kormányzati szervek az ehhez szükséges pénzügyi és egyéb feltételeket biztosítsák.
 7. A közigazgatás rendszerében fontos feladatot tölthet be egy jól működő ellenőrzési rendszer, amely jelenleg alacsony határfokkal működik. Ebből adódóan egyfelől szükség lenne a kormányzati döntések végrehajtását folyamatosan ellenőrző szervezeti intézményi forma kialakítására, valamint az önkormányzati hatósági ügyek intézése területén a jelenleg hiányzó törvényességi ellenőrzési rendszer létrehozására.
 8. A közigazgatási jog szabályozásrendszerében a jog érvényesülésének és érvényesítésének követelményét szem előtt tartva, az alanyi jogok meghatározása mellett szükség van az ezekkel adekvát köteleességek egyértelmű szabályozására is, különös tekintettel arra, hogy a jelenlegi feltételek között a közöttük lévő egység megbomlani látszik.

ÖTÖDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 2000. MÁJUS 19–21.

A Jogászgyűlés elnöke: **Dr. Solt Pál**, a Legfelsőbb Bíróság elnöke
titkára: **Dr. Lomnici Zoltán**, a Legfelsőbb Bíróság főtíkára

Plenáris ülés

A magyar jog fejlesztésének alapirányai az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamatban
Előadó: **Dr. Martonyi János**, a Magyar Köztársaság külügyminisztere

A bírói precedensjog kezdetei Magyarországon
Előadó: **Dr. Pokol Béla**, az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottságának elnöke

Alkotmányjogi témakör szekcióülései:

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás alkotmányjogi kérdései
A személyes adatok védelme, különös tekintettel a bankokra és biztosítókra

Közigazgatási témakör szekcióülései:

Az adó- és vámperek gyakorlata és a továbbfejlesztés távlatai
A magyar közigazgatás átalakítása az Európai Unió követelményeinek megfelelően

Civilisztikai témakör szekcióülései:

Munkajogi kodifikáció az új évezred küszöbén
A polgári eljárásjog jelene és jövője

Büntetőjogi témakör szekcióülései:

Terhelti és védői jogok az emberi jogi egyezmény tükrében
Az európai büntetőjog és annak várható hatása a Btk. reformjára

AZ ÖTÖDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

Alkotmányjog

I.

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás alkotmányjogi kérdései

1. 2001. december 31-ig kerüljön módosításra az Alkotmány, amely lehetővé teszi a csatlakozási szerződés megkötését. Az alkotmánymódosítás tartalmi elemeként javasoljuk, hogy a felhatalmazás eredményeként a Magyar Köztársaság nemzetközi szerződéssel átengedhesse jogalkotói-végrehajtói és igazságszolgáltatási hatalmának egyes elemeit az Európai Közösség részére.
2. Az Alkotmányban szabályozni kell az Európai Parlament magyar képviselőinek megválasztására vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket, valamint azt, hogy a Magyar Köztársaságban élő, európai uniós, más állampolgárságú személyek részt vehessenek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek megválasztásában.

3. Rendelkezni kell továbbá az Európai Unió jogrendszerének a magyar jogrendszerben elfoglalt helyéről, megerősítve, hogy az EU jogszabályai Magyarországon közvetlenül hatályosak és közvetlenül alkalmazandók.
4. A szekció hasznosnak tartaná, ha a Magyar Köztársaság az Európai Unióba egy új Alkotmánnyal léphetne be, ezért javasolja a korábban megkezdett alkotmány-előkészítő munka folytatását, most már az EU-csatlakozás követelményeinek ismeretében.
5. Végül célszerű lenne a szakirányú felsőoktatásban: a graduális és a posztgraduális képzésben, továbbá a köztisztviselők és a bírák továbbképzésében az EU szakjoganyagának fokozatos előtérbe állítása.

II.

A személyes adatok védelme, különös tekintettel a bankokra és biztosítókra

1. A gazdasági jogalkotásban a szektorális törvények tartalmazzanak részletesebb adatvédelmi rendelkezéseket. Megfontolandó továbbá az egyes területek (hitelintézetek, biztosítók, nyugdíjpénztárak) adatvédelmi rendelkezéseinek az összehangolása is.
2. Javasoljuk a banktitok megőrzése időbeli hatálya korlátozásának vizsgálatát.
3. Támogatjuk a gazdálkodó szervezeteknek a piaci összefogásra irányuló tevékenységét, szorgalmazva az etikai kódexek, a magasabb erkölcsi, jogi követelményeket érvényesítő szervezetek létrehozását.

Büntetőjog

A büntetőjogi témakörben két szekció ülésezett. Az első szekció a terhelti és védői jogok az emberi jogi egyezmény tükrében címmel, míg a második szekció az európai büntetőjog és annak várható hatása a Btk. reformjára címmel jelölve folytatta munkáját.

1. Az előzetes letartóztatás alkalmazásánál törekedni kell arra, hogy az minden egyes ügyben kellő, elmélyült vizsgálódás alapján megállapított szükségesség esetén kerüljön sorra, és csak akkor, ha ennél enyhébb eljárási kényszerítő cselekmény alkalmazása nem elegendő (szükségesség és arányosság). Kíváncos, hogy az arányosság biztosítása érdekében törvény határozza meg azt a minimális szabadságvesztést, amelynek kiszabhatósága esetén az előzetes letartóztatás elrendelésére sor kerülhet. A hatályos törvényben írt feltétel, amely minden szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény esetén lehetővé teszi az előzetes letartóztatás elrendelését, nem korlátozza kellően e súlyos kényszerítő intézkedés alkalmazását.
- A terhelt és a védelem érdekében elengedhetetlen, hogy az előzetes letartóztatás legalább másodízben történő és további meghosszabbítását meghallgatás előzze meg.
2. Az előzetes letartóztatás feltételeit úgy kell meghatározni, hogy az kizárja a kényszerítő eszköz krimináltaktikai eszközként történő használatát.
3. A jogalkotásnak törekednie kell arra, hogy az eljárás folytatása az eljárás alá vont személlyel szemben ne legyen sem megbélyegző, sem pedig megalázó. A kényszerítő eszköz alkalmazására, az eljárás alá vont személyek bűnügyi nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályozás során biztosítani kell, hogy az elérendő eljárási (bűnüldözési) cél és az érintettekre áramló következmények súlya arányban álljon.

4. A tárgyalás bírói előkészítése során a tárgyaló bíróság által elvégzendő előkészítési feladatok teljesítésének egy része, például a kényszerítő intézkedések, különösen az előzetes letartóztatás elrendelése, vagy a vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása veszélyeztethetik a tisztességes eljárásához való jogot, mert az ügy iratainak a tárgyaló bíróság által előzetes tanulmányozása és megismerése veszélyeztetheti az ügy elfogulatlan elbírálását. Kíváncos, hogy a tárgyaló bíróság csupán a technikai előkészítés feladatait lássa el, az említettekhez hasonló kérdésekben a döntést az ügy tárgyalásában részt nem vevő bíróra kell bízni.
5. A különösen védett tanú alkalmazása esetén az eljárásában minden tekintetben ki kell elégíteni a tanú biztonságához, valamint azon igényhez fűződő követelményeket, hogy a tanúhoz a tárgyalás során szóban is kérdéseket intézhessenek a vád és különösen a védelem funkcióját gyakorló felek. Ennek érdekében – az egyes országokban meglévő gyakorlatnak megfelelően – meg kell teremteni a szükséges, biztonságot nyújtó hang- és képtovábbítási (audiovizuális) eszközök használatának jogi és tárgyi feltételeit.
6. Az esetenként a gyakorlatban mutatkozó törvénysértések elleni fellépésre bátorítani kell az ügyvédek és az eljárásban érintett minden más személyt.
7. Az új Büntető Törvénykönyv kodifikációja során maradéktalanul biztosítani kell a Magyar Köztársaságra nemzetközi szerződésből vagy egyezményből származó kötelezettségek teljesítését, különös tekintettel az Európai Unióhoz történő csatlakozás által támasztott követelményekre.
8. A jogi személyek hatékony felelősségre vonásának feltételeit meg kell teremteni. Elengedhetetlen a jogi személlyel szemben alkalmazható specifikus szankciók rendszerének kidolgozása. A büntetőjog dogmatikai rendszerének kímélete érdekében a szankciókat nem büntetőjogi büntetésként, hanem valamely más jogág, például a közigazgatási jog szankcióiként kell meghatározni. Olyan esetekben, mikor a jogi személy érdekkörében elkövetett bűncselekmény miatt természetes személy ellen büntetőeljárás indul, a hatékony felelősségre vonás biztosítása érdekében meg kell teremteni azt a lehetőséget, hogy az említett szankciók alkalmazására a jogi személlyel szemben a büntetőeljárásban is sor kerülhessen.

Civilisztika

I.

A munkajogi kodifikáció az új évezred küszöbén

1. A szekcióülést megállapította, hogy az elmúlt tíz évben a munkajogi szabályozás rendszere és intézményei alapvetően kialakultak, de kétségtelen, hogy a jelen tapasztalatai alapján és a gazdaság fejlődésének, valamint az uniós csatlakozás igényeinek megfelelően továbbfejlesztést igényelnek.
2. A vita során megállapítottuk, hogy a munkajogi szabályozás elsősorban a szociális rend és csak ezt követően a gazdasági rend része. Áttekintettük a jelenleg folyamatban lévő kodifikációs munkákat és ezzel kapcsolatban is felmerült a kapcsolódó törvényekkel való összhang biztosításának szükségessége, az elvi alapok tisztázása és annak a bizonytalanságnak a kiküszöbölése, hogy ki a munkajogi kodifikáció operatív gazdája.

3. Megállapítottuk, hogy eddig a Munka Törvénykönyvnek 22 módosítása volt és ez idő szerint is folyamatban van a törvény módosítása. A megismerhetőség a transzparencia és a szabályok összhangja, valamint néhány alapvető probléma kezelése érdekében szükséges a munka világát szabályozó alapvető törvények teljes körű felülvizsgálata. Ennek során:

- Meg kell vizsgálni indokolt-e a szabályozás törvényi szintű jelenlegi széttagoltsága, nem két fő pólusra kellene korlátozni a szabályozást; nevezetesen a versenyszférára és a közsférára. A jelenlegi rendszeren belül a közsféra tagoltsága mellett gyakran esetleges, hogy mely munkavállaló, mely tevékenysége, mely törvény hatálya alá tartozik.
 - Megvizsgálandó a munkahelyi belső szabályozás, a kollektív szerződés és az üzemi tanáccsal való üzemi megállapodás párhuzamossága.
 - A kollektív szerződések a kívánatosnál lassúbb elterjedése feltehetően összefüggésben áll a munkavállalók terhére lehetséges eltérések kis számával. Valószínűleg ezek bővítése növelné a kollektív szerződések gyakorlatának elterjedését mindkét felet érdekeltté téve annak megkötésében. Indokolt lenne az ágazati (területi) kollektív szerződések intézményrendjének szélesebb körű kialakítása.
 - Megvizsgálandó, hogy kollektív érdekvédelmi és participációs jogokat nem lenne-e célszerű a Munka Törvénykönyve helyett külön törvényben szabályozni.
4. A jogérvényesítés bírósági útja hosszú, a viták gyorsabb elintézését szolgáló munkahelyen belüli egyeztetés rendszerét a jelenlegi békéltető eljárás helyett célszerű lenne visszaállítani. Megjegyzendő, hogy az egyeztetés más területeken (pl. fogyasztóvédelem) az elmúlt időszakban mint módszer előtérbe került.
5. Ki kell alakítani a Ptk. és a munkajogi jogviszony és szabályozás kapcsolatát, összhangját. Ennek során megoszlottak a vélemények abban, hogy a Ptk. csak a szerződések általános részénél, vagy a különös részben részletesen is szabályozza a munkaszerződéseket, azok feltételeit, tartalmát stb. Fontos a munkajog terminológiájának a Ptk.-val összhangban való kialakítása, továbbfejlesztése.

II.

A polgári eljárásjog jelene és jövője

1. A szekció áttekintette a Polgári perrendtartás 20. századi fejlődésének szakaszait és megállapította, hogy az 1995 óta a VI. novellával kezdődő módosítások alapvető változást hoztak létre a per célját, az egyes alapelveket illetően, ideértve az igazság kiderítése helyett az igazságos eljárás megvalósítását. Ez és az alapelvek változása bizonyos mértékben változtat a bíró szerepén. Egyetértés volt, hogy a felek rendelkezési elve és a tárgyalási elv mai érvényesülése mellett sem csupán a szemlélődés a bíró feladata, de nem is az igazság nyomozása, hanem hatékony, költségkímélő igazságos eljárás szervezése, irányítása, kézben tartása. Kétségtelen azonban, hogy még bizonytalanság van az elvárt bírókép tekintetében.
2. Probléma, hogy az egyes novellák egy-egy intézmény koncepcionális változtatását tartalmazzák, de átfogó koncepció és az összehangolt fejlesztés képe nélkül. Változnak például az alapelvek, de az nincs végigvívva az eljárás szabályozásán. A Pp.

transzparenciája, alkalmazhatósága – ha kell, hosszabb felkészülési idővel történő hatálybalépítéssel – a novelláris változtatások helyett egységes koncepció szerinti új törvény elkészítését igényli. A gyakori változtatások egyébként a jogalkalmazók bizonytalanságára is vezetnek.

3. A bagatellperek, a kis értékű perek nemzetközi gyakorlat szerint is más eljárást igényelnek. Ezeket is igazságos eljárás keretében, de lényegesen egyszerűbb eljárással kell elbírálni. Ezt igényli a társadalom működésének hatékonysága is.
4. A felülvizsgálat intézménye mai formájában indokolatlanul széles kaput nyitott lényegében újabb fellebbezési lehetőségként, noha nem ez volt a cél. Rendeltetésének újragondolásával indokolt, hogy a törvényes keretek között a Legfelsőbb Bíróság döntsön az egyes ügyekben a felülvizsgálat megengedhetőségéről.
5. Nem szerencsés az egyes új szabályok lépcsőzetes bevezetése, különösen, ha azok olyan szigorításokat tartalmaznak, melyek a felek részére azonnal, a bíróság részére csak évek múlva kerülnek alkalmazásra. Ez akkor is így van, ha az ok az alkalmazás feltételeinek hiánya a bíróságok oldalán van.
6. A kis összegű perek, a gyorsabb eljárás, az ideiglenes intézkedések terén való további szabályozás mellett meg kell vizsgálni, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás milyen igényeket vet fel a Polgári perrendtartás területén.

Közigazgatás

A közigazgatási témakörben két szekció ülésezett. Az első szekció az adó- és vámperek továbbfejlesztésének lehetőségeit, a második pedig a magyar közigazgatás átalakítását az Európai Unió követelményeinek megfelelően tárgyalta meg.

1. Az egyik legfontosabb követelmény a magyar közigazgatási szakemberállomány képzésének és továbbképzésének intézményes megszervezése, és ennek mint kiemelt állami feladatnak a megfogalmazása. Különösen erőteljes állami segítségre van szükség – beleértve a képzési programok összeállításán túlmenően a finanszírozás forrásainak biztosítását is – az önkormányzati közigazgatási szakemberek képzésében és továbbképzésében, mert ehhez az önkormányzatok kellő forrásokkal nem rendelkeznek. A képzés és továbbképzés ne csak az uniós döntések és joganyag megismerésére és feldolgozására, hanem a szakemberek nyelvi képzésére is terjedjen ki.
2. A jogalkotásban fontos szerepet kell kapnia az önkormányzati társulások ösztönzésének az önkormányzati feladatok hatékony ellátása érdekében, az ehhez szükséges források megszerzésében és elosztásában. Növelni kell a közigazgatás belső szabályozottságát és nagyobb teret kell kapnia a minőségbiztosítási rendszer bevezetésének. Fel kell gyorsítani a közigazgatási ágazati joganyag EU harmonizációját, meg kell erősíteni az ehhez szükséges szervezeti és eszközrendszert, olyan jogi eszközöket kell biztosítani az e feladatot ellátó központi főhatóságnak, amellyel már a jogszabály-előkészítés fázisában kiszűrhetők azok az ágazati normák, amelyek nélkülözik az EU-konform szabályozást.
3. Az adó- és vámjogszabályok megalkotása során indokolt erőteljesebben figyelembe venni a pénzügyi bíráskodás gyakorlatát, melynek révén ezen joganyag stabilitása nagymértékben növelhető.

4. Át kell tekinteni a közigazgatási bíráskodás, ezen belül a pénzügyi bíráskodás szervezeti, eljárási, személyi és tárgyi feltételrendszerét. Gondoskodni kell a pénzügyi bírák képzéséről, rendszeres továbbképzéséről és vizsgáztatásáról. A pénzügyi bírák kiválasztása során nagyobb szerepet kell kapnia a közigazgatásban eltöltött gyakorlatnak is. Nemcsak a jogkereső közönség, hanem a közigazgatási szakma is követeli a pénzügyi pereknél a bírói döntések ésszerű időn belüli meghozatalát, ennek érdekében emelni kell a közigazgatási bírák létszámát.
5. Tovább kell fejleszteni a Polgári perrendtartásnak a közigazgatási perekre vonatkozó fejezetét abból a szempontból is, hogy alkalmas legyen a pénzügyi perek szakszerű és időszerű elbírálására. Az adóigazgatási eljárási törvényben célszerű lenne rögzíteni, hogy kétség esetén az adózó javára kell dönteni mindazokban az esetekben, amikor az adott tényállás mellett többféle értelmezéssel különböző adójogi következmények vonhatók le.
6. Szorgalmazni kell olyan nemzeti jogszabály nyilvántartó rendszer és számítógépes háttér létrehozását, amely nemcsak a jogalkotók, hanem bíróságok és egyéb jogalkalmazók számára is lehetővé teszi a joganyag pontos és aggálymentes megismerését.

HATODIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 2002. JÚNIUS 6–8.

A Jogászgyűlés elnöke: **Dr. Horváth Jenő**, az Országos Ügyvédi Kamara elnöke
titkára: **Dr. Séllei Imre**, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Ügyvédi Kamara elnöke

Plenáris ülés

Alkotmány – jogalkotás – jogalkalmazás

Előadó: **Dr. Németh János**, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

A Polgári törvénykönyv reformja

Előadó: **Dr. Vékás Lajos** egyetemi tanár, a Kodifikációs Bizottság elnöke

A Büntető törvénykönyv reformja

Előadó: **Dr. Györgyi Kálmán** miniszteri biztos, a Kodifikációs Bizottság elnöke

A közigazgatási eljárás reformja

Előadó: **Dr. Kilényi Géza** egyetemi tanár, a Kodifikációs Bizottság elnöke

Polgári jogi témakör szekcióülései:

Személyek joga

A kártérítési felelősség

Családjog és öröklési jog

Büntetőjogi témakör szekcióülései:

A büntetőjogi felelősség feltételei

A bűncselekmények büntetőjogi következményei

A Btk. Különös Része

Közigazgatási jogi témakör szekcióülései:

A szabálysértési törvény

A közigazgatási szervezet továbbfejlesztése

A közigazgatás szankciórendszere

A HATODIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS HÁROM TÉMAKÖRÉNEK VITAÖSSZEFOGLALÓI

Polgári jogi témakör

I.

Azt hiszem, hogy a Polgári Törvénykönyv közzétett koncepciójához kapcsolódó, tegnap lezajlott szekcióülések meggyőzően bizonyították, hogy ebből a koncepcióból kiindulva végre lehet hajtani polgári jogunk tervezett átfogó reformját, és elő lehet készíteni az új Polgári Törvénykönyvet. Előjáróban szeretnék köszönetet mondani a referenseknek és korreferenseknek, akik a koncepció egyes fő témáit behatóan bemutatták, a vitát előkészítették és hozzájárultak ahhoz, hogy a koncepció most zajló országos szakmai vitája egyik csúcspontjának tekinthessük a Hatodik Magyar Jogászgyűlést.

Bevezető előadásomban a koncepció megújítási programját, a reformjavaslatokat három gondolat köré csoportosítottam: beszéltem a polgári jogunk reformjával kapcsolatos

transzformációs, modernizációs és integrációs igényekről. Úgy gondolom, hogy a tegnapi vitanapon a referátumok és a korreferátumok nagyon jól egészítették ki fejtegetéseimet, és azokat a példákat, amelyeket a koncepcióból kiragadva (az előadás viszonylag szűkre szabott keretei között) ennek a három reformgondolatnak az illusztrálására elmondtam.

1. Talán meglepő módon a családjog reformja köréből hangzott el a tegnapi napon a legfrappánsabb példa arra, hogy gazdasági-társadalmi átalakulásunk milyen transzformációs reformigényeket támaszt. Weiss professzor asszony referátumának és Körös András tanácselnök úr hozzá kapcsolódó korreferátumának a házassági vagyoni jogi szabályok reformjával kapcsolatos javaslataira gondolok. Mindannyian beláthatjuk, hogy a házassági vagyoni jogi rendszerünk reformját mindenekelőtt azok a gazdasági-társadalmi átalakulások tették szükségessé, amelyek az elmúlt 10-12 évben végbementek. Ezeknek a változásoknak a következményeit kívánja levonni a koncepció, tovább fűzve az 1986. évi IV. törvényben megindult folyamatot. Lényegét tekintve lehetővé kívánja tenni a házasságfeleknek, hogy maguk válasszák ki azt a vagyoni jogi rendszert, amelyben házassági vagyoni jogi kapcsolataikat rendezni akarják.
2. A modernizációs igényekre is számos példa hangzott el, mind a személyekről szóló vitában, mind a kártérítési jogi vitában, mind a családjogi vitában. Itt most megint az utóbbi közül ragadnék ki egy példát, az említett számos illusztráció közül. A családi jogállás megállapításával, konkrétan az anyaság megállapításával kapcsolatos problémák jelzik azt, hogy ezen a területen is olyan új társadalmi hatások érték a jogunkat, amelyek a folyamatban lévő reform során is figyelembe veendők.

Lábady Tamás professzor úr előadása szépen érzékeltette, hogy kártérítési jogunkat az eddigi értékeket megőrizve kívánjuk megújítani. Ez az elképzelés a legpregnansabban a koncepciónak abban a tételében fejeződik ki, amely a Polgári Törvénykönyv talán leghíresebb, és egyben egyik legfontosabb szabályát, a kártérítési felelősség általános szabályát – a bírói gyakorlatban már uralkodónak mondható tendenciát törvényi rangra emelve – objektívizálni, szigorítani akarja. A vitában jogos kétségek merültek föl ezzel kapcsolatban. Vajon nem vezet-e egyes jogviszonyokban igazságtalan eredményre, ha ez a szigorítás már a norma szintjén (és nem az eseti bírói mérlegelés keretében) bekövetkezik, ahogy ezt a koncepció tervezi. Ezzel kapcsolatban azt szeretném megnyugtatóan mondani, hogy – a koncepcióban kifejtettekkel egyetértve – az általános szabály esetenkénti kivételekkel történő kiegészítését is tervezzük. Bizonyos kapcsolatokban, ahol nyilvánvalóan nem a gazdasági társaságok, és más professzionális szervezetek mércéje a mérvadó (például orvosi megbízási szerződésben stb.), meg fogjuk tartani a vétkességi elvet. A kártérítési joggal kapcsolatos második vitakérdés volt a szerződéses és deliktualis kártérítési jog egysége, illetve különbsége. Azt hiszem, hogy az ezzel kapcsolatos vita egy lényeges pontot, egy lényeges mozzanatot nem vett kellő súllyal figyelembe. Azt kell ugyanis világosan látni, hogy a szerződésszegéssel okozott károkozásoknál a magánjognak nem a büntetés, a represszió a feladata, hanem a helyes kockázateelosztás a szerződő felek között, ide értve mindenekelőtt a tegnapi vitában ugyancsak élénken megbeszélte előreláthatósági elvet. Ennek következménye mindenekelőtt az, hogy a felelősség feltételei tekintetében nem tudjuk fenntartani még látszatra sem azt az egységet, amely a szerződéses, és a szerződésen kívüli károkozások szabályaiban ma a Polgári Törvénykönyvben fellelhető. Természetesen egységes

marad a kártérítési következmények szabályozása, hiszen ebben nincs különbség a két kártérítési felelősségi terület között.

A koncepció modernizációs célkitűzései között szólnék röviden az élettársak tervezett jogállásáról a leendő Polgári Törvénykönyv családjogi és öröklési jogi könyvében. A koncepció lényege az, hogy a leendő Polgári Törvénykönyv természetesen figyelembe veszi azt a társadalmi jelenséget, amely az élettársi kapcsolatok számának növekedésében jelentkezik, de nem kívánja az élettársi kapcsolatot a házasság rangjára emelni, sem a családjogi, sem az öröklési jogi szabályokban.

3. Még több illusztráló példa hangzott el a három szekcióülésen integrációs reformcéljainkkal kapcsolatban. Lábady Tamás professzor úr a kártérítési jog köréből említett számos olyan külön törvényt, amelyet a reform során a Polgári Törvénykönyvbe kell integrálnunk. Az Európai Közösségek jogi aktusainak beépítésére vonatkozó jogharmonizációs (azaz integrációs) kötelezettségünk több szekcióülésen is elhangzott. Visszhangra talált a családjogi szabályok integrálására vonatkozó elképzelésünk is. Mind a családjogi referátum, mind a korreferátum plasztikus példákat említett annak érzékeltetésére, hogy milyen feladatokat jelent ez a terv a kodifikáció számára.

II.

Csütörtöki bevezető előadásom középpontba helyezett másik gondolköre a magánautonómia védelme, és a magánautonómia tiszteletben tartása volt. Ezzel kapcsolatban a tegnapi lezajlott vitákból két észrevételt emelnék ki.

Az egyik megjegyzés a Ptk. 5. § (3) bekezdéséhez kapcsolódó fejtegetéseimet érintette. A viták szünetében beszélgettem Szőke Irén tanácselnök asszonnyal, aki a saját bírói gyakorlatából vett érvekkel meggyőzött arról, hogy a jognyilatkozat bírói ítélettel történő pótlását nem feltétlenül vagy-vagy problémaként kell kezelni. Nem biztos tehát, hogy a koncepcióban javasolt módosítás a helyes reformirány. Ott azt javasoltuk, hogy a jogszabály által megkívánt jognyilatkozat – meghatározott feltételek melletti – bírói ítélettel történő pótlásának jelenlegi általános lehetőségét teljes egészében szüntessük meg. E helyett valószínűleg egy közbülső megoldás tűnik reálisnak: a joggal való visszaélés e sajátos negatív formájának szankcionálását nem általános szabályként tartjuk fenn a bevezető rendelkezésekben, hanem a dologi jogi könyvben helyezzük el. Ebben a körben erre a bírói közbeavatkozási lehetőségre – a magánautonómia tiszteletben tartása mellett – is szükség lehet, például a közös tulajdonnal kapcsolatos építési engedélyekhez történő hozzájárulás valamelyik tulajdonostárs által történő megtagadása esetén. Egy ilyen változtatás annál kézenfekvőbbnek tűnik, mivel bírói gyakorlatunk – mint ezt a csütörtöki előadásban is részleteztem már – meghúzta azokat a határokat, ahol a bírói beavatkozásnak erre a lehetőségére nincs mód: családjogi jognyilatkozatokkal kapcsolatban, szerződéskötési és szerződésmódosítási jognyilatkozatokkal, társasház alapító nyilatkozatokkal kapcsolatban, és így tovább.

A magánautonómia védelmének és centrális jellegének illusztrálására igen jó példát nyújtott Körös András korreferátuma. Előadásának arra a részére utalok, amelyben arról beszélt, hogy milyen korlátokat állít a magánautonómia védelme a tervezett házassági vagyoni jogi szerződések kötelező közhiteles nyilvántartásba vételével kapcsolatban. A korreferátum ékesen bizonyította azt, hogy mondjuk a hitelezővédelem és a forgalom biztonsága szempontjából kívánatosnak tűnő nyilvántartás bevezetését igenis meg kell

gondolnunk. Egy ilyen nyilvántartás ugyanis nem vitásan a házassági vagyoni jogi szerződést kötő felek magánautonómiájának korlátjaiba ütközhet.

III.

A harmadik gondolat kör, amit a szekciókban elhangzott viták kapcsán érinteni szeretnék, ez maga az új Ptk. kódex jellege, és a törvénykönyv szerkezete.

Petrik Ferenc referátuma és több hozzászólás is bizonyította, hogy a jelenlévő szakemberek egyetértenek azzal, hogy az új Polgári Törvénykönyv a megcélzott, kiterjesztett tartalmi határok között is egységes törvénykönyv legyen. Ez a tézis evidensnek tűnik, de mégis hangsúlyozni szeretném a jelen összefoglalóban is. Weiss Emília professzor asszony a családjogi normák beépítéséről szólva szerintem példásan mutatta be azt, hogy az új Polgári Törvénykönyv integratív törekvése akkor érheti el célját, hogyha a jelenleg Ptk.-n kívüli normák beépítése szerves módon történik. Ez akkor valósul meg, ha a beépítendő normaanyag (jelen esetben a családjogi normák), és a befogadó normaanyag megfelelő összhangját sikerül biztosítani. Ebből a kodifikációs igényből következik például, hogy a családjogi könyvnek lehetnek és valószínűleg lesznek is külön elvei. A családjogi normák szerves beépítése – mint minden igazi kodifikáció, ellentétben a pusztán kompilatív törvényalkotással – rövidítésekre ad lehetőséget, ismétlések elkerülését teszi lehetővé, az általános és speciális normák megfelelő együttthatását tudja biztosítani.

Meggyőződésem szerint a tegnapi szekcióülésen a tárgyból elhangzottak – a kódex egészére vonatkozó észrevételek éppúgy, mint a kódexbe beépítendő normák integrálásával kapcsolatos vélemények – egyértelműen azt bizonyítják, hogy helyes kiindulópontot választottunk. A vita egyértelműen igazolta azt az álláspontunkat, hogy a törvénykönyvet egységben kell megalkotni, és a kész törvénykönyvet egységesen és egyidejűleg kell hatályba léptetni. A könyvekre történő tagolás tehát nem azért történik, hogy a törvénykönyvet könyvenként fogadja majd el a parlament. A könyvekre történő tagolás átgondolt szerkezeti megoldás, amely tartalmi – adott esetben elvi természetű – követelmények kielégítésére is módot ad. Teljesen téves volna ugyanakkor ebből a kodifikációs megfontolásból azt a következtetést levonni, hogy a törvénykönyvet nem mint egységes kódexet, hanem mint könyvenként megalkotandó és elfogadandó önálló törvényeket fogjuk fel. Miniszter úrnak – a hét elején folytatott megbeszélésünk során – már elmondtam a holland példát. Hadd mondjam el itt is: a holland polgári törvénykönyv 46 évig (1946. és 1992. között) készült, és ezért elfogadásánál – éppen a hosszú alkotási idő miatt – szükség volt arra, hogy egyes könyveket korábban fogadjanak el, és léptessenek hatályba. Ennek az volt a következménye, hogy amikor 1992-ben a legutolsó könyvek elfogadása, és hatályba lépése megtörtént, több mint 700 paragrafust kellett alkotni, az időközben már hatályba léptetett könyvek módosítására és a kódex egységének biztosítására. Azt hiszem, hogy ez még akkor is eléggé beszédes és riasztó példa, ha a mi polgári törvénykönyvünk valószínűleg nem lesz olyan terjedelmes, és remélhetőleg nem is készül olyan hosszú ideig, mint a holland kódex.

IV.

A negyedik problémakör, amiről szólni szeretnék, a jogi személyekkel kapcsolatos módosításokra vonatkozó észrevételeket érintik.

Petrik Ferenc referátuma, és az ahhoz kapcsolódó korreferátumok több fontos kérdést vetettek fel. Beck Károly korreferátuma nagyon ékes bizonyítékot szolgáltatott arra,

hogy bizony-bizony a jogi személyiség elismerése hatályos jogunkban meglehetősen öltetszerű. Hozzászólása abból a példából indult ki, hogy az önkormányzati törvény szerint maguk az önkormányzatok mellett a polgármesteri hivatalok is jogi személyek. Ez a törvényi állásfoglalás világosan mutatja azt, hogy nincs igazán kikristályosodott elvi alap a jogi személyiség elismerésének feltételeit illetően. Legfőbb ideje tehát, hogy a Polgári Törvénykönyv tervezett reformja és az új kódex ezen a területen rendet teremtsen, meghatározott követelményeket támasszon. Természetesen a Polgári Törvénykönyv nem lesz (mert nem is lehet) kétharmados törvény. Tehát a Polgári Törvénykönyv nem akadályozhatja meg azt, hogy egy másik törvény eltérjen szabályaitól, és a kódexben meghatározott feltételek hiányában is elismerjen valamely szervezetet jogi személynek. Ez a probléma a konkrét kérdésen túlmutatóan is rendkívül fontos, és a hivatkozás csak egy példát jelent a számos példa közül.

Meg kell tehát találni a megfelelő eszközöket ahhoz, hogy a Polgári Törvénykönyv szabályaitól (például a kódexben a jogi személyekre megállapítandó kritériumoktól) más törvények ne térhessenek el. Mivel a jogforrások hierarchiájára hivatkozva ez nem biztosítható, más módon kell garantálni, hogy a törvénykönyv szabályai tényleg áthassák a törvényalkotást, és ne fordulhasson elő az, hogy – a példánál maradva – más törvények visszatérnek a jogi személyiség elismerésének mai, meglehetősen öltetszerű és elvtelen gyakorlatára. A magam részéről e nagyon fontos probléma megoldására a legjobb eszközt az Igazságügyi Minisztérium törvény-előkészítő szerepének megerősítésében látom. Az Igazságügyi Minisztériumnak vissza kell nyernie azt a szakmai tekintélyt, és vissza kell szereznie azt a tényleges hatáskört, amely a jogrendszer egységének biztosításához elengedhetetlenül szükséges. Elvi jelleggel el kell fogadnia a Kormánynak, hogy az igazságügyi-miniszter felelős a törvényalkotásért, ő garantálja a törvényalkotás szakszerűségét és egységét, adott esetben más tárcák (akár pénzügyminiszter, vagy a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter) álláspontjával szemben is.

V.

A személyiségvédelem – érthetően – tegnapi vitánk egyik kritikus kérdése volt. Petrik Ferencel részben vitába szállva, hangsúlyozni szeretném az egészséges „munkamegosztás” szükségességét a Polgári Törvénykönyv és más jogszabályok között. Ezt a szereposztást mai körülményeink között másképp kell elképzelni, mint ahogy az a hatályos jogunkban megjelenik. Ez a követelmény a személyiségvédelemmel kapcsolatban azt jelenti, hogy a Polgári Törvénykönyvnek nem kell megismételnie, nem kell újra felsorolnia az alkotmányos személyiségi jogokat, az ún. emberi jogokat. 1977-ben, amikor a Polgári Törvénykönyv nagy novellája, az 1977. évi IV. tv. a személyiségi jogok védelmét megerősítette a polgári jogban, ezt jórészt az Alkotmány helyett tette, mivel ezt a jogvédelmet nem kívánták alaptörvényi rangra emelni. A Ptk. 1977-es módosítása e körben mégis rendkívül jelentős előrelépésként volt értékelhető. Úgy gondolom azonban, hogy a 21. század elején megalkotandó Polgári Törvénykönyvben és az Alkotmány jelenlegi szerepének ismeretében ilyen fajta funkcióátvesztésre nincs szükség. A polgári jognak a személyiségi jogok védelmével kapcsolatban az a feladata, hogy megfelelő – a polgári jog jellegéhez és szabályozási stílusához illő – szankciórendszert építsen ki a személyiségi jogok, adott esetben az Alkotmányban védett emberi jogok megsértésével szemben. E szankciórendszer igénybe vételéhez ugyanakkor nincs szükség arra, hogy a Ptk. az alkotmányos emberi jogok pusztán deklaratív katalógusát maga is tartalmazza, amikor ezt az Alkotmány ma már megteszi.

Az előbbi témakörből kiindulva befejezésül egy, egész jogrendszerünket érintő elvi kérdéssel szeretnék szólni.

Köztársasági Elnök úr említette megnyitó beszédében, hogy az 1949. évi XX. törvény kirakat-jogszabály szerepe után az Alkotmány tekintélye, és a jogrendszerben elfoglalt hierarchikus funkciója az elmúlt évtizedben érthető módon alapvetően változott meg. Németh János professzor úr, az Alkotmánybíróság elnöke bevezető előadásában szintén kitért az Alkotmány, és az egyéb jogszabályok viszonyára. Többek között érintette a Polgári Törvénykönyv reformjára közzé tett koncepció ide vonatkozó elképzelését is. Teljes mértékben egyetértek az általa kifejtettekkel, nevezetesen azzal, hogy az Alkotmányban garantált jogok és érdekek védelmére, például az alkotmányos emberi jogok védelmére az egész jogrendszernek kell biztosítania, és pedig mindegyik jogágzatnak a maga eszközeivel. E fontos feladat megoldásában tehát minden jogágnak megvan a maga sajátos szerepe: a polgári jogi szabályoknak, a közigazgatási szabályoknak, a büntetőjognak stb., de egyik sem vállalhatja magára a másik funkcióját.

Hadd szóljak ennek kapcsán az Alkotmány és a Polgári Törvénykönyv viszonyáról. Jogállamiságunk megteremtése és az Alkotmánynak ebben játszott kiemelkedő szerepe talán téves képzeteket is támasztott az Alaptörvény funkciójával kapcsolatban. Véleményem szerint téves ugyanis az a felfogás, hogy az Alkotmány normái alapján, azokra hivatkozva konkrét jogviszonyokat (például polgári jogi jogviszonyokat) is el lehet dönteni, adott esetben másképpen, mint az adott jogviszonyra irányadó jogászati szabályok alapján. Az Alkotmány normái ugyanis nem kötik a polgárokat egymás közötti viszonyukban. Az alkotmányos kötelezettségek az állam szerveire vonatkoznak; nekik (a törvényhozó szerveknek, a bíróságoknak és más jogalkalmazó szerveknek) kell biztosítaniuk azt, hogy az Alkotmány elvei maradéktalanul érvényesüljenek. Ahogy azt Németh János elnök úr is kifejtette, ha egy norma (legyen az akár a Polgári Törvénykönyv valamely szabálya) nem tükrözné kellőképpen, nem biztosítaná megfelelően a maga eszközeivel az alkotmányos követelmények teljesülését, akkor a bírónak az a feladata, hogy alkotmányos normakontrollt kérjen az Alkotmánybíróságtól. Ez a lehetőség nyitva kell, hogy álljon mulasztásos alkotmánysértés esetére is. Az új Polgári Törvénykönyvet – minden részletet illetően – az Alkotmánnyal összhangban kell tehát megalkotni úgy, hogy lehetőleg ne kerüljön sor mulasztásos alkotmánysértésre, és ne legyen szükség alkotmányos normakontrollra sem. Azt azonban mindenképpen el kell kerülni, hogy bíróságok magánjogi jogviszonyokat pusztán az Alkotmány normáira (ahogy Németh János elnök úr is fogalmazott: sommás kijelentéseire) hivatkozva döntsenek el. Az Alkotmánnyal összhangban lévő ítéletet magának a polgári jognak kell biztosítani. Ennek a célnak elérése a leendő Polgári Törvénykönyvvel kapcsolatban egyik legfontosabb feladatunk. Köszönöm szépen megtisztelő figyelmüket.

Prof. Dr. Vékás Lajos,
a Polgári jogi témakör elnöke

Büntetőjogi témakör

Elnök úr, Miniszter úr, Hölgyeim és Uraim!

Nagy öröm és megtiszteltetés számomra, hogy rövid időn belül immár másodszor léphetek mikrofonhoz. Az én dolgom itt az, hogy tájékoztatást adjak a büntetőjogi témakör szekcióüléseiről. Örömmel mondhatom, a büntetőjogászok szorgalmasak voltak, mind az egyes témák előadói, mind a hozzászólók, mind pedig a közönség. A közönség akkor is, ha csak jelen van és figyel, nélkülözhetetlen része egy ilyen programnak, a mi szekciónkban azonban tevékenyen részt is vett a vitában.

Feljegyeztem magamnak néhány olyan gondolatot, amit mielőtt a tájékoztatóm elmondánám, itt szeretnék Önökkel megosztani. Az első az, hogy a Jogász Egylet azzal, hogy ezeket a tárgyakat tűzte ki a Hatodik Magyar Jogászegyülésre, jelentős mértékben hozzájárult ezeknek a nagyarányú törvényhozási vállalkozásoknak az előmozdításához, sikeréhez. A büntetőjogot illetően ezt feltétlenül meg tudom erősíteni a saját tapasztalatom alapján. A három kiválasztott témában elhangzott előadás, és a hozzákapcsolódó tanácskozás, amelynek végig részese lehettem, jelentős mértékben hozzájárult az új törvénynek az előkészítéséhez. A témaválasztás jó volt, azt gondolom a műfaj is jól lett kitalálva, és innen is köszönetet szeretnék mondani azoknak a kollegáknak, akik referátummal, korreferátummal, vagy a vitában való részvétellel közreműködtek.

Megjegyeztem magamnak egy mondatot, ezt a Bánáti János elnök úr az egyik vitaülés lezárásánál idézte föl. Ő Király Tiborra hivatkozott, amikor arra figyelmeztetett, hogy nagyon meggondolt jogalkotásra van szükség, kiváltképp a büntetőjog területén, mert a büntetőjog olyan eszköz, amellyel az állam békében háborút viselhet az ország polgárai ellen. Én azt gondolom, hogy ez egy nagyon jó mondat, ennek a felidézése az egyes tárgyak kapcsán kiváltképp időszerű.

Aztán újra, meg újra előjött az a kérdés, hogy milyen a hatályos jognak az állapota. Ezzel kapcsolatban Soós László úr, a kiváló kodifikátor, felidézve a gyakori és terjedelmes módosítások sorát, azt a fordulatot használta, hogy előttünk a Büntető Törvénykönyv sokat sanyargatott teste. Ez nagyon plasztikus kifejezés, de tudnunk kell, hogy az új kódex elfogadásáig még további módosításokra kell számítanunk. Csak remélhetjük azt, hogy az újabb módosítások nem ütnek újabb sebet a törvény testén.

Ami a büntetőjogi témakörben elhangzottakat illeti, összegezve azt lehet mondani, hogy a három vitaülés nyomán határozott körvonalakat kapott a Büntető Törvénykönyv általános részének a koncepciója, ide értve a fiatalokéakra vonatkozó rendelkezéseket is. Az elmúlt másfél napon elhangzottak jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy az általános részre vonatkozó koncepció hamarosan megfogalmazásra kerülhessen.

Szíves engedelmséggel gondosan figyeltem, hogy Vékás Lajos professzor úr mennyi időt kapott, ugyanennyit körülbelül én is megpróbálok az Önök idejéből elvenni, már csak azért is, mert az mindig kisebbségi érzéssel szokta gyötörni a büntetőjogászokat, hogy azért az alapvető jogterület – már a rómaiak óta – mégis csak a civiljog. Hadd idézzek fel néhány gondolatot, amelyek a Büntető Törvénykönyv általános részének az úgynevezett bűncselekménytani tematikájához kapcsolódnak, és természetesen itt is, meg más kérdések kapcsán megfogalmazódtak olyan aranyabálványai a kodifikációnak, amelyeket ez alkalommal sem volna szabad figyelmen kívül hagyni.

A legelső vitaülésen másokkal együtt nagy gyönyörűséggel hallgattam Berkes György bíró úr előadását az általános rész bűncselekménytani részéről. Azok aranyabálványok, amelyeket ő itt felidézett, vagy megfogalmazott. Ilyen kérdés a szigor és enyhesség. Tehát

nem azt kell a zászlóra felírni, hogy szigorú Büntető Törvénykönyvet, vagy enyhébb Büntető Törvénykönyvet, hanem reális büntetési tételeket kell meghatározni. Döntő jelentősége van e téren a büntetési tételek egymáshoz való viszonyának. Tehát az arányokra kell ügyelni. A törvényben létezik egy büntetési skála és azon belül az egyes jogi tárgyakat sértő cselekmények büntetési között egy jól felismerhető arálynak kell kirajzolódni, amely egyben tükrözi a törvényhozó értékvalasztását, a törvényhozó preferenciáit. Nagyon fontos gondolat, ismételt hangsúlyozást nyert az előadásokban, hozzászólásokban: „Tessék kellő teret biztosítani a bírói mérlegelésnek!” Szalay László írja a Codificatio-ban Rossi nyomán: „A törvényhozó a generalitások ösvényén jár. A bíró közbenjár minden egyes esetben”. Ehhez hozzá lehet tenni még azt: hogyha hagyják. Ezért nem szabad olyan büntetékiszabási szabályokat meghatározni, amelyek szükségtelenül korlátozzák a bírót abban, hogy a büntetést kiszabja. Rendkívüli jelentősége van annak, hogy a törvényhozó milyen bizalommal viseltetik a bírák iránt. Hasztalan törekvés mindent előre meghatározni a törvényben. Mindig lesz olyan eset, amely dacol az előre kigondolt kategóriákkal.

Ismételt felmerültek alkotmányos szempontok, általános emberi jogi szempontok. Az egyik ilyen téma, amivel valószínűleg szembe kell nézni, esetleg még előtte az Alkotmánybíróságnak, de a törvényhozásnak mindenképpen, a diszkrimináció, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, a homoszexualitás. A részleteket itt nem idézem fel, itt a törvényhozásnak, vagy előtte az Alkotmánybíróságnak mindenképpen lépnie kell. Az általános résszel kapcsolatban azt gondolom, jó célkitűzés, hogy a törvény tartalmazzon több, a mi régiókban fekvő ország törvényhozásával egyezően a mulasztásért való felelősségről egy külön szabályt. Ez az 1878., az 1950., az 1961. és az 1978. évi törvényhozás során mindig valami okból kimaradt. Azt gondolom, hogy erre szükség van, egyetértve Berkes úrral.

Berkes úr fogalmazta meg a tényállásszerkesztéssel kapcsolatban azt a szempontot, miszerint ügyelnünk kell arra, hogy a tényállási elemek – felírtam magamnak a szót, mert hasznát vehetem – ne tobzódjanak, és ne legyen túl sok minősítő körülmény. Tehát abban az esetben, ha túl sok a minősítő körülmény, akkor voltaképpen elindul egy ilyen verseny a törvényhozó és a bíró között, vajon a törvényhozó előre ki tud-e gondolni minden olyan esetet, ami az életben előfordulhat. Lehet látni, hogyha kézbe vesszük a hatályos Büntető Törvénykönyvet a „sokat sanyargatott testét”, hogy vannak kétoldalas paragrafusok, amelyeknél a törvényhozó minden találékonyságát bevetette, hogy jó sok minősítő körülményt tudjon meghatározni.

Kérem szépen, Berkes úr előadásában is felmerült, én is próbáltam két nappal ezelőtt a bevezető szavaimban ráirányítani erre a problematikára a figyelmet: egységes Büntető Törvénykönyv, vagy pedig büntetőjogi melléktörvények, és itt nem a külön katonai Btk. és nem a fiatalkorúak Btk.-ja a kérdés, hanem az egyes speciális területek és az azokhoz kapcsolódó büntetőjogi klauzulák létesítése. Berkes úr határozottan, és úgy tűnik, hogy ebben egyre többen fogják ezt az álláspontot képviselni, úgy foglalt állást, hogy legyen egységes a Büntető Törvénykönyv. Ne adjuk fel azt az elvet, hogy a Büntető Törvénykönyv a büntetőjog komplett, teljes szabályanyagát átfogja. Ez a nézet abból indul ki, hogy a törvényhozásra háruló feladatok attól nem lesznek könnyebbek, hogy különböző évszámokkal, és római számokkal ellátott törvényekben helyezzük el a büntetőjogi rendelkezéseket.

És a téma kapcsán újból megfogalmazást nyert a professzionális kodifikátor szájából az a szempont, hogy a kétharmados tárgyú törvényekhez hozzábiggyesztett büntetőjogi

rendelkezés is osztani fogja a kétharmadoságot, ennek következtében lesznek majd olyan Btk.-paragrafusok, amelyek kétharmados többséggel módosíthatók és olyanok, amelyek felesek, amikor a Büntető Törvénykönyv, a büntetőjog maga, természeténél fogva, ugyanúgy, ahogy a Polgári Törvénykönyv, az egy feles törvény. A másik gyakorlati szempont pedig a jogszabály-előkészítés kérdése, az, hogy melyik tárca írja a büntető rendelkezéseket. Abban az esetben, ha a tájvédelmi körzetekről szóló törvény – nem tudom van-e ilyen, de lehet – végén elhelyeznek egy büntető rendelkezést, akkor azt majd a megfelelő környezetvédelmi minisztérium fogja előkészíteni, és ő lesz az első helyi felelős ezért és az igazságügy-miniszter legfeljebb opponensként közreműködhet ebben a törvényalkotási folyamatban.

Az általános részt illetően büntetőjog elméleti szempontból biztos a legnagyobb jelentősége a formális bűncselekmény-fogalomhoz való visszatérés. Ez nem azt jelenti, hogy a törvényhozó nem gondolhatja azt, hogy amit ő büntetni rendel, az a társadalomra káros, vagy veszélyes, vagy sérti, illetve veszélyezteti a közjót, vagy a magánosok érdekét, javait. Természetesen igen. Csak éppen azért nyilvánítja a törvényhozó büntetendővé, tehát a kérdés úgy merül fel, hogy a cselekmény materiális értékelése az a jogellenesség nyilvánítás előkérdése, és azt nem a Büntető Törvénykönyvbe kell beleírni, hanem a törvényhozónak a fejébe. Vannak, akik attól félnek, hogy a materiális bűncselekmény-fogalomnak a feladása, tehát a társadalomra veszélyességnek, mint bűncselekmény-fogalmi ismérvnek a kitessekelése a tételes törvényből megoldhatatlanná teszi a bagatell-bűncselekmények kezelésére vonatkozó rendelkezést.

Berkes bíró úr meggyőzően adta elő azt, hogy a büntetékiszabási rendelkezések között el kell helyezni egy olyan szabályt, – itt van az alapbüntetési tételen belüli büntetékiszabás, itt van az enyhítésre vonatkozó rendelkezés, a következő pedig majd rendelkezik a bagatell-bűncselekményről, ennek itt a helye és azt gondolom, hogy kodifikáció – technikailag jól megoldható. Tehát nem igaz az, hogy a társadalomra veszélyességnek, mint bűncselekmény-fogalmi ismérvnek a kivétele a törvényből megoldhatatlanná tenné majd a bagatell cselekményeknek az elbírálását.

Azt gondolom, hogy harci kérdéssé válhat a szándékossággal és a társadalomra veszélyességben való tévedéssel – Berkes úr megfogalmazása szerint a tilalomban való tévedéssel – kapcsolatos szabályozás. Itt 1959-ben a nagy tudású Viski László professzor irodalmi munkássága alapján egyszer a magyar törvényhozás állást foglalt abban, hogy szükséges – az akkori szocialista teóriának megfelelően – a társadalomra veszélyesség tudata a szándékos bűnösséghez, és hogyha a tettes e tekintetben tévedett és a tévedését gondatlanság okozta, akkor gondatlan bűncselekményért fog felelni. Az a teória, amelyet Berkes úr a szekcióülésen felvezetett, a német irodalomban a Schuld-teória elnevezést kapta. Eszerint a szándékos bűnösséghez elegendő a tilalmazottságnak a tudata, vagy e tudat lehetősége, és ha valaki ebben tévedett, az a büntetés korlátlan enyhítését, de nem az egész cselekmény gondatlanná történő átminősítését alapozhatja meg. Azt gondolom, hogy erről majd lehet előtte évfolyamdolgozatokat, szakdolgozatokat, esetleg disszertációt írni, és valamikor a törvényhozónak is ebben a kérdésben állást kell foglalni. Mind a két szabályozásra van Európában példa. Ennélfogva lehet azt mondani, hogy a mi példánk ezt, viszont a német szabályozás meg azt az elvet követi, amit Berkes úr vázolt fel.

Különösen egyes megrázóan súlyos bűncselekmények elkövetése kapcsán forrósodik föl a vita az életkor jelentőségéről, a büntethetőség alsó határáról, a fiatalkor felső határáról. Legyenek-e fiatal felnőttek, egyedül az életkor jelentse-e a másként történő elbírálást, vagy jusson-e szerep az erkölcsi érettségnek is? A 14. életév, az úgy tűnik, a túlnyomó

többség támogatását tudhatja maga mögött, a 18 évvel szeretnék az előkészületek során ebben véleményt nyilvánítók lezárni a fiatalkor felső határát. Létezik egy olyan javaslat, amelyik azt mondja, nem elég az életkor, és nem elég a beszámítási képesség, úgy ahogy azt a büntetőjogászok elképzelik, hanem szükséges a megbüntetéshez szükséges erkölcsi érettségnek a vizsgálata is. Ebben a magyar törvényhozás újrafogalmazása indokolt lehet. Valójában az 1908. évi novellához való visszatérésről volna szó.

Léteznek olyan dolgok, amelyekről azt hisszük, hogy úgy vannak jól, ahogy vannak, aztán amikor megkaparjuk őket, kiderül, hogy dehogyan. Mindenki megtanulja a második évben azt, hogy van alkalmatlan tárgyon, és van alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet. Senkinek sem jutott az elmúlt években az eszébe, hogy van még egy harmadik eset, amikor a tárgy is alkalmas, meg az eszköz is, csak a mód nem. Ennélfogva van itt egy javaslat arra nézve, hogy az alkalmatlan kísérletnél vétessék föl az alkalmatlan mód. A jogesetet most azért nem mondom, mert akkor aztán elhúzódik az idő.

A törvényhozás az idők folyamán ismételten szembekerül olyan feladatokkal, hogy a bírói jogban, a szokásjogban, vagy a bírói gyakorlatban kialakított tételek vétessenek fel az anyagi büntetőtörvénybe. Talán tetszik emlékezni, miként lett törvényi egység abból, amit az idősebb generáció annak idején még bírói egységként tanult meg. Most jó esély van arra, hogy a közvetett tettesség is fog kapni egy paragrafust, vagy legalábbis egy bekezdést, vagy ha nem is egy egész bekezdést, de legalább egy fordulatot az új Büntető Törvénykönyvben, és akkor majd elmondható lesz, hogy a magyar jog, sok európai országhoz hasonlóan, rendelkezik a közvetett tettességről.

A dogmatikai kérdésekben még vannak lehetőségek. Lehet szükség kétségeszlato szabályokra. Legutóbb a Legfelsőbb Bíróság jogegységi buzgalma futott homokpadra, amikor azt kellett eldönteni, hogy a vegyes bűnösségű bűncselekmény dogmatikai szempontból szándékosnak, vagy gondatlanságból elkövetettnek minősíthessék, és ez annyira megosztotta a Legfelsőbb Bíróság büntetőbíráit, hogy a kérdést le is vették a napirendről, nehogy a Legfelsőbb Bíróság olyannyira kíváncsi elvi egységét megbontsa. A lényeg az, hogyha a törvényhozó a Büntető Törvénykönyvbe beírja azt, hogy a vegyes bűnösségű bűncselekmény szándékos bűncselekménynek tekintetik, akkor ezek a problémák megoldódnak, mert akkor lehet az ilyen bűncselekményt társtettesként elkövetni, akkor lehetséges ezzel kapcsolatban a felbujtás, és lehetséges ezzel kapcsolatban a bűnszegly is. Magyarországon a törvényhozó 1961-ben vezette be az eredményért, mint minősítő körülményért való felelősség szabályát, azonban nem vett fel a törvény szövegébe olyan értelmező rendelkezést, amely a vitatott kérdést eldöntötte volna. A kérdés eldönthető: át kell venni a német Btk. 11. §-a (2) bekezdésének a szövegét, amely kimondja, hogy a törvény alkalmazásában szándékos a cselekmény akkor is, ha olyan törvényi tényállást valósít meg, amely a cselekmény tekintetében szándékot feltételez, az azzal okozott súlyosabb következmény tekintetében azonban elegendő a gondatlanság is.

Rendkívül jelentősnek tekintem azt a javaslatot, amely szerint át kell gondolni a többes elkövetési alakzatokat, a csoportos elkövetés, a bűnszövetségben elkövetés és a bűnszervezetben elkövetés fogalmát. Ennek kapcsán nyilván figyelemmel kell lenni azokra a nemzetközi jogi, illetve európai uniós jogforrásokra, amelyek Magyarországra kötelezőek. Az egyik kérdésként azt fogalmazták meg, hogy szükség van-e a csoportos elkövetés fogalmára, a másik pedig a bűnszövetség és a bűnszervezet fogalmának egymáshoz való viszonya. Itt alapvetően azon lehet gondolkodni, hogy kell-e a magyar büntetőjogban a csoportos elkövetés, jelent-e valamit. A másik pedig az, hogy a bűnszövetség, és a bűnszervezet milyen viszonyban van egymással. 1997-ben, 1998-ban a törvényhozás

a bűnszervezet fogalmát a bűnszövetség fogalmára építette. A 2001. évi új szabályozás már a harmadik. Az előző szabályozások fogyatékosai hamar ismertté váltak, de az is hamarosan kiderült, mi az új szabályozás hibája. Attól tartok, hogy 2001. évi szabálynak is vannak olyan erényei, amelyek a korábbi szabályozás fogyatékosainak a meghaladásán alapulnak, de vannak olyan hibái, amelyeket majd egy újabb szabályozásnak – az új Btk.-nak – kell kiküszöbölnie.

Több hozzászólásban megfogalmazódott egy olyan felismerés, amely igazából nem is a kodifikációnak a kérdése, de mégis a kodifikáció leglényegesebb kérdése. A kérdés az, hogy mennyire átpolitizált a büntető törvényhozás. Több hozzászóló óvott annak a veszélyétől, hogy az új Büntető Törvénykönyv előkészítése, vagy a Büntető Törvénykönyv módosítása egy politikai hadjárat része lehessen. Tehát, ha valaki azt mondja, hogy szigor, vagy épp azt, hogy enyhesség, akkor rögtön lehet tudni, hogy a pártskálán hol foglal helyet. Amikor Berkes úr azt hangoztatta, hogy nem ebbe az irányba kell kilengeni, meg abban az irányba, hanem reális büntetési tételekre van szükség, amelyek megfelelnek az Alkotmánybíróság által a jó büntetésről kialakított kritériumoknak, nevezetesen nemcsak szükségesnek kell a büntetésnek lenni, hanem arányosnak is.

Hölgyeim és Uraim! Azt gondolom, sikertelen törekvés lenne, ha azt próbálnám meg, hogy mindazt a gondolati gazdagságot Önök elé terítsem, ami a három szekcióülésen elhangzott. De szeretnék mindenképpen felidézni néhány olyan témát, amely a különös részi kérdések kapcsán felmerült. Nyilvánvalóvá vált, hogy a kábítószer-paragrafus sok sebből vérzik. Nyilvánvalóvá vált, hogy egészen képtelen jogalkalmazási helyzeteket idéz elő a lőfegyverrel, lőszerral való visszaélésre vonatkozó szabályozás. Természetesen itt nem arra az esetre gondolok, amikor valaki mozsárágyút akar behozni elrejtve a személygépjárműben a köztársaság területére, hanem arra, amikor egy passzionárius vadász eggyel több lőfegyvert tart a kocsiában Ausztriából Magyarországra átjövve. Ebben az esetben a jogalkalmazó a között válogathat, hogy a hatósági fejcsoválásnak tekinthető megrovást alkalmazza, vagy pedig egy hároméves szabadságvesztés-büntetést. A kettő között nincs átmenet.

Felmerült a tanácskozások során, hogy jó-e az 1998-ban bevezetett gyermekölési paragrafus. Ezt az 1961. évi Büntető Törvénykönyv előkészítése során kihúzták. Az 1978. évi Btk. előkészítése során lefolyt egy szenvedélyes vita, hogy vissza kell-e hozni és aztán a törvényhozó úgy döntött, hogy nem. Most újból bevezetésre került. Az egy törvényhozási kör eset, hogy ez miért és hogyan került be a Btk.-ba mind kriminálpolitikai, mind pedig jogtechnikai szempontból. Tulajdonképpen ezzel, ebben a formában, senki nem elégedett, még az sem, aki egyébként ennek a törvénynek a létjogosultságát szívesen elismerné. A szabadságvesztéssel és a szankciórendszer kérdéseivel kapcsolatban Nagy Ferenc professzor úr mutatott be egy táblázatot arról, hogy az egyes országokban miként alakult a börtönök zsúfoltsága. Az előadó ismertetett egy olyan kategorizálást, amely szerint a helyzet ott, ahol a befogadóképességnek a másfélszeresénél többen vannak, tehát a 150%-nál „jobb” a helykihasználás, tehát úgy értem, hogy 100 helyre 150-nél több elítéltet helyeznek el, aggasztónak nevezhető, és a helyzet az nehéz. Nos hát ennek a csoportosításnak felel meg a magyar büntetés-végrehajtás helyzete. Tehát, hogyha a nyugat-európai országok átlagát nézzük, akkor százezer országlakosra esik átlagban 80 olyan személy, aki büntetés-végrehajtási intézetben fogva van, vagy előzetes letartóztatás, vagy pedig végrehajtandó szabadságvesztés töltése okán. Magyarország ebben éppen európai uniós átlag dupláját produkálja. Ez a tényleges helyzet, és ez súlyos. Nem szeretem a rossz hasonlatokat, de ha a büntetés-végrehajtási intézetek túlszűfoltak, akkor az egész egy puszkaporos

hordóhoz hasonlatos. A nemzetközi börtönügyi irodalom azt tanúsítja, hogy bizonyos fokot elérő túltelítettség esetén a rendkívül események elszaporodnak, és összességében is rossz képet fest egy országról, hogyha a börtönökben nyugtalanság tapasztalható, vagy netán börtönlázadások történnek. Felidézte az előadó Finnország példáját, ahol néhány évtizeddel ezelőtt százezer lakosra 200 börtönlakos esett és a kriminálpolitika fokozatos és tervszerű átalakításával most sikerült az uniós átlag alá jutni, tehát ott most százezer lakosra 45–47 börtönlakó esik. Azt gondolom, hogy a finn közbiztonság ettől számottevően rosszabb nem lett. Az egész egy átgondolt kriminálpolitikai program eredményeképpen alakult ki.

Összefoglalva azt szeretném mondani, hogy az új törvénykönyv általános részének a körvonalai nagyon világosan kirajzolódtak, le kell írni és közre kell adni a koncepciót. A Különös Rész reformját illetően bizonyos területek tekintetében előtanulmányok történtek, de ennek tulajdonképpen most kell nekikezdeni. Köszönöm a lehetőséget, hogy erről beszélhettem és megoszthattam azokat az élményeim, vagy azoknak az élményeknek egy részét, amelyek a tegnapi napon osztályrészemül jutottak.

Elnök Úr, Hölgyeim és Uraim! Köszönöm, hogy kitüntettek a figyelmükkel.

Prof. Dr. Györgyi Kálmán,
a Büntetőjogi témakör elnöke

Közigazgatási jogi témakör

Elnök úr, Miniszter úr, Hölgyeim és Uraim!

Nézzék el nekem, hogy picit rendhagyó leszek, amennyiben nem tartok névsorolvasást, és nem mondom el, hogy az elmúlt két napban ki mit mondott. Idézni is csak az asztalnál ülő klasszikusoktól fogok, de a lincselés elkerülése végett tőlük is csak ritkán.

Miután egy katolikus egyetem professzora vagyok, elvárható tőlem a türelem erényének magas szintű gyakorlása. A Sólyom Lászlóval való kilencéves viszonylag szoros fizikai közelség megtanított engem arra, hogy minden civillistának és minden civil processzualistának fixa ideája, hogy ő ért az alkotmányjoghoz, sőt jobban ért, mint az alkotmányjogászok. Hálás vagyok Vékás Lajos tanult kollégámnak, hogy amiért újólag alkalmat adott nekem a türelem erényének gyakorlására, ezért az ő magasröptű alkotmányjogi fejtegetéseivel sem fogok vitázni. Amikor elkezdtek tervezni a Jogászgyűlés közjogi részének programját, egy olyan felismerésből indultunk ki, amely egyáltalán nem újszerű, nevezetesen, hogy ma a Magyar Köztársaságban a közjogban igen-igen sok probléma van. Ha kicsit durvábban fogalmaznék, akkor azt is mondhatnám, hogy a közjognak jószerével csak problémái vannak. Éppen ezért a másik két jogágtól eltérően nem arra törekedtünk, hogy egy főreferátumra fűzzünk fel három kiegészítő referátumot, hanem azt mondtuk, hogy lesz egy csüttörtöki referátum – amelyik olyan volt amilyen volt – és lesz három pénteki referátum, alá-fölé rendeltségi kapcsolat nélkül más témakörökről, mert mint említettem problémákban a magyar közjog nem szűkölködik.

Tehát most nemcsak a névsorolvasást fogom mellőzni, hanem a programfüzetet is félreteszem, és négy témakörben megpróbálok néhány igénytelen gondolatot megfogalmazni. Egy alkotmányjogász – és ebben hasonlít a civillistához – hol kezdhethet, az alaptörvénynél. Pironkodva vallom be Önöknek – bár aztán pirulni Önöknek is okuk és joguk lesz – én immáron 12 éve egy olyan országnak vagyok az állampolgára, amely ideiglenes alkotmány alapján működik. Ez olyan régen történt, hogy egyesekben el is mosódott annak az emléke, hogy a magyar alkotmány preambuluma önmagát ideigle-

nesnek deklarálja, amikor azt mondja, hogy addig is, amíg megalkotásra kerül az ország új alkotmánya, az Országgyűlés az alábbiakat rendeli.

Hát micsoda ország az, ahol az ideiglenesség 12 évig tart, és a távoli jövő kódében sem látom az új alkotmányt. Na persze ennek olyan okai is vannak, mint imént már említette tanult kollégám, aki kijelentette, hogy nem is kell új alkotmány, minden úgy jó, ahogy van. Én csak szerény alkotmányjogász vagyok, úgy gondolom, hogy az alkotmány egyetlen fejezete sem pontosan úgy jó, ahogy van. Amiből nem az következik, hogy a magyar alkotmány rossz, hanem az következik, hogy minden fejezetet egyfajta kritikai elemzésnek kell alávetni, és kisebb, vagy nagyobb mértékű csiszolásokat, továbbfejlesztéseket végre kell hajtani rajta.

Az igazságügyi tárcának – áldassék a neve – 1999-ben volt egy nagyon tiszteletre méltó, és általam maximálisan támogatott törekvése. Tudni lehetett, hogy a parlamenti erőviszonyok nem kedveznek egy új alkotmány megalkotásának. Mindazonáltal megszületett egy olyan törvénytervezet, amely a hatályos alkotmány paragrafusokba szedett rendelkezéseinek érintése nélkül három dolgot helyre tett volna. Megváltozott volna az alkotmánynak a számozása, nevezetesen nem az 1949. évi XX. tv. lenne a Magyar Köztársaság alkotmánya, amit én kikérek magamnak, hanem a 2000. évi I. tv.-re hivatkozhatnánk. A második, kapott volna az alaptörvény egy olyan preambulomot, amely méltó egy ezeréves európai országhoz. Természetesen egyidejűleg kikerült volna a preambulumból az ideiglenességre való utalás. Harmadszor, de nem utolsósorban, a szocialista alkotmányjogban megszokott szerkesztési módot elfelejtve, amely az alapvető jogokat, mint szükséges rosszat, az alkotmány végén helyezi el, előre került volna ez a fejezet, az alapvető rendelkezések után a második fejezetként, kifejezésre juttatva, hogy előbb vannak az alapvető jogok, és utána az állami szervekre való rendelkezések.

Mivelhogy az állami szerveknek kutya kötelességük érvényre juttatni ezeket az alapvető jogokat. Bármennyire nemes volt is a próbálkozás, nem jött össze hozzá a szükséges támogatás, amit mindmáig sajnálok. Alkotmányozni csak a kegyelem állapotában lehet. Ez egy nép életében viszonylag ritkán adatik meg, az elnök úr a tanúm rá, hogy 1989. őszén létezett a kegyelem állapota, aztán viharos gyorsasággal elmúlt. És noha én alapvetően optimista ember vagyok, a lehető legjobb indulattal sem mondhatnám, hogy most kedvezne a széljárás az alkotmányozásnak. Mindazonáltal úgy vélem, három dolgot azért el kellene végezni. Meg kell alkotni azt az alkotmánymódosítást, amely az uniós tagsághoz elengedhetetlen. Én bízom benne, hogy az egymásnak feszülő politikai erőkből lesz annyi emelkedettség, népből, nemzetben való gondolkodás, hogy legalább ezt a minimális feltételét az uniós csatlakozásnak együttesen, konszenzussal megszavazzák. A földközi-tengeri kikötőkben van egy olyan hajós mondás, hogy semmilyen irányú szél nem jó annak a kapitánynak, aki nem tudja, hogy merre tart. Két dolgot tehát szét kell választani egymástól. Az egyik az alkotmányozás, amihez kétségtelenül kedvező politikai konstelláció, és széljárás szükségeltetik. A másik az alkotmányozást megalapozó szakmai és tudományos munka, amelynek széljárástól függetlenül folyamatosan folyni kell, hogy amikor megváltozik a szélirány, akkor ne álljunk tanácstalanul és felkészületlenül, hanem tudjuk, hogy merre tartunk, mit akarunk. Ennek érdekében az elmúlt 12 év tapasztalatai alapján egy átfogó értékelést kell csinálni azokról a jogintézményekről, amelyeket a 89-es alkotmánymódosítás bevezetett, a köztársasági elnök intézményétől kezdve az Alkotmánybíróságon át az önkormányzatokig, és meg kell nézni, hogy az elmúlt 12 év tapasztalatai alapján hol indokolt hozzájárulni az alaptörvényhez, mikor ehhez a széljárás kedvező lesz.

Csak egy példát hadd említsek – úgy látom: Aranyaszájú Szent János nincs itt – mindazonáltal az Alkotmánybírósághoz kapcsolódva mondanám a példát. Az Unióban létezik egy úgynevezett Simmenthal-elv, aminek az a lényege, hogy ha a szerencsétlen bíró az ítélezés során azt tapasztalja, hogy neki a konkrét ügyben egy uniós normát kellene alkalmazni, de ugyanabban a tárgykörben van egy hazai norma is, amely üti az uniós normát, akkor a Simmenthal-elv szerint nem teheti meg, hogy felfüggeszti az eljárást és a hazai Alkotmánybírósághoz fordul, hanem köteles az uniós norma alapján döntést hozni. Hát kérem én ezt a Simmenthal-elvet szerfölött nagyra becsülöm. Mindazonáltal a jogbiztonságot még nagyobbra becsülöm, ezért úgy gondolom, hogy Istennek tetsző jeles cselekedet lenne egy olyan eljárásmodot kialakítani, hogy a bíró ugyan hozza meg a döntését az uniós norma alapján, de ettől függetlenül szíveskedjék az Alkotmánybírósághoz fordulni annak érdekében, hogy ne legyen az országon belül jogbizonytalanság, azaz adott tárgykörben ne legyen egy uniós norma és egy vele összhangban nem álló hazai norma, minek következtében szerencsétlen jogalkalmazó néha nem tudja, hogy akkor melyiket kell alkalmaznia.

A másik dolog, amit meg kellene csinálni – ezt egy kicsit félve mondom, mert ezt én mondtam az Antall-kormány idejében is, és akkor sem hallgattak rám és tudom, hogy most sem fognak. Nevezetesen benne kell élni a magyar tudománynak és a kodifikáció jeles művelőinek a nemzetközi alkotmányfejlődés vérkeringésében. Látni kell a külföldi országok alkotmányozásának legújabb tapasztalatait, a nemzetközi szervezetek erre irányuló törekvéseit, pontosan annak érdekében, ha megváltozik a széljárás és jó lesz a politikai konstelláció, akkor helyzetben legyünk. Most valaki mondhatná, hogy hát persze, de ehhez pénz kell. Hát valóban pénz kell hozzá. Körülbelül az ötödrésze kell annak, amit a Magyar Fejlesztési Bank elnökének búcsújuttalom gyanánt a zsebébe csúsztatnak. Talán ettől az összegtől nem omlik össze a magyar költségvetés, ennyit megér az országnak az alkotmányozás ügye.

Második témakör: az Áe. Június végére letesszük az asztalra a komplett normaszöveget. Ennek a törvénynek a jelentőségét az adja, hogy milliós nagyságrendben alkalmazzák évről évre. A közigazgatás jó, vagy rossz munkája ilyen módon az állampolgári közérzetformálásnak egy nagyon fontos eszköze. Ha a közigazgatási eljárás szabályozási történetét nagyon felületesen vizsgáljuk, három évszámot kell mondanom: 1957, 1981, 2002. A legutóbbinak a jelentőségét számos egyéb tény mellett az okozza, hogy az elektronikus korba léptünk, amely szinte beláthatatlan távlatokat nyújt a közigazgatás számára a gyors, egyszerű és korrekt ügyintézés előtt. Kicsit sarkítva, de talán nem teljesen igaztalanul, úgy is fogalmazhatnánk, hogy amíg II. Józseftől a legutóbbi évekig a közigazgatás technikai színvonala nagyjából annyit változott, hogy nem lúdtoll pennával, hanem golyóstollal írnak, most belépett a mobiltelefon, az e-mail, az sms, az internet. Olyannyira, hogy ha minden jól megy, akkor néhány év múlva elektronikus úton tesszük meg az adóbevallásunkat, uram bocsá' elektronikus úton fogunk szavazni, vagy népszavazni és így tovább. Hát ennek végig kell gondolni a közigazgatásra gyakorolt hatását. Miért elengedhetetlenül szükséges egy új közigazgatási eljárási törvény megalkotása? Hát olyan apróságok miatt, minthogy a 81-es átfogó felülvizsgálat óta lezajlott egy politikai és jogi rendszerváltás. Teljesen átalakult az állami szervek rendszere, döntő változás következett be a gazdasági életben, amelynek folytán ma már egy ezer forintos bírság, vagy százezer forintos bírság is néha annyit ér, mint halottnak a csók. Körülbelül annyit ér, mint amikor egy elefántot gombostűvel szurkálnak. Hát ebben a témakörben két tiszteletteljes kérésem volna: A politika tanúsítson annyi érdeklődést és fogadókészséget az új közigazgatási

eljárási törvény iránt, mint amennyit ez a törvény megérdemel. A második: az igazságügyi tárca, és annak nagyra becsült vezetője kellő megfontolás után támogassa majd azt a szervezeti garanciát, amely annak megelőzésére irányul, hogy a szaktárcák éppúgy szétverjék a közigazgatási eljárásjog egész normaanyagát, mint ahogyan 1957–1981. között tették első felvonásban, továbbá 1981. és 2002. között tették második felvonásban.

Első klasszikus idézet, miniszteri biztos úr mondá volt: „tessék a bírót hagyni”. Mély értelmű szavak. Én ezt úgy fordítom le, tessék a kodifikátort hagyni. Nekem megrogzott ideám, hogy a Magyar Országgyűlés jószerevével 1990 óta folyamatosan szereprévesztés állapotában van. Úgy viselkedik, mint ahogyha 386 kodifikátor ülne ott, noha jószerevével nem ül egy sem. Úgyhogy én úgy vélem, hogy Istennek tetsző cselekedett lenne, ha élne a Magyar Országgyűlés a házszabály által biztosított lehetőséggel, és két fordulóban tárgyalná a törvényt. Először a szabályozási koncepciót, és utána a normaszöveget. Tudniillik az a véleményem: a szabályozási koncepció a politikusoknak való feladat.

Határozzák meg mit akarnak, milyen eszközök segítségével, hogyan, merre. De amikor elhatározták, akkor a normaszöveg elkészítését bízzák a kodifikátorokra és ne méltóztassanak 518 és néha egymást is kioltó módosító indítvánnyal úgy szétbombáznia a törvényt, hogy a végén az édes jó szülőanya se ismer rá. Harmadszor a közigazgatási anyagi jog. Ezzel tulajdonképpen csak egyetlen problémám van, hogy nincs gazdája, még hozzá nem tegnap óta, hanem isten igazából soha nem is volt. Minden tárca gondozza a hozzá tartozó szakterületi törvényeket legjobb tudása szerint, koordináció, összhang, felülnézeti rálátás egy szál se.

Ha gondosan utánanéznünk, akkor voltaképpen a Miniszterelnöki Hivatal dolga lenne, hogy valami egységet vigyen a közigazgatási anyagi jogalkotásba. De ahogy a rendszerváltás óta folyamatosan – más irányú elfoglaltsága miatt – nem nagyon jutott hozzá, attól tartok, hogy most, amikor a turisztikát is, meg a polgári titkosszolgálatokat is a nyakába vette, még kevesebb energiája marad, hogy gazdája legyen a közigazgatási anyagi jognak. Jómagam összesen annyira jutottam, hogy három vagy négy évvel ezelőtt – a Miniszterelnöki Hivatal felkérése alapján – egy teljes körű felmérést végeztem a közigazgatási anyagi jogot illetően, s miután tudom, hogy a miniszterek írni még csak írnak, de olvasni nem szeretnek, ötoldalas tömör javaslatokat készítettem, amelyek természetesen valamilyen kabinetfőnöki íróasztal mélyére kerültek. Én úgy gondolom, hogy jó lenne komolyan venni a közigazgatási anyagi jog problémáját, mert miközben a közigazgatási jog művelői közül a szabálysértéshez értők, meg kiváló büntetőjogászok majdnem annyi éven keresztül szerencsétlenkedtek a szabálysértési kódex előkészítésével, mint a holland civilisták az ottani polgári törvénykönyvvel, a jogfejlődés gyorsvonati sebességgel elszárgult melletről.

Minden tárca kialakította a maga sajátos bírságrendszerét, a halvédelmi bírságtól kezdve az építésrendészeti bírságig, és ezek a bírságok nem 150 ezer forintos felső tételűek, csak úgy röpködnek az 5 milliók, a 10 milliók, meg az, hogy felső határ a csillagos ég. Úgyhogy mire elkészült a szabálysértési törvény, a tárcák vigyorogva szemlélték, hogy „öcsike mit akartok ti a 150 ezer forinttal?”. És hát ezt a jogalkotási tendenciát csak élénkítette, hogy az ilyen bírságokból befolyó bevétel, ami egyes tárcák esetében nem is megvetendő, többnyire nem a költségvetés nagy kalapjába, hanem egy erre meghatározott bankszámlára folyik be és ágazati célokra használható fel, ami a jogalkalmazó szerveket megfelelő motivációval látja el.

No most, ezzel az egész fejlődési tendenciával összesen egy bajom van, hogy ezeknek a jogszabályoknak a színvonala olyan csapnivaló, hogy esetenként még azt sem lehet eldönteni, hogy ezt a bírságot most vétkességi alapon, vagy objektív alapon szabják ki. Ha vétkességi alapon, akkor tulajdonképpen milyen vétkességi alapon, büntetőjogi vétkességi alapon, polgári jogi vétkességi alapon, netalán tán sui generis államigazgatási vétkességi alapon. Nos úgy gondolom, hogy itt nem lenne szabad hagyni, hogy minden tárca saját képére és hasonlatosságára formálja a közigazgatási anyagi jogot, mert annak a vége körülbelül az, ahol most tartunk. Egy olyan műintézet, amelynek a hölgyek miatt nem mondom ki a nevét.

1920-ig azt hitték, hogy a közigazgatási eljárásjogot nem lehet kodifikálni. Azóta bebizonyosodott, hogy lehet. Mindmáig mindenki azt hiszi, hogy a közigazgatási anyagi jogot nem lehet kodifikálni. Én határozottan állítom, hogy lehet. Második idézet klasszikustól: Vékás Lajos professzor kijelentette, „a polgári jog semmiképpen sem vállalhatja, hogy más jogágak szerepét betöltse”. Úgy gondolom Aranyaszájú Szent János sem mondhatta volna szebben. A gondolat mélyértelműségét senki nem vonhatja kétségbe. Érdekes módon rögtön utána rátért arra, hogy hát itt a közjogi jogi személyeknél nagy a bizonytalanság, de majd a Polgári Törvénykönyvben megszüntetik.

Én is úgy gondolom, hogy ezt a jogbizonytalanságot meg kellene szüntetni, de némi kétségeim vannak a tekintetben, hogy ez elsődlegesen a civillistákra váró feladat-e. Mert ha ők végzik el, akkor körülbelül oda jutunk, mint ahol most tartunk, hogy a Polgári Törvénykönyvben csodálatos definíciók vannak például a köztestületről, amelyek úgy rosszak, ahogy vannak, mert hát ugye „a polgári jog semmiképpen sem vállalhatja, hogy más jogágak helyett dolgozzék”. Én úgy gondolom tehát, hogy elérkezett az ideje, hogy hozzákezdjünk a közigazgatási anyagi jogi kódex általános részének az előkészítéséhez. Mit vélek én az általános részbe tartozónak? Mindenekelőtt a közjogi jogi személy típusainak a meghatározását és definícióját, nemcsak a köztestületekre, közalapítványokra, közintézetekre, hanem a hivatali típusú szervekre nézve is. Tudniillik jelenleg annyiféle országos hatáskörű szerv működik Magyarországon, ahányat a tárcák kigondolnak. Ezek köszönő viszonyban sem állnak egymással, méltóztassanak elolvasni a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló törvényt, vessék egybe a Hírközlési Felügyeletről szóló törvénnyel, hasonlítsák össze az eltéréseket, és mondják meg, hogy mi indokolja ezeket az eltéréseket.

Úgy gondolom tehát, hogy alapvetően a közjognak kell ezt a munkát elvégeznie. Én nem vitatom, hogy természetesen a jogi személyek különböző típusainak a Polgári Törvénykönyvben is szerepelni kell, de itt valami sorrendiséget jó lenne megtartani, hogy először a közjog művelői kimunkálják a definíciót, és utána kerüljön be az a Polgári Törvénykönyvbe. A második nagy terület, ahol a közigazgatási jogtudománynak igen jelentős eredményei vannak, az aktustan. Itt egyetlen probléma mutatkozik, hogy a jogalkalmazók sajnos nem nagyon olvasnak tudományos munkákat. Nekem az elmúlt évek során jó néhány, többek között közigazgatási ügyekben született ítélet ment át a kezemben, néha a teljes peranyaggal együtt, s elszörnyedtem, amikor észleltem, hogy a közigazgatási ügyekben nem akármilyen posztpon ítélező bíró, ha azt a kifejezést hallja, hogy onerózus aktus, akkor olyan benyomása támad, hogy szidják a felmenőit. Kérem, sajnos azt kell, hogy mondjam, hogy az aktustannak megvan a dogmatikája, és a közigazgatás számtalan esetben kénytelen kármegelőző jelleggel olyan kötelezettséget megállapítani, amely kötelezettség megállapításának nemhogy a vétkesség, de még a jogellenesség sem előfeltétele.

Természetesen a jogalkotókat megzavarhatja, hogy ugyanaz a hatóság más esetekben ugyanezt az intézkedést jogellenességi alapon alkalmazza, de hát ez már a közigazgatási jog sajátossága. Tehát azt hiszem, hogy a második fejezetnek az aktustanról kellene szólni. A harmadik fejezetnek mindenképpen a szankciórendszerről kellene szólni, tudniillik ez most már egy dzsungelre kezd emlékeztetni, ahol az egységességnek, az elvi alapvetésnek a nyomait sem lehet felfedezni. Egyetlen előfeltétel volna, valakinek, és itt most tárcavezetőkre gondolok, kézbe kellene vennie a dolgot és hozzákezdeni a közigazgatási anyagi jog általános részéről szóló kódex előkészítéséhez. Nagyon röviden a szabálysértésekről. Új szabálysértési törvényünk van. Annyira azonban nem új – és ezt a szekcióülés is bizonyította –, hogy bizonyos általánosítható tapasztalatok már nem állnának rendelkezésre. Nekem régóta vallott elvem, hogy a kodifikáció nem ér véget azzal, hogy az Országgyűlés elfogad egy törvényt, hanem egy év múlva, két év múlva, három év múlva a jogalkotónak meg kell nézni, hogy milyen az puding, amit főzött. Szükséghez képest kisebb-nagyobb korrekciókat végre kell hajtani. Ha Görgey Gábor egy néhány nap alatt korrekciót hajthatott végre Huszti Péter kineveztetésével kapcsolatban, a jogalkotónak sem esik le az aranygyűrű az ujjáról, ha ezt a korrekciót az általa alkotott új jogszabályok tekintetében megteszi.

Tőlem szokatlan módon azzal a kijelentéssel zárom, hogy – bár erről tanult kollégám, a miniszteri biztos úr nem hallott – az alkotmányjog ugyan az egész jogrendszer anyajoga, mindazonáltal a közjog a maga egészében nem előbbre való, sem a büntetőjognál, sem a magánjognál, de nem is alább való az említett jogágaknál. Ha tehát a közjogi szekció együttes munkájának eredményeként az illetékeseknek az agyába sikerült beültetni egy néhány olyan gondolatot, amelyen esetleg szabad óráikban elgondolkoznak, a közjogi szekció betöltötte szerepét. Szeretném remélni és szeretném, ha azok, akik a szekcióülésen itt voltak ebben megerősítenének, hogy ez így történt.

Köszönöm a türelmüket.

Prof. Dr. Kilényi Géza,
a Közigazgatási jogi témakör elnöke

HETEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 2004. MÁJUS 20–22.

A Jogászgűlés elnöke: **Dr. Holló András**, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke
titkára: **Dr. Kondorosi Ferenc**, az Alkotmánybíróság főtanácsadója

Plenáris ülés

Az Európai Unió Alkotmány szerződése és a magyar Alkotmány
Előadó: **Dr. Mádl Ferenc**, a Magyar Köztársaság elnöke

Pódiumvita – A jogászi hivatás gyakorlása az EU-csatlakozás után

Közjogi témakör szekcióülései:

Az új magyar alkotmány
Önkormányzati, illetve területi közigazgatási reform és az Alkotmány
Államháztartás és az Alkotmány

Igazságszolgáltatási témakör szekcióülései:

A bírósági eljárás tehermentesítése és gyorsítása
Bírák, ügyészek életműmodellje
Az igazságügyi tájékoztatás ma és a jövőben

Civilisztikai témakör szekcióülései:

Az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja és az Európa-jog
Korszerű informatikai eljárások szerepe a civiljog területén
A fizetésektől elvonás újraszabályozása

A HETEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

Az igazságszolgáltatási témakör ajánlásai

1. Folytatódjék az igazságszolgáltatás 1997-ben megkezdett reformja. A jogalkotási, a jogalkalmazási és az igazgatási eszközök felhasználásával további erőfeszítéseket kell tenni a bírósági eljárások elhúzódnak ellen. Indokolt megteremteni az eljárás elhúzódnak elleni kifogás intézményét, ezzel párhuzamosan – az eljárási garanciák sérelme nélkül – az eljárások további egyszerűsítését, gyorsítását szolgáló szabályokat kell beépíteni a Polgári perrendtartásba és a büntetőeljárás törvénybe.

Javasoljuk, hogy egységes, új, törvényi szintű szabályozás készüljön az igazságügyi szakértőkről. A törvény biztosítsa az igazságügyi szakértői testület autonómiáját, egyértelműen szabályozza a szakértővé válás feltételeit, teremtsen garanciákat a magas színvonalú és határidőben elkészülő szakvélemények készítése érdekében.

2. Meg kell teremteni a bírák, ügyészek, igazságügyi és ügyészeti alkalmazottak életmű- rendszerét. Ennek keretében biztosítani kell az igazságszolgáltatásban dolgozók számára mindazokat a juttatásokat, kedvezményeket, amelyek a köztisztviselőket már megilletik. Az életműmodellnek nélkülözhetetlen eleme, hogy stabil, kiszámítható legyen, és biztosítsa az alsó szintű szervezetekben végzett élethivatásszerű működést, miként a magasabb szintű szervezetekben végzett tevékenység vonzó erejét is. A bírák

és ügyészek illetményét évente, törvényben garantált automatizmus szerint kell emelni, hogy az illetmény reálértéke ne csökkenjen, továbbá biztosított legyen az Európai Unió átlagához való folyamatos közelítés. Keresni kell a megoldást a nyugállományba vonuló bírák, ügyészek méltó megélhetési színvonalának elérése érdekében. Az életműmodellnek lehetővé kell tennie az igazságszolgáltatás két szervezete, a bíróság és az ügyészség közötti átjárhatóságot.

3. Törvényben kell szabályozni az igazságügyi tájékoztatást, ezen belül az igazságszolgáltatási szervek és a sajtó kapcsolatát, az iratbetekintés engedélyezését, a bírósági tárgyaláson a hang- és képfelvétel készítésének jogát. A felsőbb bíróságok ítéleteit – az érintettek magánéletének oltalma mellett – hozzáférhetővé kell tenni a jogkereső közönség számára. Biztosítani szükséges a tudományos kutatók jogait. Indokolt továbbá a bírói vélemény nyilvánítás és szólásszabadság törvényi tilalmának megszüntetése. A sajtó munkatársaira, a bűnüldözésben és az igazságszolgáltatásban részt vevő személyekre egyaránt kötelező etikai szabályokkal is érvényesíteni szükséges a társadalom hiteles információkhoz való hozzájutásának jogát.

A közjogi témakör ajánlásai

1. A jelenleg hatályos Alkotmány elfogadása óta lényeges változások mentek végbe Magyarországon: kialakultak a többpártrendszerű parlamentáris demokrácia, a szociális piacgazdaság jogintézményei, csatlakoztunk az Európai Unióhoz. Időszerű tehát, hogy előkészületeket tegyünk az 1949-ből származó, sokszor módosított, 1989 óta átmeneti Alkotmányunk helyett új, egészében újra átgondolt, a társadalom támogatását minden tekintetben élvező alaptörvény kidolgozására.

Az alkotmányozás politikai feltételei ugyan nem kedvezőek, a szakmai, tudományos előkészítést azonban célszerű megkezdeni, bevonva a tudományos kutatóműhelyeket, a társadalmi szervezeteket, állampolgárokat a munkafolyamatba.

Az új szerkezetű, az alapvető jogokat részletesebben rendező és az alaptörvény középpontjába állító, az uniós összefüggéseket jobban részletező, a közpénzügyeket és a közigazgatást is szabályozó Alkotmány őrizze meg a kialakult államberendezkedés bevált elemeit, foglalja magába az Alkotmánybíróság által kibontott legfontosabb értelmezési elveket, biztosítsa az alaptörvény stabilitását.

2. A Magyarország előtt álló társadalmi-gazdasági kihívások, hazánk uniós tagsága egyaránt megkívánja az önkormányzati és a közigazgatási rendszer átfogó reformját. A közjogi reform nemzeti ügy, melyet ehhez méltóan kell kezelni. A parlamenti pártoknak a cikluson túlnyúló együttműködésre szükséges törekedniük. A tudományos szakértők és köztisztviselők feladata a szakmai alternatívák kimunkálása.

Új közigazgatási és területfejlesztési szintként létre kell hozni a régiókat és a kistérségeket; a régiók önkormányzati egységek is legyenek, felváltva a megyei önkormányzati rendszert. A megyék közigazgatási, ellátási funkciókat továbbra is gyakoroljanak. A régiókat alkalmassá kell tenni az eddig a központi közigazgatás által végzett egyes szakágazati feladatok ellátására, a kistérségek pedig a települések lehetőségeit meghaladó közszolgáltatásokat és magasabb szaktudást igénylő államigazgatási, hatósági feladatokat végezhetnek.

3. Szükség van az államháztartási reform folytatására, vagyis a hatékony és színvonalas közszolgáltatásokról való állami gondoskodás jogi feltételeinek megteremtésére. A korszerű állam kialakítása számos jogszabályi változtatást igényel, és elkerülhetlenné teszi az állam szerepvállalásáról kialakult közgondolkodás fokozatos átformálását. is.

A civilisztikai témakör ajánlásai

1. A Jogászszyűlés a magyar polgári jog fejlődésének jelentős állomásaként értékeli az új Polgári Törvénykönyv megalkotását. Megerősíti az új törvény jellegével kapcsolatban a Koncepcióban foglaltakat: „A leendő Kódex (...) nem akarhat mindenáron forradalmian újítani ott, ahol az élő jog gyakorlata már tartósan bevált megoldásokat alakított ki.” A Jogászszyűlés úgy foglalt állást, hogy az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének megteremtése és az ingatlanforgalom nyilvántartása feletti közvetlen bírói felügyelet biztosítása a jogállamiság elengedhetetlen követelménye, és az új Polgári Törvénykönyv elfogadásának is megkerülhetetlen előfeltétele.

A Jogászszyűlés tudatában van annak, hogy – európai uniós tagságunkból fakadó – köteleességünk a polgári jog szabályainak az uniós irányelvekhez való hozzáigazítása. Ennek végrehajtása során azonban meg kell őrizni a Ptk. kódexjellegét, absztrakciós szintjét; el kell kerülni a kazuisztikus – adminisztratív jellegű rendelkezések beiktatását a törvénybe.

A Jogászszyűlés egyetért a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok megalkotásával. Minden jogi személyre vonatkozóan egységesen kell a jogi személyek megalkotásával és megszűnésével, valamint szervezetükkel kapcsolatos rendelkezéseket megállapítani, továbbá jogképességük terjedelmét, felelősségük határait kialakítani. Ennek során figyelemmel kell lenni az Európai Unió – egyes jogi személyekkel kapcsolatban meghatározott – rendeleteire és irányelveire.

A Jogászszyűlés támogatja a törvény koncepciójában már elfogadott elvet, miszerint a családjog – a személyi viszonyokat megfelelően tükröző sajátosságok kiemelése és a garantálása mellett – kerüljön be az új Polgári Törvénykönyvbe; továbbá, hogy a jogi személyek általános szabályai legyenek alkalmasak a gazdasági társaságok és az új Ptk. közötti szerves tartalmi kapcsolat megteremtésére.

2. Az informatikai megoldások civiljog területén zajló bevezetése összességében a hatékony, szolgáltató állam kialakulását segíteni kívánó információs társadalomstratégia részeként megy végbe, melynek távlati célja az európai belső piac erősítése, Európa versenyképességének fokozása. E cél elérésének hármas előfeltétele a szükséges technológiai fejlesztés, az oktatás és képzés megvalósítása, a jogintézményi rendszer ilyen megoldásokat támogató átalakítása. A jogi szabályozás szintjén elvégzendő feladat a szerzői jogban (például: a szerzői művek informatikai úton való többszörözésének digitális mérése) és a kötelmi jogban (például: elektronikus szerződéskötés, a fogyasztók tájékoztatása, jogvédelme) egyes új jogintézmények kialakítása, az igazságszolgáltatás működésének elektronikus úton való figyelemmel kísérése, az elektronikus ügyintézés bevezetése a cégeljárás után a peres és nem peres eljárásokban (e-igazságszolgáltatás létrehozása, az e-közigazgatás kialakításával párhuzamosan).

3. A fizetéseképtelenség szabályozását meg kell újítani. Az új szabályozás során figyelemmel kell lenni az alábbiakra:

- biztosítani kell a reorganizáció lehetőségét hitelezői hozzájárulással;
- a nem reorganizálható cégeket gyorsan ki kell vezetni a gazdaságból;
- törekedni kell a hitelezői igények minél nagyobb mértékű kielégítésére;
- s mindezen célok elérése érdekében egységes, koherens jogszabályi környezetet kell teremteni;
- gondoskodni kell a szükséges jogi és technikai infrastruktúra biztosításáról (bírói szervezet, vagyonfelügyelői rendszer kialakítása, informatikai háttér);
- egyidejűleg külön törvényben kell szabályozni a végelszámolási eljárást.

A Jogászszyűlés elfogadja a Kodifikációs Bizottság által kidolgozott elképzeléseket, azaz egységes – de két különböző módon megindítható – eljárási rend szerint kell lebonyolítani a csődeljárásokat, melyekben a résztvevők kiegyensúlyozott jogosítványainak biztosításával a gazdaság számára hatékony és gyors eljárási rendet kell kialakítani.

NYOLCADIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 2006. JÚNIUS 15–17.

A Jogászgyűlés elnöke: Dr. Kapás Katalin, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke
titkára: Dr. Farkas Tamás közjegyző

Plenáris ülés

Az Európai Unió jövője

Előadó: Dr. Heinz Fischer, az Osztrák Köztársaság szövetségi elnöke

Civilisztikai témakör szekcióülései:

A magyar gazdasági jog fejlődésének stratégiai célkitűzései

A kisajátítás új szabályai

A közvagyon védelme

Igazságszolgáltatási témakör szekcióülései:

Az igazságszolgáltatási reform folytatása

Új jogintézmények a büntetőeljárásban

A polgári peres eljárás hatékonysága és idődimenziói

Közjogi témakör szekcióülései:

Nemzeti alkotmányok és az EU készülő alkotmánya az alkotmánybíráskodás szempontjából.

A közszolgálat személyi állományának helyzete a rendszerfejlesztés tükrében

A környezetkárosítás társadalmi hatásai és azok jogi kezelése

A NYOLCADIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

Civilisztikai témakör

I. szekció – A magyar gazdasági jog fejlődésének stratégiai célkitűzései

1. Magyarországon a gazdasági alkotmányosság szilárd keretet szab a gazdasági jog számára, így az egészében stabil, egyes elemei mintaként szolgálnak több posztoszocialista ország számára. Ugyanakkor a részletszabályozásban túlzott előre szaladás és lemaradás egyaránt előfordult. A jogalkalmazás technikai zavarai, ellentmondásai veszélyeztetik a jogbiztonságot és a gazdálkodás biztonságát is. Ezért el kell kerülni a jogalkotás „ciklikusságát”. A gazdaság számára fontosabb a jog stabilitása, kiszámíthatósága (alkulálhatósága), mint a tartalma. „A rossz törvény is jobb, mint az állandóan változó”.
2. A 2010-ig terjedő időszakban fontos a Ptk. kodifikációjának befejezése (különösen a jogi személyekre és a szerződéstípusokra vonatkozó részeké), valamint az államháztartási törvény újraalkotása.
3. A fontosabb gazdasági szakágazati törvényeket (Tptv., Ctv., csődtörvény, stb.) 6-8 évenként kell „erőteljesebben karban tartani”.
4. A gazdasági jogalkotás során különös figyelmet kell fordítani a jogterület komplexitására, a közjogi és magánjogi elemek arányára és egyensúlyára.

5. Tekintettel kell lenni a nemzetközi és európai uniós tendenciákra a szervezetek és folyamatok szabályozásának erősödő igényére.
6. Fontos, hogy lépést tartsunk az egyre gyorsuló technikai fejlődéssel (e-kormányzat, e-szerződéskötés, e-aláírás, stb.).

II. szekció – A kisajátítás új szabályai

1. A jogalkotónak a kisajátítási szabályanyag kidolgozásakor felül kell vizsgálnia a jogintézményt érintő összes (24) normát és a kodifikáció során meg kell teremteni e rendelkezések összhangját egymással és az Alkotmánnyal.
2. Ugyanakkor ésszerű, világos, követhető és hatékony közigazgatási és bírósági eljárási rendet kell teremteni, ami megfelelő garanciát nyújt a kisajátítással érintettek számára.
3. A kisajátítás csak akkor jogszerű, ha az elérni kívánt előnyök meghaladják a kisajátítás által a tulajdonosnak okozott hátrányokat.
4. Az új törvény az államon és az önkormányzaton kívüli (akár magán-) tulajdonos részére is biztosítsa a kisajátítás útján való tulajdonszerzést, különösen, ha a közérdekű célra irányuló tevékenységet annak számára törvény teszi lehetővé.
5. A kártalanítás összege feleljen meg az ingatlan valóságos forgalmi értékének, melynek megállapítása során figyelembe kell venni a tulajdonosnak okozott kár valamennyi elemét.
6. Célszerű egy „előzetes eljárás” beiktatása a kisajátítás indokoltságának és várható hatásainak vizsgálatára.
7. Meg kell fontolni, hogy a kisajátítási kártalanítás körében keletkező (különösen a tulajdonostársak közötti) jogvita kerüljön ki a Pp. XX. fejezete köréből.

III. szekció – A közvagyon védelme

1. A köztulajdon rendszerét dogmatikailag fel kell építeni az Alkotmány, a Ptk., az Áht., valamint a külön törvények teljes koherenciájának megvalósításával.
2. A közvagyon tárgyait kiemelt jogi védelemben kell részesíteni és biztosítani kell a folyamatos ellenőrzését.
3. Egységes állami vagyontörvényt kell alkotni, új intézményi hátteret kialakítva az új vagyoni struktúrának, kiemelt szerepet biztosítva az állami vagyontárgyakkal kapcsolatos magánjogi képviseletnek, törekedve a közhatalmi és a tulajdonosi joggyakorlás szétválasztására.
4. Létre kell hozni az egységes állami vagyonkataszttert, amelynek transzparenciáját alapvető fontosságú kérdésként kell kezelni.
5. Az önkormányzati vagyon kezelésének kérdéseit át kell tekinteni és újraszabályozni, az állami tulajdon dogmatikai alapjainak figyelembe vételével.

Igazságszolgáltatási témakör

I. szekció – Az igazságszolgáltatási reform folytatása

1. Szükséges a bírói életpályatörvény mielőbbi kidolgozása, beleértve az aktív élet utáni időszakot is. A törvény szabályozza a bíróvá válás, az értékelés módszerét is, mely terjedjen ki a bírói tevékenység egész időszakára.
2. A már kiépített szervezeti keretek között készüljön hosszabb távú, legalább 5 évre szóló program a működési feltételek javítására.
3. A kialakult helyzet szükségessé teszi egy új, a modern követelményeknek megfelelő, de a hivatás nemes tradícióinak megőrzését biztosító új ügyvédi törvény mielőbbi megalkotását.

II. szekció – Új jogintézmények a büntetőeljárásban

1. A jogrendszer stabilitását a jogalkotás során biztosítani kell.
2. A jogalkotás során biztosítani kell a szabályozás kellő terjedelmét és mélységét a jogalkalmazás megfelelő működésének érdekében.
3. A büntetőeljárás törvényben csak olyan jogintézmények szabályozására kerüljön sor, amelyek tisztán eljárási természetűek. A több jogágat érintő, beavatkozást igénylő jelenségek kezelésére csak büntetőeljárás szabályok megalkotása nem elegendő. Ilyen esetekben a komplex megközelítést engedő külön törvényeknek az eljárási szabályokkal egyidejű megalkotása a legmegfelelőbb eszköz.

III. szekció – A polgári peres eljárás hatékonysága és idődimenziói

1. A Polgári perrendtartás újraszabályozása azzal, hogy a Polgári Törvénykönyv elfogadásáig megalkotható az új kódex koncepciója.
2. A közigazgatási átszervezés bírósági szervezetre történő kihatásának vizsgálata és a szükséges intézkedések megtétele.

A közjogi témakör

I. szekció – A közösségi jog és a nemzeti alkotmány kapcsolata

1. Szükségesnek tartjuk, hogy az új Alkotmány előkészítése során kiemelt figyelmet kapjon a nemzeti alkotmány és a közösségi jog viszonya, és elvi válasz születessen a nemzeti alkotmánynak a belső jogrendben betöltött fensőbbisége, ugyanakkor a közösségi jog elsődlegessége elveinek összeegyeztetésére.
2. Az alkotmányozási folyamatról függetlenül rövid távon megoldandó kérdésnek tekintjük az Alkotmánybíróság szerepének tisztázását a nemzeti alkotmány és a belső jog, illetőleg a közösségi jog összhangjának megteremtésében és fenntartásában, aminek az Alkotmánybíróság hatáskörének szabályozásában is meg kell jelennie.

II. szekció – A közzolgálat személyi állományának helyzete a rendszerfejlesztés tükrében

1. A Jogászgyűlés megismétli azt a korábbi ajánlásaiban már több ízben lefektetett tételt, hogy a közzolgálatban szükséges változtatásokat minden esetben meg kell előznie az állami funkciók, az ehhez igazodó feladatok és hatáskörök számbavételének, majd az új rendeltetést szolgáló szervezet kialakításának, és csak ezt követően lehet dönteni a létszámról, a személyi struktúráról, a feladatok elvégzéséhez szükséges szakismeretekről, azaz a közigazgatás humán relációjáról.
2. A közzolgálat jövőjét illetően fontosnak tartjuk a szakmaiság és a teljesítmény elv érvényesítését a közigazgatásban is. Ezek azonban kiszámíthatóan, az elvárások és a feladatok világos megfogalmazásával, előre rögzített és megismerttetett szabályok alapján mehet végbe, mind a kiválasztás, mind a teljesítményértékelés, mind a javadalmazás területén.
3. A közzolgálat bármiféle átalakítása során megőrzendő értéknek tartjuk a közzolgálat és az abban dolgozó méltóságának megőrzését, mert csak egy szakmailag felkészült, a hivatását értékelő és tisztelő közzolgálat képes a hatékony és versenyképes állami működést garantálni.
4. A Jogászgyűlés felkéri a Közigazgatási Kart, hogy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a közigazgatásban jogi képviselőt ellátó köztisztviselő jogászok ugyanolyan elbánásban részesüljenek az igazságszolgáltatás épületeiben és szervei előtt, mint az ügyvédi kar tagjai.

III. szekció – A környezetkárosítás társadalmi és jogi hatásai

1. A környezetvédelem témakörében javasoljuk azoknak a szakmai fórumoknak a gyarapítását, melyek közelebb tudják hozni az európai jogot a hazai mindennapokhoz. Különösen az EK Bíróság gyakorlatának szerepével és súlyával kapcsolatban kell megértetni annak élő joggyakorlat mivoltát.
2. A környezetvédelmi jog az uniós szabályozással kiegészülve és részben arra épülve az egyik legösszetettebb jogterületté vált, ami mind a közigazgatásban, mind az ítélkezésben szükségessé teszi a közhatalom-gyakorlás hatékonyságának növelését. Ez pedig a létszámellátottság javítását és a materiális feltételek erősítését igényli.
3. Elő kell segíteni az információcserét a környezetvédelemben tevékenykedő szervek és felek között (a környezetvédelemben érintett különböző hatóságok, rendőrség, vámszervek, a környezetvédelmi ügyekkel foglalkozó ügyészek, bírák, illetve ügyvédek), különösen a rendszeresebb szakmai továbbképzések és konferenciák útján, melyben a Jogász Egylet szintén fontos szerepet vállalhat.
4. A környezetvédelemmel kapcsolatos jogszabályok tartalmazzanak megfelelő és a témakört szabályozó valamennyi jogszabályban azonos fogalmakat, értelmező rendelkezéseket (pl. környezeti szennyezés jelentős mértéke, hulladék fogalma, stb.).

KILENCEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONFÜRED, 2008. JÚNIUS 11–13.

A Jogászggyűlés elnöke: Dr. Kovács Tamás legfőbb ügyész
titkára: Dr. Miks Antal, a Magyar Jogász Egylet főtitkára

Plenáris ülés

Az Európai Unió és a magyar jogállam jelenkori helyzete, jövője

Előadó: Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke

Civilisztikai témakör szekcióülései:

Hagyomány és újítás az új Polgári Törvénykönyvben

Miért változott meg a jogi felelősség szerepe a gazdaságban és a társadalomban

Az üzleti biztosítás, a nyugdíjbiztosítás és az egészségbiztosítás jogi szabályozásának problémái

Igazságszolgáltatási témakör szekcióülései:

Az elmúlt évtized változásai a büntetőeljárásban

A bírósági reform tíz éve

Elektronikus eljárások az igazságszolgáltatásban

Közjogi témakör szekcióülései:

Jogforrási rendszerünk és jogbiztonság

A törvényességi felügyelet és ellenőrzés ellentmondásai a közigazgatási szerveknél és az önkormányzatoknál

A népszavazás, népi kezdeményezés szabályai

A KILENCEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

Civilisztikai témakör

I. Szekció – Hagyomány és újítás az új Polgári Törvénykönyvben

1. A Jogászggyűlés támogatja, hogy az új Polgári Törvénykönyv tervezete az élő magyar jogból kiindulva nyerje el végleges formáját, és a változások társadalmilag indokoltak, jövőbe mutatóak és jogdogmatikailag kiérlelték legyenek.
2. A Jogászggyűlés sajnálattal konstatálja, hogy a legújabb tervezet nem tartalmazza a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok részletesebb kidolgozását és a telekkönyvi anyagi jogot.
3. A Jogászggyűlés szükségesnek tartja, hogy az új Polgári Törvénykönyv ne engedjen teret az ún. fiduciárius biztosítékoknak, hanem segítse elő azt, hogy az egyetlen legitim dologi biztosíték a – különféle szempontokat és érdekeket kiegyensúlyozottan figyelembe vevő – zálogjog legyen.

II. Szekció – Miért változott meg a jogi felelősség szerepe a gazdaságban és a társadalomban

1. Erősíteni kell a piac szereplőiben a kockázatvállalás mellett a felelősségtudatot is, jogvitáik rendezésében egyre szélesebb körben lenne szükséges bevezetni a peres eljárást mellőző egyeztetéseket, mediációs eljárásokat.

2. Át kell tekinteni a közigazgatási bírságrendszert és szét kellene választani az *objektív*, valamint a *felelősségi jellegű* bírságokat. A felelősségi jellegű bírságoknál megfontolandó a jelenlegi szétszórt intézmények helyett egy olyan átfogó *gazdasági bírság* rendszerét kialakítani, amelyet bíróság szabna ki *vétkességi* alapon.

III. Szekció – Az üzleti biztosítás, a nyugdíjbiztosítás és az egészségbiztosítás jogi szabályozásának problémái

1. Indokolt folytatni az üzleti biztosítás, a nyugdíjbiztosítás és az egészségbiztosítás területén is a jogharmonizációt, amely kiterjed
 - a magyar társadalombiztosítási rendszer jogi környezetére, a jelenleg hatályos szabályozókra, külön súlyt fektetve az Alkotmánybíróság témába vágó jogértelmező határozataira;
 - az egészségügyi és az egészségbiztosítási szabályok átfedéseinek megszüntetésére;
 - az információszolgáltatás rendszere és az adatszolgáltatás összehangolására;
 - olyan, jogilag releváns fogalmak egyértelmű meghatározására, mint a biztosítási érdek, nemzeti kockázatközösség, egységes társadalombiztosítási rendszer, ideértve a biztosítás és a társadalombiztosítás viszonyának szakszerű rendezését;
 - a jog- és érdekérvényesítési, valamint az ellenőrzési rendszerek összehangolására;
 - a törvényben foglalt garanciális követelmények felülvizsgálatára a biztosítási egységek vonatkozásában.
2. Az állami nyugdíjbiztosítás területén jelenleg nincs újraszabályozási (kodifikációs) helyzet. Rendkívül fontos ezért, hogy a különálló, a nyugdíjbiztosítás különböző területeit (biztosítási jogviszonyt, az ebből adódó járulékfizetési kötelezettséget és az ellátórendszert) érintő jogszabálmódosítások szakmailag rendszerszerűek, a normaszövegezés pedig olyan minőségű legyen, amely a tapasztalható jogalkalmazási problémákat lehetőség szerint kiküszöböli.
3. A szekció szükségesnek tartja, hogy létrejöjjön egy olyan munkacsoport, amely áttekinti a fenti ajánlások részleteit és gyakorlati javaslatokkal segíti a végrehajtást.

Igazságszolgáltatási témakör

I. Szekció – A bírósági reform tíz éve

1. Fenntartva a Hetedik és Nyolcadik Magyar Jogászggyűlésnek az igazságszolgáltatási reform folytatása érdekében 2004. és 2006. évben megfogalmazott ajánlásait, javasoljuk az Országos Igazságszolgáltatási Tanács felkérésére 2007–2008. évben elkészített tudományos szakmai anyagok elemzéseinek figyelembevételét.
2. Tekintettel arra, hogy a tudományos elemzésekben a reformfolyamat fejlesztésének eltérő megoldásai jelentkeztek, további egyeztetések szükségesek a szakmai műhelyek, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács és a jogalkotás különböző szintű képviselői között.
3. Jelenleg a jogalkotás minőségi színvonalának emelése egyik fontos feladat. Ehhez szükséges, hogy a jogalkalmazók aktívabban bekapcsolódjanak a jogalkotási munkába, a

jogszabályok véleményezésébe. Tekintettel arra, hogy a jogalkalmazó munka legmagasabb szintje a bírósági jogalkalmazás, ezért szükséges, hogy a jövőben a jogalkotás jobban támaszkodjon a bírósági jogalkalmazó munka tapasztalataira.

4. A reform folytatása szempontjából a Kilencedik Magyar Jogászgyűlés az alábbi témaköröket kiemelten kezelendőnek tartja a jogalkotási folyamatban:

- Pénzügyi automatizmus beépítésével meg kell szüntetni a bírósági fejezet alulfinanszírozottságát, s legalább ötéves időszakokra kormányzati szinten biztosítani kell a működési feltételek ütemezését mind a személyi, mind a tárgyi feltételek tekintetében.
- Pénzügyi feltételek biztosításával, a hatásköri és illetékességi szabályok módosításával és a bírói munka minőségi statisztikai elemzésének felhasználásával ki kell alakítani a bírói munkateher arányosságát a magyarországi bíróságokon.
- Szükséges a bíróságok nyitottá válása érdekében, hogy a jogász szakmából nagy tapasztalattal rendelkezők bekerüljenek a bírói karba.
- A bírósági titkári és a bírósági ügyintézői létszám jelentős növelésével – az eljárások gyorsítása érdekében – minimálisra kell korlátozni a bírák adminisztratív munkaterhét.
- A megnövekedett számú közigazgatási perek feldolgozása minőségének, színvonalának, továbbá gyorsaságának és hatékonyságának növelése érdekében indokolt önálló közigazgatási bíróság felállítása szükségességének megvizsgálása.
- Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács kialakított álláspontja és a Magyar Bírói Egyesület munkabizottságnak ajánlásai alapján haladéktalanul tovább kell fejleszteni a bírói életpályamodellt.
- Törvényt kell alkotni az igazságügyi tájékoztatásról, mely alapját képezheti a tárgyi-lagos és szakszerű bírósági tudósításoknak, a tudományos és egyéb célú kutatásnak, továbbá erősítheti a nyilvánosság jelenlétét a magyar igazságszolgáltatásban.

II. Szekció – Az elmúlt évtized változásai a büntetőeljárásban

1. A bírósági tapasztalatok hasznosításával újra kell gondolni – az általánosságban hasznosnak bizonyult – közvetítői eljárás szabályait.
2. Az államnak maradéktalanul biztosítania kell a Be. 167. §-ban szabályozott jegyzőkönyvön kívüli rögzítésmódok technikai feltételeit.
3. Szükséges a büntetőeljárás törvény olyan módosítása, amely a vádlottnak döntési jogot ad a tárgyalás bizonyítási szakaszában való részvétel kérdésében.
4. A törvény pontosításával egyértelművé kell tenni, hogy a terhelt és védője az ügy jogerős befejezése után is jogosult iratmásolathoz.
5. A Be. 198. § kiegészítésével kötelezővé kell tenni, hogy a hatóság a sértett panaszát küldje meg észrevételezésre a gyanúsítottnak, illetve a védőnek.
6. Az előzetes letartóztatás 3 éves felső határának megtartása mellett olyan szabályozás kell, amely biztosítja, hogy a bírósági szakaszra hosszabb időtartam jusson.

7. Az óvadék felajánlásának lehetősége terjedjen ki a Be. 327. § (2) bekezdésében szabályozott letartóztatási okra is.
8. A büntetőeljárás megindításához „hatálya alatt állásához” magánvádas, pótmagánvádas ügyben a büntetőeljárás törvényen kívüli egyéb törvények ne fűzzenek jogkövetkezményt.

III. Szekció – Elektronikus eljárások az igazságszolgáltatásban

1. Az elektronikus eljárás kereteit kialakító jogalkotástól elvárható a rendszerszemléletű, szolgáltatás-központú gondolkodás, mely hosszú távú, a jelenlegi szisztémákkal is koherens, s a jogalkalmazónak és az állampolgároknak kellő időt biztosít a kiegyensúlyozott bevezetésre.
2. Az elektronikus eljárás alkalmazása és kiterjesztése a bírósági eljárás keretében hasznos eszköz lehet, de nem lehet cél.

Közjogi témakör

I. Szekció – Jogforrási rendszerünk és jogbiztonság

1. A jogalkotás jogbiztonságát az Alkotmánynak megfelelő új jogalkotási törvénnyel kell megteremtteni.
2. A jogszabályok egységes szerkezetbe foglalásának gyakorlatához vissza kell térni. Meg kell szüntetni – különösen az adójogszabályok esetében – az évközi jogszabály-módosításokat.
3. Áttekinthető, érthetően megfogalmazott és alkalmazható szabályozásra kell törekedni.
4. A jogalkotó, a kodifikátor mulasztásából eredő inkonzekvenciák kiküszöbölésének nem lehet megoldása a „salátatörvény”, amit azonnal száműzni kell a jogrendszerünkéből.
5. A hatályos joganyag megfelelő hozzáférést biztosítani kell. Az elektronikus közzététel mellett a papíralapú megjelenítésre továbbra is szükség van.
6. Az IRM fokozott felelősséget viseljen jogrendszerünk koherenciájáért.

II. Szekció – A törvényességi felügyelet és ellenőrzés ellentmondásai a közigazgatási szerveknél és az önkormányzatoknál

1. A szekció fontosnak tartja, hogy mielőbb szülessen törvényi szabályozás a közigazgatáson belül az irányítás részeként gyakorolt felügyeleti ellenőrzés rendjéről, típusairól, eszközrendszeréről és garanciális szabályairól.
2. Általános alapelvként kell rögzülni, hogy az ellenőrzést a szakmai felügyeleti rendszerbe tartozó szaktárcának, vagy területi szervének (dekoncentrált szerveknek, stb.) kell elvégezni és a megállapítások hasznosulásáról gondoskodni.
3. Az önkormányzati autonómia sérelme nélkül meg kell erősíteni a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzését.

4. Az ellenőrzési eszközök egészüljenek ki a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását törvényellenesen elmulasztó önkormányzati döntések pótlási, valamint a törvénysértő döntések végrehajtásának – bírósági kontroll mellett gyakorolható – felfüggesztési lehetőségével.
5. A látens törvénysértések feltárásához növelni kell a közigazgatási hivatalok törvényességi ellenőrzési kapacitását.
6. Az ellenőrzésnek alapvetően a szervezeti rendszeren belül kell megvalósulnia, az adott szervezet keretei között kell megteremteni annak feltétel- és eszközrendszerét.
7. A közigazgatási hivatalok körüli jogbizonytalanságokat minél előbb rendezni kell, ellenkező esetben a területi közigazgatás törvényes működése kerülhet veszélybe.

III. Szekció – Népszavazás, népi kezdeményezés szabályai

1. Az országos népszavazásról szóló jelenlegi rendelkezéseket alapvetően meg kell változtatni. Az európai minták alapján olyan szabályozást kell kialakítani, amely az állampolgárok népszavazáshoz való jogát a parlamentáris demokrácia keretein belül racionálisan rendezi.
2. Egy törvényben célszerű szabályozni az országos népszavazás anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezéseit, az eljárásjogi szabályokat a jelenlegihez képest jóval részletesebben.
3. Megfontolandó mind az országos, mind a helyi népszavazásnál az a megoldás, hogy tiltott tárgykörök helyett taxatív szabályok rendezzék azt, milyen ügyekben lehet népszavazást tartani.

TIZEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS, BALATONALMÁDI, 2010. JÚNIUS 10–12.

A Jogászggyűlés elnöke: **Dr. Bánáti János**, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke
titkára: **Dr. Kiss Daisy**, a Magyar Ügyvédi Kamara főtitkára

Plenáris ülés

A Lisszaboni szerződéstől a magyar elnökségig
Előadó: **DR. MARTONYI JÁNOS**, a Magyar Köztársaság külügyminisztere

Civilisztikai témakör szekcióülései:

A személyhez fűződő jogokkal kapcsolatos új szabályzat
A luxembourgi bíróság ítéleteinek hatása a nemzeti polgári jogra
A vezető tisztségviselő jogállása, felelőssége a társasági jogban az elmúlt húsz évben

Büntetőjogi témakör szekcióülései:

Tisztázatlan gazdasági élet – piacgazdaság – gazdasági bűncselekmények
A Btk. változásai az elmúlt évtizedben
Bűnügy együttműködés a Lisszaboni szerződés után

Közjogi témakör szekcióülései:

Szabálysértési eljárások ügyészi szemmel
A közigazgatási bíráskodás jövője
A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének problémái

A TIZEDIK MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS AJÁNLÁSAI

A Magyar Jogász Egylet Alapszabályának megfelelően összehívott Tizedik Magyar Jogászggyűlés – a jogalkotás és a jogalkalmazás legkülönbözőbb szakterületein tevékenykedő jogászok részvételével – 2010. június 10–12. napján Balatonalmádban, plenáris és szekcióüléseken megvitatta a magyar jogásztársadalomra háruló feladatokat és ennek nyomán – jogterületi csoportosításban – az alábbi ajánlásokat fogadta el:

Büntetőjog

1. A költségvetési, szervezeti és eljárási szabályok megalkotásával biztosítani kell a gazdasági bűncselekmények hatékonyabb felderítését. Ennek keretében szakembereket, nyomozókat, revizorokat kell megfelelően kiképezni és ezzel biztosítani az állandóan változó, gazdasági szabályokhoz igazodó, tudatos, átgondolt és jól szervezett felderítési és vizsgálati munkát.
2. A gazdaság rendbetétele nem a büntetőjog feladata. A gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatos jogalkotási és jogalkalmazási tevékenység során elsősorban arra kell törekedni, hogy javuljon a gazdasági és a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár (vagyonhiány) megtérülésének aránya. Meg kell teremteni a sértetti érdekek védelmének alapjait az Alkormányban, törekedni kell a reparációs, mediációs eljárások térnyerésére. Ki kell szélesíteni a jogi személyek érdekét szolgáló bűncselekményekkel okozott kár közvetítői eljárás kapcsán történő megtérítésének pozitív hatásait az ezen bűncselekményeket elkövető természetes személyekre is.

3. A jogalkalmazás elsődleges célja legyen az ítélkezés egységességének biztosítása, illetve az egységes ítélkezésre való törekvés. Ebben a kollégiumi vélemények és jogegységi döntések mellett nagyobb szerepet kell biztosítani a jogértelmezés és a büntetéskiszabási gyakorlat kapcsán született legfelsőbb bírósági iránymutatásoknak, eseti döntéseknek. Az ítélkezés tapasztalatait, a legfelsőbb bírósági iránymutatásokat figyelembe kell venni a jogalkotási munka során is.
4. A Büntető Törvénykönyv elmúlt évtizedben történt módosításai jól példázzák a jogalkotás visszasságait. A büntető jogalkotás területén kiegyensúlyozottságra kell törekedni. Egyedi jogsértő magatartások miatt nem célszerű újabb és újabb büntetőjogi tényállásokat alkotni. A büntetőjog legyen valóban ultima ratio, ezzel pedig nem hozható összhangba sem a védett jogtárgyak állandó bővítése, sem a meglévő tényállások gyakori módosítása, a gyakorlatban nem alkalmazható előírások megalkotása.
5. A büntető jogalkotásnak célszerűnek kell lennie. A büntetőjogszabályok megalkotásának is meg kell felelnie a normaalkotással szemben állított alkotmányos követelményeknek. Világos, egyértelmű, jól értelmezhető jogszabályokra van szükség, és megengedhetetlen, hogy büntetőjogi tárgyú törvényt módosítások, új különös részi tényállások nem büntetőjogi tárgyú törvények részeként lássanak napvilágot.
6. A megfelelő európai bűnügyi együttműködéshez, illetve az Unió büntetőjogának megfelelő érvényesítéséhez, a kölcsönös elismerés elve és a külföldi bizonyítás eredménye büntetőeljárásban alkalmazásához a hatályos eljárási szabályokkal összeegyeztethető jogalkalmazási elvek kidolgozására, az Európai Unió ügyész intézményének a magyar igazságszolgáltatási struktúrához illesztése módjának kidolgozására, illetve a bűnügyi együttműködésre vonatkozó ismeretek bővítésére, a nyelvtudás elmélyítésére van szükség.

Civilisztika

1. A Polgári Törvénykönyvnek a várható újjáalkotása során
 - a) a személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó rész generálklauzulájába fel kell venni az emberi méltósághoz való jogra utalást;
 - b) a személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó részből mellőzni kell az olyan jogokra vonatkozó rendelkezéseket, amelyek nem a magánjog, hanem a közjog szférájába tartoznak;
 - c) kiemelt figyelmet kell biztosítani az Európai Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseire, az e döntésekben kifejtett jogelvekre.
2. Az európai uniós jogalkotás folyamatában, továbbá az előzetes döntéshozatali eljárás során az Európai Bíróság előtt a nemzeti álláspont kialakítása során a magyar állampolgárok, szervezetek jogainak védelme céljából a magyar kormánynak képviselnie kell a nemzeti, nemzeti gazdasági érdekeket és a magyar jogfejlődés eredményeit is. Ezek biztosítására indokolt a kormányzaton belül egy olyan szakmai központot kialakítani, amely megfelelő színvonalon és hatáskörrel képes ezt a feladatot ellátni.
3. A jogászok képzése, továbbképzése rendszerében biztosítani kell az Európai Bíróság döntéseinek oktatását is.

Közjog – közigazgatási jog

1. Sürgető feladat a teljes szabálysértési joganyag áttekintése, mivel sem az anyagi jogi, sem az eljárásjogi rendelkezések nem szolgálják a hatékony, gyors és kellő visszatartó erővel rendelkező felelősségre vonást és a jogbiztonságot. Az elemzés körébe kell vonni a nem szabálysértési eljárás keretében kiszabott közigazgatási jogi pénzügyi szankciók (közigazgatási bírság, közigazgatási objektív szankció) szabályrendszerét is, mivel ezen szankciók, illetve a kiszabásukhoz vezető eljárás jelenlegi szabályozása, a szabálysértési eljáráshoz való viszonya számos probléma forrása. Bármelyik – az elmélet és a gyakorlat körében felmerült – megoldási mód választása esetén átlátható és egyértelmű szabályozásra van szükség.
2. Célszerű lenne az egységes szabálysértési hatóság felállítása, valamint a büntetések, intézkedések következetes, megkerülhetetlen végrehajtásának szorgalmazása.
3. Meg kell teremteni az önálló közigazgatási bíráskodás feltételrendszerét, megfelelő alkotmányi, hatásköri és eljárásjogi szabályok megalkotásával. A közigazgatási per céljának, tárgyának és szerkezetének megfelelő olyan „közigazgatási perjog”-ot kell alkotni, amely lehetővé teszi a valódi közigazgatási bíráskodás körébe tartozó valamennyi jogvita elbírálását.
4. Meg kell változtatni a pénzügyi rendszer jogi szabályozását, ennek keretében erősíteni és szigorítani kell a felügyeletet. Ez a feladat elsődlegesen az Unió tagállamaira hárul, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy mind nagyobb jelentőségűvé válik az Unió szerepe a jogi szabályozás korszerűsítésében és egységesítésében.
5. Különösen fontos annak szabályozása, hogy válságkezelés esetén milyen eszközök (korai beavatkozás, átstrukturálás, felszámolás) álljanak a hatóság rendelkezésére. Már a korai beavatkozás preventív szakaszában is helye van hatósági kötelezésnek, de a tulajdonosi vagy menedzsment jogok megvonása nélkül. Az átstrukturálás már eredményezheti egyes tevékenységi fajták felszámolására kötelezést, a szervezet szétdarabolását, részleges eladásra kötelezést. A felszámolás szabályozását illetően törekedni kell a tagállami szabályok egységesítésére.
6. Indokolt a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete fogyasztóvédelmi hatósági jogainak szabályozása, s e tevékenység elhatárolása más, ugyancsak fogyasztóvédelemmel is foglalkozó hatóságok ez irányú jogkörétől.

A Magyar Jogász Egylet kifejezi azon reményét, hogy a jogalkotó munka – amelynek fő célja a jogharmonizáció, valamint a jogállam erősítése, korszerűsítése – hasznosítani tudja és kívánja a fenti ajánlásokat, és a Tizedik Magyar Jogászgyűlés résztvevői ezzel is részévé válnak hazánk jogrendszere stabilizálásának.

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET

JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉSEINEK TEMATIKÁI

I-XXIX.

1991-2010

ELSŐ JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SIÓFOK, 1991. MÁJUS 10–11.

Plenáris ülés

A privatizáció jogi problémái

Előadó: Dr. Sárközy Tamás tszv. egyetemi tanár

Az Állami Vagyonügynökség privatizációs gyakorlata

Előadó: Dr. Rajcsányi Péter, az Állami Vagyonügynökség Privatizációs Program-igazgatóságának igazgatója

Privatizáció a gyakorlatban

Előadó: Dr. Jakab István ügyvédi munkaközösség-vezető, Független Jogász Fórum

Szekcióülések

Koncessziós törvény

Önkormányzati tulajdon

A külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló törvény tapasztalatai

A társadalombiztosítás megújításának kérdései

MÁSODIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, DEBRECEN, 1991. OKTÓBER 18–19.

Plenáris ülés

Igazságügyi szervezeti és eljárási reform

Előadók: Dr. Balsai István igazságügy-miniszter

Dr. Solt Pál, a Legfelsőbb Bíróság elnöke

Dr. Györgyi Kálmán legfőbb ügyész

Szekcióülések

A cégbírósági eljárás gyakorlata

A közigazgatás új irányai – közigazgatási bírászkodás

Az ügyvédi tevékenység új formái és tartalma

A szövetkezetekre vonatkozó kodifikációs elképzelések

HARMADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, DEBRECEN, 1992. NOVEMBER 13–14.

Plenáris ülés

A privatizációra és az állami szektorra vonatkozó új törvények

Előadó: Dr. Sárközy Tamás tszv. egyetemi tanár

Szekcióülések

A polgári perrendtartás változásai, törvényességi óvás – felülvizsgálati kérelem

A felülvizsgálati kérelem és egyéb, lényeges változások a büntetőeljárásban

Az önkormányzati alapjogok és az alkotmánybírászkodás

A közszolgálati rendszer újjászületése, a köztisztviselők jogállásával kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdések

Az új munkajogi szabályozás eltérő sajátosságai a gazdasági és költségvetési szférában

Új törvényi szabályozás előtt a társadalombiztosítás

NEGYEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 1993. ÁPRILIS 22–24.

Plenáris ülés

A bírók szerepe az emberi jogok védelmében

Előadó: Dr. Solt Pál, a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnöke

Szekcióülések

A bűnüldözés és a büntetőjog-alkalmazás kérdései az európai közösség követelményeinek tükrében

Az új biztosítási törvény, biztosítási jogunk időszerű kérdései

A köztisztviselői törvény végrehajtásának tapasztalatai

A magyar értékpapírjogok, különös tekintettel a váltóra, részvényre és a tőzsdére

A földbirtok-politika 1993-ban, a mezőgazdasági földtulajdon és földhasználat szabályozása

A társadalombiztosítási jogalkalmazás az Alkotmánybíróság határozatai és a bírói gyakorlat tükrében

ÖTÖDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, DEBRECEN, 1993. OKTÓBER 29–30.

Plenáris ülés

Kártérítési jogunk új elemei

Előadó: Dr. Lábady Tamás alkotmánybíró, az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Szekcióülések

A kincstári tulajdon

A Gazdasági Versenyhivatal gyakorlatából

A csőd- és felszámolási eljárások elvi és joggyakorlati kérdései a csődtörvény novellára is figyelemmel

A szövetkezeti törvény felülvizsgálatának szükségessége a gyakorlati tapasztalatok, valamint a cégbírósági eljárások tükrében

A kerületi közigazgatás jövője a központi és az önkormányzati igazgatás változásainak tükrében

Az önkormányzati lakásokkal kapcsolatos új jogi szabályozás

HATODIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 1994. ÁPRILIS 14–15.

Plenáris ülés

A felülvizsgálati kérelem a polgári és a büntetőeljárásban, tapasztalatok, jogértelmezési anomáliák

Előadó: Dr. Szabó Győző, a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnökhelyettese

Szekcióülések

A gazdasági bűncselekmények új jogi szabályozása

A bírósági végrehajtás helyzete, a módosítás várható irányai

Az államigazgatási eljárás újraszabályozásának elvi és gyakorlati kérdései

Az önkéntes kölcsönös biztosítási pénztárak integrálódása a szociális ellátási rendszerbe

A gazdálkodó szervezetek átalakulása, ezzel kapcsolatos problémák a cégbírósági gyakorlatban

A munkajogi szabályok alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai, különös tekintettel a közalkalmazotti és közszolgálati jogviszonyokra

HETEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 1995. MÁJUS 11–12.

Plenáris ülés

Az államháztartás reformja

Előadó: Dr. Draskovics Tibor, a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára

Szekcióülések

„Magán” bíraskodás törvény alapján

A biztosítási törvény

Vám az új szabályozás tükrében

Merre tart a tőzsdék szabályozása (értékpapír, devizatőzsde, árutőzsde, határidős piacok)

Önkormányzatok gazdálkodása, az államháztartási reform hatásai

„Vádalku” – a büntetőeljárás egyszerűsítésének útjai

A környezetvédelmi szabályozás megújítása

NYOLCADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SZEGED, 1995. NOVEMBER 9–10.

Plenáris ülés

Változás és stabilitás az átalakuló jogrendszerben

Előadó: Dr. Vastagh Pál igazságügy-miniszter

Közteherviselési rendszer intézményi alapjai

Előadó: Pitti Zoltán miniszteri biztos, az APEH elnöke

Szekcióülések

A nem vagyoni kártérítés a bírói gyakorlatban

Nemzetközi bűnözés – nemzeti bűnözés

Az értékpapírtörvény továbbfejlesztése

A társasági és a privatizációs jog ütközései

A jegyzők hatósági tevékenységéről

A munkajogi szabályozás változásainak bírói gyakorlata

KILENCEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, GYULA, 1996. OKTÓBER 12–13.

Plenáris ülés

Ezredvégi törvényhozás az igazságszolgáltatási reform jegyében
Előadó: **Dr. Csiha Judit**, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára

Szekcióülések

Új törvény a szabálysértésről

Gépjármű-biztosítás 2000

Az új szövetkezeti törvény szükségessége

A sértett a büntetőeljárásban

Atipikus szerződések a hazai joggyakorlatban

Közbeszerzés a gyakorlatban

TIZEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 1997. MÁJUS 29–30.

Plenáris ülés

Közhatalom, az ügyfél és a jogállamiság
Előadó: **Dr. Kilényi Géza**, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, alkotmánybíró

Szekcióülések

A büntetőeljárás reformja

A Ptk. újabb módosítása az európai jogharmonizáció tükrében

Földtulajdon, földhasználat, birtokpolitika

A részvénytársasági szabályozás fejlesztése

A közszolgálati jog felülvizsgálata

Stabilitás és/vagy reform; a magyar adórendszer megújításának perspektívái

TIZENEGYEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, GYULA, 1997. OKTÓBER 17–18.

Plenáris ülés

Az ombudsman intézménye és működésének tapasztalatai
Előadó: **Dr. Gönczöl Katalin** egyetemi tanár, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

Szekcióülések

A vállalatfelvásárlás jogi szabályai (konszernjog, take over)

Törvényi változások a nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében

A médiatörvény gyakorlati tapasztalatai

A követelések biztosítékai, különös tekintettel a jelzálogjogra

A közigazgatási határozatok bíróság előtti megtámadása

A bős–nagymarosi erőműrendszerrel kapcsolatos nemzetközi jogi problémák

TIZENKETEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, EGER, 1998. OKTÓBER 15–16.

Plenáris ülés

Az új kormány előtt álló jogpolitikai feladatok

Előadó: **Dr. Dávid Ibolya** igazságügy-miniszter

Szekcióülések

A büntetőjogi szankciórendszer továbbfejlesztésének elvi és gyakorlati kérdései

A társasházi törvényből fakadó értelmezési problémák

Végrehajtás? Pénzbehajtás? Végrehajtás!

Az értékállandóságról a polgári jogban, különös tekintettel a biztosítási jogviszonyokra

Az idegenrendészet aktuális kérdései

Munkaügyi jogviták, különös figyelemmel a Pp. ezzel kapcsolatos szabályainak jelentős módosítására

TIZENHARMADIK JOGÁSZ VÁNDORGYÚLÉS, SOPRON, 1999. MÁJUS 27–28.

Plenáris ülés

A földjog és a mezőgazdasági szövetkezetek jogállásának alapvető fejlesztési irányai
Előadó: Dr. Torgyán József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Szekcióülések

A gazdasági társaságok átalakulásának kérdései
A viktimológia útja az áldozatvédelemig
Az új szabálysértési kódex problematikája
Örökhagyói akarat és ítélkezési gyakorlat; biztosítások és társasági részesedések a hagyatékban
A szabadságvesztés örökzöld problémái új köntösben
Az agrárjogalkotás időszerű feladatai

TIZENNEGYEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYÚLÉS, PÉCS, 1999. OKTÓBER 14–15.

Plenáris ülés

Az információs társadalom kialakulásának hatásai a jogrendszerre
Előadó: Dr. Sárközy Tamás egyetemi tanár, a Magyar Jogász Egylet elnöke

Szekcióülések

Az ítélőtáblák elhalasztása és a közigazgatási bíraskodás jövője
A Versenytanács fellépése a versenykorlátozásokkal szemben
Faktoringszerződés és ami mögötte van
Az Európai Unió követelményrendszere és a magyar közbeszerzési jog
A társadalombiztosítási reform vagy válságkezelés
Joggal a drogról

TIZENÖTÖDIK JOGÁSZ VÁNDORGYÚLÉS, EGER, 2000. OKTÓBER 12–13.

Plenáris ülés

Kihívások és válaszok. Az ügyészség a harmadik évezredben
Előadó: Dr. Polt Péter legfőbb ügyész

Szekcióülések

Hitelbiztosítékok a szerződésben
Hogy állta ki a választottbíráskodásról szóló törvény a gyakorlat próbáját?
A Btk. fiatalkorúakkal szemben alkalmazható szankciói, a differenciált büntetéskiszabás lehetőségei
Az új Polgári Törvénykönyv előkészítésének problémái
Jogi és szervezeti változások az államháztartásban
A környezeti kártérítés a gyakorlatban

TIZENHATODIK JOGÁSZ VÁNDORGYÚLÉS, SOPRON, 2001. MÁJUS 17–18.

Plenáris ülés

A jogász pálya átalakulása, a jogásztársadalom rétegződése és a jogásképzés aktuális kérdései
Előadó: Dr. Somogyvári István, az Igazságügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára

Szekcióülések

A személyekre vonatkozó szabályozás az új Polgári Törvénykönyvben
A középértékes büntetés kiszabásának tapasztalatai
A bírósági végrehajtás új szabályai
A „fantomcégek” törlésével kapcsolatos problémák
Minőség a társadalombiztosítási jogalkotásban

TIZENHETEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, HAJDÚSZOBOSZLÓ, 2001. OKTÓBER 18–19.

Plenáris ülés

Polgári eljárásjogunk fejlesztési lehetőségei

Előadó: Dr. Gáspárdy László tszv. egyetemi tanár

Szekcióülések

Az önálló kereskedelmi és ügynöki szerződésről szóló törvény alkalmazásának problémái

A jogharmonizációból eredő változások a környezetvédelemben

A csőd és felszámolás alapvető polgári jogi, pénzügyi jogi és büntetőjogi kérdései

Titok-e a titok?

Az Mt. jogharmonizációs célú módosítása – európai-e munkajogunk?

A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a sajtóban és más médiumokban

TIZENNYOLCADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, KESZTHELY, 2002. OKTÓBER 17–18.

Plenáris ülés

A Legfelsőbb Bíróság megváltozott szerepe és a táblabíráskodás

Előadó: Dr. Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke

A kormány négyéves jogalkotási koncepciója

Előadó: Dr. Bárándy Péter igazságügy-miniszter

Deák Ferenc születésének bicentenáriumán

Előadó: Dr. Máthé Gábor tszv. főiskolai tanár

Szekcióülések

Az elektronikus kereskedelemről szóló törvény gyakorlati hatályosulása

Az adójogi szabályozás változásai 2003-ban

A környezetvédelmi jog fejlődésének alapkérdései

Magyarország uniós csatlakozásának alapkérdései

Vállalatok megvásárlásának jogi lehetőségei

Társasági részesedések a házassági vagyonjogban

TIZENKILENCEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 2003. MÁJUS 15–16.

Plenáris ülés

Regionális államreform

Előadó: Dr. Lamperth Mónika belügyminiszter

Szekcióülések

A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatának új szabályozása

Átkerüljön-e a telekkönyvi nyilvántartás a bíróságokhoz?

A jogi segítségnyújtásról szóló szabályozás koncepciója

A kábítószerrel visszaélés új szabályai

A köztisztviselőkre vonatkozó szabályozás reformja

Az új közbeszerzési törvény

HUSZADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, PÉCS, 2003. OKTÓBER 9–10.

Plenáris ülés

Nemzeti versenyképesség és átlátható államháztartás

Előadó: Dr. Kovács Árpád, az Állami Számvevőszék elnöke

Szekcióülések

A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló új törvény

Új jogintézmények a közigazgatási eljárási törvényben

Az új büntetőeljárási törvény alkalmazásának első tapasztalatai

A társasági jog és a cégjog harmonizációja az EU jogával

Az EU-hoz való csatlakozás hatása az önkormányzati jogalkotásra

A Polgári perrendtartás új szabályai

HUSZONEGYEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SZEGED, 2004. OKTÓBER 14–15.

Plenáris ülés

A Be. módosítása, kétfokú rendes jogorvoslat

Előadó: Dr. Bárándy Péter, volt igazságügy-miniszter

Szekcióülések

Az új Ptk.-ban a bank- és hitelügyletek modern megközelítése

A közigazgatási perek szabályozásának továbbfejlesztése

Visszásságok, ellentmondások a bűnügyi zár alá vétel gyakorlatában

Az új jogalkotási törvény

Versenyjogi szabályok az európai uniós szabályozás tükrében

Előkészületek a büntetés-végrehajtásról szóló törvény megalkotására

HUSZONKETTEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 2005. MÁJUS 19–20.

Plenáris ülés

Az igazságügyi tárca előtt álló rövid és hosszú távú kodifikációs feladatok

Előadó: Dr. Petrétei József igazságügy-miniszter

Szekcióülések

Információs szabadság és a személyes adatok védelméhez való jog

A gazdasági társaságokról szóló új törvény tervezete

A védő szerepe a bizonyítási eljárásban

A területfejlesztési intézményrendszer és szabályozás 2005-ben

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény új jogintézményei

Az ingatlan-nyilvántartás újraszabályozásának kérdései

HUSZONHARMADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, PÉCS, 2005. OKTÓBER 27–28.

Plenáris ülés

A jogász hivatás etikája

Előadó: Dr. Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke

Szekcióülések

A KET hatálybalépésével összefüggő további jogszabályváltozások

Mediáció a büntetőeljárásban és ennek szabályozása

A választottbíráskodás szerepe a jogszolgáltatásban

A környezetvédelmi hatóságok új rendszere

Szokatlan vagyontárgyak a házastársi közös vagyonban és a hagyatékban

A szolgáltatások mozgása az EU-ban

HUSZONNEGYEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, EGER, 2006. OKTÓBER 19–21.

Plenáris ülés

A kormányzati szervezeti rendszer modernizálása

Előadó: Dr. Sárközy Tamás egyetemi tanár

Szekcióülések

A csődtörvény új szabályai, figyelemmel a várható újabb módosításokra

A kábítószerrel visszaélés büntetőjogi szabályozása, a bírói gyakorlat

A színlelt szerződésekről

Az előzetes döntéshozatali eljárás gyakorlata a magyar bíróságokon

A tőkepiaci törvénynek az értékpapír-kölcsönzéssel kapcsolatos rendelkezései és azok hatása a pénzpiacokra

Az új cégtörvényből fakadó tennivalók az átmeneti időszakban

HUSZONÖTÖDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 2007. MÁJUS 17–19.

Plenáris ülés

Az új Ptk. vitatervezetétől a törvényjavaslatig

Előadó: **Dr. Petréttei József** igazságügyi és rendészeti miniszter

Szekcióülések

A szerződések általános szabályai az új Ptk. vitatervezetében

Regionális vagy nagy megyei közigazgatás?

A 21. század büntetőjogi kodifikációjának első lépése

A GT és a kapcsolódó törvények várható változásai

A szervezett gazdasági bűnözés új tendenciái

A gyülekezés szabadsága. Kihívás a jogalkotók és a jogalkalmazók számára

HUSZONHATODIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SZEGED, 2007. OKTÓBER 11–13.

Plenáris ülés

Alkotmánybíráskodás és alkotmányosság

Előadó: **Dr. Bihari Mihály**, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

Szekcióülések

Gazdálkodás az állami vagyonnal

Az egészségügyi és oktatási szolgáltatások magánosítása

A közigazgatás első reformjának eredményei és hibái

Az igazságszolgáltatás akadályozása a bírósági eljárásokban

Fogyasztóvédelem a fogyasztóért

Az európai bűnügyi együttműködés és az emberi jogok

Rendvédelmi szervezet, a rendészet joga

HUSZONHETEDIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, PÉCS, 2008. OKTÓBER 9–11.

Plenáris ülés

Az élő Alkotmány: az alkotmánybíráskodás állandósága és változásai

Előadó: **Dr. Paczolay Péter**, a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

Szekcióülések

A közbeszerzési szabályok változtatásának lehetőségei

Az igazságügyi szakértők szerepe a polgári perben és a büntetőeljárásban

A jogalkotási törvény felülvizsgálata

Tisztességes verseny és fogyasztóvédelem a bankszektorban

A büntetőeljárásban részt vevő bíró, ügyész, illetve védő büntetőjogi védelme

Az elektronikus közigazgatási eljárás

HUSZONNYOLCADIK JOGÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, SOPRON, 2009. MÁJUS 21–23.

Plenáris ülés

Gondolatok az ügyészség alkotmányos helyzetéről és feladatairól

Előadó: **Dr. Kovács Tamás** legfőbb ügyész

Szekcióülések

A magyar közigazgatás jövője

Új Btk. – új szankciórendszer

A közpénzügyek új szabályai

A pénzügyi szolgáltatási szerződések érvényessége és hatályossága

A jogalkotás alkotmányossága és a jogalkotásért való felelősség

Köz- és önvédelem a kriminális cselekményekkel szemben

Plenáris ülés

Az igazságszolgáltatási reform folytatása

Előadó: **Dr. Baka András**, a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke

Szekcióülések

A büntetéskiszabási gyakorlat várható alakulása a jogalkotási változások tükrében

Kell-e új Polgári perrendtartás?

Az új Ptk. kodifikációjának folytatása

Az ügyvéd anyagi felelőssége

A Kormány és az önkormányzatok viszonya, a területi közigazgatási hivatalok szervezete és feladatai

Igazságos, egyszerű adórendszer

BÜNTETŐJOG

Egy az EU-ban kibontakozó rendszer elemei: Közigazgatási és büntetőjogi szankciók a csalásellenes politikában

A kölcsönös elismerés elve – előfeltételek, alapelvek és kivételek

A nemzeti büntetőjogi határozatok kölcsönös elismerése, alapelvek és korlátok – az európai elfogatóparancs példáján

A bizonyítékátadás szempontjai a transznacionális büntetőeljárásokban

A bizonyításfelvételi parancs: modell a jövő számára vagy rossz irány?

Europol – rövid és hosszú távú kilátások 2010. január 1-jét követően

Európai bűnüldöző szervek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben: az Eurojust – Európai Ügyészség kettőse

CIVILISZTIKA

Az EUMSZ hatása a magánjogra. A primér közösségi jog közvetlen és közvetett horizontális hatása.

Az európai jog alapvető elveinek horizontális hatása a magánjog területén

A bíróság és a magánjog: általános elvek és az európai bírósági szervezet felépítése

A közösségi jog hatása a nemzetközi társasági jogra

Az alapvető elvek és a közösségi irányelvek francia jogba történő átvétele

Az Európai Bíróság ítéleteinek hatása a nemzeti jogi bírósági határozatokra az angol jogban

A közjegyző jogállása, tevékenysége és az Európai Bíróság gyakorlata

KÖZJOG

Az Alkotmánybíróság és a közösségi integráció folyamata

A jogi továbbképzés elvei az európai jogi térségen belül. Megfontolások a Német Szövetségi Alkotmánybíróság ítéletéhez a Lisszaboni szerződésről

Hogyan járulhat hozzá a magánszektor közfeladatok megoldásához?

A kormányzati feladatok privatizálása a precedensjogot alkalmazó országokban

A közsféra meghódítása a magánsféra által: visszaszorul vagy terjeszkedik az állam?

Az állam szuverenitása a globalizáció korában

A szuverenitás változó fogalma

A katonai feladatok kiszervezésének nemzetközi perspektívái

[PART II]

TOPICS OF THE NEWLY FOUNDED HUNGARIAN JURISTS' CONVENTIONS

I–X

1992–2010

THEMES OF THE JURISTS' ITINERANT CONVENTIONS

I–XXIX

1991–2010

THE SECTION TOPICS OF THE 5TH EUROPEAN JURISTS' FORUM (BUDAPEST, 1–3 OCTOBER 2009)

TOPICS OF THE NEWLY FOUNDED HUNGARIAN JURISTS' CONVENTIONS

I-X
1992-2010

1ST HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, SIÓFOK, 24-26 APRIL 1992

President of the Jurists' Convention: **Dr. Pál Solt**, President of the Hungarian Supreme Court

Secretary: **Dr. Gábor Máthé**, Secretary-general of the Hungarian Jurists' Association

Plenary session

Europe and the Hungarian legal system

Speaker: **Dr. Ferenc Mádl**, Minister without Portfolio

Main topics

Modernisation of the judicial architecture

Constitutional process

Our civil law and commercial law between yesterday and tomorrow

Section meetings

The modernisation programme of the public administration

Criminalisation – decriminalisation

Market, market regulation and competition law

Law on cooperatives and land right in the light of legislation

The European Social Charter and the development of Hungarian law

The new rules of house and space management

2ND HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, SIÓFOK, 6-9 OCTOBER 1994

President of the Jurists' Convention: **Dr. Jenő Horváth**, President of the Hungarian Bar Association

Secretary: **Dr. Árpád Erdei**, Secretary-general of the Hungarian Jurists' Association

Plenary session

Constitutionality in Hungary – values and facts

Speaker: **Dr. László Sólyom**, President of the Hungarian Constitutional Court

Judiciary Section meetings:

The situation of the Hungarian judiciary

The concept of criminal proceedings

The European Convention on Human Rights and the Hungarian criminal proceedings

The reform of the Code of Civil Procedure

Constitutional law Section meetings:

Regulation of the central government in the constitution

The constitutional situation of fundamental rights and the fundamental rights legislation

The reform of the local governmental and public administration

The constitutional situation of human rights organisations in the Republic of Hungary

Business law Section meetings:

Our company law in the light of privatisation and the transformation of cooperatives

The reform of the Civil Code, particularly concerning the development of contract law, real estate law and consumer protection

Foreign investment and the legal status of foreign enterprises in Hungary

The legal tasks of advancing towards the European Community till 2000

3RD HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 17-19 MAY 1996

President of the Jurists' Convention: **Dr. Kálmán Györgyi**, Prosecutor General

Secretary: **Dr. Antal Miks**, Deputy Public Prosecutor of the Prosecutor General's Office

Plenary session

The judiciary in the light of the decisions of the Constitutional Court

Speaker: **Dr. Pál Solt**, President of the Hungarian Supreme Court

Criminal law Section meetings:

The criminological, forensic and criminal procedure problems of the fight against organised crime

System of penalties – imposing of a sentence – enforcement of a sentence

Some of the concerns related to the new economic crimes

Civil law Section meetings:

Business autonomy – black economy – law

The development of our property right system in the light of the new rules

The concept of reforming the Competition Act

Judiciary Section meetings:

The chances of the rule of law justice in Hungary

Company law in the evolving market economy

The Hungarian criminal proceedings law of the future

Public law – public administration law Section meetings:

The reform of the provincial administration

The concept of the comprehensive amendment to the Financial Institution Act

Pension reforms and codification

4TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 14-16 MAY 1998

President of the Jurists' Convention: **Dr. László Sólyom**, President of the Hungarian Constitutional Court

Secretary: **Dr. Rezső Hársfalvi**, Director of the Institute of Post-graduate Legal Studies at ELTE

Plenary session

Business law as the driving force of European integration

Speaker: **Dr. Tamás Sárközy**, Chair of the Hungarian Jurists' Association

Judiciary Section meetings:

Measuring the judiciary reform

Our law of civil procedure at the end of the 20th century

The new criminal procedure

Civil law Section meetings:

Intellectual property rights with special emphasis on copyright

Our labour law and the social market economy

The Civil Code

Public administration Section meetings:

Economic policy, financial policy, anti-inflation policy

The law of administrative procedures and the system of penalties

The Hungarian public administration and the European integration

5TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 19-21 MAY 2000

President of the Jurists' Convention: **Dr. Pál Solt**, President of the Hungarian Supreme Court

Secretary: **Dr. Zoltán Lomnici**, Secretary-general of the Hungarian Supreme Court

Plenary session

The main directions of developing Hungarian law in the process of moving towards accession

Speaker: **Dr. János Martonyi**, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Hungary

The onset of judicial case law in Hungary

Speaker: **Dr. Béla Pokol**, Chair of the Parliamentary Committee on Justice and Constitutional Affairs

Constitutional law Section meetings:

Constitutional questions of the accession to the European Union

Protection of personal data with special emphasis on the banks and insurance companies

Public administration Section meetings:

Practice of legal proceedings concerning taxes and customs and development prospects

Transformation of Hungarian public administration to meet the requirements of the European Union

Civil law Section meetings:

Labour law codification at the turn of the century

The present and future of civil procedural law

Criminal law Section meetings:

The rights of the accused and of the defence counsel in the light of the human rights convention

The European criminal law and its expected effect on the reform of the Criminal Code

6TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 6-8 JUNE 2002

President of the Jurists' Convention: **Dr. Jenő Horváth**, President of the Hungarian Bar Association

Secretary: **Dr. Imre Séllei**, President of the Regional Bar Association of Jász-Nagykun-Szolnok

Plenary session

Constitution – legislation – application of the law

Speaker: **Dr. János Németh**, President of the Hungarian Constitutional Court

The reform of the Civil Code

Speaker: **Dr. Lajos Vékás**, University Professor, Chair of the Codification Committee

The reform of the Criminal Code

Speaker: **Dr. Kálmán Györgyi**, Ministerial Commissioner, Chair of the Codification Committee

The reform of administrative procedures

Speaker: **Dr. Géza Kilényi**, University Professor, Chair of the Codification Committee

Civil law Section meetings:

Personal law

Liability for damages

Family law and law of succession

Criminal law Section meetings:

Conditions of criminal liability

Criminal implications of committing crimes

The Special Part of the Criminal Code

Public administration Section meetings:

The Code of Administrative Offences

Improvement of the public administration

System of penalties in the public administration

7TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 20-22 MAY 2004

President of the Jurists' Convention: **Dr. András Holló**, President of the Hungarian Constitutional Court

Secretary: **Dr. Ferenc Kondorosi**, Principal Advisor to the Constitutional Court

Plenary session

The Constitutional Treaty of the European Union and the Hungarian constitution

Speaker: **Dr. Ferenc Mádl**, President of the Republic of Hungary

Stage debate – Practicing legal profession following the EU accession

Public law Section meetings:

The new Hungarian constitution

Local governmental and provincial administration reform and the Constitution

Public finances and the Constitution

Judiciary Section meetings:

Alleviation and acceleration of the judicial procedure

Career management models of judges and public prosecutors

The judicial information at the present and in the future

Civil law Section meetings:

Codification of the new Civil Code and the community law

The role of up-to-date IT procedures in the field of civil law

The re-regulation of insolvency

8TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 15-17 JUNE 2006

President of the Jurists' Convention: **Dr. Katalin Kapás**, President of the Hungarian Chamber of Civil Law Notaries

Secretary: **Dr. Tamás Farkas**, Notary

Plenary session

The future of the European Union

Speaker: **Dr. Heinz Fischer**, Federal President of the Republic of Austria

Civil law Section meetings:

The strategic goals of the development of the Hungarian business law

The new rules of expropriation

The defence of public goods

Judiciary Section meetings

Continuation of the judiciary reform

New legal institutions in the criminal procedure

The effectiveness and time scales of civil proceedings

Public law Section meetings:

National constitutions and the EU constitution under preparation from the point of view of constitutional jurisdiction

The situation of public service personnel in the light of system development

The social effects of damaging the environment and its legal handling

9TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONFÜRED, 11–13 JUNE 2008

President of the Jurists' Convention: **Dr. Tamás Kovács**, Prosecutor General

Secretary: **Dr. Antal Miks**, Secretary-general of the Hungarian Jurists' Association

Plenary session

The present and the future of the European Union and the Hungarian rule of law

Speaker: **Dr. Katalin Szili**, President of the Parliament

Civil law Section meetings:

Tradition and innovation in the new Civil Code

Why the role of civil liability changed in the economy and society?

The problems involving the legal treatment of business insurance, pension insurance and health insurance

Judiciary Section meetings:

Changes in the criminal procedure during the last decade

Ten years of the judiciary reform

Electronic procedures in the judiciary

Public law Section meetings:

Our sources of law and legal certainty

The contradictions of legality and supervision at the public authorities and local governments

The rules related to referendums and elections

10TH HUNGARIAN JURISTS' CONVENTION, BALATONALMÁDI, 10–12 JUNE 2010

President of the Jurists' Convention: **Dr. János Bánáti**, President of the Hungarian Bar Association

Secretary: **Dr. Daisy Kiss**, Secretary-general of the Hungarian bar Association

Plenary session

From the Treaty of Lisbon to the Hungarian presidency

Speaker: **Dr. János Martonyi**, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Hungary

Civil law Section meetings:

The new code related to personal law

The effects of the decisions of the Luxembourg Courts on the national civil law

The legal status and responsibility of the executive officers in the company law during the last twenty years

Criminal law Section meetings:

Unclear economic life – market economy – economic crimes

Changes to the Criminal Code during the last decade

Criminal cooperation after the Treaty of Lisbon

Public law Section meetings:

Infringement procedures in the eyes of the prosecutor

The future of public administration jurisdiction

Problems of the Hungarian Financial Supervisory Authority

OF THE JURISTS' ITINERANT CONVENTIONS

1-X.XIX

1991-2010

1ST JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SIÓFOK, 10-11 MAY 1991

Plenary session

The legal problems of privatisation

Speaker: Dr. Tamás Sárközy, University Professor, Head of Department

The privatisation practice of the Hungarian State Holding Company

Speaker: Dr. Péter Rajcsányi, Director of the Program Directorate of the Hungarian State Holding Company

Privatisation in practice

Speaker: Dr. István Jakab Head of Law Office, Independent Jurists' Forum

Section meetings

Concessions Act

Local government property

Experiences related to the Law on Foreigners' Investments in Hungary

The questions of reforming the social insurance

2ND JURISTS' ITINERANT CONVENTION, DEBRECEN, 18-19 OCTOBER 1991

Plenary session

The architectural and procedural reform of the judiciary

Speakers: Dr. István Balsai, Minister for Justice

Dr. Pál Solt, President of the Hungarian Supreme Court

Dr. Kálmán Györgyi, Prosecutor General

Section meetings

Procedures in the court responsible for maintaining a register

New directions for public administration – public administration jurisdiction

New forms and contents of the legal profession

Codification ideas related to the cooperatives

3RD JURISTS' ITINERANT CONVENTION, DEBRECEN, 13-14 NOVEMBER 1992

Plenary session

New laws related to privatisation and the public sector

Speaker: Dr. Tamás Sárközy, University Professor, Head of Department

Section meetings

Changes to the Code of Civil Procedure, appeal in the interest of the law – request for review

The request for review and other important changes in the criminal procedure

Local governments' rights and constitutional jurisdiction

Revival of the public service system, theoretical and practical questions concerning the legal status of civil servants

The distinct specificities of the new labour law regulation in the economic and the budget sector

New legislation in the field of social insurance

4TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 22-24 APRIL 1993

Plenary session

The role of judges in the defence of human rights

Speaker: Dr. Pál Solt, President of the Hungarian Supreme Court

Section meetings

The questions of law enforcement and the application of criminal law in the light of the European Community requirements

The new Insurance Act, the timely questions of our insurance law

Experiences of implementation of the Civil Servants Act

Hungarian securities legislation, with special emphasis on notes, shares and the stock exchange

Land policy in 1993, the agricultural property and the regulation of land use

Social security law application in the light of the Constitutional Court decisions and the judicial practice

5TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, DEBRECEN, 29-30 OCTOBER 1993

Plenary session

The new elements of our liability law

Speaker: **Dr. Tamás Lábady**, Member of the Constitutional Court, Vice-President of the Constitutional Court

Section meetings

Treasury assets

From the practice of the Hungarian Competition Authority

The questions of principle and of legal practice of bankruptcy and liquidation procedures, taking into account the amendment of the law on bankruptcy

The need to review the Act on Cooperatives in the light of practical experiences and the Registry Court procedures

The future of district public administration in the light of the changes of the central and local governance

The new legislation in relation to flats owned by local governments

6TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 14-15 APRIL 1994

Plenary session

Request for review in the civil and criminal procedures, experiences, anomalies of interpretation of the law

Speaker: **Dr. Győző Szabó**, Vice-President of the Hungarian Supreme Court of Hungary

Section meetings

The new legislation of economic crime

The state of judicial enforcement, the expected directions of the modification

The theoretical and practical questions of the re-regulation of the administrative proceedings

The integration of the voluntary mutual insurance funds into the social care system

Transformation of economic entities and related problems in the practice of the Registry Court

Practical experiences of applying labour law with special regard to the civil servant and public-law service relationship

7TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 11-12 MAY, 1995

Plenary session

The reform of public finances

Speaker: **Dr. Tibor Draskovics**, State Secretary of Public Administration of the Ministry of Finance

Section meetings

Private judiciary based on the law

Insurance Act

Customs in the light of the new regulation

Which way is the stock exchange regulation going (securities, foreign stock exchange, commodity exchange, futures markets)?

Management of local governments, the impacts of the public finances reform

"Plea agreement" – ways of simplifying criminal proceedings

Renewal of the environmental regulation

8TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SZEGED, 9-10 NOVEMBER 1995

Plenary session

Change and stability in the transforming legal system

Speaker: **Dr. Pál Vastagh**, Minister of Justice

The institutional bases of the system of liability of common charges

Speaker: **Zoltán Pitti**, Ministerial Commissioner, President of the Hungarian Tax and Financial Control Administration

Section meetings

The non-material compensation for damages in the judicial practice

International crime – national crime

Further development of the Law on Securities

The conflicts of Company Law and the Law on Privatization

About the public authority activities of the notaries

The judicial practice of the changes of Labour Law

9TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, GYULA, 12-13 OCTOBER 1996

Plenary session

Legislation at the end of the millennium in the spirit of the judicial reform
Speaker: **Dr. Judit Csiha**, State Secretary of Politics, Ministry of Justice

Section meetings

New law on offences

Motor vehicle insurance 2000

Need for the new Act on Cooperatives

The plaintiff in the criminal proceedings

Non-typical contracts in the Hungarian legal practice

Public procurement in practice

10TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 29-30 MAY 1997

Plenary session

Official authority, the client and constitutionality

Speaker: **Dr. Géza Kilényi**, Representative of Doctors of the Hungarian Academy of Sciences, Member of the Constitutional Court

Section meetings

The reform of criminal proceedings

The new modification of the Civil Code in the light of the European law harmonization

Land, land use, land policy

The development of the regulation on public limited companies

Review of the civil service legislation

Stability and/or reform: perspectives of the renewal of the Hungarian tax system

11TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, GYULA, 17-18 OCTOBER 1997

Plenary session

The institution and the experiences of the functioning of the ombudsman

Speaker: **Dr. Katalin Gönczöl**, University Professor, Parliamentary Commissioner for Citizens' Rights

Section meetings

The legal regulations of buy-outs (law on concerns, take over)

Changes in the law on sexual offences

The practical experiences of the Act on Media

Securities of claims, in particular in the case of mortgage law

Judicial challenge of the administrative decisions

International legal problems in relation to the Gabčíkovo-Nagymaros Waterworks

12TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, EGER, 15-16 OCTOBER 1998

Plenary session

The legal policy tasks of the new government

Speaker: **Dr. Ibolya Dávid**, Minister of Justice

Section meetings

Questions of principle and practical questions of the further development of the system of criminal sanctions

Problems of interpretation resulting from the Act on Dwelling Houses

Enforcement? Money collection? Enforcement!

On value stability in civil law, in particular in connection with the insurance relationship

The current questions of the Department of Aliens

Labour law disputes, in particular the significant modifications of the Civil Procedure Code regulations

13TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 27-28 MAY 1999

Plenary session

The main course of development of the land rights and the legal status of the agriculture cooperatives

Speaker: Dr. József Torgyán, Minister of Agriculture and Rural Development

Section meetings

Questions of the transformation of commercial undertakings

The path of victimology to victim protection

The problems of the new administrative offences codex

Testator's will and case-law; insurances and company shares in the legacy

The evergreen problems of imprisonment

The current tasks of agricultural legislation

14TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, PÉCS, 14-15 OCTOBER 1999

Plenary session

The impact of the development of the information society on the legal system

Speaker: Dr. Tamás Sárközy, University Professor, President of the Hungarian Jurists' Association

Section meetings

Postponing the introduction of high courts of appeal and the future of the public administration judiciary

The act of the Competitiveness Council against competition restrictions

Factoring contract and what is behind it

The common basic standards of the European Union and the Hungarian procurement law

Social security reform or crisis management

With law against drugs

15TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, EGER, 12-13 OCTOBER 2000

Plenary session

Challenges and answers. The Prosecutor's Office in the third millennium

Speaker: Dr. Péter Polt, Prosecutor General

Section meetings

Credit insurances in the contract

How did the Act on Arbitration stand the trial of practice?

The applicable sanctions of the Criminal Code against minors, the possibilities of differentiated sentencing

Problems of the preparation of the new Civil Code

Legal and structural changes in public finances

Environmental damage compensation in practice

16TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 17-18 MAY 2001

Plenary session

The transformation of the jurist profession, stratification of the jurist society and the current questions of the jurists training

Speaker: Dr. István Somogyvári, State Secretary of Public Administration, Ministry of Justice

Section meetings

Regulation regarding persons in the new Civil Code

Experiences of imposing the median term punishment

New rules of judicial enforcement

Problems related to closing down "front companies"

Quality in social security legislation

17TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, HAJDÚSZOBOSZLÓ, 18–19 OCTOBER 2001

Plenary session

Development possibilities of Hungary's civil procedural law
Speaker: Dr. László Gáspárdy, Head of Department University Professor

Section meetings

Pitfalls in the application of the Act on Independent Trade and Agency Contracts
Changes in environment protection due to law harmonisation
Fundamental civil law, fiscal law and criminal law aspects of bankruptcy and liquidation
Is a secret really a secret?
Labour Code modifications due to harmonizing of laws – Is our labour law of a European standard?
Limits and freedom of expression in the press and in other media

18TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, KESZTHELY, 17–18 OCTOBER 2002

Plenary session

The changed role of the Hungarian Supreme Court; the role of regional courts
Speaker: Dr. Zoltán Lomnici, President of the Hungarian Supreme Court and of the Office of the National Council of Justice of Hungary

The four-year legislative concept of the government
Speaker: Dr. Péter Bárándy, Minister of Justice

On the bicentennial of the birth of Ferenc Deák
Speaker: Dr. Gábor Máthé, University Professor, Head of Department

Section meetings

The practical process of taking effect of the Act on Electronic Commerce
Changes in tax regulations in 2003
Key questions of the development of environmental protection law
Key questions of Hungary's accession to the European Union
Legal opportunities of corporate acquisitions
Corporate shares in marital asset law

19TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 15–16 MAY 2003

Plenary session

Regional state reform
Speaker: Dr. Mónika Lamperth, Minister of Interior

Section meetings

New regulations of the judicial review of administrative decisions
Should land registry be transferred to the courts?
The concept of the regulation on legal assistance
New regulations of illegal drug abuse
Reform of the civil servants' regulations
The new Act on Public Procurement

20TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, PÉCS, 9–10 OCTOBER 2003

Plenary session

National competitiveness and a transparent state budget
Speaker: Dr. Árpád Kovács, President of the State Audit Office of Hungary

Section meetings

The new Act on Insurance Companies and Insurance Activity
New legal instruments in the Act on Public Administrative Procedures
The first experiences after the application of the new Act on Criminal Proceedings
The harmonization of company law and law of business associations with EU law
The effect of the EU accession on local governments' legislation
New regulations of the Code of Civil Procedure

21ST JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SZEGED, 14–15 OCTOBER 2004

Plenary session

Modifications of the Act on Criminal Proceedings; two-tier ordinary reviews
 Speaker: **Dr. Péter Bárándy**, former Minister of Justice

Section meetings

A modern approach to banking and credit transactions in the new Civil Code
 Further development of the regulations of administrative lawsuits
 Maladministration and contradictions in the practice of criminal sequestration
 The new Act on Legislation
 Competition law rules in the light of EU regulations
 Preparations for drafting the Act on Sentence Enforcement

22ND JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 19–20 MAY 2005

Plenary session

Short and long-term codification responsibilities of the Justice Department
 Speaker: **Dr. József Petrétai**, Minister of Justice

Section meetings

Freedom of information and the right to the protection of private data
 The draft bill for the new Act on Business Associations
 The role of the defender in the adduction of evidence
 The institutional system and regulation of regional development in 2005
 New legal instruments in the Act on the General Rules of Administrative Proceedings and Services
 Redefinition questions of the property register

23RD JURISTS' ITINERANT CONVENTION, PÉCS, 27–28 OCTOBER 2005

Plenary session

Ethics in the jurist's vocation
 Speaker: **Dr. Zoltán Lomnici**, President of the Hungarian Supreme Court and of the Office of the National Council of Justice of Hungary

Section meetings

Legislative changes triggered by the Act on Administrative Procedures coming into force
 Mediation in the criminal proceeding and its regulation
 The role of arbitration courts in jurisdiction
 The new system of environmental protection authorities
 Unusual pieces of property in matrimonial property and in legacies
 The movement of services in the EU

24TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, EGER, 19 – 21 OCTOBER 2006

Plenary session

Modernization of the government's organizational system
 Speaker: **Dr. Tamás Sárközi**, University Professor

Section meetings

New regulations in bankruptcy law, with a focus on expected new modifications
 Legislative regulation of illegal drug abuse in criminal law, judicial practice
 On fictitious contracts
 The practice of preliminary ruling procedures in Hungarian courts
 Provisions of the Act on Capital Markets on securities lending and its effects on money markets
 Necessary measures arising from the new Companies' Act in the transition period

25TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 17–19 MAY 2007

Plenary session

The Civil Code from debate draft to bill

Speaker: **Dr. József Petréttei**, Minister of Justice and Police Forces

Section meetings

General rules of contracts in the debate draft of the new Civil Code

Public administration: by regions or extended to counties?

The first step of the 21st century criminal law codification

Expected changes in the Act on Business Regulation and related law

New tendencies in organized economic crime

Freedom of assembly. A challenge for legislators and law enforcers

26TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SZEGED, 11 – 13 OCTOBER 2007

Plenary session

The constitutional court and the question of constitutionality

Speaker: **Dr. Mihály Bihari**, President of the Hungarian Constitutional Court

Section meetings

Management of public assets

Privatization of health and education services

The achievements and flaws of the first public administration reform

Obstructing the course of justice in court proceedings

Consumer protection for the consumer

The European criminal cooperation and human rights

Law enforcement agencies, the right of the police system

27TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, PÉCS, 9 – 11 OCTOBER 2008

Plenary session

The living Constitution: stability and changes in the constitutional jurisdiction

Speaker: **Dr. Péter Paczolay**, President of the Hungarian Constitutional Court

Section meetings

Opportunities for change in public procurement regulations

The role of forensic service providers in civil procedures and criminal proceedings

A review of the Act on Legislation

Fair competition and consumer protection in the banking sector

Criminal law protection of judges, prosecutors and defenders involved in criminal proceedings

The e-public administration procedure

28TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, SOPRON, 21–23 MAY 2009

Plenary session

Reflections on the constitutional situation and the responsibilities of the Prosecutor's Office

Speaker: **Dr. Tamás Kovács**, Prosecutor General

Section meetings

The future of the Hungarian public administration

New Criminal Code – new sanction system

New rules of public finances

Validity and effectiveness of financial service contracts

Constitutionality of legislation and the responsibility for law-making

Public protection and self-defence against criminal acts

29TH JURISTS' ITINERANT CONVENTION, PÉCS, 11–12 NOVEMBER 2010

Plenary session

Continuation of the judicial reform

Speaker: **Dr. András Baka**, President of the Hungarian Supreme Court and of the Office of the National Council of Justice of Hungary

Section meetings

The expected formation of the practice of sentence imposing in the light of the legislation changes

Do we need a new Code of Civil Procedures?

Continuation of the codification of the new Civil Code

The financial responsibility of lawyers

The relationship of the government and local governments, organization and responsibilities of regional public administration authorities

A simple and fair system of taxation

THE SECTION TOPICS

OF THE 5TH EUROPEAN JURISTS' FORUM

(BUDAPEST, 1–3 OCTOBER 2009)

CRIMINAL LAW

Elements for an emerging system of EU – Rules on administrative and criminal sanctions in the area of anti-fraud policies

The principle of mutual recognition – prerequisites, principles and exemptions

Mutual recognition of national criminal procedural decisions, fundamental principles and boundaries – using the European Arrest Warrant as an example

The facets of evidence transfer in trans-national criminal proceedings

The Evidence Warrant: model for the future or wrong track?

Europol – short and long term perspectives after 1 January 2010

European Enforcement Agencies in the Area of Freedom, Security and Justice: the Eurojust – European Public Prosecutor binomial

CIVIL LAW AND COMMERCIAL LAW

The effect of the EC Treaty in private law. On direct and indirect horizontal effect of primary community law.

Horizontal effect of the general principles of community law in the sphere of private law

The Court of Justice and private law: valications, general principles and the architecture of the European judiciary

Impact of EC law on international company law

Application of the basic principles and the directives of the community in the French law

The impact of the decisions of the European Court on decisions made by the national courts in English law

The legal standing and activities of the notaries and the practice of the European Court of Justice

PUBLIC LAW

The Constitutional Court and the process of the Community integration

The principles of legal further training within the European legal area. Considerations to the judgment of the German Federal Constitutional Court on the Treaty of Lisbon

Ways of contribution of the private sector to handling public tasks

Privatization of government functions in common law countries

The private conquest of the public sphere: retreat or expansion of the state?

The sovereignty of the state in the era of globalisation

On the changing concept of sovereignty

International perspectives on outsourcing military tasks

A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET ALAPSZABÁLYA

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § (1) A Magyar Jogász Egylet (a továbbiakban Egylet; rövidítése MJE) célja a jogászság általános társadalmi érdekeinek érvényre juttatása, a magyar jogélet fejlesztése, a jogtudomány művelése, a jogélet különböző területein működő jogászok szakmai-tudományos együttműködésének előmozdítása.

(2) Az Egylet székhelye: Budapest, címe: 1054 Budapest, Szemere utca 8.

(3) Az Egylet működése a Magyar Köztársaság területére terjed ki.

(4) Az Egylet pecsétje: az Egylet neve és jelvénye.

A jelvény fehér alapú, piros-fehér-zöld szegéllyel, a közepén aranszínű paragrafus, alján arany betűkkel MJE felirat.

(5) Az Egylet jogi személy.

(6) Az Egylet közhasznú társadalmi szervezet, a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 26. § c/3/4. pontjai szerinti közhasznú tevékenysége:

- tudományos tevékenység, kutatás
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- kulturális tevékenység,
- euroatlanti integráció elősegítése.

(7) Az Egylet közhasznú tevékenységét tagságán kívül álló személyek és szervezetek részére is végzi.

(8) Az Egylet közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

AZ EGYLET CÉLJÁNAK MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ ESZKÖZÖK

2. § Az Egylet célját különösen a következő eszközökkel valósítja meg:

- a) megrendezi a Magyar Jogászgűlést;
- b) előadásokat, ankétokat, vitaűléseket, vándorgűléseket, kulturális rendezvényeket szervez, kiadványai útján közreműködik a jogi ismeretterjesztésben;
- c) jogszabályok alkotását kezdeményezi, és véleményt nyilvánít a jogszabályok tervezeteiről;
- d) szakmai kiadói tevékenységet folytat, így kiadja a Magyar Jogot, a Jogásznaplót, a vándorgűléseken és a jogászgűléseken elhangzott előadások összefoglaló köteteit, valamint a Jogászegyleti Értekezéseket, támogatja a szakosztályokat tanulmányok, vitaűlések anyagának közzétételében;
- e) tudományos pályázatokat hirdet meg;

- f) javaslatokat tesz a jogásképzésre, közreműködik a jogászok továbbképzésében, bel-
földi és külföldi tanfolyamokat szervez;
- g) együttműködik más szakmai, illetve tudományos és kulturális szervezetekkel;
- h) nemzetközi kapcsolatokat tart fenn külföldi szakmai szervezetekkel;
- i) kitüntető jelvényeket, díjakat alapít és adományoz.

MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS

3. § (1) A Magyar Jogászegyület az Egylet kétévénként hívja össze.
- (2) A Magyar Jogászegyület közhasznú fórum, célja az, hogy a magyar jogászokat a szakmai és tudományos eszmecserére egyesítse és hatást gyakoroljon a magyar jog szükséges fejlesztésére és átalakítására.
- (3) A Magyar Jogászegyületen – egyleti tagságra tekintet nélkül – minden magyar jogász részt vehet.
- (4) A Magyar Jogászegyületen tárgyalandó témaköröket, valamint a létrehozandó szekciókat a Tudományos Bizottság javaslatainak figyelembevételével az Elnökség határozza meg.
- (5) A Magyar Jogászegyület elnökét és titkárát az Egylet Elnöksége kéri fel és bízta meg.
- (6) A Magyar Jogászegyület szakmai munkáját szekciókban végzi. A szekciók tanácskozására olyan jogalkotási vagy a jogélet fejlesztését célzó egyéb kérdéseket kell kitűzni, amelyek állásfoglalást igényelnek.
- (7) A szekciók tanácskozásukat ajánlások elfogadásával zárják. Az ajánlásokat – a szekcióban folyt munka összefoglalójával együtt – a témakör elnöke a teljes ülés előtt ismerteti. Az ajánlásokat a Magyar Jogászegyület elnöke nyilvánosságra hozza és eljuttatja az intézkedésre hivatott szervekhez. Az ajánlások az egyes szekciókban összegyűlt jogászok állásfoglalását fejezik ki.

AZ EGYLET GAZDÁLKODÁSA

4. § (1) Az Egylet jóváhagyott éves költségvetési terv alapján gazdálkodik. Bevételeit a tagdíjak és az egyéb forrásokból származó eszközök képezik.
- (2) Az Egylet vállalkozási tevékenységet csak közhasznú céljainak megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végez, gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt kizárólag az Alapszabályában meghatározott tevékenységre fordítja.
- (3) Az Egylet befektetési tevékenységet folytat.
- (4) Az Egylet tartozásaiért saját vagyonával felel.

AZ EGYLET TAGSÁGA

5. § (1) Az Egylet tagsága természetes személyekből és jogi személyekből, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokból (a továbbiakban együtt: jogi személy) áll.
- (2) A természetes személy tagok lehetnek rendes, tiszteleti és örökös tagok.
6. § (1) Rendes tag az a jogi doktori oklevéllel rendelkező személy és az a joghallgató lehet, aki az Egylet céljával egyetért és vállalja a megállapított tagdíj megfizetését.
- (2) A rendes tag felvétele és átvétele – belépési nyilatkozat alapján – az általa választott területi szervezet vezetőségének hatáskörébe tartozik. A felvételt megtagadó határozatot meg kell indokolni és ellene – annak kézhezvételétől számított tizenöt napon belül – az Egylet Elnökségéhez lehet fellebbezni.
- (3) A felvétellel a rendes tag a Magyar Jogász Egylet tagjává válik.
- (4) A rendes tag a belépési nyilatkozaton hozzájárul ahhoz, hogy adatai az Egylet nyilvántartásában és honlapján szerepeljenek.
7. § (1) A rendes tag jogai:
- a) szavazati joggal részt vehet annak a területi szervezetnek taggyűlésein, amelynek tagja;
 - b) küldöttnek választható az Egylet Küldöttgyűlésébe;
 - c) az Egylet bármely tisztségére megválasztható;
 - d) javaslatokat és indítványokat tehet, továbbá fellebbezéssel fordulhat az Egylet illetékes szervéhez;
 - e) részt vehet az Egylet rendezvényein, tanfolyamain, szakmai pályázatain, a szakosztályok tevékenységében.
- (2) A rendes tag kötelessége, hogy közreműködjék az Egylet célkitűzéseinek megvalósításában, megtartsa az Alapszabály rendelkezéseit, valamint a jogász etika szabályait és fizesse a tagdíjat.
8. § A tiszteleti tagságot az Elnökség az Egylet valamely tagjának javaslatára olyan külföldi jogásznak adományozhatja, aki a hazája és hazánk jogászai közötti szakmai és tudományos kapcsolatok fejlesztésében kiemelkedő érdemeket szerzett.
9. § (1) Az örökös tag címet a területi szervezet azoknak a rendes tagoknak adományozhatja, akik szakmai tevékenységükkel és az Egylet érdekében kifejtett munkájukkal e címre méltóvá váltak.
- (2) Az örökös tagot a rendes tag jogai illetik meg.
10. § A tiszteleti tag, az örökös tag, valamint a nappali tagozatú joghallgató rendes tag mentesül a tagsági díj fizetési kötelezettség alól.
11. § (1) Az Egylet tagjai lehetnek azok a jogi személyek, amelyek belépési szándékukat és együttműködési készségüket arra jogosult szerveik útján kinyilvánították.

(2) Jogi személy belépéséről az együttműködési megállapodás aláírásával az Egylet Elnöksége, vagy helyi jogi személy esetén a területi szervezet vezetősége dönt.

(3) A jogi személy tagot megilletik a 7. § (1) bekezdés e) pontjában írt jogok, egyebekben jogait és kötelezettségeit a vele kötött megállapodás tartalmazza.

A TAGSÁGI ADATOK NYILVÁNTARTÁSA ÉS KÖZLÉSE

12. § (1) A területi szervezetek az általuk felvett, vagy átvett egyleti tagokról nyilvántartást vezetnek. A nyilvántartandó adatokat az Egylet Elnöksége határozza meg.

(2) A területi szervezet elnöke köteles gondoskodni arról, hogy a tagnyilvántartási adatokat az Egylet Titkársága minden év január 31-éig megkapja. A tagnyilvántartás adataiban időközben bekövetkezett változásokról a területi szervezet elnöke az Egylet Titkárságát tájékoztatja.

(3) A tagnyilvántartás számszerű adatait az Egylet Elnöksége nyilvánossá teheti.

A TAGSÁGI VISZONY MEGSZÚNÉSE

13. § (1) A tagsági viszony megszűnik:

- a) kilépéssel,
- b) törléssel,
- c) elhalálozással,
- d) jogi személy esetén a szervezet megszűnésével, illetőleg a megállapodás megszűnésével,
- e) tiszteleti és örökös tag esetén a cím visszavonásával.

(2) A természetes személy tag az Egyletből a területi szervezet vezetőségéhez benyújtott írásbeli bejelentéssel bármikor kiléphet.

(3) Azt a tagot, aki a tagsági díjjal egy évnél tovább hátralékban van és azt írásbeli felszólítás ellenére sem rendezi, vagy a 7. § (2) bekezdésében meghatározott egyéb kötelezettségeit súlyosan megsértette, az Egylet tagfelvételre jogosult szerve [6. § (2) bekezdés] a tagok sorából törölheti.

(4) A törlést kimondó határozat ellen, annak kézhezvételétől számított 15 napon belül halasztó hatályú fellebbezésnek van helye az Egylet Elnökségéhez. Az Egylet Elnöksége következő ülésén határoz a fellebbezésről.

(5) A tiszteleti tag, illetőleg az örökös tag címet az Elnökség, illetve a területi szervezet vezetősége visszavonhatja, ha a cím viselésére a tag méltatlanná vált.

(6) Az örökös tag cím visszavonása a rendes tagságot is megszünteti.

(7) A törlést és a visszavonást kimondó határozatban a tag figyelmét fel kell arra hívni, hogy a határozatot a bíróság előtt megtámadhatja.

AZ EGYLET SZERVEI

14. § (1) Az Egylet szervei:

- a) Küldöttgyűlés,
- b) Elnökség,
- c) Ellenőrző Bizottság,
- d) Titkárság,
- e) Bizottságok,
- f) Szakosztályok,
- g) Területi szervezetek,
- h) Helyi csoportok.

(2) Az Egylet legfőbb szerve: a Küldöttgyűlés.

(3) Az Egylet vezető szervei: az Elnökség, az Ellenőrző Bizottság, a Területi Szervezet taggyűlése és vezetősége.

(4) Az Egylet vezető tisztségviselői: az elnök, az alelnökök, a főtitkár, az Elnökség tagjai, valamint az Ellenőrző Bizottság elnöke és tagjai.

KÜLDÖTTGYŰLÉS

15. § (1) A Küldöttgyűlés az Egylet legfőbb szerve, a tagok összességének képviselete.

(2) A Küldöttgyűlés a területi szervezetek taggyűlései által – a tagság létszámával arányos számban – négy évre választott 135 küldöttből áll.

(3) A taggyűlések megtartásával, a küldöttek számával és megválasztásával kapcsolatban az Elnökség irányelveket ad ki.

16. § (1) A Küldöttgyűlés évente egyszer tart rendes ülést, összehívásáról az Elnökség gondoskodik. Az Elnökség a Küldöttgyűlés rendkívüli ülését szükség esetén bármikor összehívhatja, az Ellenőrző Bizottság indítványára pedig köteles összehívni. A Küldöttgyűlést össze kell hívni, ha a tagság egyharmada – az ok és a cél megjelölésével – kívánja, valamint akkor is, ha a bíróság elrendeli.

(2) A Küldöttgyűlésen a küldöttek, az Elnökség választott tagjai, illetőleg az Egylet vezető tisztségviselői rendelkeznek szavazati joggal.

(3) A Küldöttgyűlésre a (2) bekezdésben említetteken kívül meg kell hívni az Egylet tiszteletbeli elnökét, a titkárt és az Ellenőrző Bizottság tagjait. Az Egylet Elnöksége a Küldöttgyűlésre mindazokat meghívhatja, akinek részvételét szükségesnek tartja.

17. § (1) A Küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik

- a) az Alapszabály megállapítása és módosítása;
- b) a tagdíj legalacsonyabb összegének megállapítása;
- c) az Egylet Elnöksége éves beszámolójának elfogadása;

- d) a közhasznúsági jelentés jóváhagyása;
- e) a költségvetési beszámoló elfogadása;
- f) az Egylet éves költségvetésének meghatározása;
- g) az Egylet Elnöksége öt tagjának, az elnöknek, a négy alelnöknek, a főtitkárnak és az Ellenőrző Bizottságnak megválasztása, felmentése;
- h) döntés más társadalmi szervezettel való egyesülésről, szétválásról, átalakulásról, továbbá a feloszlás kimondásáról;
- i) kitüntető jelvények és díjak alapítása;
- j) tiszteletbeli elnöki cím adományozása;
- k) az éves beszámoló elfogadásával egyidejűleg az Egylet tisztségviselőinek tiszteletdíj és költségtérítés megállapítása.

(2) A Küldöttgyűlés dönthet az Egylet működését érintő bármely más kérdésben is.

ELNÖKSÉG

18. § (1) A Küldöttgyűlések között az Egylet legfőbb döntéshozó szerve az Elnökség.

(2) Az Elnökség 31 tagból áll. Tagja az elnök, a négy alelnök, a főtitkár, a Küldöttgyűlés által megválasztott további öt fő, valamint a területi szervezetek vezetőség által megválasztott elnökei.

(3) Az Elnökség feladatai:

- a) összehívja a Magyar Jogászyűlést;
- b) összehívja a Küldöttgyűlést;
- c) irányítja az Egylet folyamatos működését;
- d) gondoskodik a Küldöttgyűlés határozatainak a végrehajtásáról;
- e) megválasztja – az Ellenőrző Bizottság kivételével – az Egylet bizottságait, irányítja és ellenőrzi ezek működését; megválasztja – a Tudományos Bizottság elnökének javaslatára – az országos szakosztályok elnökeit;
- f) koordinálja a területi szervezetek tevékenységét;
- g) kidolgozza és az Ellenőrző Bizottság véleményének kikérése után a Küldöttgyűlés elé terjeszti az Egylet éves költségvetését és zárszámadását, valamint az éves beszámolót és a közhasznúsági jelentést;
- h) a Küldöttgyűlés által alapított kitüntető jelvények és díjak odaítélésére személyi javaslatot tesz;
- i) adományozza az Alapszabályban meghatározott címeket;
- j) megbízza és felmenti az Egylet titkárát;
- k) dönt minden olyan az Egylet működését érintő kérdésben, ami nem tartozik a Küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe.

(4) Az Elnökség üléseit szükség szerint, de legalább félévenként tartja. Az ülések összehívásáról és előkészítéséről a főtitkár gondoskodik.

(5) Az Elnökség üléseire meg kell hívni az Egylet tiszteletbeli elnökét, az Ellenőrző Bizottság elnökét, valamint az Egylet titkárát.

(6) Az Elnökség üléseire állandó vagy eseti jelleggel meghívhatja a jogi személy tagok képviselőjét, illetőleg azokat a személyeket, akiknek részvételét az üléseken az Elnökség szükségesnek tartja. A meghívottak az üléseken felszólalhatnak, szavazati joggal azonban nem rendelkeznek.

(7) Az Egylet Elnöksége határozatképes, ha a tagok több mint a fele jelen van. Határozatait nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel hozza.

TISZTSÉGVISELŐK

19. § (1) Az Egylet elnöke az Egylet legfőbb, a Küldöttgyűlés által választott tisztségviselője. Az elnök jogosult az Egylet képviselétére, vezeti a Küldöttgyűlést, ellátja a Küldöttgyűlést, illetve az Elnökség által rábízott feladatokat, a titkárral, vagy az Elnökség által erre feljogosított személlyel együtt utalványozza az Egylet kifizetéseit.

(2) Az elnököt akadályoztatása esetén, ennek időtartamára az alelnökök helyettesítik.

(3) Az Egylet volt elnökének – érdemei elismeréseként – tiszteletbeli elnöki cím adományozható.

20. § (1) A Küldöttgyűlés az Elnökség által meghatározott önálló feladatok ellátására, valamint az elnök akadályoztatása esetén annak helyettesítésére négy alelnököt választ.

(2) A megválasztott alelnökök elsődleges feladata a területi szervezetek tevékenységének összehangolása.

21. § A főtitkár

- a) jogosult az Egylet képviselétére;
- b) a Küldöttgyűlés és az Elnökség határozatainak megfelelően folyamatosan intézi az Egylet ügyeit;
- c) az Egylet tevékenységéről és ügyeinek intézéséről szóló beszámolót a Küldöttgyűlés elé terjeszti;
- d) közreműködik a területi szervezetek tevékenységének összehangolásában;
- e) kapcsolatot tart az Egylet jogi személy tagjaival;
- f) felügyeli a Titkárság munkáját;
- g) munkáltatói jogokat gyakorol az Egylet alkalmazottai felett;
- h) az elnökkel, a titkárral, vagy az Elnökség által erre feljogosított személlyel együtt utalványozza az Egylet kifizetéseit.

TITKÁR ÉS A TITKÁRSÁG

22. § (1) A titkár az Egylet teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottja. A titkárt az Elnökség bízza meg és menti fel. A titkárral kapcsolatos egyéb munkáltatói jogokat a főtitkár gyakorolja.

(2) Az elnök és a főtitkár távollétében 10 millió forintot meg nem haladó összegben az Elnökség által erre feljogosított személlyel együtt utalványozza az Egylet kifizetéseit.

(3) A Titkárság az Egylet szervezeti működésével, szolgáltatásaival, gazdasági tevékenységének és ügyvitelének ellátásával foglalkozó szervezet. Munkáját – a főtitkár felügyelete alatt – a titkár irányításával végzi.

A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐKRE VONATKOZÓ KÖZÖS SZABÁLYOK

23. § (1) Nem lehet az Egylet vezető tisztségviselője, aki az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 8. §-ának (1) bekezdése alapján nem lehet a társadalmi szervezet ügyintéző és képviselői szervének tagja.

(2) A közhasznú szervezet megszűntét követő két évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki olyan közhasznú szervezetnél töltött be – annak megszűntét megelőző két évben legalább egy évig – vezető tisztséget, amely az adózás rendjéről szóló törvény szerinti köztartozását nem egyenlítette ki.

(3) A vezető tisztségviselő, illetve az annak jelölt személy köteles az őt megválasztó szervet előzetesen tájékoztatni arról, ha ilyen tisztséget egyidejűleg más közhasznú szervezetnél is betölt.

ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG

24. § (1) Az Ellenőrző Bizottság három tagját a Küldöttgyűlés választja négy évre.

(2) Az Ellenőrző Bizottság a megválasztását követő első ülésén saját tagjai közül megválasztja elnökét, elnökhelyettesét.

(3) Nem lehet az Ellenőrző Bizottság elnöke vagy tagja, aki

a) az Egylet Elnökségének tagja,

b) az Egylettel a megbízatásán kívüli más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másként nem rendelkezik,

c) az Egylet cél szerinti juttatásából részesül – kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, valamint a tagoknak a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatást, – illetve

d) az a)–c) pontban felsoroltak hozzátartozója.

(4) Az Ellenőrző Bizottság ellenőrzi az Egylet működését és gazdálkodását. Ennek során a vezető tisztségviselőktől jelentést, a szervezet munkavállalóitól pedig tájékoztatást vagy felvilágosítást kérhet, továbbá az Egylet könyveibe és irataiba betekinthez, azokat megvizsgálhatja.

(5) A Titkárság munkatársai, valamint az Egylet vezető tisztségviselői kötelesek az Ellenőrző Bizottság tagjai által kért felvilágosításokat megadni, a kért adatokat és iratokat rendelkezésre bocsátani, az Egylet nyilvántartásaiba és irataiba való betekintést biztosítani.

(6) Az Ellenőrző Bizottság tagja az Egylet vezető szerveinek ülésén tanácskozási joggal részt vehet.

(7) Az Ellenőrző Bizottság üléseit általában szükség szerint tartja, az évi rendes Küldöttgyűlést megelőző elnökségi ülés előtt köteles ülést tartani. Legkésőbb ezen az ülésén köteles előzetesen megtárgyalni az Egylet tárgyévi költségvetését és tevékenységét, a számviteli jogszabályok szerinti beszámolót, valamint a közhasznúsági jelentést. Az ülés időpontját úgy kell meghatározni, hogy az Ellenőrző Bizottság jelentése legkésőbb az elnökségi ülésre szóló meghívó közlésének időpontjában rendelkezésre álljon.

(8) Az Ellenőrző Bizottság üléseit az elnök hívja össze. Az írásbeli meghívót a hely, az időpont és a napirend feltüntetésével, névre szóló értesítésben, legkésőbb az ülést megelőző egy héttel ki kell küldeni. A meghívóhoz mellékelni kell a napirend fontosabb pontjaira vonatkozó írásos anyagot is.

(9) Az Ellenőrző Bizottság határozatképes, ha azon az elnök és a tagok jelen vannak. Az Ellenőrző Bizottság ülései nyilvánosak. Az Ellenőrző Bizottság határozatait nyílt, személyi kérdésekben titkos határozattal, egyszerű szótöbbséggel hozza.

(10) Az Ellenőrző Bizottság munka- és ügyrendjét maga határozza meg.

(11) Az Ellenőrző Bizottság köteles az intézkedésre jogosult vezető szervet tájékoztatni és annak összehívását kezdeményezni, ha arról szerez tudomást, hogy

a) a szervezet működése során olyan jogszabálysértés, vagy a szervezet érdekeit egyébként súlyosan sértő esemény (mulasztás) történt, amelynek megszüntetése vagy következményeinek elhárítása, illetve enyhítése az intézkedésre jogosult vezető szerv döntését teszi szükségessé,

b) a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó tény merült fel.

(12) Az intézkedésre jogosult vezető szervet az Ellenőrző Bizottság indítványára – annak megtételétől számított harminc napon belül – össze kell hívni. E határidő eredménytelen eltelte esetén a vezető szerv összehívására a felügyelő szerv is jogosult.

(13) Ha az arra jogosult szerv a törvényes működés helyreállítása érdekében szükséges intézkedéseket nem teszi meg, az Ellenőrző Bizottság köteles haladéktalanul értesíteni a törvényességi felügyeletet ellátó szervet.

TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG

25. § (1) A Tudományos Bizottság a szakmai, tudományos tevékenység területén az Elnökség véleményező, javaslattevő szerve.

(2) A Tudományos Bizottság feladata:

a) állásfoglalás szakmai, tudományos kérdésekben;

- b) szakmai-tudományos pályázatok meghirdetése, a pályamunkák elbírálása;
- c) együttműködés a szakosztályokkal a 2. § a)–b) pontjaiban meghatározott feladatok teljesítése érdekében, javaslattétel a 2. § a) és b) pontjában meghatározott rendezvények szakmai programjára;
- d) a területi szervezetek szakosztályai szakmai munkájának támogatása, összehangolása.

OKTATÁSI BIZOTTSÁG

26. § (1) Az Oktatási Bizottság kezdeményezi és szervezi az Egylet szakmai és továbbképző tanfolyamait, véleményt nyilvánít és javaslatot tesz az Elnökségnek a képzés és továbbképzés terén az Egyletre háruló feladatok célszerű ellátása érdekében.

(2) Az Elnökség megbízza az Oktatási Bizottságot az oktatással kapcsolatos egyes feladatok önálló ellátásával.

NEMZETKÖZI BIZOTTSÁG

27. § A Nemzetközi Bizottság kezdeményezi és szervezi az Egylet nemzetközi kapcsolatait, nemzetközi tudományos rendezvényeket, az előadók és küldöttségek cseréjét.

KIADÓI BIZOTTSÁG

28. § A Kiadói Bizottság feladata az Egylet kiadványainak (Magyar Jog, idegen nyelvű kiadványok stb.) gondozása.

TERÜLETI SZERVEZETEK

29. § (1) A területi szervezet az Egylet belső szervezeti egysége, amely a fővárosban és megyénként szerveződik.

(2) A területi szervezet saját elnevezésében a Magyar Jogász Egylet elnevezést feltünteti [pl. a Magyar Jogász Egylet ... megyei (fővárosi) szervezete].

(3) Az Egylet Küldöttgyűlésének és Elnökségének ezen Alapszabály szerinti feladatkörében hozott határozatait a területi szervezetekre kötelezőek.

(4) A területi szervezetek ezen Alapszabályban meghatározott feladatok megvalósítása érdekében

- a) szakosztályokat hozhatnak létre és működtethetnek;
- b) szakmai és kulturális rendezvényeket szervezhetnek;
- c) jogszabálytervezeterekről szakmai vitát rendezhetnek;
- d) részt vehetnek a jogi ismeretek terjesztésében;
- e) külföldi jogászszervezetekkel kapcsolatokat tarthatnak fenn;
- f) a területi szervezet által nyilvántartott egyleti tagok tagdíjbefizetésével és egyéb bevételeikkel önállóan gazdálkodnak.

(5) A Magyar Jogász Egylet területi szervezetei az 1989. évi II. törvény 2. §-a (4) bekezdése szerint jogi személyek. A területi szervezetek elnevezését és székhelyét az Alapszabály melléklete tartalmazza.

TERÜLETI SZERVEZET TAGGYŰLÉSE

30. § (1) A területi szervezet vezető testülete a taggyűlés. A taggyűlést négyévenként össze kell hívni.

(2) Szükség esetén a taggyűlés máskor is összehívható, a tagság egyharmadának az ok és cél megjelölésével tett indítványára össze kell hívni.

(3) A területi szervezet taggyűlése a területi szervezet tevékenységét érintő bármely kérdésben határozhat. Kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- a) az Egylet Küldöttgyűlésébe négyévi időtartamra a szervezet küldötteinek megválasztása;
- b) a területi szervezet testületeinek, vezetőségének megválasztása;
- c) határoz a helyi csoport(ok) létrehozásáról;
- d) a területi szervezet saját döntése szerint a kizárólagos hatáskörébe tartozó egyéb feladatok ellátása.

TERÜLETI SZERVEZET VEZETŐSÉGE

31. § (1) A területi szervezet munkáját a taggyűlések közötti időszakban a vezetőség irányítja és ellenőrzi.

(2) A 7–13 fős vezetőséget a területi szervezet taggyűlése választja meg.

(3) A vezetőség tagjai sorából négyévi időtartamra megválasztja a területi szervezet tisztségviselőit (elnök, alelnök, titkár stb.).

(4) A vezetőség

- a) a tagfelvételi kérelmet elutasíthatja;
- b) szakosztályokat hozhat létre;
- c) egyes feladatok ellátására bizottságokat hozhat létre;
- d) irányítja és ellenőrzi a szakosztályok, helyi csoportok és bizottságok tevékenységét;
- e) a terület jogászágát átfogó szakmai és kulturális rendezvényeket szervez;
- f) más szervezetekkel együttműködési megállapodást köthet;
- g) megállapítja az éves tagdíjat a Küldöttgyűlés határozatának figyelembevételével;
- h) elfogadja az éves szakmai tevékenységről szóló beszámolót és költségvetési beszámolót, meghatározza az éves költségvetést.

(5) A vezetőség üléseit negyedévenként tartja, de az elnök máskor is összehívhatja, illetve a vezetőségi tagok egyharmadának írásbeli indítványára köteles összehívni.

TERÜLETI SZERVEZET TISZTSÉGVISELŐI

32. § A területi szervezet elnöke, alelnöke, titkára a taggyűlés és a vezetőség határozatának megfelelően

- a) képviseli a szervezetet;
- b) a vezetőség ülései között irányítja és ellenőrzi a területi szervezet működését, intézi a szervezet ügyeit;
- c) irányítja és ellenőrzi a területi szervezet gazdasági tevékenységét.

HELYI CSOPORT

33. § (1) A helyi csoport a területi szervezeten belül az adott területen működő tagok szervezeti egysége.

- (2) A helyi csoport vezető testülete a taggyűlés, amely négyévenként 3–5 tagú vezetőséget választ.
- (3) Taggyűlést szükség szerint, de négyévenként össze kell hívni.
- (4) A taggyűlések közötti időszakban a helyi csoport tevékenységét a vezetőség irányítja, tagjai sorából elnököt és titkárt választ.

A TERÜLETI SZERVEZETEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

34. § (1) A területi szervezetek az Egylet Alapszabályában megállapított feladatok ellátása érdekében egymással regionális együttműködésre léphetnek. Az ilyen együttműködésről az Egylet Elnökségét kötelesek tájékoztatni.

- (2) A regionális együttműködésben részt vevő szervezetek közösen regionális rendezvényeket szervezhetnek, ilyen szakosztályokat működtethetnek.
- (3) A regionális rendezvény szervezése esetén a területi szervezetek a rendezvény tervezett időpontjáról, a tárgyalandó témákról az Egylet vezetését – a területi szervezetek együttműködését segítő alelnök és főtítkárság útján – tájékoztatják.
- (4) Az események témáinak vagy idejének ütközése esetén az egyeztetéshez az Egyletnek előző bekezdésben említett tisztségviselőit, illetőleg az Elnökséget kötelesek igénybe venni. A tárgyalások eredménytelensége esetén az Elnökség határozata az irányadó.
- (5) A regionális együttműködéshez, különösen a regionális rendezvények szervezéséhez az Egylet főtítkárságát és Titkárságát segítséget nyújt.

SAKOSZTÁLYOK

35. § (1) Az Egylet Elnöksége és a területi szervezetek a tagok szakmai és tudományos tevékenységének szervezésére szakosztályokat hozhatnak létre.

- (2) A szakosztályok egyenként vagy más szakosztályokkal együttműködve előadásokat, vitaüléseket, konferenciákat és más szakmai rendezvényeket szerveznek, véleményt nyilvánítanak jogszabálytervezetetről.

(3) A szakosztályok a területi szervezetek megállapodása alapján regionális, az Egylet Elnökségének jóváhagyásával országos szakosztályként is működhetnek.

VEZETŐ SZERVEK MŰKÖDÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

36. § (1) A vezető szervek (az Elnökség, az Ellenőrző Bizottság, a Területi Szervezet taggyűlése és vezetősége) üléseit a hely, az időpont és a napirend megjelölésével névre szóló írásbeli meghívóval úgy kell összehívni, hogy a meghívottak az értesítést a kitűzött időpont előtt legalább egy héttel kézhez vegyék. A meghívóhoz mellékelni kell a napirend fontosabb pontjaira vonatkozó írásos anyagot is. Írásbeli közlésnek minősül a meghívó és egyéb anyagok e-mailen, vagy faxon történő továbbítása is.

(2) A vezető szerv akkor határozatképes, ha ülésén a szavazati joggal rendelkezők több mint a fele jelen van.

(3) Határozatképtelenség esetén a vezető szervet 15 napon belül össze kell hívni. Az ismételten összehívott ülés a megjelenők számától függetlenül határozatképes az eredeti napirendi pontok tekintetében, ha erről a tagok az eredeti meghívóban tájékoztatást kaptak.

37. § (1) A vezető szerv ülésein annak minden tagját egy szavazat illeti meg, a szavazásra feltett határozati javaslat akkor tekinthető elfogadottnak, ha a szavazati joggal rendelkező jelenlévők több mint fele arra igennel szavazott.

(2) A vezető szerv határozatait nyílt szavazással hozza. Szavazategyenlőség esetén az ülésen az elnöki teendőket ellátó személy szavazata dönt. Az éves beszámolót a Küldöttgyűlés a határozathozatalra vonatkozó általános szabályok szerint – nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel – fogadja el.

(3) A vezető szerv ülésén bármely szavazati joggal rendelkező résztvevő javaslatára, a szavazati joggal rendelkezők több mint felének nyílt szavazással hozott határozata alapján bármely kérdésben titkos szavazást lehet elrendelni. Titkos szavazás esetén a szavazategyenlőséget ismételt (szükség esetén többször ismételt) szavazással kell eldönteni.

(4) A vezető szerv határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki vagy akinek közeli hozzátartozója, élettársa a határozat alapján

- a) kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy
- b) bármilyen más előnyben részesül, illetve a megkötendő jogügyletben egyébként érdekelt.

Nem minősül előnynek a cél szerinti juttatások keretében a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatás, illetve a tagsági viszony alapján nyújtott, az alapszabálynak megfelelő cél szerinti juttatás.

(5) A vezető szerv ülései – a személyi kérdésekről való döntéseket kivéve – nyilvánosak. A nyilvánosságot az elnök a személyiségi jogok védelmében, továbbá adatvédelmi okokból is kizárhatja.

(6) A vezető szervek üléseiről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a levezető elnök, a jegyzőkönyvvezető és egy hitelesítő ír alá. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ülés időpontját, a hozott döntés tartalmát és hatályát, valamint a döntést támogatók és ellenzők számarányát és személyét.

(7) A vezető szervek döntéseiről nyilvántartást kell vezetni, ennek érdekében üléseikről készült hitelesített jegyzőkönyvet időrendben és sorszámozva gyűjtőben (Határozatok Tára) kell elhelyezni. A döntések nyilvántartásáról a főtitkár, a területi szervezeteknél és helyi csoportoknál az elnök gondoskodik.

(8) A vezető szerv döntéseiről az érintetteket írásban kell értesíteni. A döntéseket az Egylet honlapján, a Magyar Jog című havonta megjelenő folyóiratban, valamint az Egylet székhelyén kifüggesztett hirdetőtáblán nyilvánosságra kell hozni.

(9) Az Egylet tevékenysége nyilvános. A döntéshozó szervek határozatait tartalmazó nyilvántartások nyilvánosak. A működéssel kapcsolatos iratokba és a közhasznúsági jelentésekbe az Egylet Titkárságán a titkárral egyeztetett időpontban bárki betekinthez, a közhasznúsági jelentésről másolatot készíthet.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

38. § (1) Az Elnökség és a területi szervezetek vezetősége létszámának bármely okból történő csökkenése esetén a megválasztásukra jogosult szervek legközelebbi ülésükön új tagokat választhatnak. Ilyen célból szükség esetén rendkívüli ülés is összehívható.

(2) A Küldöttgyűlés négyéves megbízásának lejártá után új Küldöttgyűlést az Elnökség választott tagjainak és tisztségviselőinek megválasztására a lehető legrövidebb időn belül, az adott naptári évben össze kell hívni. Rendkívüli körülmények esetén a Küldöttgyűlés összehívása a következő naptári év első hónapja végéig elhalasztható. Ilyen esetben a korábbi Küldöttgyűlés által megválasztott testületek és tisztségviselők megbízatása az új Küldöttgyűlésig meghosszabbodik.

(3) Mindazok, akik 1989. december 8-án a Magyar Jogász Szövetség tagjai voltak, és tagságuk időközben nem szűnt meg, az Egylet tagjai maradnak, függetlenül attól, hogy rendelkeznek-e jogi doktori oklevéllel.

39. § (1) Az Alapszabályban nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben, az Egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvényben, valamint a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvényben foglaltak az irányadók.

(2) Az Egylet közhasznú szolgáltatásairól és azok igénybevételének módjáról, valamint a közhasznú működésről, a határozatokba való betekintésről, beszámoló közléséről szóló tájékoztatóját az Egylet honlapján, a Magyar Jog című havonta megjelenő folyóiratban, valamint a székhelyén kifüggesztett hirdetőtáblán hozza nyilvánosságra.

(3) A területi szervezetek kötelesek az Alapszabály elfogadásától számított 90 napon belül a tagnyilvántartást felülvizsgálni. A megújított tagnyilvántartásról az Egylet Titkárságát ezen időn belül értesíteni kell.

(4) Az Alapszabályt az Egylet Küldöttgyűlése 2004. április 15-ei ülésén fogadta el. Rendelkezései e naptól lépnek hatályba, egyidejűleg a 2003. december 18-án elfogadott Alapszabály hatályát veszti.

MELLÉKLET

- 1.1 Magyar Jogász Egylet Baranya Megyei Szervezete
7623 Pécs, Rákóczi u. 34.
- 2.1 Magyar Jogász Egylet Bács-Kiskun Megyei Szervezete
6000 Kecskemét, Rákóczi u. 7.
- 3.1 Magyar Jogász Egylet Békés Megyei Szervezete
5700 Gyula, Városház u. 6-8.
- 4.1 Magyar Jogász Egylet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szervezete
3515 Miskolc, Egyetemváros
- 5.1 Magyar Jogász Egylet Csongrád Megyei Szervezete
6720 Szeged, Széchenyi tér 4.
- 6.1 Magyar Jogász Egylet Fejér Megyei Szervezete
8000 Székesfehérvár, Dózsa György út 1.
- 7.1 Magyar Jogász Egylet Győr-Moson-Sopron Megyei Szervezete
9021 Győr, Szent István u. 10.
- 8.1 Magyar Jogász Egylet Hajdú-Bihar Megyei Szervezete
4024 Debrecen, Iparkamara u. 1.
9. Magyar Jogász Egylet Heves Megyei Szervezete
3300 Eger, Barkóczy u. 1.
10. Magyar Jogász Egylet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szervezete
5000 Szolnok, Arany J. u. 16.
11. Magyar Jogász Egylet Komárom-Esztergom Megyei Szervezete
2801 Tatabánya, Előd vezér u. 17.
12. Magyar Jogász Egylet Nógrád Megyei Szervezete
2660 Balassagyarmat, Köztársaság tér 2.
13. Magyar Jogász Egylet Pest Megyei Szervezete
1064 Budapest, Vörösmarty u. 34/A.
14. Magyar Jogász Egylet Somogy Megyei Szervezete
7400 Kaposvár, Bajcsy-Zs. u. 3.
15. Magyar Jogász Egylet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete
4400 Nyíregyháza, Bocskai u. 2.
16. Magyar Jogász Egylet Tolna Megyei Szervezete
7100 Szekszárd, Béla tér 3.
17. Magyar Jogász Egylet Vas Megyei Szervezete
9700 Szombathely, Szily J. u. 7.
18. Magyar Jogász Egylet Veszprém Megyei Szervezete
8200 Veszprém, Bajcsy-Zs. u. 29-31.

0705 net, 20 XB 162818

19. Magyar Jogász Egylet Zala Megyei Szervezete
8900 Zalaegerszeg, Békeli u. 1.
20. Magyar Jogász Egylet Fővárosi Szervezete
1066 Budapest, Zichy J. u. 30. III/4.

X 139375

*Az újkori Magyar Jogászegylet által alapított
Szalay László emlékérem a jogász hivatásrendek
legkiválóbb képviselőinek elismerésére*

*The László Szalay commemorative medallion,
established by the modern Hungarian Jurists'
Association to honour the best among legal
professionals.*

A MAGYAR JOGÁSZGYŰLÉS

(1870)

ÉS A MAGYAR JOGÁSZ EGYLET

(1879)

ALAPÍTÁSA

•

FOUNDATION OF THE HUNGARIAN

JURISTS' CONVENTION

(1870)

AND THE HUNGARIAN

JURISTS' ASSOCIATION

(1879)

BUDAPEST

(2010)